

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ PROGRAMI

GİRESUN TÜRK OCAĞI VE TARİHSEL GELİŞİMİ (1917-1931)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERHAT ÇAKMAK

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MEHMET ÖZMENLİ

GİRESUN-2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün .../.../2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Serhat ÇAKMAK'ın "Giresun Türk Ocağı ve Tarihsel Gelişimi (1917-1931)" başlıklı tezini incelemiş olup aday 30/05/2019 tarihinde, saat 15:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ	
Üye	Doç. Dr. Asaf ÖZKAN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Gürkan Fırat SAYLAN	

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Giresun Türk Ocağı ve Tarihsel Gelişimi (1917-1931)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek şekilde bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30/05/2019

Serhat ÇAKMAK

ÖN SÖZ

Bu Yüksek Lisans çalışmasında Giresun Türk Ocağı'nın 1917-1931 yılları arası gelişimi ve faaliyetleri ile Giresun'a katkıları üzerinde durulmuştur. Kurulduğu ilk günden itibaren çeşitli evreler geçiren Giresun Türk Ocağı'nın; açılışı, kapanışı, faaliyet alanları ve Giresun'da açılan diğer Türk Ocağı şubeleri çalışmanın taslağının oluşmasını sağlamıştır.

Özellikle bilim-kültür anlamında yaptığı çalışmalarla Giresun'a büyük katkı sağlayan Türk Ocağı şehirdeki öncü sivil toplum kuruluşlarından biri olarak görülmüştür.

Günümüzde de siyasetten uzak bir şekilde varlığını idame ettiren Giresun Türk Ocağı, gerçekleştirdiği etkinliklerle birlikte büyük takdir toplamaktadır. Farklı görüşlere sahip her yaştan ve her meslek grubundan insanı içerisinde barındıran Türk Ocakları temel ölçüt olarak dürüst, vatanını ve milletini seven bireyler yetiştirmeyi kendine amaç edinmiştir.

Öncelikle tez konumu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana yardımcı olan tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ'ye, kaynak temininde yardımcı olan Mehmet Uzun (BABOĞLU)'na, Türk Ocağı Giresun Şubesi'ne, Türk Ocakları Genel Merkezi'ne teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez sürecim boyunca bana destekte bulunan kıymetli arkadaşlarım Emrah AKAR, Hasan ERSOY ve İbrahim AYDOĞDU'ya en derin şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca desteğiyle ve sevgisiyle arkamda olduğunu bildiğim aileme de teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Serhat ÇAKMAK

GİRESUN-2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİRESUN TÜRK OCAĞI VE TARİHSEL GELİŞİMİ (1917-1931)

Serhat ÇAKMAK

Danışman: Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ

2019

Fransız İhtilali sonrası güç kazanan milliyetçilik anlayışının topraklarımızda ortaya çıkarmış olduğu en önemli sistemli kuruluşlardan biri Türk Ocakları'dır. Resmi olarak 1912 yılında kurulan Türk Ocakları, Türk milliyetçiliğinin en aktif ve en azimli hizmetçilerinden biri durumunda olmuştur. Kurulduğu günden itibaren Türk milletinin yararına pek çok çalışmaya imza atan Türk Ocakları'nın başlıca çalışma alanları olarak şunları sıralayabiliriz; bilim-kültür, sanat, spor, yardım vb. gibi alanlarda faaliyetlerle oldukça geniş bir yelpazede Türk Ocakları, Türk milletine hizmet etmiştir.

Kuruluşuyla birlikte siyasetten uzak durma konusunda kararlı bir duruş sergileyen Türk Ocakları, zaman zaman bazı siyasi partilere yakın hissedilse de kendini siyasetten uzak, bir bilim kültür vakfı olarak tanıtmış ve çalışmalarına bu doğrultuda yön vermiştir.

Bu çalışmada öncelikle Türk milliyetçiliğinin gelişim süreci anlatılmış ve bu sürece katkıda bulunan kuruluşlar tanıtılmıştır. Bu kuruluşlardan sonra Türk Ocakları'nın tarihsel süreci aktararak Giresun Türk Ocağı ile ilgili kısım detaylı olarak işlenmiştir.

Türk Ocakları ışığında incelemiş olduğumuz Giresun Türk Ocağı'nın ilk açıldığı dönem olan 1917 yılına vurgu yaparak çalışmamızın ana kısmına giriş yapılmıştır. 1917'de açıldıktan sonra bu Türk Ocağı'nın varlığı 1918 yılının sonuna kadar devam etmiştir. 1923 yılında Giresun'da yine bir Türkçü dernek olan Bilgi Yurdu Derneği açılmış ve 1924 yılında Mustafa Kemal Paşa'nın Giresun vilayetini ziyaretinin ardından Bilgi Yurdu Derneği, Türk Ocağı'na dönüştürülmüştür.

III

1925-1931 yılları arasında Giresun'da faaliyetlerini sürdüren Türk Ocakları, Giresun'da Türkçü bir anlayışla bilim, kültür, sanat, spor, yardım başta olmak üzere çeşitli alanlarda Giresun'a hizmet etmiş bir sivil toplum kuruluşudur. 1931 yılında ülke genelindeki tüm Türk Ocakları'nın kapatılmasına kadar geçen 6 yıllık süreçte, Giresun Türk Ocağı'nın yapmış olduğu çalışmalar kronolojik olarak bu çalışmada sunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca Türk Ocakları, günümüz Giresun sınırları içerisinde de çeşitli yerlerde şubeler açmıştır. Bu şubeler de çalışmanın önemli bir bölümünü teşkil etmiştir.

1931 yılında yurt genelindeki bütün Türk Ocakları'nın kapatılması ve tüm menkul, gayrimenkulleri, alacakları ve borçların Cumhuriyet Halk Fırkası'na devredilmesine de çalışmada yer verilmiştir.

Sonuç olarak Giresun Türk Ocağı'nın ve ilçelerde açılan şubelerin 1917 yılından 1931 yılına kadar Giresun sınırları içerisinde kültürel gelişmelere öncü olduğu görülmüştür. Giresun'da açılan Ocakların, bölgede sosyal ve kültürel hayatın gelişmesine önemli katkıda bulunmaları, bu çalışmayı araştırmaya başlamamızın ana etkeni olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, Türk Milliyetçiliği, Türk Ocakları, Giresun Türk Ocağı, Bilgi Yurdu Derneği.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**GIRESUN TURKISH HEARTHES AND IT'S HISTORICAL
DEVELOPMENT (1917-1931)**

Serhat CAKMAK

Supervisor: Doç. Dr. Mehmet OZMENLI

2019

Turkish Hearths (Türk Ocakları) is one of the most significant systematical organizations which were constituted by the sense of nationalism strengthened power after the French Revolution in our country. Turkish Hearths, which was officially founded in 1912, is the most active and determined server of Turkish Nationalism. We can array the followings as the main research interests of Turkish Hearths which have carried out several missions on behalf of the Turkish Nation since it was founded: science, culture, art, sports, and donation. It served in a wide range of fields to the Turkish Nation.

Even though Turkish Hearths which showed a firm stance with regard to keep away from politics since its foundations were sympathized to some political parties from time to time, it introduced itself as a nonpolitical science-culture foundation and dominated its researches in this way.

In this study, the development of Turkish Nationalism is explained principally, and the organizations which were contributed to this process are established. After these organizations, the related part with Giresun branch of Turkish Hearths is examined in details by supplementing the historical process of Turkish Hearths.

The main section of this study started by emphasizing the year 1917 when Giresun Turkish Hearth that we analyze in consideration of Turkish Hearths was first opened. After founded in 1917, it maintained its presence at the end of 1918. Bilgi Yurdu Association, being a Turkish organization, was founded in Giresun in 1923, and it was transformed into Turkish Hearths after the visit of Mustafa Kemal Atatürk to Giresun in 1924.

Turkish Hearths, sustaining its activities in Giresun between the years of 1925-1931, is a non-governmental organization which served for Giresun in many fields particularly in science, culture, art, sports, and donation with a Turkish consciousness. In this research, we attempted to present chronologically that all Turkish Hearths were closed in the whole country in 1932 and what Giresun Turkish Hearths did in that 6 years interval. Moreover, Turkish Hearths opened many branch offices in many places in today's borders of Giresun. These branch offices constituted an important part of our study.

These are also included in this study that the closing of all Turkish Hearths in the whole country in 1931 and the transferring of all movables, immovables, claims and debts to the Republican People's Party.

Finally, it was determined that Giresun Turkish Hearth and its branch offices, which were opened in the districts of Giresun, pioneered many cultural developments within the borders of Giresun from 1917 to 1931. It is provided to emerge this study by these Turkish Hearths opened in Giresun by contributing greatly to the development of cultural and social life in this region.

Key Words: Turk Hearths, Giresun Turk Hearths, Nationalism, Turkish Nationalism, Bilgi Yurdu Association

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. MİLLİYETÇİLİK VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ.....	4
1.1. Türk Milliyetçiliğinin Gelişimine Katkıda Bulunan Dernekler	12
1.1.1. Türk Derneği	12
1.1.2. Türk Yurdu Cemiyeti	13
1.1.3. Türk Bilgi Derneği	14
1.1.4. Türk Gücü Derneği	14
1.1.5. Genç Kalemler Hareketi	15
1.1.6. Türk Ocakları.....	17
İKİNCİ BÖLÜM.....	29
2. GİRESUN'DA TÜRK OCAĞI VE DİĞER MİLLİYETÇİ KURUMLAR	29
2.1. Giresun Türk Ocağı'nın İlk Dönemi (1917-1918)	29
2.2. Giresun Türk Ocağı'nın Çıkardığı “Ana Türk Yurdu Mecmuası”	44
2.3. Giresun Bilgi Yurdu Derneği	75
2.4. “Mustafa Kemal Paşa'nın Karadeniz Seyahati” Bilgi Yurdu Derneği'nin Giresun Türk Ocağı'na Dönüşümü	94
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	102
3. GİRESUN TÜRK OCAĞI'NIN İKİNCİ DÖNEMİ (1925-1931)	102
3.1. Giresun Türk Ocağı'nın Faaliyet Alanları	128
3.1.1. Kültürel Faaliyetler.....	128
3.1.2. Sanat Faaliyetleri	136
3.1.3. Spor Faaliyetleri	144

3.1.4. Yardım Faaliyetleri.....	151
3.1.5. Diğer Faaliyetler.....	153
3.2. Türk Ocakları'nın ve Giresun Türk Ocağı'nın Kapatılışı (1931).....	154
3.3. Giresun Türk Ocağı'nın Malları, Borçları Ve Alacakları	159
3.4. İzler Mecmuasında "Giresun Türk Ocağı"	166
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	171
4. GİRESUN'DA FAALİYET GÖSTEREN DİĞER TÜRK OCAKLARI	171
4.1. Görele Türk Ocağı.....	171
4.2. Tirebolu Türk Ocağı.....	174
4.3. Alucra Türk Ocağı.....	179
4.4. Şebinkarahisar Türk Ocağı.....	182
SONUÇ.....	189
KAYNAKÇA.....	193
EKLER.....	207
ÖZ GEÇMİŞ	222

VIII

KISALTMALAR

a.g.e.: Adı geçen eser.

a.g.m.: Adı geçen makale

BCA: Başkanlık Cumhuriyet Arşivi

C.: Cilt

ev: Çeviren

CHF: Cumhuriyet Halk Fırkası

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

Der.: Derleyen

Dr. : Doktor

Eri: Erişim

Haz.: Hazırlayan

s.: Sayfa

S.: Sayı

TTK: Türk Tarih Kurumu

vb.: Ve benzeri

vd: Ve diđerleri

GİRİŞ

1789 Fransız İhtilali ile birlikte dünya genelinde imparatorluklar yıkılarak ulus devletler ortaya çıkmıştır. Ulus-devlet, temel olarak devletin sınırlarının kültürel sınırlarla örtüşmesini hedeflemektedir.¹ Yani milletler tarihini oluşturan topraklara kendi başlarına hâkim olmalıdır anlayışı mevcuttur. Ulus-devlet anlayışı ortaya çıktıktan sonra Osmanlı İmparatorluğunda dağılmayı önlemek için çeşitli fikir akımları ortaya atılmıştır. Bu fikir akımlarından ilki olan Osmanlılık akımı; Osmanlı çatısı altında bulunan bütün ulusları bir arada tutmayı amaçlıyordu. Sırp İsyanı ile başlayan ve Yunanlıların ilk olarak Osmanlı'dan ayrılmasıyla devam edip akabinde de diğer ulusların ayrılmasıyla gelişen bu süreç Osmanlılık akımının önemini yitirmesine neden olmuştur. Artık devleti dağılmaktan kurtarmak için yeni fikirlerin ortaya atılması gerekiyordu. Bu doğrultuda; Türkçülük, Batıcılık ve İslamcılık fikir akımları ön plana çıkmıştır.

Fransız İhtilali ile önem kazanan; vatan, millet, özgürlük ve eşitlik gibi kavramlar gerilemekte olan Osmanlı İmparatorluğu'nu dağılma noktasına getirmiştir. Osmanlı Devleti'nin gittikçe zayıflaması ve dağılmayı önleyememesi karşısında Osmanlılık fikri işe yaramamış bunun üzerine, Türk milliyetçileri Türkçülük fikrini topraklarımızda yaymaya başlamıştır.² Ülkemizde milliyetçilik ve Türk milliyetçiliği anlayışının esaslarına uygun olarak Ziya Gökalp, milleti bir kültür toplumu olarak görmekte ve milleti birlikteliğin en gelişmiş seviyesi olarak saymaktadır.³ Türk milliyetçiliği de bu en gelişmiş seviyenin ülkemizdeki birlik ve beraberliği sağlayıcı unsuru olmuştur.

Topraklarımızda Türk milliyetçiliğinin gelişimine İttihat ve Terakki Fırkası önemli katkılar sunmuştur. Osmanlı'nın son dönemlerinde Batı'ya gönderilen öğrenciler ve Çarlık Rusya'nın baskısından kurtularak Osmanlı topraklarına sığınan Türkçü düşünürlerin de katkısıyla Türk milliyetçiliği bir sisteme oturtulmuş ve çeşitli isimlerle birlikte dernekleşme yoluna gidilmiştir. II. Meşrutiyet'e kadar ağırlıklı olarak ilmi faaliyetler gerçekleştiren Türkçülerin, II. Meşrutiyet'in ilan edildiği 1908 yılından itibaren çeşitli sivil toplum kuruluşları ile ön plana çıktığı görülmektedir.

¹Thomas Hylland Eriksen, **Etnisite ve Milliyetçilik**, (Çeviren: Ekin Uşaklı), Avesta Basın Yayın, İstanbul, 2002, s.166

²Yusuf Sarıay, **Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999, s.23-24

³İbrahim İslam, "Türkiye'de Milliyetçilik Düşüncesinin Toplumsal Gelişme Bakımından Değeri", **Mersin Üniversitesi I. Ulusal Tarih Kongresi Bildirileri Tarih ve Milliyetçilik 30 Nisan-2 Mayıs 1997**, s.385

Meşrutiyet Döneminde ön plana çıkan ilk Türkçü dernek, 1908 yılında kurulan Türk Derneği'dir. Bu derneği Türk Yurdu Cemiyeti, Türk Bilgi Derneği, Türk Gücü Derneği, Genç Kalemler Hareketi takip etmiştir. Bu kuruluşların hepsi Türk milliyetçiliğini ön planda tutmuş ve Türklerin, milli birlik ve beraberliğini sağlama yolunda gayret göstermişlerdir. Bu derneklerin ardından ortaya çıkan Türk Ocakları, 1912 yılından itibaren Türk milliyetçiliğinin sağlam bir zemine oturtulmasında ki ana kuruluşlardan biri olmuştur. Türk Ocakları, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu buhranlı dönemde, devletin ihtiyaç duyduğu bilimsel ve kültürel çalışmaları yürüten başlıca kurumlardan biri haline gelmiştir. Türk Ocakları, bazı dönemlerinde faaliyetlerine ara vermek zorunda kalsa da II. Meşrutiyet Dönemi boyunca Osmanlı topraklarında varlığına müsaade edilen nadir sivil toplum kuruluşlarından biri olmuştur. Kuruluşundan 19 yıl sonra 1931 yılında çeşitli sebeplerle kapatılan Türk Ocakları, vakti geldiğinde yeniden teşkilatlanarak işlevini kaldığı yerden devam ettirme gayretinde olmuştur.

Çalışmamızı gerçekleştirirken kapsam bakımından, Giresun Türk Ocağı'nın kuruluş yılı olan 1917 senesinden Türk Ocakları'nın yurt genelinde kapatıldığı 1931 yılına kadar geçen süreç ele alınmıştır. Bu çalışma toplam dört bölümden oluşmakla birlikte çalışmanın ilk bölümünde milliyetçilik, Türk milliyetçiliği, Türkçü dernekler ve Türk Ocağı'nın ortaya çıkışını, faaliyetleri ile ülke genelindeki yerine getirdiği işleve değinilmiştir. Ardından Giresun Türk Ocağı'nın I. Dönemi olarak adlandırdığımız 1917-1918 yılları arasını kapsayan süreçteki belirsizliklerin giderilmesi amaçlanmıştır. Giresun Türk Ocağı ile ilgili önemli soru işaretlerini barındıran Ana Türk Yurdu adlı mecmuanın varlığı ve muhtevasına yönelik araştırmalar da üzerinde hassasiyetle durulan alanlardan biri olmuştur. Çalışmanın devamında genel olarak, Giresun Türk Ocağı'nın faaliyet alanları ve gerçekleştirdiği faaliyetler ile günümüz Giresun ili sınırları içerisinde açılmış olan Türk Ocakları şubelerine değinilmiştir.

Devletimizin ve milletimizin geçirmiş olduğu buhranlı dönemler içerisinde siyasetle mesafeli bir şekilde bilime-kültüre yaptığı katkılarla bilinen Türk Ocakları'nın öneminin daha da iyi anlaşılabilmesi için geçirdiği süreçleri iyi değerlendirmemiz gerekir. Bu nedenle, bu çalışma günümüzde de etkin bir şekilde

varlığını sürdüren Giresun Türk Ocağı ve ülke genelindeki Türk Ocakları'nın önemli faaliyetlerini ortaya koymayı ana gayeleri arasında bulundurmıştır.

Bu çalışma gerçekleştirilirken öncelikle olarak literatür taraması yapılmış Giresun Türk Ocağı'na ait günümüze ulaşan belgeler incelenmiştir. Bu belgelerin yanında; arşiv belgeleri taranmış, birincil ve ikincil kaynaklar incelenmiş, yerel ve ulusal gazeteler üzerinden gerekli taramalar yapılmış ve Giresun Türk Ocağı'na dair kişisel arşivleri bulunan şahısların arşivleri incelenerek konu alanına hâkimiyet sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada karşılaşılan zorlukların başında, Giresun Türk Ocağı ile ilgili düzenli kayıt tutulmaması gelmektedir. Giresun Türk Ocağı'nın ilk kuruluşu olan 1917 tarihinden kapandığı yıl olan 1931 senesine kadar Ocağın kayıtlarının düzenli olarak tutulduğu defter veya dokümanlara rastlanamamıştır. Bu zorluğun dışında Ocağın faaliyet gösterdiği tarihler arasındaki yerel basın ve yayın organlarının da arşivlerine ulaşmak sıkıntı olmuş ve birçoğunun düzenli arşivinin tutulmadığı görülmüştür. Bu durumlar Giresun Türk Ocağı ile ilgili bilgilerin dağınık olmasına ve ulaşılan bilgilerin de yer yer yetersiz kalmasına sebep olmuştur.

“Giresun Türk Ocağı ve Tarihsel Gelişimi (1917-1931) ” adlı bu çalışma ile Giresun Türk Ocağı'nın kuruluşundan 1931 yılına kadar olan süreçleri araştırılarak belirli bir düzen içerisinde verilmesi amaçlanmaktadır. Giresun ve ilçelerinde açılan Ocaklara dair bilgilerin belirli bir plan dâhilinde verileceği bu çalışma ile birlikte Giresun Türk Ocağı ve şubelerine dair ana bir kaynak oluşturulmak hedeflenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİLLİYETÇİLİK VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Fransa’da ortaya çıkan milliyetçilik akımı dünya üzerinde millet, milliyetçilik ve ulus devlet gibi kavramların önem kazanmasını sağlamıştır. Özellikle imparatorluk hüviyeti taşıyan Osmanlı Devleti üzerinde, Fransız İhtilali’nin etkilerini daha iyi anlamak ve Türk Ocakları’nın ortaya çıkış sebeplerini iyi bir şekilde irdeleyebilmek için çalışmanın bu ilk bölümünde öncelikle bu kavramlar üzerinde durulacaktır.

Millet kavramı, net bir tanımı olmamakla birlikte geçmişten günümüze farklı şekillerde açıklanmaya çalışılmıştır. Anthony D. Smith milleti: “Tarihi bir toprağı/ülkeyi, ortak mitleri ve tarihi belleği, kitleyi bir kamu kültürünü, ortak bir ekonomiyi, ortak yasal hak ve görevleri paylaşan bir insan topluluğudur.”⁴ şeklinde tanımlamıştır. Ziya Gökalp ise milleti: “Dilce, dince, ahlakça ve güzellik duygusu bakımından ortak olan, yani aynı terbiyeyi almış gençlerden oluşan bir topluluktur.” şeklinde ifade etmiştir.⁵ Daha geniş ve yaygın bir tanımla milleti açıklayacak olursak, millet; aynı toprak parçası üzerinde yaşayan, ortak bir dil ve tarihe sahip olan, devlet ile halkı birbirine bağlayan maddi, manevi unsurlara denilmektedir.⁶ Millet kavramından bahsedilmek adına bir arada yaşayan toplulukların bu ölçütleri taşıyor olması gerekliliği kabul görmüş bir durumdur. Millet ve Milliyetçilik fikrinin önem kazanması her ne kadar Fransız İhtilali sonrası döneme denk gelse de devletin millet temeline dayalı olması fikri Batı’da XIX. asırda, Türkiye ve çevre ülkelerde ise XX. yüzyılda etkin politik fikir durumuna gelmiştir. Fakat milletin tanımlanması hususunda her dönemde farklı politik yaklaşımlara bağlı olarak farklı nazariyeler ortaya atılmıştır.⁷ Bu yüzden günümüz toplum bilimcileri ve alanla ilgili çalışma yapan bilim insanları millete dair çok sayıda tanım ortaya atsalar da birleştikleri ortak noktalar olduğu görülmüştür.

⁴Anthony D. Smith, **Milli Kimlik**, (Çev. Bahadır Sina Şener), İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s.75

⁵Ziya Gökalp, **Türkçülüğün Esasları**, Olympia Yayınları, İstanbul, 2017, s.32

⁶Yusuf Bayraktutan, **Türk Fikir Tarihinde Modernleşme Milliyetçilik ve Türk Ocakları**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1996, s. 10

⁷Recep Şentürk, “Millet” , **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayın ve Matbaacılık, C:30, İstanbul, 2005, s.66

Milliyetçilik; milli duyguları temel alan, tutum ve davranış olarak çok eskilere götürülebilen fakat politik bir hareket olarak ve ideoloji olarak XIX. yüzyıldan sonra önem kazanan bir olgudur. Milliyetçilik özellikle Fransız Devrimi sonrasında büyük önem kazanan ve pek çok ulus devletin ortaya çıkmasında etkili olan bir süreç olarak karşımıza çıkar.⁸ Milliyetçilik kavramının kökeni çok eskilere dayanıyor olsa da üzerinde incelemeler yapılarak tanımlanmaya çalışıldığı sürecin özellikle XX. yüzyıl olarak görülmektedir. Milliyetçilik kavramı açıklanırken; “Sınırları belirlenmiş bir alanda yaşayan, ortak bir geçmişe sahip insan topluluklarının politik ve tarihi olarak âli kılmayı amaç edinen ve devletin her anlamda yükseltilmesini hedefleyen bir kavram olarak ifade edilmiştir.”⁹ Toplumların milliyet hissini temelinde; “Hayatta kalabilmek, mücadele etmek ve bu mücadele içinde ortak özellikler taşıyan bireylerin gruplaşması gelmektedir.”¹⁰

Hüseyin Bal, Birch’in milliyetçilikle ilgili görüşlerini değerlendirirken özellikle şu hususa dikkat çekmektedir. Birch’e göre milliyetçilik diğer kavramlardan farklı olarak temel bir kaynaktan eksik olarak tezahür etmiştir. Bu eksikliği ise kuruluşunda temel bir ismin ön plana çıkamaması olarak belirtmiştir.¹¹ Bilimler ve bilimsel kavramlar ortaya çıktığında genellikle o kavram veya bilimle ilgili bir temsilci ya da öne çıkan isimler olurken milliyetçilik kavramı üzerine temellendirmeler yapan ve bu kavramın doğuşunda belirli bir ismin olmayışı milliyetçilikle ilgili bir eksiklik olarak yorumlanmaktadır. Milliyetçiliğin ortaya çıktığı sürece baktığımızda belki tarihteki en eski ideoloji değildir. Fakat milliyetçilik kavramı dünya genelinde yayılmaya başladığı dönemden itibaren diğer fikir ve ideolojileri arkasında bırakmayı başaran en etkili fikirler bütünü olduğu dikkat çekmektedir. Milliyetçilik ideolojisi paralelinde günümüzde dünya üzerindeki hemen hemen tüm kıtalarda ulus-devlet anlayışı yerleşmiş durumdadır. Bu ulus devlet anlayışının etkisinden uzak olan tek kıta ise Antartika Kıtası’dır.¹²

⁸Köksal Şahin, “Bir İdeoloji Olarak Milliyetçilik” , **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, S:12, Mayıs-2007, s.2

⁹Azmi Özcan, “Milliyetçilik”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayın ve Matbaacılık, C:30, İstanbul, 2005, s. 84

¹⁰Sadri Maksudi Arsal, **Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları**, Ötüken Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1972, s. 64

¹¹Hüseyin Bal, “Anthony H. Birch’in Siyasal Teorisinde Milliyetçilik Kavramı ve İdeolojisi” , **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C:7, S:31, s. 307

¹²H. Bal, “Anthony Birch’in Siyasal Teorisinde Milliyetçilik Kavramı ...” , s.307

Milliyetçilik kavramı üzerinde yoğunlaşarak onunla ilgili ön plana çıkan önder isimler bulunmasa da milliyetçilik kavramını ilk kullanan ismin 1774 senesinde Alman Johann Gottfried Herder'in olduğu bilinmektedir. Milliyetçiliğin gelişimi ülkeler arasında farklı dönemlere denk gelmektedir. Milliyetçiliğin XVII. asırda İngiltere'de, XVIII. asırda Fransa'da ve ABD'de, XIX. asırda ise Almanya'da yayıldığı görülmektedir. Halkın politikaya ilgi duyması ve siyasal katılım sağlaması milliyetçiliğin gelişimi ve anlam kazanmasına fayda sağlamıştır. "Milliyetçilik Çağı" olarak adlandırılan XIX. asrın tamamı ve XX. asrın ilk yarısında milliyetçilik öncelikle Avrupa Kıtası olmak üzere dünya genelinde büyük etki yaratmış ve dünya haritasının ulus-devlet anlayışına göre yeniden çizilmesine neden olmuştur.¹³

Millet ve milliyetçilik tanımlamalarının ardından çalışmanın ana unsuru olan Türk Ocakları'nın temelinde yer alan Türk Milliyetçiliği kavramını, ortaya çıktığı dönemi ve Türk milliyetçiliğinin temel dayanaklarından bahsedilecektir. Dünya genelinde ortaya çıkan milliyetçi akımlar kuşkusuz imparatorluk özelliği taşıyan Osmanlı'yı derinden sarsmıştır. Osmanlı Devleti'nde bazı Osmanlı aydınları devleti içinde bulunduğu bu dar boğazdan çıkarabilmek adına Türk Milliyetçiliği kavramını ortaya atmış ve onu güçlü delillerle destekleyerek yeni kurulan devleti sağlam temeller üzerine oturtmaya çalışmıştır.

Türk milliyetçiliği: Modern anlamda milliyetçilik anlayışı XIX. Yüzyıldan sonra etkisini göstermeye başlasa da Türklerde milliyetçilik anlayışına benzer izlerin asırlar öncesinde var olduğu görülmektedir. Buna genel manada örnekler verilecek olursa; Asya Hun hakanlarından Çi- çi'nin halkına verdiği nutukta ve II. Göktürk Devleti döneminde bırakılan Orhun Abidelerinde milliyetçilik ve milli devlet olmanın belirtileri dikkat çekmektedir.¹⁴ Orhun Anıtlarında Göktürk Hükümdarı, milletini dünyanın hâkim ulusu şeklinde adlandırmakta ve onlardan sevgi, saygıyla bahsetmektedir. Türklerin kutsal başkenti olan Ötüken'e hiçbir düşmanın adım atamayacağını ifade etmektedir. Türk hükümdarı Türklüğün sonsuzluğuna tam anlamıyla inanmaktaydı. Bunun aksinin gerçekleşmesi için ancak "Yukarıda mavi

¹³Senem Sönmez Çelik, "Dünden Bugüne Milliyetçilik: Küresel Dünyada Yükselen Sesler" , **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:12, No:3, s. 117-118

¹⁴Yusuf Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008, s.23

gökün yıkılması, aşağıda kara yerin yarılması” gerekir demiştir.¹⁵ Bu inanç Türk milliyetçiliğinin dayanakları noktasında önemli ipuçları vermektedir. Ayrıca milliyetçilik duygusuna dair izlerin asırlar öncesinde de Türklerde zaten var olduğunu göstermektedir.

Türk milleti İslamiyet’i kabul etmenin akabinde de milliyetçi duygularını sürdürmüştür. Abbasi hükümdarı Memun’un kütüphanesinde görev verilen bir Türkün farklı milletten çalışanlara; Türklerin milli becerilerini tek tek ifade ederek, Türk milletinin ulu (kudretli), vicdan sahibi ve bağımsızlığına düşkün olduklarını aktarmıştır. Yine bu çağlarda ilk Türk-İslam devletlerinden olan Karahanlı Devleti döneminde yaşamış Kaşgarlı Mahmud’un, Divan-Lügâtüt Türk adlı eserinde de Türklerin Hz. Muhammed tarafından övüldüğünü gösteren Hz. Muhammed’in sözlerine yer verilmiştir. Belirtilen bu durumlar Türk milliyetçiliği fikrinin yalnızca Türkler tarafından değil, diğer uluslar tarafından da daima gözlenerek ifade edildiğini göstermektedir.¹⁶

Osmanlı Devleti’ne bakıldığında da özellikle Sultan II. Murat döneminde milliyetçi duyguların yine aynı şekilde tezahür ettiği görülür. II. Murat döneminde yazılan eserlerde Türkçenin kullanılmasına ve ülke yönetiminde Türk töresinin uygulanmasına büyük önem verilmiştir. II. Murat o döneme kadar insanlık tarihinde büyük işler yapan şahsiyetlerin Türk kabul edilmesi gibi ciddi önerilerde bulunmuştur. Çünkü Sultan II. Murat’a göre böyle üstün yetenekli kişiler ancak Türklerden çıkabilecektir.¹⁷ Sultan II. Murat oğlu II. Mehmed’i sadece yüksek bir ilimle ve farklı ülkelerin lisanlarına hâkim biri olarak büyütmeyle kalmamıştır. Şehzadesine Türk-İslam anlayışının anlamlı ve üstün özelliklerinin yanında üstün nitelikli yöneticiler ve büyük âlimlerden oluşan bir kademenin yanında yetişmesine imkân vermiştir. Ayrıca dönemin zirvesinde bulunan Osmanlı ordusunu da Haçlı birliğini dağıttıktan sonra II. Mehmed’e devretmiştir.¹⁸ II. Mehmed de teslim aldığı bu güzide devleti en güzel şekilde yönetmiştir. Ülkeyi imparatorluk özelliği taşıyan bir hale getirdikten sonra bu imparatorluğun içerisinde yaşayan bütün milletleri eşit ve hoşgörülü bir politikayla yönetmeye özen göstermiştir.

¹⁵ İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri**, Ötüken Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 1999, s.19

¹⁶ İ. Kafesoğlu, **Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri...** s.20

¹⁷ İ. Kafesoğlu, **Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri...** s.20

¹⁸ Osman Turan, **Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi**, Ötüken Yayınları, 18. Baskı, İstanbul, 2009, s. 274

Türkler tarih boyunca kurduğu tüm devletlerde millet olma bilincini ön planda tutmuş ve Türk milletinin karakterine uygun şekilde devlet politikaları belirlemişlerdir. Türklerin kurduğu son büyük imparatorluk olarak görülen Osmanlı İmparatorluğu, içerisinde barındırdığı farklı milletten insanları hoşgörü politikası içerisinde yönetebilmek için “Millet Sistemi” adını verdiği teşkilatlanmayı ön plana çıkarmıştır. Bu sisteme göre millet anlayışı dini kitlelere uygun olarak Müslüman, Ortodoks vb. gibi inanış biçimlerine göre ayrılıyordu. Batı’nın etkisiyle oraya çıkan milliyetçilik anlayışı Osmanlı Devleti’nin toplumsal yapısının bozulmasına neden olmuştur.¹⁹ XVIII. yüzyılın sonlarında başlayan ve XIX. yüzyılda etkisini artıran bu bozulmaların önüne geçebilmek için devlet çeşitli önlemler almaya çalışmıştır. Yine de Türk tarihi genel olarak incelendiğinde Türklerde, Sadri Maksudi Arsal’ın milliyetçilik prensibinde yer alan; milliyetçiliğin, en etkili ve milleti bir arada tutan en dinamik yönünün manevi yön olduğu gerçeği ön plana çıkmaktadır.²⁰

1789 Fransız İhtilali sonrasında ortaya çıkan ulusçuluk akımları Avrupa’yı olduğu gibi Osmanlı’nın toplumsal yapısını da etkilemiştir. Osmanlı Devleti içerisinde bulunan etnik gruplar da kendi istiklal mücadelelerine girişmişlerdir. Bu durumun sonucu olarak Osmanlı Devleti, ihtilal sonrası net bir ayrışma sürecinde kendini bulmuştur. Osmanlıcılık ve İslamcılık fikir akımları Osmanlı’nın bu ayrışmasını engellemekte çözüm olamadığı için bu noktada devreye Türk milliyetçiliği girmiştir.²¹ Ortaya çıkan Türk milliyetçiliği ve Türkçülük akımı Sultan II. Abdülhamid Han zamanında bir düşünce hareketi olarak görülmüş, daha sonraları da politik bir kavram halini almıştır.²²

Osmanlı Devleti’nde XX. yüzyılın başlarına gelindiğinde bazı fikir adamları Osmanlıcılık fikrini savunurken Yusuf Akçura ve onun yakın arkadaşı Ahmet Ferit Bey “Türk Birliği” fikrinin uygulanmasını tavsiye ediyorlardı. Nitekim II. Meşrutiyetin ilan edildiği 1908 yılında devlette Osmanlıcılık fikri hâkim olmaya devam etmiş fakat 31 Mart Olayı (13 Nisan 1909) olarak adlandırılan hadiseden sonra

¹⁹Asaf Özkan, “Millet-Milliyetçilik- Milli Tarih Bağlamında Türk Yurdu Dergisi’nde Milli Tarih Oluşturma Çabaları (1911-1918)”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.37, Erzurum, 2008, s.290

²⁰S. M. Arsal, *Milliyet Duygusunun Sosyolojik ...*, s.196

²¹Enver Günay, Celaleddin Çelik, *Türk Kimliğinin Yeniden İnşası Bağlamında Ziya Gökalp*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2010, s. 15-16

²²Zihni Merey, *Türk Tarihi ve Kültürü*, Yargı Yayınları, Ankara, 2008, s.178

Osmanlılık fikri eski önemini kaybetmeye başlamıştır.²³ Bu dönemden itibaren birleştirici güç olarak Türkçülük akımının etkileri görülmeye başlanmıştır. Türkçülüğü temsil eden fikir adamları bu fikir akımının yaygınlaşması için çalışmalar yapmışlardır. Yusuf Akçura ve Türkçülüğe katkı sağlayan kesimler incelenirken şu sınıflandırmadan yola çıkılacaktır. Osmanlı Devleti'nde milliyetçi harekete fayda sağlayan üç ayrı grup olduğu bilinmektedir. Bunlardan ilki; Sultan Abdülhamid döneminin Türkçüleri: Mehmet Emin Yurdakul, Veled Çelebi, Necip Asım gibi çok yönlü bilgelerdir.

1908 İhtilalinin ardından Selanik'te ortaya çıkan milliyetçi gruplar ikinci olarak sayılır. İkinci grup Batı'dan gelen fikirlere son derece açtı ve Jön Türklerle bağlantılı idiler. Genç Kalemler mecmuasının etrafında çalışmalarını sürdüren Ziya Gökalp, Ömer Seyfeddin, Ali Canib Yöntem gibi şahsiyetler yazdıkları eserlerde ve dil alanında milliyetçiliğe doğru yönlerini çevirmişlerdi. 1912 Türk-Yunan Savaşı'nda Selanik Yunanlıların eline geçince İstanbul'da toplanan bu fikir adamları milliyetçi düşünceye büyük katkılar sunmuşlardır. Üçüncü grup ise Çarlık Rusya'sından göç eden Türkler'den oluşmaktadır. Çarlık Rusya'sının baskıcı tavırlarından ve basında uyguladığı gerici faaliyetlerden dolayı, Kırım, Tatar ve Azerbaycanlılardan meydana gelen önemli şahsiyetler Osmanlı topraklarına gelmiş ve bunlara Jön Türkler tarafından da sıcak bir şekilde kapılar açılmıştı. Bu isimlerin başında; Yusuf Akçura, Ahmed Ağaoğlu, Mehmed Emin Resulzade, Abdürreşid İbrahimov, Hüseyinzade Ali, Ayaz İshaki, Halim Sabit ve daha pek çok tanınmış isim yer alıyordu. Bu kişiler direkt olarak veya çeşitli yollardan Türk milliyetçiliği çalışmalarına destek veriyorlardı.²⁴ Yine bu dönemde Türkçülük hareketine ivme kazandıran isimlerden bir diğeri de İsmail Gaspıralı'dır. İsmail Gaspıralı Türklerin geri kalma sebebini, Batı ilminden geri kalınmasına bağlıyordu. Bunu aşmanın yolu olarak yenilikler yapılmasını ve ortak bir dilin benimsenmesi gerektiğini ifade ediyordu. Bunun için Gaspıralı; "Dilde, fikirde, işde birlik" diyerek düşüncelerini özetlemiştir. Ona göre tüm Türklerin idrak

²³Rafael Muhammetdin, **Türkçülüğün Doğuşu ve Gelişimi**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998, s.33

²⁴François Georjeon, **Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri – Yusuf Akçura(1876-1935)**, Yurt Yayınları, Ankara, 1986, s.54

edebileceği bir edebi dil oluşturulmalı ve bu da mümkün olduğunca yalın halde, İstanbul Türkçesi ile ifade edilmelidir.²⁵

Türkçülük ideolojisinin Türk milliyetçiliğine doğru yönelmesi İttihat ve Terakki Cemiyeti ile birlikte olmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti etkin olduğu süreç boyunca Türkçülük fikrinin politik teşkilatçısı olmuş ve Türkçülük bilincinin yükseltilmesine önemli katkılar sunmuştur. Türkçülük bilincinin yükseltilmesinde Yusuf Akçura'ya ait "Üç Tarz-ı Siyaset" adlı eser büyük önem taşımaktadır. Yusuf Akçura Harp Okulu'nda talebe olduğu dönemde İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni destekleyen faaliyetlerinden dolayı Trablusgarp'a sürgün edilmiştir. Buradan Fransa'nın başkentine gitmiş ve orada siyasal bilimler alanında eğitim almıştır. Paris'teki eğitimini tamamlayan Akçura, Rusya'ya dönmüş ve Rusya'da olduğu dönemde, Mısır'da Ali Kemal'in bastığı Türk gazetesine "Üç Tarz-ı Siyaset" adlı yazısını yayınlanmak üzere iletmiştir. Akçura yazısında imparatorlukta; Osmanlıcılık, Türkçülük ve Ümmetçilik politikaları izlemenin fayda ve zararlarını serinkanlı bir şekilde değerlendirmiştir. Bu sayede bu üç önemli politika Osmanlı aydınlarının önüne net bir şekilde irdelenerek sunulmuştur. Bu noktada şu hususun önemini belirtmek gerekir; Türkçülüğün politik bir hale gelmesinde; Yusuf Akçura, Hüseyinzade Ali, Ahmet Ağaoğlu gibi Rusya topraklarında yetişen Türklerin katkısı oldukça büyüktür. Bu durumun ortaya çıkmasında Rusya'nın sosyal ve ekonomik yönden daha gelişmiş olması ve o dönemde Türklerin Rusya'da özgürlüklerinin kısıtlanmış olması gibi etkenler sayılabilir.²⁶

Tüm bu çalışmalar doğrultusunda Türkçü medeniyet anlayışının XX. yüzyıl başlarında sistemli bir hale geldiği görülmektedir. Türk milliyetçileri, milliyetçilik kavramını devletin hedeflerine ulaşmada bir araç kabul etmiş, amaca hizmet eden bu araç içerisinde asker ve sivil kim varsa onlara destek olmaktan kaçınılmamıştır. Yani milliyetçilerin amacı Osmanlı'nın son dönemlerinde devlete ve millete fayda sağlamak olmuştur. Bu yüzden yönetici kesimde süreç içerisinde milliyetçilik kavramına daha samimi bir gözle bakmıştır. Osmanlı'da yönetim açısından en etkin oluşumlardan olan İttihat Terakki ve aydın kesim olarak görülen Jön Türkler, Türk milliyetçiliği açısından

²⁵Y. Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi...** s.60-61

²⁶Sina Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 16. Basım, İstanbul, 2013, s. 85-86

önemli bir sürecin mimarı olmuşlardır.²⁷ Milliyetçi derneklerin ağırlıklı olarak İttihat ve Terakki'nin etkin ve Jön Türklerin ön planda olduğu dönemde açıldığı görülmektedir.

Osmanlı topraklarında Türkçülük ilk dönemlerde Türk tarihi ve Türk dili alanlarında kültürel etkinlikler olarak ortaya çıkmıştır. Bu etkinliklere bağlı olarak Türkçülük hissiyatı gelişmiş ve bu anlamda bir bilinç oluşmuştur.²⁸ Ziya Gökalp Türkçülüğü belli bir sisteme oturtan kişi olarak Türkçülük tarihinde yerini almıştır. Ziya Gökalp Türkçülüğü bilimsel temellere dayandırmak ve onu belirli bir kalıp içerisinde inceleyebilmek adına çalışmalar yürütmüştür. Türkçülük akımı tüm bu çalışmalar doğrultusunda Yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığını kazanmasına etki eden en önemli düşünce akımı olmuştur.²⁹ Gökalp Türkçülükten şu şekilde bahsetmiştir:

“Türklerde milli heyecanı ortaya çıkarmaya çalıştığımızda Türk sözü çeşitli saldırılarla karşı karşıya kaldı. Moğol hükümdarlarından olan Hülagu'nun yaptığı zulümler ile Türkler arasında bağlantı varmış gibi sahte bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında bir de Türkçülüğün, İslam'a karşı olduğu gibi ithamlarda bulunuldu. Oysa Türkçülerin amacı çağdaş bir İslam Türklüğüdür.”³⁰

Gökalp; Türklerin yurdu neresidir sorusuna ise şöyle cevaplıyordu:

“Vatan ne Türkiye'dir Türk için ne Türkistan,
Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir: Turan!...”

Turan, milletimizin tamamını kapsar ve diğer milletleri dışarıda bırakır. Turan milletimizin yaşadığı, dilimizin konuşulduğu her yerdir diyerek görüşlerini etkili bir şekilde dile getirmiştir.³¹

Çalışmanın bu bölümünden itibaren II. Meşrutiyet sonrası temelleri atılan, ana gayeleri Türkçülüğü ve Türk Milliyetçiliğini tanımlamak, yüceltmek ve sistemli hale getirmek olan kuruluşlar tanıtılacaktır. Ancak bu bölüme geçmeden önce Türk

²⁷François Georgeon, **Osmanlı-Türk Modernleşmesi (1900-1930)**, Çev. Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2006, s. 18,19

²⁸Halil İnalçık, **Akademik Ders Notları (1938-1986) Timur, İnkılap Tarihi, Osmanlı Tarihi**, Timaş Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2016, s. 62

²⁹Mustafa Balcıoğlu, “20. Yüzyıl Başlarında Dünya”, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi – 1**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2014, s.14

³⁰Ziya Gökalp, **Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak**, Alter Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 36

³¹Z. Gökalp, **Türkleşmek, İslamlaşmak...**, s.53

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında da Türk Milliyetçiliğinin ne kadar önemli bir yeri olduğunu vurgulamakta fayda vardır.

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a çıktıktan kısa bir süre sonra İstanbul'a göndermiş olduğu raporda vaziyetin ne olduğu ve çözümünü belirtmiştir. "... Millet yekvücut olup hâkimiyet esasını, Türklük duygusunu hedef ittihaz etmiştir." Mustafa Kemal Paşa bu yola çıkarken hedefini belirlemiştir. Ulusal Kurtuluş Savaşı iki temel üzerine kendini inşa edecekti: "Türk Milliyetçiliği" ve "Ulus Egemenliği".³²

1.1. Türk Milliyetçiliğinin Gelişimine Katkıda Bulunan Dernekler

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Osmanlı'da ortaya çıkan özgürlükçü ortam birçok milliyetçi derneğin kurulmasına imkân sağlamıştır. 1878-1908 yılları arasında "İstibdat Dönemi" olarak bilinen dönemde Osmanlı'da dernek kurulmasına izin verilmiyordu. Bu dönemin sona ermesiyle birlikte Türk milliyetçisi olarak tanımlayabileceğimiz, bir kısmı Rusya'dan gelen fikir adamları Osmanlı'nın dağılmasını önlemek ve Osmanlı'nın ana unsuru olan Türklere hak ettiği değeri verebilmek adına Türkçülük ve Türk Milliyetçiliği üzerinde durmuşlardır. Düşüncelerini kurumsal bir hale getirebilmek için dernek ve cemiyetler oluşturarak fikirlerini yayabilecek ortamlar oluşturmuşlardır. Bu dernek ve cemiyetlerde; Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Mehmet Emin Yurdakul, Ahmet Ağaoğlu, İsmail Gaspiralı, Fuat Sabit, Hamdullah Suphi Tanrıöver ve daha pek çok önemli isim dikkat çekmektedir. Bu isimlerin ortak gayesi, devleti bu zor dönemde ayakta tutacak güç olan Türk milletini bilinçlendirmek, birlik ve beraberliğini sağlamak olmuştur. Türk milliyetçiliğinin gelişimine katkıda bulunan dernekler zaman içerisinde farklı isimlerle varlık göstererek topraklarımızda milliyetçilik kavramının yerleşmesini sağlamışlardır. Bu dernekler genel olarak değerlendirilecek olursa;

1.1.1. Türk Derneği

Meşrutiyet Dönemi, ülkemizde Türkçülük hareketinin sistemli hale gelmesine ve ülkemizde Türkçü derneklerin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Osmanlı'da Türk milliyetçiliğini savunarak ortaya çıkan ilk derneğin **Türk Derneği** olduğu bilinmektedir.³³ Bu derneği kurma fikri Yusuf Akçura tarafından ortaya atılmış ve

³²Turhan Feyzioğlu, **Atatürk ve Milliyetçilik**, Türk Tarih Kurumu Yayını, 3. Baskı, Ankara, 1996, s.29

³³Yusuf Akçura, **Türkçülük- Türkçülüğün Tarihi Gelişimi**, Türk Kültür Yayını, Yeni Yazı Birinci Baskı, İstanbul, 1978, s. 209

Veled Çelebi ile Necip Asım'ın da desteğiyle İstanbul Mülkiye Mektebinde Müdür Celal Bey'e ait salonda bir müsamere yapılarak dernek kurulmuştur. Türk Derneği kendine ait nizamnameyi 25 Aralık 1908 tarihinde yayınlamıştır.³⁴

Türk Derneği, Osmanlı'nın başkenti dışında da şubeler açmıştır. Bu şubelerin bir kısmı ülke sınırları içinde açılmışken bir kısmı da ülke dışında açılmıştır. Derneğin ilk şubesinin Rusçuk'ta açıldığı bilinmektedir. Derneğin oradaki oluşumunun başında Mehmed Masum gelmektedir. Türk Derneği İzmir ve Kastamonu başta olmak üzere Anadolu'da da şubeler açmıştır. Derneğin Osmanlı toprakları haricinde açılan tek şubesinin Budapeşte'de olduğu görülmektedir.³⁵

Türk Derneği amacını gerçekleştirmek için gazeteler basmış, risaleler ve kitaplar yayınlamış, fikir alışverişinde bulunmayı hedeflemiştir. Bu amaçla "Türk Derneği" adıyla bir de mecmua çıkarmıştır. Bu mecmuanın sadece 7 sayı çıktığı bilinmektedir. Türk Derneği çok uzun ömürlü olmasa da Türk milliyetçiliği adına toprağa ekilen ilk fidan olması bakımından oldukça önemlidir.³⁶ Derneğin ilk Türkçü teşkilat olması ve bünyesinde mecmua çıkarması kendinden sonraki gelen Türkçü cemiyetlere de ışık tutmuştur. Bu ışık doğrultusunda Türkçü dernekler çalışmalarını gerçekleştirmiş, basım yayın işlerinde de mecmua çıkarmaya büyük önem vermişlerdir.

1.1.2. Türk Yurdu Cemiyeti

Türk milliyetçiliğinin kurumsallaşma devrinde; Türk Derneği'nden sonra ikinci aşama olarak 31 Ağustos 1911 yılında kurulan **Türk Yurdu Cemiyeti** bilinir.³⁷ Türk Yurdu'nun kurucuları arasında başta Mehmet Emin (Yurdakul) olmak üzere, Ahmet Hikmet (Müftüoğlu), Ahmet (Ağaoğlu), Hüseyinzade Ali, Dr. Akil Muhtar ve Yusuf Akçura Bey bulunmaktadır.³⁸ Türk Ocakları ortaya çıkmadan evvel kurulan bu cemiyet, 14 Ekim 1911'de Türk Yurdu Mecmuasını yayımlar. Mecmuanın gayesi, Türklüğe yarar sağlamak ve Türklük için çalışmaktır. Bu dergi Türk Ocakları'nın ortaya çıkmasıyla birlikte Türk Ocakları'na katılmış ve Türk Yurdu Dergisi, Türk

³⁴Y. Bayraktutan, **Türk Fikir Tarihinde...** , s.85-86

³⁵Fusun Üstel, **İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği Türk Ocakları (1912-1931)**, İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2010, s.20-21

³⁶Y. Akçura, **Türkçülüğün Tarihi...** , s.211

³⁷Cemal Kutay, **Türk Ocakları ve Türk Milliyetçiliği**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1995, s. 5

³⁸Y. Bayraktutan, **Türk Fikir Tarihinde...** , s.88

Ocakları'nın resmi yayın organı olarak varlığını sürdürmüştür. Günümüzde de Türk Yurdu Dergisi bilimsel araştırma ve inceleme konularına yer verip karşısına çıkan tarihi ve güncel sorunlara çözümler sunmaktadır.³⁹

1.1.3. Türk Bilgi Derneği

Türkçü derneklere baktığımızda Türk milliyetçiliğine önemli katkılar sunan derneklerden birinin de **Türk Bilgi Derneği** olduğu görülür. Bu dernek 14 Mart 1913 tarihinde kurulmuştur. Derneğin kurucu ismi Emrullah Efendi'dir. Türk milliyetçiliği ve halkın bilinçlendirilmesi için sistemli eğitim faaliyetleri düzenlemek derneğin amaçlarındandır. Bu dernek hem amaçlar açısından hem de görevli kişiler açısından Türk Derneğinden daha kapsamlı ve güçlü bir görüntü ortaya koymaktadır. Türk Bilgi Derneği, yayın faaliyeti olarak "*Bilgi Mecmuası*" adıyla bir dergi çıkarmıştır. Bilgi Mecmuası, sadece 6. sayıya kadar çıkarılabilmıştır.⁴⁰

Bilgi Derneği'nin ortaya çıkışı Türk Ocakları'ndan sonraki döneme rastlamakta olup Türk Ocakları'na yardımcı bir kuruluş gibi dikkat çekmektedir. Tıpkı Türk Ocakları gibi milliyetçi çizgide faaliyetlerine başlayan Türk Bilgi Derneği daha sonraları Türk Ocakları'na bağlanarak görevine son vermiştir.⁴¹

1.1.4. Türk Gücü Derneği

II. Meşrutiyet devrinde ortaya çıkan Türkçü yapılaşmaların bir diğeri de **Türk Gücü Derneği**'dir. Dernek "Türk Gücünün Müsameresi" adlı bir yazıda hedeflerini belirlemiştir. Bu yazıda Türk Gücü Derneği'nin İstanbul haricinde 25 yerde daha şubesinin bulunduğu bilgisi yer almaktadır. Türk Gücü'nün kurucu heyetinden olan Kuzucuoğlu Tahsin Bey, Türk Dünyasının üzerine kurulu olduğu bu dönemdeki dört temel direğin şunlardan oluştuğunu ifade etmiştir; "Türk Bilgi Derneği, Türk Yurdu, Türk Ocağı ve Türk Gücü."⁴² Bu dernekler Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu bu zor süreçte halkı Türk milliyetçiliği hususunda bilgilendirmiş ve dağılmakta olan imparatorluğun kurucu unsuru olan Türk milletinin hak ettiği değeri görmeleri için çalışmışlardır. Özellikle Türk Gücü Derneği bir gençlik yapılanması olması bakımından diğerlerinden ayrı bir önem taşımaktadır. Bu karışık süreçte gençlik

³⁹Türk Ocakları, Türk Yurdu Yayınları Nu:39, Ankara, 1997, s. 10

⁴⁰İbrahim Karaer, **Türk Ocakları (1912-1931)**, Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1992, s.5

⁴¹Şeyda Özçelik, **Türk Ocakları ve Eğitim**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 2010, s.14

⁴²İ. Karaer, **Türk Ocakları(1912-1931)...**, s. 6

yapılanmalarının böylesi Türkçü çalışmalar yapması diğer Türkçü dernekleri de bu alanda faaliyetler gerçekleştirmeye yaklaştırmıştır.

Türk Gücü Derneği amaçlarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Ülkemizde güçlü, kuvvetli, atik ve tetik bir nesil yetiştireceğiz. Böylece ülkemizin hizmetine her daim hazır vatan evlatları bulunacaktır. Bu niyetle Türk Gücü ismiyle bir dernek oluşturduk. Maddi ve manevi olarak gençliğimizi eğitip yetiştirmek istiyoruz. Bu inançla bile bile, seve seve, anlaya anlaya çalışacağız. Adımız Türk Gücü. Şiarımız; “Türk’ün gücü her şeye yeter.” Maksadımız soyumuzu, huyumuzu düzelterek atıye tam manasıyla bir nesil yetiştirmek, muhtaç-ı muavenet olanlara bilhassa hem-cinsimize yardım etmektir.”⁴³

Türk Gücü Derneği kuruluş risalesinde; 1 Mart 1329 (1913) tarihinde kurulduğunu, derneğin İstanbul Divan Yolu’nda Türk Ocağı’ndan bir bölüm tahsis ettiğini ve derneğe, milletini yürekten seven her gencin gidebileceğini ifade etmiştir. Derneğin kuruluş belgesinde 15 yaşından aşağı olanların kabul edilemeyeceği, yaşı tutan kişilerin de oturduğu yerin adresini, anne babasından aldığı izin kâğıdını ve nüfus tezkiresini yanında getirerek derneğin hekimine muayene olması gerektiği belirtilmiştir. Derneğe katılmak isteyen kişilerin dernekçe oluru verildikten sonra yemin ettirildiği ve bunun dışında da derneğin tüzüğünde yer alan koşulları yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir.⁴⁴ Bu Türkçü derneğin de ömrü çok uzun olmamış ve faaliyetlerini Türk Ocakları ile birlikte devam ettirmiştir. Türk Gücü Derneği de böylece ülkemiz topraklarında faaliyet gösteren milli dernekler arasında yerini almıştır.

1.1.5. Genç Kalemler Hareketi

Türkçü hareketlerden bir diğeri de Selanik’te çıkmaya başlayan Genç Kalemler Dergisi’nin kadrosu olan **Genç Kalemler Hareketidir**. İstanbul’da bulunan Türk Derneği’nin çalışmalarıyla aynı çizgide hareket eden ve lisanda Türkçülük hareketine büyük bir ivme kazandıran bu kadro, milliyetçi fikirlerin gelişmesine büyük katkı sağlamış ve milliyetçi çalışmalara öncülük etmiştir. Genç Kalemler Hareketi’nin ana gayesi; “Yazı dilini sadeleştirmek ve halk diline yaklaştırmaktı.” Bu hedefi “Yeni *Lisan*” adını verdikleri bir makalede belirtmişlerdir. Bu hareketin başını Ömer

⁴³Türk Gücü Heyeti, “Türk Gücü”, **Türk Yurdu**, Tutibay Yayınları, C.II, Ankara, 1999, s. 188

⁴⁴Türk Gücü Heyeti, “Türk Gücü”, **Türk Yurdu**..., s. 189

Seyfettin ve Ali Canip Yöntem gibi isimler çekmekle birlikte Ziya Gökalp'in de onlara katılmasıyla büyük güç kazanmışlardır.⁴⁵ Balkan Harbi sonrasında Selanik kentinin kaybedilmesiyle İstanbul'a dönen Genç Kalemler ekibi, Türk Yurdu ve Türk Ocağı'na dâhil olarak çalışmalarını burada yürütmeye başlamışlardır.⁴⁶Daha sonraları Türkçülüğün babası olarak adlandırılacak olan Ziya Gökalp ve diğer önemli Türkçüler olan Ömer Seyfettin, Ali Canip gibi isimlerin Türk Ocağı'na katılması Ocağa büyük katkı sağlamıştır.

1908 yılında Meşrutiyet'in yeniden ilanının ardından ortaya çıkan bu dernekler, farklı sebeplerden dolayı varlıklarını sürdürememiş ve faaliyetlerini devam ettirememişlerdir. Bu derneklerde görev alan Türkçüler 1912 senesinde kurulan Türk Ocağı etrafında bir araya gelerek düşüncelerini yaymaya çalışmışlardır.⁴⁷

İncelenen eserlerde: Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti, Türk Bilgi Derneği, Türk Gücü Derneği ve Genç Kalemler Hareketi II. Meşrutiyet Dönemi'nin Türkçü yapılanmaları olarak öne çıkmaktadır. Bu cemiyetlerin bazıları Türk Ocakları'ndan önce ortaya çıksa da hepsi netice itibariyle Türk tarihinin en büyük sivil toplum örgütlerinden biri olan Türk Ocaklarıyla aynı çizgide devam etmiş ve büyük oranda Türk Ocaklarıyla birleşme yoluna gitmişlerdir. Bu birleşmeyi kanıtlayan temel hususlardan birincisi; bu derneklerin kapanırken Türk Ocakları'na bağlandığını ve çalışmalarını artık Türk Ocağı adı altında yürüteceğini bildirmeleridir. Ayrıca bu derneklerde görev alan kişilerin daha sonra uzun yıllar Türk Ocakları'na hizmet etmesi bu durumu net bir şekilde açığa kavuşturmaktadır. Türkçü derneklerin hepsi ortak bir paydayı kendilerine amaç edinmişlerdir. Bu payda, Türkçülük ve Türk Milliyetçiliğidir. Fakat netice itibariyle bu dernekler Türkçü faaliyetleri parça parça yerine getirmektense Türk Ocakları'nda bir araya gelerek daha sistematik bir şekilde çalışmalarını yürütme yolunu seçmişlerdir. Türk Ocakları da kuşkusuz bu Türkçü derneklerden aldığı güç ile gücüne güç katmış ve Türk milliyetçiliği hususunda üzerine aldığı görevin bilincinde faaliyetlerini yürütmeye çalışmıştır.

Osmanlı Devleti'nin 1911 senesine bakılacak olursa şunlar göze çarpacaktır; Türkçü bir politika İttihat ve Terakki Partisi'ni çevrelemiştir. Dönemin öncü Türkçü

⁴⁵Y. Sarnay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi...**, s.113

⁴⁶Nermin Kılıç, **Türk Ocakları ve Atatürk**, Türk Ocakları Ankara Şubesi, 2. Baskı, Ankara, 2013, s.24

⁴⁷İ. Karaer, **Türk Ocakları (1912-1931) ...**, s. 6

düşünürleri, Türk milletini içinde bulunduğu bu zor süreçten kurtarmanın gerekliliğini öne sürmektedirler. Bu niyetle her türlü partinin ve siyasi entrikanın dışında yeni bir oluşuma ihtiyaç duyulduğu söylenmektedir. Sebebi ise siyasi partilerin o dönemde Osmanlılık ve Ümmetçilik anlayışı içinde kaybolmaları olarak gösterilmiştir. İşte bu zor süreçte ortaya çıkacak olan akım, düşünce aşamasında kalmamalı ve teşkilatlanmalıdır.⁴⁸ Bu teşkilatlanma Türk Ocakları'dır.

1.1.6. Türk Ocakları

Fransız İhtilali sonrası ortaya çıkan milliyetçilik akımının Osmanlı Devleti üzerindeki yansımalarından biri olarak Türk Ocakları gösterilmektedir. II. Meşrutiyet devri olarak adlandırdığımız 1908-1923 tarih aralığı Türk Ocaklarının temelleri açısından önemli bir süreçtir. Türk Ocakları geçmişten günümüze milliyetçi kuruluşların en etkin, en uzun ömürlü ve en büyüğü olarak gösterilir. Dönemin Türkçü aydınları, Türk tarihinin sadece Osmanlı'dan ibaret olmadığını ve geçmişten günümüze pek çok devlet kuran Türklerin tarihinin bir bütün olarak incelenmesi gerektiğini ifade etmeye çalışmışlardır. II. Abdülhamid döneminin şartları itibarıyla bu görüşlerini yaymakta güçlük çeken Türkçü fikir adamları, 1908 yılında siyasi baskının kalkması üzerine teşkilatlanmalarına hız kazandırmışlardır. Bu sayede Türk milliyetçiliği, fikir akımı olmaktan öteye geçmiş ve kendine uygulama alanları oluşturmuştur.⁴⁹

Türk Ocaklarının temellerine bakıldığında; II. Meşrutiyet sonrası oluşan özgür ortamda ilk olarak "Türk Derneği" adıyla kurulduğu görülmektedir. Yusuf Akçura'nın deyimiyle "Türkçülükte teşkilatlanmanın ilk devresi" olarak bu teşkilat alınmaktadır. Kültürel anlamda Türkçülük ilkesini topluma yaymak ve Türkçülüğün yer edinmesini sağlamak bu derneğin temel amacıdır. Türk Derneği Mecmuasını çıkaran Türk Derneği'nin üyeleri kültürel çalışmalarını daha sonra Türk Yurdu Cemiyeti çatısı altında gerçekleştirmişlerdir. 1912 yılında ise Türk Ocağı resmi olarak kurulunca buraya geçtikleri bilinmektedir.⁵⁰ Türk Derneği'nin dışında bir önceki bölümde bahsettiğimiz; Türk Yurdu Cemiyeti, Türk Bilgi Derneği, Türk Gücü Derneği ve Genç

⁴⁸Y. Bayraktutan, **Türk Fikir Tarihinde ...**, s.92

⁴⁹Kenan Akyüz, "Türk Ocakları", **Belleten-TTK**, C: L /196, Nisan-1986, s.201-228

⁵⁰Necmi Uyanık, "II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Türkçülüğüne Kısa Bir Bakış", Halim Sabit ve Türk Milliyetçiliğindeki Yeri, **Türkler**, C.XIV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.1561

Kalemler Hareketi gibi Türkçü birliklerin Türk Ocağı'nın varlığını sağlamlaştırmasına büyük katkı sağladığı görülmektedir.

Türk milliyetçiliğinin teşkilatlandığı dönem içerisinde gönüllü olarak iş yapan ve en etkili konumunda bulunan Türk Ocağı, resmi olarak 25 Mart 1912'de kurulmuş olsa da asıl olarak temellerinin 3 Temmuz 1911'de İstanbul Divanyolu'nda atıldığı bilinmektedir. Yakın tarihimiz açısından oldukça özel bir yeri olan Türk Ocağı, Türk milliyetçiliğinin biçimlendirilmesini ve tanımının yapılmasını sağlamıştır. Türk Ocağı Meşrutiyet dönemi yükseköğretim çevresinin isteği üzerine kurulmuştur. Siyaset dışı çalışmalar yapmaya büyük özen gösteren Türk Ocağı, Türkçülük ideolojisini benimseyen İttihat ve Terakki Cemiyeti ile yakınlaşma sağlamıştır.⁵¹ Ancak yine de Türk Ocakları'nın kuruluş döneminden sonra siyasi partilerle arasına bir mesafe koyduğu görülmektedir.

Türk Ocağı'nın kuruluşunda etkin olan şahısların Askeri Tıbbiye ve Mülkiye öğrencileri olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin kurduğu Türk Ocağı; Meşrutiyet döneminde ve Cumhuriyet'in ilk senelerinde, Türkçülük çalışmaları bakımından ilmi açıdan oldukça önemli faaliyetlere imza atan bir kurum olarak öne çıkmaktadır. İlk idare heyeti; Ahmed Ferid, Akçuraoğlu Yusuf ve Halis Turgut'tan oluşmuştur. Bu kişilere ek olarak Türk Ocağı'nın temellerinde; Ahmet Ağaoğlu, Hüseyin Fikret, M. Ali Tevfik gibi isimler de yer almıştır. Bu isimlere baktığımızda Türk Ocaklarının sıradan bir sivil toplum kuruluşu olmadığı görülmektedir. Türk Ocağı'nı diğer sivil toplum kuruluşlarından ayıran birçok özellik bulunmaktadır. Bu özelliklerinden biri olarak, Türk Ocağı'nı oluşturan gençlerin bu işi gençlik hevesiyle ortaya çıkarıp bırakmayışıdır. Çünkü bu teşkilatın ortaya attığı fikirler somutlaştırılıp, kendine uygulama alanları bulmuştur.

Türk Ocakları kuruluşundan sonra çok sayıda kalemi kuvvetli edebiyatçıyı bünyesine katmıştır. Bu şahsiyetler harekete katıldıktan sonra hem ocağın yayın organı olan Türk Yurdu'nda yazılar yazdılar hem de konferanslar vererek halkı bilinçlendirme yoluna gittiler. Türk Ocakları sayesinde kadın erkek ayrımı yapılmadan

⁵¹Zehra Arslan, **Trabzon Türk Ocağı(1925-1931)**, Karadeniz Teknik Üniversitesi- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, Ocak-2008, s.2

bir dinleyici kitlesinin Osmanlı'da bir arada bulunduğu görülmektedir. Kadınlar daha sonra Ocakta hem konuşmalar yapmış hem de sanatsal faaliyetler gerçekleştirmişlerdir.⁵²

Türk Ocakları'nın resmi açılış tarihi olarak bildiğimiz 25 Mart 1912 günü İstanbul Türk Ocağının açılışında, Türk Ocaklarının genel amacı da belirtilmiştir. Buna göre Türk Ocağının amacı: "Cemiyetin maksadı, akvam-ı İslamiyet'in bir rükn-i mühimi (temel direği) olan Türklerin milli terbiye ve ilmi, içtimai, iktisadi seviyelerinin terakki ve ilerleyişleriyle Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmaktır." şeklinde ifade edilmiştir.⁵³ Ayrıca İstanbul Türk Gücü yararına düzenlenen bir programda Türk Gücü Murahhası Mesulü Kuzucuoğlu Tahsin Bey'in konuşması da Türk Ocağının kuruluş amacını ifade etmek adına önemlidir. Tahsin Bey'in sözleri şu şekildedir: "Büyük Turan'ı özleyen yeni uyanık Türk dünyası, Turanın altın tacını taşıyacak dört direğini dikti: Türk Bilgi Derneği, Türk Yurdu, Türk Ocağı ve Türk Gücü!" Ardından Tahsin Bey bu müesseselerin ayrımını da yapmış ve konuyla ilgili amaca binaen şu sözleri ifade etmiştir.

"Saydığım bu mukaddes müesseselerin ilk ikisi ilmi fenni müesseseler, üçüncüsü yani Ocak, içtimai ve terbiyevi bir müessese. Dernek, Türk'e kim olduğunu, benliğini, geçmişini tanıttak, dini öğretecek, ecdadın ilim ve fen dünyasında neler yaptığını bildirecek, Türk'e ilim ve fen dünyasında yeniden hizmetler gördürecek, Türk Yurdu, Türk dünyasında olan biteni haber verecek, Türk'ün özünden, sözünden, sazından bahsedecek, Türk dünyasındaki tezahüratı ve tecelliyatı etrafa yayacak, Turan halkına bildirecek..."⁵⁴

Tahsin Bey daha yeni kurulan Türk Ocağı ve Türk Yurdu'na bu sayede büyük sorumluluklar yüklemiştir. Özellikle Türk Yurdu dergisine iletişim rolü yüklerken Türk Ocağı'nın ise kişinin milli ve manevi yönünü geliştirmesi açısından daha önemli olduğunu belirtmiştir.

Yusuf Akçura, "Türkçülük" adlı eserinde Türk Ocağı'nı tanıtırken "Türk Ocağı'nın Esasi ve Dâhili Nizamnamesini" dikkate almaktadır. Buna göre Türk Ocağı, kulüpler açarak buralarda dersler verecek, seminerler düzenleyecek, toplantılar

⁵²Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Çev. Metin Kıratlı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 1993, s.348

⁵³İbrahim Karaer, "Türk Ocaklarının Basın Yayın Faaliyetleri", **Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu Armağanı**, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara, 2001, s. 223-244

⁵⁴T.Y. , "Seyahat Aliaylara Doğru- Halim Sabit", **Türk Yurdu**, (Mayıs-1914), Tütibay Yayınları, C.3, Ankara-1999, s.308-311

yapacak, kitap ve diğer basılı yayın organlarıyla birlikte halkı bilinçlendirme yolunda çalışmalar yapacaktır. Milli hazineyi elinde tutmak ve onu artırmak için tüm meslek gruplarıyla iş birliği yapılacak ve onların yaşatılması için destek verilecektir. Türk Ocağı, hedeflerini gerçekleştirirken milli ve toplumsal bir yapıda olacak ve siyasi partilerden uzak durarak hiçbir partinin güdümüne girmeyecek denmiştir.⁵⁵Türk Ocağı, yasasına bağlı kalarak parti taraftarlığı yapmıyordu. Hatta Türk Ocakları'nın farklı politik görüşlere sahip kişileri de bir arada tuttuğu görülmektedir.⁵⁶

Türk Ocakları 1912 yılında resmen kurulmuş olsa da Askeri Tıbbiye Mektebi talebelerinden 190 tıbbiyeli genç ülkenin önde gelen vatansever yazar, şair ve fikir adamlarına 11 Mayıs 1327 tarihinde mektup yazmış, Türk Ocağı'nın emellerinden şu şekilde bahsetmişlerdir:

“Efendimiz,

Türk ırkının maarif ve mekteplerine hizmet ederek, içtimai geleceğini temin emeliyle toplanmış 190 tıbbiyeli namına zât-ı âlilerine müracaat ediyoruz. Maksadımız arz edeceğimiz şeylere dâir hâkimane ve edibâne fikirlerini öğrenmektir.

Bu şekilde başlayan mektup “Türk kavminin hayat-ı inkıraz yaşandığını söyleyerek buna seleflerimiz gibi lakâyde kalamayacağımızı belirttikten sonra, hayatın ebedi bir mücadele olduğuna ve bu mücadele muvaffâkiyetin en büyük şartı, maarif ve mekteblerin galebesi olduğuna hükmediyordu. Daha sonra bu tıbbiyeli gençler kendilerinin Tekâmül kanununa riayet fikrinde ısrarlı olacaklarını da ifade ederek; ziraat, ticaret ve sanayi ile kazanılmış içtimai hâkimiyeti, kuru bir siyasi hâkimiyete tercih ettiklerini açıklıyor ve bu fikirlerini şöyle bir temenni ile tamamlıyorlardı. Nesli müstâkbelemiz, miskinliği günah, faaliyeti ibadet bilsin! Müteşebbis, kuvvetli ve servet sahibi olsun!

Bu emellerinin gerçekleşmesi için, her türlü fırka ihtilaflarının fevkinde, her türlü siyaset dağdağlarının haricinde yeni bir ceryân doğmasına lüzum görüyorlar ve bu ceryânı doğurmak için de Donanma Cemiyeti kadar geniş sırf milli ve sosyal bir cemiyet meydana getirmek gereğini de duyuyorlardı.

⁵⁵Y. Akçura, **Türkçülüğün Tarihi...**, s. 214-215

⁵⁶Abdülhak Şinasi Hisar, **Türk Ocağı Hatıraları**, Türk Yurdu Neşriyatı Nu:8, Ankara, 1993, s.71

Bu cemiyet gelecekte Anadolu'da, Rumeli'de ve hatta Türk bulunan diğer memleketlerde şubeler açacak, ziraat, ticaret ve sanayi mektepleri kuracaktı.

Bu cemiyet tanınmış ve muktedir zatların nezareti altında idare edilecekti.

Mektup şöyle bitiyordu:

Böyle bir cemiyetin temel taşlarını yüksek mekteplere devam eden Türk gencinin maddi manevi fedakârlıklarıyla atacağız.

Bu bâbtaki hakimane ve edibane görüşlerinizi öğrenmek istediğimizi bildirir ve ilmi ve fiili iş birliğinde bulunmalarını ısrarla temenni eyleriz, efendimiz.”

11 Mayıs 1327-Çarşamba
190 Tıbbiyeli Türk Evladı

Savaş döneminde ve sonrasında İngilizler başta olmak üzere işgal güçlerinin zorlamasıyla Türk Ocağı ve Türk Yurdu'na ait vesikalar ocaklılara ait evler arasında taşınmak zorunda kalmıştır. Taşınırken bazı vesikaların hasar gördüğü ve bu mektuba verilen bazı tanınmış kişilerin sözlü cevaplarının da bulunduğu vesikaların noksan olduğunu Akçura eserinde dile getirmiştir.⁵⁷

Bu Tıbbiyeli gençlerin Ahmet Ferit Bey'den (Tek) olumlu görüş aldıktan sonra Mehmet Emin Bey'e (Yurdakul) gittikleri ve Yusuf Akçura ve Rıza Tevfik gibi Türkçülerin de orada buldukları söylenir. Bu toplantıda Ahmet Ferit Bey'in; bir kulüp kurma, Türk gençliğini burada milli hislerle eğitmek için her türlü olumlu araca başvurmak gibi fikirleri kabul edilir.⁵⁸ Tıbbiyelilerle yapılan bu ilk görüşmenin ardından 20 Haziran 1911'de ikinci toplantı da gerçekleştirilir. Bu toplantıya Ahmet Ağaoğlu evini açar. Toplantıya 231 öğrenci adına vekâleten Hüseyin Fikret ve Remzi Osman Bey katılmıştır. Toplantıda Mehmet Emin, Fuat Sabit, Yusuf Akçura, Emin Bülent, Ahmet Ferit, Mehmet Ali Tevfik, Ahmet Ağaoğlu gibi Türkçüler de yer almıştır. Burada Fuat Sabit'in önerisiyle yeni derneğin adı “*Türk Ocağı*” olarak belirlenmiştir. Bu toplantıda fiilen kurulan Türk Ocakları 25 Mart 1912 de resmen oluşumunu tamamlamış ve idare heyetine şu kişiler seçilmiştir: Ahmet Ferit Tek (Reis), Yusuf Akçura (II. Reis), Mehmet Ali Tevfik (Umumi Kâtip), Dr. Fuat Sabit

⁵⁷Y. Akçura, *Türkçülüğün Tarihi...* , s. 215-216

⁵⁸Y. Bayraktutan, *Türk Fikir Tarihinde...* , s.95

(Veznedar) olarak belirlenmiştir.⁵⁹ Bu girişimlerle beraber temelleri atılan Türk Ocakları ülkenin her bölgesine yayılarak örgütlenme çalışmalarına başlamıştır.

Milli ve manevi değerlere sahip çıkan şahsiyetlerin önderliğinde, II. Meşrutiyet devri boyunca yurdun pek çok yöresinde Türk Ocakları şubeleri açılmıştır. Bu ocakların yurdun belirli yörelerinde yoğunlaşmayıp her noktaya dengesiz bir şekilde dağılmış olması bizlere bu dönemde Türkçü akımların Anadolu'nun çeşitli yerlerinde çok sayıda destekçisi olduğunu açıkça göstermektedir. Antakya, Adana, Bakü, Bursa, Giresun, İstanbul, İzmir, Konya, Ödemiş, Salihli, Trabzon, Uşak, Üsküdar Türk Ocağı gibi Türk dünyasının çeşitli yerlerinde toplam 35 Türk Ocağı şubesi açılmıştır. Bunlar içerisinden özellikle çalışmanın temelini oluşturan Giresun Türk Ocağına detaylı bir şekilde değinilecektir.⁶⁰

1914 yılında başlayan Dünya Savaşı'nda, Osmanlı Devleti'nin yenilmesi ve Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde başlatılan Kurtuluş Savaşı boyunca Türk Ocakları şube açma ve daha önce yürüttüğü ilmi faaliyetleri sürdürme hususunda çok fazla etkin olamamıştır. Bu süreçte ocaklılar idari yönetim kadrolarında görev aldıkları için öncelikli hedef, üzerinde Türkçülük akımının yaşatılabileceği vatan topraklarını kurtarmak olmuştur.⁶¹ Ancak savaşlar devam ederken Ocaklıların büyük bir kısmı cepheye koşsa da geri planda Türk Ocakları mümkün olduğunca faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Ayrıca Türk Ocakları, Türk Yurdu ve Türk Bilgi Derneği, 7-8 Mayıs 1331(1915) senesinde ülke savunmasına katılan ve gazi olan yurttaşları için Türk Ocağı'nda bir organizasyon yapmış ve o ay Türk Yurdu Dergisi'nin de gazilerin faydasına yayınlanması kararı alınmıştır.⁶²

1920 yılı Türk Ocakları için oldukça zor bir dönemdir. İşgalci devletler Osmanlı Devleti'nin başkentini işgal hareketlerine başlayınca ilk iş olarak İstanbul Türk Ocağı'nın taşınması, daha sonra da 16 Şubat 1920'de İstanbul Türk Ocağı'nın tamamen kapatılması yolunda çalışmalar yapmıştır. Bu dönemde Ege Bölgesi'nde işgallerini artıran Rumlar da bu bölgedeki Türk Ocakları'nı kapatmıştır.⁶³ 1919-1922 tarihleri arasında İstanbul'da ve Anadolu'da ocakların bir kısmı Kurtuluş Savaşı

⁵⁹Y. Sarıay, **Türk Milliyetçiliğinin...**, s.140-141

⁶⁰İ. Karaer, **Türk Ocakları (1912-1931) ...**, s. 22-23

⁶¹Hüseyin Karaduman, "Türk Ocakları ve Hars Müzeleri", **Vakıflar Dergisi**, Sayı: XXX, Ankara, 2007, s.503-518

⁶²Hüseyin Tuncer-Yücel Hacaloğlu-Ragıp Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi Açıklamalı Kronoloji (1912-1997)**, Cilt-I, Türk Yurdu Yayınları Nu:44, Ankara, 1998, s.37

⁶³H. Tuncer-Y. Hacaloğlu-R. Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi...**, s.77

dolayısıyla çalışmalarına ara verirken bir kısmının da kapatıldığı göze çarpmaktadır. Türk Ocakları daha sonra yeniden teşkilatlanmaya başlayarak 1922 yılından itibaren yurdun geniş bir bölümünde faaliyetlerini devam ettirmeye başlayacaktır.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın ardından yurdun işgal edilmesi süreci Türk Ocakları'nı olduğu kadar Türk Ocakları'nın yayın organı olarak bilinen Türk Yurdu Dergisi'ni de olumsuz etkilemiştir.

Türk Yurdu: 30 Kasım 1911 senesinde Türkçü kuruluşlardan olan Türk Yurdu Derneği'nin düşüncelerini halka iletmek için İstanbul'da basımına başlanan dergidir. Türk Yurdu Derneği'nin faaliyetlerine son vermesi nedeniyle Türk Yurdu Dergisi, Türk Ocakları'nın basım kanadı haline gelmiştir.⁶⁴ Türk Yurdu Dergisi ilk sayısında gayesini şu şekilde açıklamıştır: “Türklüğe hizmet etmek, Türklere faide dokundurmak istiyoruz. Gayemiz işte budur. Maksada erişmek için hangi yollardan yürüyeceğimizi mecmuamızın mündericatı göstereceğinden mesleğimizin teşrihini fazla buluyoruz. Tanrı yardımcımız olsun.” Türk Yurdu⁶⁵ ifadeleri yer almış ve ilk sayıda derginin Türklük için çalıştığı, 15 günde bir yayınlanacağı belirtilmiştir. Türk Yurdu Dergisi 24 Teşrin-i Sani 1327 (1911) ile 15 Ağustos 1334 (1918) tarihleri arasında toplamda 7 yıl süren bir dönem yaşamış ve kapatılmıştır. Türk Yurdu Dergisini çıkarma düşüncesi ve derginin çalışma izinlerini “Milli Şair” Mehmet Emin Yurdakul almış olsa da Erzurum Valisi olarak ataması yapıldığı için derginin başına Yusuf Akçura getirilmiş ve dergi onun yönetiminde yayınlanmıştır.⁶⁶ Yukarıda belirlediği amaçlar doğrultusunda hedeflerini gerçekleştiren dergi Yusuf Akçura önderliğinde 32 sayfadan oluşan yapıyla büyük bir kültür mecmuası olmuş ve Türk düşünce yaşamının en uzun soluklu basım-yayın organı olma unvanını elde etmiştir.⁶⁷ Kurtuluş Mücadelesi döneminde yayın hayatına son vermek zorunda kalan Türk Yurdu Dergisi'nin 1918-1924 yılları arasında herhangi bir sayısına rastlanmamıştır. Dergi ancak 1924 senesinin Ekim ayında faaliyetlerine devam edebilmiştir.⁶⁸

⁶⁴<https://www.turkyurdu.com.tr/sayfa.php?id=2> (Erişim Tarihi: 22.12.2018)

⁶⁵T.Y. , “Maksat ve Meslek”, **Türk Yurdu**, 17 Teşrin-i Sani 1327 (30 Kasım 1911), Tutibay Yayınları, Yıl:1, C.I, S. 1, s. 1

⁶⁶Mehmet Özden, “**Türk Yurdu**” Dergisi ve **II. Meşrutiyet Devri Türkçülük Akımı (1911-1918)**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1994, s.33-34

⁶⁷Yusuf Sarıncay, “20. Yüzyıl Başlarında Türk Milliyetçiliği, Milliyetçi Teşkilatlanmalar ve Etkileri” , **Türk Ocakları Yüzyıllığı**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 2000, s.47

⁶⁸M. Özden, **Türk Yurdu” Dergisi ve II. Meşrutiyet...** , s. 39

Kurtuluş Savaşı sonrası Cumhuriyet ilan edilince Türk Ocaklarında yeni yapılanma faaliyetleri boy göstermiştir. 1924 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen kongrede “Türk Ocağı Yasası” kabul edilmiştir. Ocağın temel dinamiği ve amacı olan 2. Madde de “Bütün Türkler arasında milli iktisadın inkişafına çalışmaktır.” şeklinde değiştirildiği göze çarpmaktadır. Kongre bitiminde Ziya Gökalp ve Hamdullah Suphi'nin yanı sıra Rıza Nur, Necip Asım ve Halil Ethem de Hars Heyetine seçilmiştir.⁶⁹

Kurtuluş Mücadelesi yıllarında Mustafa Kemal Paşa ile birlikte hareket eden Türk Ocağı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasına önemli katkılar sunmuştur. Milli Mücadele'nin başarıyla sonuçlanması ve onun üzerine yeni yönetim biçiminin belirlenmesiyle birlikte Mustafa Kemal Paşa'nın talebi doğrultusunda Türk Ocakları Ankara'da tekrardan faaliyetlerine başlamıştır.⁷⁰

M. Kemal Paşa, Türk Ocaklarını yeni kurulan rejime bağlı, modern ve gerçekçi kültür ulusçuluğunun işlendiği ve bunun ülke genelinde yaygınlaştırılmasının sağlanacağı bir kuruluş olarak toplum hizmetinde bulunmasının gerekliliğini savunmuştur. Mustafa Kemal Paşa, Cumhuriyetin çetin yıllarında dahi Türk Ocakları ve oradaki ocaklı dostlarıyla bağlantısını hiç kesmemiştir. Fakat 1931 yılından itibaren Türk Ocaklarının tarihinde köklü bir değişikliğin başlayacağı görülmüştür. Gazi Mustafa Kemal Paşa, CHP ve Türk Ocaklarının aynı çatı altında ve Türk Ocaklarının, CHP'ye bağlı bir kültür yuvası şeklinde çalışmasını istemiştir. Bu anlayışla birlikte 24 Mart 1931 tarihinde Türk Ocakları ve CHP'nin birleştirilmesi kararlaştırılmıştır. 10 Nisan 1931 tarihinde ise Türk Ocakları'nın olağanüstü bir toplantı gerçekleştirerek kapatılması kararlaştırılmış, mallarını ise CHP'ye devredilmiştir. Böylece Türk Ocakları tarihinde yeni bir dönemin başladığı görülmüştür.⁷¹

Türk Ocakları geçmişte ve günümüzde bazı siyasi partilerle bağdaştırılmak istense de Türk Ocaklılar, aradaki çizgiyi her dönemde korumayı bilmiştir. Türk Ocağının siyasi nitelikte çalışmalar yapan bir kuruluş olmayacağı, asla siyasetle uğraşmayacağı daha kuruluş döneminde ifade edilmiştir. Türk Ocağının doğuşu, Türk siyasal yaşamının en buhranlı ve neredeyse her kurum ve kuruluşun siyasallaştığı bir

⁶⁹H. Karaduman, *Türk Ocakları ve Hars...*, s.503-518

⁷⁰Yücel Namal, *Zonguldak Türk Ocakları (1923-1931)*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 2014, s.27

⁷¹Tahir Kodal, “Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Ocakları”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S:52, Erzurum, s.295-314

döneme denk gelmektedir. İkinci Meşrutiyetten sonra geçilen çok partili hayat Ocağın içerisinde bazı kişilerin siyasi partilerle ilişki kurmasına neden olmuştur. Bu partilerden özellikle İttihat ve Terakki ile Ocak yönetiminin yakın ilişkiler kurduğu ifade edilmektedir. Bu dönem bazı partilerin kuruluşuna, Türk Ocağı ve Ocaklılar katkı sağlamıştır. Ancak bu durum Ocak içerisinde kişilerin siyaseti Ocakta yaptığı anlamını taşımaz. Türk Ocağı, Türkçülük fikrini savunan partilere sempati duymakla birlikte, Türkçülük fikrini reddeden Hürriyet ve İtilaf Fırkası ile Türk Ocaklarının ilişkileri genellikle bozuk gitmiştir. Kazım Nami Duru; İttihatçıların, Türk Ocağını baba ocağından daha yüksek tuttuklarını ve Ocakta siyasete yer vermediklerini dile getirmektedir. 1924 yılında toplanan Türk Ocakları Umumi Kongresinde, Ocağın siyasi bir kuruluş olmadığını gösteren Ocak Yasasının 3. Maddesi uygun şekilde düzenlenmiştir. Burada söz alan Hamdullah Suphi Bey; Ocağın parti siyasetine girmeyeceğini fakat Türk milliyetçiliğine uygun hareket eden siyasi partilerle dost olunabileceğini ifade etmiştir. Ocak her ne kadar siyasetten uzak durmaya çalışsa da 1927 yılından itibaren artan CHP müdahaleleri, Ocağın yeni toplanacak kurultayında bazı maddelerin değişmesine neden olmuştur. Burada 3. Madde yeniden değiştirilmiş ve “Türk Ocağı, CHP ile devlet siyasetinde beraberdir.” şeklinde düzenlenmiştir. Bu durum CHP’nin Ocaklar üzerinde baskı ve denetimini artırdığını göstermektedir.⁷²

Mustafa Kemal Paşa’nın: “Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye etrafında birleşmelidir.” önerisine uyan Türk Ocakları, 10 Ocak 1931 tarihinde kendini feshederek Cumhuriyet Halk Fırkası’na katılmıştır. Türk Ocakları bu birleşmeyle birlikte II. Meşrutiyet döneminde başlattıkları ve Cumhuriyetin ilk yıllarında devam ettirdikleri fikir ve faaliyetlerine Cumhuriyet Halk Fırkası çatısı altında devam etmiş, inkılapların halk tarafından benimsenmesine katkıda bulunmuştur.⁷³ Ocakların üyeleri artık Halkevlerinin doğal üyesi kabul edilmiştir. Türk Ocakları’nın kapanması dolayısıyla Ocağın resmi yayın organı durumunda olan Türk Yurdu Dergisi de 233. sayı ile basım faaliyetlerine yeniden ara vermek durumunda kalmıştır.⁷⁴ Türk

⁷²İbrahim Karaer, **Türk Ocakları ve İnkılaplar (1912-1931)**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, Şubat-1989, s.57-58-59

⁷³İbrahim Karaer, “**Türk Ocaklarının Basın Yayın Faaliyetleri**”, s.223-244

⁷⁴N. Kılıç, **Türk Ocakları ve...**, s. 65

Ocakları'nın kapatıldığı 1931 senesinde yurt genelinde 260'ı aşkın şubesi ve 30.000'den fazla kayıtlı üyesi bulunmaktaydı.⁷⁵

Türk Ocağı'nın kapatılmasından sonra yeniden kuruluşu 1949 yılına denk gelmektedir. Hamdullah Suphi Tanrıöver'in evinde tekrardan bu oluşum alevlenmeye başlamıştır. Türk Ocakları'nın resmen kurulduğu güne dair Kenan Akyüz ve Fethi Erden arasında bir günlük bir fikir ayrılığı bulunmaktadır. Kenan Akyüz yeniden kuruluşun günü olarak, 10 Mayıs gününü gösterirken Fethi Erden 11 Mayıs olduğunu söylemektedir. Hamdullah Suphi Türk Ocakları'nın kuruluş talebini yazılı olarak İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı'na iletmış ve ek olarak Türk Ocağı'nın 70 maddelik tüzüğünü de dilekçeye eklemiştir.⁷⁶

1949 yılında kuruluşunu başta İstanbul olmak üzere başlatan Türk Ocakları 17 Mayıs 1959 senesinde genel merkezini Ankara'ya taşıma kararı almıştır. Yeniden kendini düzenleyerek çalışmalarına ivme kazandıran Türk Ocakları'nın bu kez de önüne 1960 Askeri Darbesi engel olarak çıkmıştır. Dönemin Ocak Başkanı Prof. Dr. Osman Turan'ın DP mebusu olması gerekçesiyle tutuklanması Türk Ocakları'nın başkansız kalmasına sebep olmuştur. Bir süre bu şekilde idare edilen ocağa farklı fikirlerden insanların sızma çabaları üzerine Türk Ocakları faaliyetlerine son vermiştir. 20 Haziran 1961 Kurultayı'nda Türk Ocakları'nın başına yeniden Hamdullah Suphi Tanrıöver getirilmiş ve onunla birlikte Ocak'ta bir canlanma görülmüştür. Ancak 11 Haziran 1966 senesinde Hamdullah Suphi'nin vefatı üzerine Türk Ocakları yeniden bir duraklama devrine girmiştir. 1970 senesinde bir arama bahanesi ile Türk Ocakları'nın Merkez Binası'na İçişleri Bakanlığı el koymuş ve bir daha geri vermemiştir. 1980 yılına kadar karışıklık içinde geçen süreçte Türk Ocakları çok fazla etkinlik gösterememiş ve 12 Eylül 1980 Darbesi ile birlikte Türkiye'deki tüm dernekler gibi Türk Ocağı'nın da çalışmalarına son verilmiştir.⁷⁷

Türk Ocağı'nın yeniden açılması 6 Mart 1986 tarihine tekabül eder. Ocak bu tarihte yeniden çalışmalarına başlamıştır. Türk Ocağı yeniden çalışmalarına başlamak için Ankara Valiliği'nden gerekli izin ve onayları almıştır.⁷⁸ Daha sonra Türk Ocakları

⁷⁵F. Üstel, **İmparatorluktan Ulus-Devlete...**, s.358

⁷⁶Yücel Hacıoğlu, **Türk Ocakları Yeniden Kuruluyor (1949-1993)**, Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1993, s.139

⁷⁷Mehmet Uzun (Baboğlu), Yücel Hacıoğlu, **Türk Ocakları Belgeseli Belgeler- Resimler (1912-1994)**, Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1994, s.4

⁷⁸M. Uzun, Y. Hacıoğlu, **Türk Ocakları Belgeseli...**, s.4

Merkez Heyeti'nin önderliğinde 18 Ağustos 1989 kararıyla **Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı** kurulmuştur.⁷⁹ Türk Ocakları'nın 2019 yılı itibariyle günümüzde 85 şubesi ve 5 temsilciliği bulunmaktadır.⁸⁰

Türk Ocakları Genel Merkezi takip edildiğinde, çok sayıda faaliyet alanı belirleyerek çalışmalarını sürdürdüğü görülmektedir. Bu faaliyet alanları:

- 1- Paneller
- 2- Konferanslar
- 3- Kurultaylar
- 4- Çalıştaylar
- 5- Ocakbaşı Sohbetleri
- 6- Bölge İstişare Toplantıları
- 7- Gençlik Kolları Faaliyetleri
- 8- Hanımlar Kurulu Faaliyetleri
- 9- Söğüt Toplantıları
- 10- Yardım ve Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri
- 11- Türk Müziği Topluluğu Faaliyetleri
- 12- Akademik Çalışma Grubu Faaliyetleri
- 13- Sanat Edebiyat Kurulu Faaliyetleri

Bu faaliyetlere ek olarak Türk Ocağı'nın günümüzde de yürütmeye devam ettiği en önemli faaliyet alanlarından biri olarak Türk Yurdu Dergisi basım faaliyetleri sayılabilir.⁸¹

Türk Ocakları'nın 2018 yılı itibariyle Genel Başkanlığını Prof. Dr. Mehmet Öz yürütmekte idi.⁸² 27 Nisan 2019 tarihinde gerçekleştirilen kurultayda yeniden başkanlığa Prof. Dr. Mehmet Öz getirilmiştir. Türk Ocakları Genel Merkezi'nin aylık yayın organı olan Türk Yurdu Dergisi'nin de sahibi olarak Türk Ocakları Basın, Yayın ve Eğitim Hizmetleri adına Prof. Dr. Mehmet Öz görünmektedir. Ancak derginin Genel Yayın Müdürü Dr. Fahri Atasoy'dur.⁸³

⁷⁹Türk Ocakları, Türk Yurdu Yayınları Nu:39, Ankara, 1997, s. 11

⁸⁰<https://www.turkocaklari.org.tr/sube> (Erişim: 27.12.2018)

⁸¹<https://www.turkocaklari.org.tr/#> (Erişim: 27.12.2018)

⁸²<https://www.turkocaklari.org.tr/vazar/mehmet-oz> (Erişim: 27.12.2018)

⁸³<https://www.turkyurdu.com.tr/savfa.php?id=3> (Erişim: 27.12.2018)

Türk Ocakları geçmişten günümüze oldukça zor süreçler geçirse de ülkemizde Türk milliyetçiliğın yaşatılması anlamında öncü kuruluşlardan biri olmuştur. Türk Ocakları birçok kez kapatılsa da yeniden teşkilatlanarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Günümüzde de Türk milletinin hizmetkârı olarak çalışan öncü sivil toplum kuruluşlarından biri konumunda bulunmaktadır.

“Türk Ocağı Türk’ün has ocağı, varlık ve birlik ocağı, yüksek alevlerle tütsün, muhitine nurlar saçsın, yaşasın ve yaşatsın.”⁸⁴

Mustafa Kemal ATATÜRK

Şebinkarahisar Türk Ocağı Şeref Defterine Yazdığı Yazı

⁸⁴Sadık Sarısamam, **Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)**, Mega Basım Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 99

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRESUN'DA TÜRK OCAĞI VE DİĞER MİLLİYETÇİ KURUMLAR

2.1. Giresun Türk Ocağı'nın İlk Dönemi (1917-1918)

“Karadeniz’in en güzel ve ilerlemiş bir iskelesi olan Giresun’da yeni bir “Türk Ocağı” tesis edilmiştir. Bu yeni ocak, İstanbul Türk Ocağı’nın programını aynen kabul ederek vazifesine devam edecektir. Kendi fikrini neşretmek için ocak, şimdilik on beş günlük bir mecmua çıkaracaktır. Türkçülük işlerinde Karadeniz’in diğer iskele ve kasabalarını geçtiğinden dolayı Giresun’u tebrik eder ve yeni ocaklı arkadaşlara muvaffakiyetler dileriz.”⁸⁵

Giresun Türk Ocağı’nın kuruluş tarihi ile ilgili günümüze kadar oldukça farklı yorumlar yapılmıştır. Ancak yukarıda belirtilen Türk Ocakları’nın resmi yayın organı olan Türk Yurdu Dergisi, Giresun Türk Ocağı’na dair net bilgiler vermek adına önemlidir. Bu yazı aynı zamanda Giresun Türk Ocağı’nın çıkarmış olduğu Ana Türk Yurdu Mecmuasının birinci sayısının sekizinci sayfasında bir övünç kaynağı olarak verilmiştir.

Bu yazı temel alınarak üzerinde durulacak hususların başında, Giresun Türk Ocağı’nın kuruluş tarihini açığa kavuşturma gayesi gelecektir. Giresun Türk Ocağı’nın ilk açıldığı yılla ilgili farklı yıllar söylene de bu hususta son dönemlerde birlik sağlandığı görülmektedir. Giresun Türk Ocağı’nın kuruluş tarihini Ağustos-1917 olarak belirten kişilerin ocağın kuruluş tarihiyle ilgili doğru bilgilere yer verdiğini söylenebilir. Elde bulunan belgeler ve Türk Yurdu’nda yazılan yazıya bakılacak olursa Giresun Türk Ocağı’nın ilk faaliyetlerine 1917 senesinde başladığını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Türk Yurdu Mecmuasının 13 Eylül 1917 tarihli sayısında “*Türklük Şuunu*” adıyla paylaşmış olduğu yukarıdaki metinde Giresun Türk Ocağı’nın 1917 yılında açılmış olduğunu kanıtlamaktadır. Ancak gün olarak net bir tarih belirtmek oldukça güçtür. Türk Yurdu Mecmuasının on beş günde bir yayınlandığı göz önüne alınırsa bu yeni ocağın Ağustos 1917’nin sonları ile Eylül 1917’nin başlarını içine alan tarih aralığında açıldığını söylemek mümkündür.

⁸⁵T.Y. “Giresun’da Türk Ocağı”, **Türk Yurdu**, 13 Eylül 1917, Tütübay Yayınları, C: 6, S: 143, Ankara 2000, s.215

“Türklük Şuunu-Giresun’da Türk Ocağı” olarak paylaşılan bu haberden pek çok sonuç çıkarmak mümkündür. Haberde bahsedilen: “... Kendi fikrini neşretmek için ocak, şimdilik on beş günlük bir mecmua çıkaracaktır.” sözü de Giresun Türk Ocağı ile ilgili tam açığa çıkarılmamış olan “Ana Türk Yurdu” dergisiyle ilgili bizlere önemli ipuçları vermektedir. Ana Türk Yurdu Dergisi, Giresun Türk Ocağı’nın I. Dönemi olarak nitelendirebileceğimiz bu dönemde yayın hayatına başlamıştır. Dergi Giresun Türk Ocağı tarafından yayınlanmış olup ocağın resmi yayın organı olma özelliğini taşımaktadır. Bu hususla ilgili detaylı bilgilere çalışmanın “ Giresun Türk Ocağı’nın Çıkardığı Ana Türk Yurdu Mecmuası” adıyla 2.2. başlığında yer verilecektir.

Giresun Türk Ocağı ile ilgili bir paragraflık yukarıdaki yazıdan çıkarılabilecek sonuçlardan biri de şudur: “... Türkçülük işlerinde Karadeniz’in diğer iskele ve kasabalarını geçtiğinden dolayı Giresun’u tebrik eder ve yeni ocaklı arkadaşlara muvaffakiyetler dileriz.” Türk Ocakları Merkez Heyeti tarafından kaleme alınan ve resmi yayın organı olan Türk Yurdu Mecmuasında yayınlanan bu yazıya bakarsak Giresun Türk Ocağı’nın milliyetçi yani Türkçülüğe dair çalışmalarda Karadeniz Bölgesi’nde o dönemin önde gelen kuruluşlarından biri olduğunu söylemekte yarar vardır. Karadeniz Bölgesi’nde açılan diğer Türk Ocakları ile ilgili yapılan araştırmalarda kuruluşu 1917’den daha evvel yıllara dayandırılmış ocaklar vardır. Ancak Türk Yurdu’nda yayınlanan bu yazıdaki Giresun Türk Ocağı’nın diğer iskele ve kasabaları geçtiğine dair bilgi bizleri farklı yorumlar yapmaya teşvik etmektedir. Öncelikle aklımıza gelen yorum ise: Karadeniz’de açılan ilk Türk Ocağı şubesinin de Giresun’da olduğu ihtimalidir. Yapmış olduğumuz taramalarda da Türk Ocakları’nın kurulduğu 1912 senesinden, Giresun Türk Ocağı’nın kurulduğu 1917 senesine kadar Karadeniz Bölgesi’ni kapsayan alanda net olarak herhangi bir Türk Ocağı’nın varlığına rastlanmamıştır. Bu durum “Türk Ocakları” adıyla Karadeniz’de kurulan ilk milliyetçi derneklerden birinin “Giresun Türk Ocağı” olduğu göstermektedir.

Türk Ocakları Tarihi adlı eserde de Giresun Türk Ocağı’nın 1917 yılında açıldığı ve fikirlerini yaymak adına bir mecmua çıkardığı belirtilmiştir. Ocağın İstanbul Türk Ocağı’nın nizamnamesini aynen kabul ederek çalışmalarına başladığı

ifadesi bulunmaktadır.⁸⁶ Ayrıca Giresun Türk Ocağı'nın çıkarmış olduğu Ana Türk Yurdu Mecmuasının ilk sayısında “Giresun Türk Ocağı” adıyla bir yazı bulunmaktadır. Bu yazıda da Giresun Türk Ocağı'nın, İstanbul Türk Ocağı programını aynen kabul ederek çalışmalarına başladığı ifade edilmektedir.⁸⁷

Giresun Türk Ocağı kendine has bir nizamname çıkarmayıp İstanbul Türk Ocağı'nın programını aynen kabul ettiği için İstanbul Türk Ocağı Nizamnamesi incelenerek Giresun Türk Ocağı'nın kuruluş yapısı ve işleyişi hakkında bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu sayede Giresun Türk Ocağı'nın kurulduğu dönemde uygulamış olduğu programa ve Ocağın işleyişine dair bilgiler edinmenin çalışmaya artı bir katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu noktada Araştırmacı Yazar Mehmet Uzun (Baboğlu)'dan⁸⁸ edinilmiş olan “İstanbul Türk Ocağı Esas Nizamnamesinde” şu bilgiler yer almaktadır:

İstanbul Türk Ocağı tarafından yayımlanan Türk Ocağı Esâs Nizamnâmesi beş fasıldan oluşmaktadır. Bu fasıllar sırasıyla: Birinci fasıl; “Adı ve Maksudını”, ikinci fasıl; “Türk Ocağı'nın Azâsı”, üçüncü fasıl; “Teşkilat”, dördüncü fasıl; “Varidât” (Gelirleri) ve beşinci fasılda tek maddelik bir bölümden oluşmaktadır.⁸⁹

Türk Ocağı Esâs Nizamnâmesinin; birinci bölümü olan; “Adı ve Maksudı” kısmı dört maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler:

1. Madde: 25 Mart 1328(1912) senesinde İstanbul'da Türk Ocağı adıyla bir cemiyet kurulduğuna ilk maddede yer verilmektedir.
2. Madde de: Cemiyetin amacından; Türklerin milli terbiye ve ilmine, iktisadi seviyelerinin yükseltilmesine bu sayede Türk ırkının ve dilinin kemâline erdirilmeye çalışılacağından söz edilmektedir.
3. Madde: Bu madde de kurulmuş olan cemiyetin amacına ulaşabilmek için; Türk Ocağı adıyla kulüpler açarak dersler vereceğine, konferanslar, müsamereler

⁸⁶H. Tuncer-Y. Hacaloğlu-R. Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi...** , C:1, s.52

⁸⁷A. Kemal, “Giresun Türk Ocağı”, **Ana Türk Yurdu Mecmuası**, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, S:1, 1333(1917), Giresun, s. 4

⁸⁸**Mehmet Uzun Baboğlu:** 26 Kasım 1936 senesinde Trabzon'un Sürmene ilçesinde doğmuştur. Çocukluk ve gençlik yıllarında dini eğitim görek yetişen Mehmet Uzun Baboğlu, örgün eğitimin tüm kademelerini dışardan bitirmiştir. Bir dönem imam hatiplik yapan Mehmet Uzun, Şekerbank'ta memurluk ve Türk Yurdu dergisinin Büro Şef Yardımcılığı bölümünde de görev yapmıştır. “Türk Ocakları” ve “Trabzon Tarihi” ile ilgili önemli araştırmalar yapan ve kitaplığında binlerce kitap bulunduran yazar, “Giresun Türk Ocağı ve Tarihsel Gelişimi” adlı bu çalışmanın da yol göstericilerinden biri olmuştur. Mehmet Uzun ülkemizdeki diğer Mehmet Uzun isimli şahıslardan ayırt edilmek için Osmanlı'daki sülale unvanları olan “Baboğlu” unvanını kullanmaktadır. Yazar 83 yaşında olup İstanbul'da bir kütüphaneyi andıran evinde çalışmalarına devam etmektedir.

⁸⁹**Türk Ocağı'nın Esas Nizamnamesi**, Tanin Matbaası, İstanbul, 1328(1912)

tertip edeceğine, kitap ve risâleler yayınlıyarak mektepler açmaya çalışacağına yer verilmiştir. Bu madde milli servetin korunup çoğaltılması adına her meslek grubundan ve sanat dallarından insanlarla görüşülerek bu müesseselerin yaşatılması için yardım edileceği vurgulanmaktadır.

4. Madde: Ocağın asla siyasete bulaşmayacağı ve ocağın hiçbir zaman siyasi fırkalara hâdim bulunmayacağı ifade edilmektedir.⁹⁰

İkinci fasılda “Türk Ocağı’nın Azaları” ile ilgili bölüm yer almaktadır. Bu bölümde; beşinci, altıncı ve yedinci maddelere yer verilmiştir.

5. Madde de: Türk Ocağı’nın asli ve fahri üyelerden oluştuğu belirtilmiştir. Asli üyelerin Türklerden ibaret olması gerektiği ve en az iki kuruş katılım bedeli vermekle yükümlü oldukları, bu miktardan fazlasının ise bağış olarak kabul edileceğine yer verilmiştir. Fahri üyelerin de Türklüğe ve Türk Ocağı’na madden ve manen yardımcı bulunan yüce kişiler olması gerektiği ifade edilmiştir.

6. Madde: Cemiyet üyelerinin yirmi yaşından küçük olmaması ve üyelerin bir cinayetten mahkûm veya hukuk-ı medeniyeden mahrum bulunmaması gerekmektedir.

7. Madde: Üye olurken Türk Ocağı cemiyet azasından iki kişinin tavsiyesi ve İdare Heyeti’nin olumlu kararının gerekliliği belirtilmiştir.⁹¹

Üçüncü fasıl; “Teşkilat” bölümüdür. Bu bölümde sekizinci maddeden itibaren toplam 14 maddeye yer verilmiştir.

8. Madde: Bu madde de Türk Ocağı’nın dört heyetten oluştuğu belirtilmiştir. Bu heyetler: Umûmi (Genel, Merkez), İstişâre, Murâkabe (Denetleme), İdare Heyetlerinden meydana gelmektedir.

9. Madde: Umumi Heyetin bütün Türk Ocağı delegelerinin toplanmasıyla oluşturulacağından ve senede en az bir kez toplantı yapılacağından bahsedilir. Olağanüstü bir durumda idare heyetinin kararıyla toplanılabileceği ve idare heyetinin umumi heyeti toplantıya davet edebileceği belirtilmektedir.

10. Madde: Umumi Heyet (Merkez, Genel Heyet), İdare Heyeti’nin raporunu dinler ve görüşür. Türk Ocağı bütçesinin inceleme ve onaylama işini yapar.

⁹⁰Türk Ocağı Esas... , s. 3-4

⁹¹Türk Ocağı Esas... , s. 4

İstişare(Danışma), Murâkabe (Denetleme) ve İdare Heyetlerini seçer. Türk Ocağı'nın ilerlemesine hizmet etmek üzere delegeler tarafından verilecek önerge üzerine de karar kabul edilir, şeklinde bu madde açıklanabilir.

11. Madde: Umumi (Merkez, Genel) Heyet, her toplantıda reis ve kâtiplerini gizli oy ve mutlak çoğunluk ile kendisi seçer.
12. Madde: İstişare (Danışma) Heyeti, Türk Ocağı'nın yükselişine etkisi olan meseleleri konuşacak, İdare Heyetine ve Umumi Heyete görüşlerini beyan edecek, risalelere, derslere, konferanslara yardım edecektir. İstişare (Danışma) Heyeti azası, ikinci ve dördüncü maddelerde yazılı maksadı kast olunan şekilde toplandıktan sonra Türklüğe önemli hizmetlerde bulunarak, şöhret kazanmış kişilerden olmak üzere Umumi (Genel) Heyet tarafından üç senede bir seçilir denilmektedir.
13. Madde: Murâkabe (Denetleme) Heyeti, üç kişiden oluşmak üzere her sene Genel Kurul Heyeti tarafından mutlak çoğunluk ile seçilir. Murâkabe (Denetleme) Heyeti'nin görevi, İdare Heyeti'nin hesaplarını ve bütçesini inceleyerek görüşünü Umumi Heyete bildirmektir.
14. Madde: İdare Heyeti yedi üyeden oluşmakta olup, her sene Umumi (Merkez, Genel) Heyet tarafından mutlak çoğunluk ile seçilir. Her sene Merkez heyetince yedi kişide İdare Heyeti Azalığı adaylığına seçilir.
15. Madde: İdare Heyeti üyeleri içinden bir reis, bir reis vekili, bir kâtip, bir veznedar seçilir. Kararlar oy çokluğu ile kabul edilir.
16. Madde: İdare Heyeti kararlaştırılmış vakitlerde toplanır. Lazım geldikçe reis tarafından olağanüstü olarak toplantıya davet olunur. Düzenli yapılan toplantılara tüzüğe(kanuna) uygun bir özre dayanan sebebi olmaksızın üst üste dört defa katılmayan idare azası istifa etmiş kabul edilir. Yerine adaylardan en fazla oy alan, reis tarafından azalığa davet olunur.
17. Madde: İdare Heyeti Türk Ocağı'nı idare eder. İkinci ve üçüncü maddelerdeki kastedilen amaçları cemiyet birer birer meydana getirmeye çalışır. Türk Ocağı'nın bütçesini düzenler ve uygular. Bütün bağışları ve aylıkları toplar. Lazım olan memurları tayin ve istihdam eder.

18. Madde: İdare Heyeti bütün davranışlarında Türk Ocağı'nı temsil eder. Masraf senetleri bütçeye denk olacak ve reis ile veznedarın imzalarını içinde bulunduracaktır.

19. Madde: Cemiyetin üyeleri İdare Heyeti azaları arasından seçilir.

20. Madde: Türk Ocağı Umumi(Genel), Murâkabe (Denetleme), İdare Heyetlerinin azası yüksek okullar ve mezunlarından veya o derece eğitim görmüş olanlardan seçilmesi şarttır.⁹²

Nizâmnâmenin yirmi birinci maddesi "Türk Ocağı'nın Varidâtı" (gelirleri) ile ilgili olup şu şekilde ifade edilmiştir:

21. Madde: Türk Ocağı'nın gelirleri; üyelerinin aylık bağışları, ders, konferans, müsamereler ve basın-yayımdan hâsıl olacak kazançlardan ibarettir.⁹³

Türk Ocağı Esas Nizâmnâmesinin ilk dört faslı bu yirmi bir maddeden oluşmuş olup beşinci fasılda ise nizâmnâmenin değiştirilebilmesi ile ilgili hususlar şu şekilde belirtilmiştir.

22. Madde: İş bu nizâmnâme Umumi (Genel) Heyetin üçte iki çoğunluğuyla değiştirilir. Fakat asıl azaların beşte biri tarafından ortaklaşa verilecek önerge ve gerekli sebepler tutanaklaştırıldığında düzeltme teklifine hakları vardır.⁹⁴

Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'da açılan ilk Türk Ocağı şubesi, programıyla ve kuruluş şekli itibariyle kendinden sonraki ocaklara örnek teşkil etmiştir. Örnek teşkil ettiği bu ocaklardan biri de Karadeniz'in liman kasabalarından olan Giresun'da açılan, Giresun Türk Ocağı'dır. Giresun, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde kültürel faaliyetler açısından çevre illere oranla oldukça faal bir kent olarak dikkat çekmektedir. Kültürel anlamdaki bu bilinç düzeyi ülkenin genel durumunun idrak edilmesine de imkân vermiştir. Buna bağlı olarak Osmanlı'nın bu kötü gidişine çözümler arandığı süreçte Giresun ve çevresinde Türkçülük akımının birleştirici etkisinden faydalanılmaya çalışılmıştır. Giresun'da Türkçülük faaliyetlerinin net bir göstergesi olarak 1917 yılında açılan Giresun Türk Ocağı gösterilebilir. Ocak, kuruluşunun hemen ardından yukarıda içeriği sadeleştirilerek

⁹²Türk Ocağı Esas... , s. 5-6-7

⁹³Türk Ocağı Esas... , s. 8

⁹⁴Türk Ocağı Esas... , s. 8

verilen İstanbul Türk Ocağı Yasası'nı aynen kabul etmiş ve çalışmalarına bu program dâhilinde başlamıştır.

Giresun Türk Ocağı'nın ilk dönemine ait çok fazla belge olup olmadığı konusu net değildir. Ancak yine de kabul edilen Türk Ocağı Nizâmnamesinin gereklerini yerine getirecek düzeyde Türkçü bir yapılanmanın varlığı Giresun şehri ve bölge adına önemli olarak değerlendirilebilir. 1917 senesinin şartları düşünülürse, I. Dünya Savaşı'nın o buhranlı dönemlerinde böyle bir derneğin kurulması Giresun şehrinin milli değerlere gösterdiği önemi ve halkın bilinç düzeyini ortaya koymaktadır. İstanbul Türk Ocağı Nizâmnamesine dayalı olarak faaliyet gösteren Giresun Türk Ocağı'nın üyelerine ve çıkarmış olduğu mecmuanın yazar ve okur sayılarına bakıldığında hatırı sayılır bir kalabalık tarafından desteklendiği, bu doğrultuda çalışmalarını yürüttüğü anlaşılmaktadır. Yurt genelinde erkek nüfusun büyük bir kısmının silahaltında bulunduğu bir dönemde böyle bir teşkilatın kurulması ve faaliyet göstermesi oldukça ciddi bir meseledir.

Giresun Türk Ocağı kurulmadan önceki dönemlerde Giresun'u incelersek, şehirde Türklüğe, millî değerlere hevesli bir kesimin varlığı dikkat çekmektedir. Öyle ki Türk Ocakları'nın resmi yayın organı olan Türk Yurdu Dergisi'nin 15 Mart 1333 (1917) senesinde çıkan 130. Sayısında yer alan "Mektuplar: Giresun'da Bulunan Muhterem Karilerimizden" başlıklı yazı bu durumun net bir göstergesi durumundadır. Giresunlu bir vatandaşın Türkçe ve Türklükle ilgili Türk Ocakları'na yazmış olduğu yazı Türk Yurdu dergisinde yayınlanmaya değer bulunmuştur. Derginin takip ediliyor olması ve dönemin zorlu şartlarına rağmen Türklük ve Türkçeyle ilgili detaylı incelemeler yapılabiliyor olması Giresun'da milli duygulara dair dikkat çekilmesi gereken bir durumdur. Türk Yurdu dergisinin ve Türk Ocakları'nın takip edildiği bir şehirde ocağın bir şubesini açmakta önemli bir vazife olarak görülmüş olmalıdır. Türk Yurdu Dergisi'nin Giresunlu bir okuyucusundan gelen mektuba bakacak olursak;

Mektupta genel itibariyle sözcüklerin Türkçe karşılıklarının kullanılması konu edilmiş ve bu yönde örnekler verilerek ortaya atılan fikir desteklenmeye çalışılmıştır. Yazıda Türk Yurdu'nun yirmi birinci sayısında "cümudiye-glasiye"nin yerine "buzla" (buzul) kelimesinin kullanıldığından bahsedilmiş ve Türkçe açısından bunun herkes tarafından beğenildiği belirtilmiştir. Mektubun ikinci paragrafında kelimeleri Türkçe adıyla yazıp söylemenin gerekliliği vurgulanmıştır. "Tayyare" kelimesi için halkın

dilinin dönmediğini bunun sebebinin ise Türkçe olmadığı gösterilerek “tayyare” yerine “uçgu” denilmesinin isabet olacağı söylenmektedir. Yazının devam eden kısmında yeni çıkan kavramlara isim verirken bilgilerimizin bu yeni kavramların karşılığını başka dillerde değil de Türkçe’ de aramalarının hem dilimize hem milletimize iyilik olacağı belirtilmiştir. Halkımızın artık “Türk tayyaresi” değil de “Türk uçgusu” demesi gerektiğini, “fren” değil de “baskı” kelimesini kullanmaktan çekinmemesi gerektiğini mektupta belirtmiştir.⁹⁵

R. T. Adıyla mektubu yazan Giresunlu şahıs mektubun bir başka bölümünde; Türkçenin ağır ağır ilerlediğini ve yükseldiğini gördüğünü ifade etmiştir. Bu yükselmenin imla ve Türkçe kaidelerle desteklenmesi durumunda daha çabuk gerçekleşebileceğine yazısında yer vermiştir. Düşüncesinin Türk dilini öğretmek ve yurdumuzun en uzak köşelerine kadar ulaşmak olduğunu aktarmıştır. Ünlü Türkçü Mehmet Emin Yurdakul’un “Ordunun Destanı’nı” okuma yazma bilmeyen bir ihtiyara okuduğunda adamcağızın duygulanıp kendinden geçtiğini ve ağladığını ifade etmiştir. Gazetelerde böyle Türkçe yazılsa ve halkımızın anlayabileceği bir dil kullanılsa köylülerin bile kazancından birkaç kuruşunu seve seve gazeteye vererek alıp okuyacağı ifadeleri yer almaktadır. R. T. gazetelerin o dönemde okunmamasındaki en büyük sebebin Türkçe olmamaları olduğunu belirtmektedir. Gazetelerin Türkçe yazmaya tenezzül etmesi gerektiği ve Anadolu’yu kaba saba bulmadıkları takdirde milletçe sevilecekleri ve bundan gazetelerin de kârlı çıkacağı ifade edilmektedir.⁹⁶

R. T. bu dönemde halkın seviyesine sadece Tanin gazetesinin inebildiğini İkdam gazetesinin ise Arapça ve Farsça sözcüklerle dolduğu için gözden düştüğünü belirtmiştir. Yazar siperlerdeki askerlerin okuma yazma bilmedikleri halde okunacak bir gazeteyi dinlemek için ne denli büyük istek duyduklarını net bir dille ifade etmiştir. Özellikle konusu koçaklık olan; Âşık Garip, Âşık Kerem, Şah İsmail, Battal Gazi gibi kitapların bulunduğunu ve bunların çok sevilme nedenlerinin ise Türkçe yazılmış olmalarına bağlamaktadır. Yazar artık bu eserlerden ziyade yeni eserlerin yazılması gerektiğini ve bu yeni eserlerin araya dilmaç(tercüman) girmeden anlaşılmasının gerekliliğini vurgulamıştır.⁹⁷

⁹⁵R.T. , “Mektuplar: Giresun’da Bulunan Muhterem Karilerimizden”, **Türk Yurdu**, 15 Mart 1333(1917), Tütübay Yayınları, C: 6, S: 130, Ankara, 2000, s.35-36

⁹⁶R.T. , “Mektuplar: Giresun’da Bulunan...”,**Türk Yurdu**, s.36

⁹⁷R.T. , “Mektuplar: Giresun’da Bulunan...”, **Türk Yurdu**, s.36

Türk Yurdu mecmuasına yazılan mektubun son bölümlerinde yazar; Türk Yurdu dergisinin okuyucu azlığına ve kâğıt azlığına bakılmaksızın ayakta durmasının alkışlanacak bir durum olduğunu ifade etmiştir. Ancak derginin resimsiz çıkması ve on beş günde bir yayınlanmasını bir eksiklik olarak nitelendirmiştir. Yazar ilk başlarda zarar edilse de Türk Yurdu'nun vatanın her köşesine ulaştırılması gerektiğini söylemektedir. Dilin düzeltilmesi için nerede bir Türk varsa oraya bir memur gönderip tetkikat yapılmalı, lügâtleri, kaideleri ve lehçelerin derlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Daha sonra bunlardan bize uygun olmayanlar atılarak uygun olanlar seçilip alınmalı ve yeni yüksek Türkçenin temelleri atılmalı şeklinde görüş belirtmiştir. Yazar iyi bir Türk tarihi yazabilmek için de yine Türk olan her yere ulaşmalı, bilgiçlerimizi, filozoflarımızı, yazıcılarımızı ve tarihçilerimizi bu işe yönlentmeliyiz demektedir. Ardından ise Türk tarihi veya Turan tarihi yazılmalıdır. Aksi takdirde Turan bizi umduğumuz amaca götüremeyeceği gibi Hazar'ın yakınındaki kardeşlerimize de bizleri yaklaştırmayacaktır şeklinde fikirlerini açıklamaktadır.⁹⁸

Mektubun son paragrafında:

“Dilimizin, yurdumuzun, milli duygularımızın, istediğimiz gibi genişlemesi, yükselmesi ancak bu yolda işe girişmekle kabildir. Mektubumu keserken Türk Yurdu'nun yüksek dillerine Ulu Tanrı'nın yardımlarını esirgemeyeceğini umar ve muhterem ellerinizi sıkarım efendim.”

Okuyucularınızdan Biri: R.T..⁹⁹

Mektupta da görüldüğü üzere Giresun'da henüz Türk Ocağı kurulmadan önce de Türklük, Türkçe ve milli duygular konusunda bir hassasiyet mevcuttu. Bu durumun bir sonucu olarak Türk dilinin ve Türk tarihinin araştırılıp geliştirilmesi anlamında Türk Yurdu mecmuasına gözlemler dizisi olarak yazılan bu mektubun kıymeti oldukça büyüktür. Dönemin şartlarını ve Türk Ocakları'nın vazifelerini de bu mektup üzerinden yoruma açmamız mümkündür. Bu mektubun yazılmasından 5-6 ay gibi bir süre sonra Giresun'da açılan Türk Ocağı, halkın milli duygular anlamındaki hissiyatını yaşatacağı önemli bir merkez olarak düşünülebilir. Giresun'da Türk Ocağı açılıp bir de dergi çıkarana dek şehirdeki milliyetçi çalışmaları ulusal anlamda duyuracak çok fazla haber kaynağının olmadığı gözlenmiştir. Giresun Türk Ocağı'nın faaliyetlerine

⁹⁸R.T. , “Mektuplar: Giresun'da Bulunan...”, **Türk Yurdu**, s.36-37

⁹⁹R.T. , “Mektuplar: Giresun'da Bulunan...”, **Türk Yurdu**, s.37

başlamasına kadar geçen süreçte, Giresun'daki Türkçü faaliyetlere Türk Yurdu mecmuasının sayılarından ulaşabilmekteyiz.

Türk Yurdu Dergisi'nin 6 Kanuni evvel 1333 (6 Aralık 1917) tarihli Yeni Neşriyat: "Ocak" ve "Ana Türk Yurdu" adlı yazısı Türk Yurdu'nun Giresun'a dair önemli bir haberidir. Haberde daha önce açılan Giresun Türk Ocağı'nın çıkardığı Ana Türk Yurdu Dergisinden bahsedilmiştir. Bu derginin 1. sayısında A. Kemal Bey'in "Giresun Türk Ocağı" adıyla bir yazı yayınladığı ve ocakla ilgili en esaslı bilgilere Ana Türk Yurdu Mecmuasının bu birinci sayısından ulaşılabileceği söylenebilir.

Giresun Türk Ocağı

Giresun'da Türk Ocağı'nın resm-i küşadına müteakıb ocağın maksad ve gayesi hakkında şu yolda beyanat ve ilânatda bulunmuş idik:

"Giresun'da açılan ocağın maksad ve gayesi Türk milletperverliğidir. Ocak, bu vazifeyi Giresun gençliğini etrafına toplayarak ve millet ışığını yakarak ifâ edecektir. Ocak, İstanbul Türk Ocağı'nın Nizamnâme-i Dâhiliyesini esas ittihaz ederek inzibat-ı dâhili ve faaliyet-i hariciyesini ona göre tanzim edecektir.

Ocağın, yapacağı iş üç cümle ile hülâsa edilebilir:

- 1- Kütüphanesini Türklüğe ait kitaplarla doldurarak gençliğe okutmak ve onları milliyetperver yapmak.
- 2- Türklere ait dert ve elemeleri teşrih ve onların saadet-i hâllerini temin çarelerini taharri etmek ve Türklüğün eski ve yeni fazilet ve kahramanlıklarına ait menakıbı herkese anlatmak, fırsat ve vesile düştükçe konferanslar vermek.

3- Nihayet Türkçülük cereyan ve mefkûresini her on beş günde bir kere çıkacak ve sırf Türklerin faidesine çalışacak bir mecmua ile neşir ve tamim eylemek... İşte Giresun Türk Ocağı'nın maksad ve gayesi."

İşte bugün ocak, on beş günde bir çıkacağını vaat ettiği mecmuasını neşir ediyor. Milliyet işlerinde en tesirli vasıta neşriyatdır. Her şeyden evvel, fikirleri celb ve cezb etmek ve bu ameliye hitam bulur bulmaz ameli hayatta milliyet cereyanlarını tevlid ve tanzim etmek lazımdır. Tarihlerinde milli cereyan ihdas ve tesis eden ve bu sayede hayat-ı dünyevide kendilerini terfih ve tes'id eyleyen milletler hep böyle yapmışlardır. Her milletin içinden evvela; mütefekkirler, münecciler zuhur etmiş, bunlar milletin neş'esini, mazisini, maksadını sözleriyle, nutuklarıyla ve kitaplarıyla neşir ve tamim etmişler ve efkâr üzerinde bu sevda ve gayeyi temin ettikten sonra saha faaliyete geçerek, bu kısmında da izlerini

göstermeğe, yollarını açmağa başlamışlardır... İtiraf edelim ki, dünyada milli cereyan yapmak hususunda en geri kalan ve milli menî yetiştirmekte en ziyade emsal hatta akamet gösteren Türk milletidir. Bununda sebebi var: İlm-i akvam gösteriyor ki; dünyada mevcut bütün milletlerde meyelan¹⁰⁰ ve cereyan milliyet had-ı zatında mevcuttur. Nerede millet var, orada milliyet var, derler. Fakat, bazı milletlerin geçirdiği birtakım namüsaid ve gayr-i muvafık vakayi ve edvar-ı tarihiye o milletin saha-i efkar ve muhit-i kalbinde camid ve saket bir tabaka-yı namümit ihdas etmiştir.. Bu tabaka, o milletin inkişaf-ı millisine asırlarca mani olmuş millet mevcut olduğu halde milliyet hissi ve arzusu uyumuştur. Fakat fikir şeye nafızdır. Fikrin, ecsam-ı latife gibi nüfuz etmediği şey yoktur. İşte. En nihayet nur-u irfan bu tabaka(namümitide idale)(?) ediyor, aslen mevcut olan cereyan ve meyelan-ı milli kendini gösteriyor.

Türklerde her millet gibi bu devreyi namümiti geçirmişlerdir. Bizde de fikir faaliyetleri zuhur eder etmez, namüsaid edvar-ı tarihiyenin bırakmış olduğu o nisyan tabakaları erimekte ve bugün Türklerde, milli cereyan önünde yürümeye başladı. Henüz yolun başlangıcındayız. Türkiye’de ki Türkçülüğün tarihi Türkiye’de ki Meşrutiyetin tarihiyle başladı. Ve o tarihten beridir ki, Türkçülük hayli ilerilemiş ve Türkçülüğün manası hayli insanlar tarafından anlaşılmağa başlamıştır.

İste Giresun’da ki Türk Ocağı’ da, bu cereyan-ı millinin yeni bir tezahürü oluyor. Karadeniz’in en müterakki ve müstaid bir kasabasında Türkçülüğün cereyanını, Türk Ocağı’nın kurulup yanmasını gördükçe Türklerin saadet-i atileri için bed-bin olmağa lüzum kalmıyor. Türkçülük cereyanı, bir hakikat ve zaruret-i tarihiyedir. Bu hakikat mâ-dâme¹⁰¹ ki anlaşılmağa başladı. Herhalde, her yerde hükmünü tesirini icra edecek ve bu hakikatin etrafında toplananlar, her an çoğalacaktır. Türk Ocağı’nın muvaffakiyet-i atiyesini ulu tanrıdan dilerim.

28 Teşrin Evvel 1333

(28 Ekim 1917)

A. Kemal¹⁰²

¹⁰⁰**Meyelan:** Bir tarafa eğilmiş olma, Meyil gösterme.

¹⁰¹**mâ-dâme:** Devam ettikçe, Süresince. Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi Yayınları, (Baskı: 26), Ankara, 2010, s.643

¹⁰²A. Kemal, **Giresun Türk Ocağı...**, S:1, s. 4-6

Giresun Türk Ocağı'nın belirtmiş olduğu bu hedefler Ocağın, Türkçülük açısından ne kadar faydalı işler yapmak istediğinin göstergesidir. Yazının ilk bölümünde yer alan Giresun gençlerini etrafında toplayarak Türk milliyetperverliğini sağlamak Giresun Türk Ocağı'nın genel amacı olarak düşünülebilir. Daha sonra Ocağın amaçlarının belirtildiği üç maddede de yapılan Türkçülük vurgusu da ocağın temel hedefini ortaya çıkarmaktadır. Bu hedef Türkçülük ve Türk milliyetçiliğini Giresun'da Türk Ocağı aracılığıyla halka yaymak ve Türkçü nesiller yetiştirmektir. Giresun Türk Ocağı'nın bu maksat ve gayelerinde dikkati çeken bir diğer önemli husus ise birinci maddede belirtilen kütüphane kurma fikri ve üçüncü maddede belirtilen bir mecmua çıkarma fikridir. Bu fikir Giresun Türk Ocağı'nın basın yayın hayatı konusunda ne denli istekli olduğunu göstermektedir. Ocak bu doğrultuda 15 günde bir olmak üzere "Ana Türk Yurdu" adıyla bir mecmua çıkartmış, Ocaklıların ve Giresun ahalisinin kültürel yönden gelişimi adına yazılarla Giresun fikir hayatına katkıda bulunmuştur. "...Milliyet işlerinde en tesirli vasıta neşriyattır." diyerek mecmua çıkarmanın önemi belirtilmiştir. Ocağın çıkarmış olduğu mecmua da böyle bir cümlelerin kurulmuş olması hedeflere ulaşıldığının ve kararlılığın bir göstergesidir.

Giresun Türk Ocağı'nın amaçlarının belirtilmiş olduğu maddelerden ikincisinde, Türklere ait sıkıntıları görüşmek bu sıkıntıların çözüm yollarını aramaktan söz edilmiştir. Özellikle Meşrutiyetten sonra Osmanlı'da Türkçülüğün anlaşılmaya başladığını ve Türkçülüğün o dönemden sonra gelişmeye başladığına dair ibarelere metinden ulaşılmaktadır. Türkçülük çalışmalarına ve Türklerin sıkıntılarına eğilmek adına konferanslar vermenin önemi de yazıda belirtilmektedir.

Giresun Türk Ocağı'nı belirtilen hedefler doğrultusunda kuran kişilere ait bir belge Osman Fikret Bey'in torunları tarafından aile arşivinde muhafaza edilmektedir. Osman Fikret Bey (Topallı) Giresun Türk Ocağı'nın kuruluşunda aktif rol almış ve Giresun Türk Ocağı'nın yayınlamış olduğu Ana Türk Yurdu Mecmuasında yazıları olan bir şahsiyettir.

Fotoğraf -1: Topallı Arşivi (Ruşen Topallı)¹⁰³ 28 Eylül 1917 senesinde Giresun Türk Ocağı'nın açılışında çekilen bir fotoğraf. Kişiler: Birinci sırada; ... Nafia Memuru Hüseyin Efendi, ... Telgraf Müdürü Nihat, Belediye Eczacısı... , Trabzon Edebiyat Muallimi Murat, Askeri Hastane Ser Tabibi Tevfik Bey, ... Kumandanı Hasret Bey, Giresun Kaymakamı Ahmet Kemal Bey, Nakliye Kumandanı Hilmi Bey, Giresun ve Havalisi Kumandanı Kazım Bey, Jandarmanın Kumandanı Tevfik Bey, ... Müdürü Osman Bey ve diğer şahsiyetler.¹⁰⁴ Fotoğrafta yer alan şahsiyetlerden ön sırada oturan ve yakasında beyaz mendil bulunan kişinin de Ana Türk Yurdu Dergisi'nin müdürlüğünü yapan M. Cavid olduğu düşünülmektedir.

Giresun Türk Ocağı ile ilgili günümüze ulaşan belgelerin önemli bir kısmı Topallı arşivinde muhafaza edilmektedir. Osman Fikret (Topallı)'dan kalan Türk Ocağı Hüviyet Varakası incelendiğinde işi ve gücünün ticaret olduğu, doğum yılına ve doğum yerinin Giresun olduğuna dair bilgilere ulaşılmaktadır. (Bu Hüviyet Varakası'na Ekler kısmında yer verilecektir.)

Osman Fikret, Giresun Türk Ocağı'nın çıkarmış olduğu Ana Türk Yurdu mecmuasının 3. Sayısında "Öğüdler ve Dilekler" adlı bir yazı yazmıştır.¹⁰⁵ Bunun dışında 7. sayıda "Sokakda Muhavere" adlı bir yazıda da Topaloğlu mahlası yer

¹⁰³Ruşen Topallı, **Topallı Arşivi** (Osman Fikret Topallı'nın torunu)

¹⁰⁴Veysel Usta, **Müdâfa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihinde Giresun- Osman Fikret Topallı**, Serander Yayınları, 1. Baskı, Trabzon, 2011, s. 372

¹⁰⁵Giresun Türk Ocağı Heyeti, **Ana Türk Yurdu Dergisi**, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, Giresun, 1334, S.3, (Kapak kısmında yer alan bilgi.)

almaktadır. Yazının Osman Fikret'e mi ait olduğu ya da bir başkasına mı ait olduğuna dair şimdilik net bir bilgi bulunmamaktadır.¹⁰⁶

Osman Fikret (Topallı)'nın notlarından ve belgelerinden derlenen “Osman Fikret Topallı, Müdafa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihlerinde Giresun Milli Mücadele Günlerinden İzler, Notlar, İntibalar” adlı kitapta Osman Fikret Bey'in Giresun Türk Ocağı ile ilgili cümleleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Günlerden beri çalışıyorum. Türk Ocağı'nın işlerini de temizledik. Kâtip Cavit Bey'e de yapılacak işleri not ettirdim. Günlerden beri nokta yazıcılarını da işe alıştırdım. Bensiz artık yapıyorlar.”²⁷ Ağustos 1334(1918)¹⁰⁷ Bu anı Giresun Türk Ocağı'nın o dönemi açısından bizlere önemli ipuçları vermektedir. Çünkü Giresun Türk Ocağı'nın birinci dönemi olarak ele aldığımız dönemin (1917-?) ne zaman sona erdiği tam olarak bilinmemektedir. Giresun Türk Ocağı'nın resmi yayın organı olan Ana Türk Yurdu mecmuasının bilinen son sayısı 1 Temmuz 1334 (1918) tarihinde çıkmıştır. O sayıdan sonra Giresun Türk Ocağı'nın faaliyetlerine aktif olarak devam ettiğine dair kanıt olarak Osman Fikret Topallı'nın bu anısı gösterilebilir.

Osman Fikret Bey'in anılarında 31 Kanun-ı evvel 1334 (31 Aralık 1918) tarihine ait şöyle bir not yer almaktadır.

“İctimai ve siyasi teşekkül namına bir şey kalmamıştır. Son teşekküllerden Türk Ocağı'nın yerinde malarya¹⁰⁸ mücadelesiyle meşgul Mıntıka Tebabeti vardır. İttihat ve Terakki'nin kulübü kapalı ve mühürlü; içinde bir kısım eşya var. Türk Ocağı'nın birkaç parça eşyası da İttihad'ın sanılarak burada hapsedilmiş bulunuyor. Sonra maliyece ittihat ve Terakki eşyası müzayede ile satılırken bunlar da satılıp gitmiştir. Bir uzun tahta masa ile bir kürsü kalmıştı. Onları sattırmadım.”¹⁰⁹

Osman Fikret Bey eğitim maksadıyla gittiği İstanbul'dan dönüşünde Giresun'un vaziyetiyle ilgili bu sözleri kaleme almıştır. Net olmamakla birlikte Osman Fikret Bey'in Giresun'dan ayrı kaldığı süreçte Giresun'da toplumsal ve siyasi anlamda herhangi bir yapı kalmadığı ve Giresun Türk Ocağı'nın binasının da malarya (sıtma)

¹⁰⁶Giresun Türk Ocağı Heyeti, **Ana Türk Yurdu Dergisi**, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, Giresun, 1334, S.7, (Kapak kısmında yer alan bilgi.)

¹⁰⁷Veysel Usta, Mustafa Çulfaz, **Osman Fikret Topallı, Müdâfa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihlerinde Giresun Milli Mücadele Günlerinden İzler, Notlar, İntibalar**, Serander Yayınları, Trabzon, 2017, s.45

¹⁰⁸**Malarya**: Sıtma hastalığı.

¹⁰⁹V. Usta, M. Çulfaz, **Osman Fikret Topallı Müdafa-i Hukuk ve ...**, s.77

hastalığı sonrası hastaneye benzer amaçla kullanıldığı görülmektedir. Yani ilk döneminin ne zaman sona erdiğine dair net bulgular bulunmayan Giresun Türk Ocağı'nın 31 Kanun-ı Evvel 1334 (31 Aralık 1918) tarihinden evvel kapanmış olması veya pasif duruma geçmiş olması muhtemeldir. Ayrıca bu dönemde İttihat ve Terakki'nin malları satılırken Giresun Türk Ocağı'na ait bazı malların da satıldığı ve bir kısmının Osman Fikret Bey tarafından muhafaza edildiği anlaşılmaktadır.

Osman Fikret Bey'in anıları arasında Ana Türk Yurdu mecmuasında 1334 (1918) yılında kaleme aldığı bir yazı dolayısıyla Kaymakam Nizameddin Bey'le davalık olduğu yazmaktadır.¹¹⁰ Yine Osman Fikret Bey'in 30 Mart 1335 (1919) senesindeki notları arasında; Trabzon Muhafaza-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti'nden bir telgraf aldığı ve bu telgrafın da Türk Ocağı'nda birlikte görev yaptığı Mustafa Cavid Bey tarafından gönderildiği görülmektedir.¹¹¹ Mustafa Cavid Bey, Giresun Türk Ocağı'ndaki görevinden sonra 1918-1919 yıllarında Trabzon'da yayımlanan Kaygu Dergisi'nin müdürlüğünü yapmıştır.¹¹² Osman Fikret Bey, Ana Türk Yurdu mecmuasında yazdığı yazıdan dolayı yargılanırken onunla birlikte o dönem mecmuanın müdürlüğünü yapan Mustafa Cavid Bey de cezaya çarptırılmıştır. Kaymakam Nizameddin Bey tarafından bir ay hapis ve üç lira para cezasına çarptırılan Mustafa Cavid Bey Trabzon'da olduğu için bunları Osman Fikret Bey'den haber almıştır.¹¹³ Bu dönemde Trabzon'da bulunan Mustafa Cavid Bey'in milli mücadele adına Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin çalışmalarından Osman Ağa'yı ve Osman Fikret Topallı'yı haberdar ettiği Veysel Usta ve Mustafa Çulfaz'ın eserinden anlaşılmaktadır.¹¹⁴

Giresun Türk Ocağı'nın kuruluşunda ve Ana Türk Yurdu Mecmuası'nın çıkarılmasında büyük katkısı olan Mustafa Cavid ve Osman Fikret Topallı'nın 1919 yılı faaliyetleri incelendiğinde; Mustafa Cavid'in Trabzon Kaygu Dergisi müdürü olduğu ve Osman Fikret Bey'in de Giresun Işık Gazetesi'nde görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu durum kesin olmamakla birlikte Giresun Türk Ocağı'nın bu dönemde kapatıldığını veya faaliyetlerine ara verdiğini destekler nitelikte sayılabilir.

¹¹⁰V. Usta, M. Çulfaz, **Osman Fikret Topallı Müdafai Hukuk ve ...** , s.140

¹¹¹V. Usta, M. Çulfaz, **Osman Fikret Topallı Müdafai Hukuk ve ...** , s.176

¹¹²Mehmet Uzun (Baboğlu), "Giresun Türk Ocağı'nca Yayınlanan Ana Türk Yurdu Dergisi", **Mütefferika Altı Aylık Kitabiyyat Dergisi**", Mütefferika Yayınevi, S.14, İstanbul, 1999, s. 161

¹¹³V. Usta, M. Çulfaz, **Osman Fikret Topallı Müdafai Hukuk ve ...** , s.80

¹¹⁴V. Usta, M. Çulfaz, **Osman Fikret Topallı Müdafai Hukuk ve ...** , s.121,125,176

İstanbul'da bir araya gelen Türk Ocaklılar 1918 senesinde Türk Ocağı Kongresi tertip etmiştir. Bu kongre raporuna göre; İstanbul Türk Ocağı'nın yasasını kabul ederek ülkenin çeşitli yörelerinde açılan ve faaliyet gösteren ocak sayısı 35'tir. Bu ocaklardan biri de Giresun Türk Ocağı'dır.¹¹⁵ 1919-1922 yılları arası incelendiğinde Türk Ocakları'nın yurt genelinde faaliyetlerinin durma noktasına geldiği, bazı ocakların işgaller dolayısıyla kapatıldığı, bazılarının da milli mücadeleye katılmak adına kendini feshettiği anlaşılmaktadır. Giresun Türk Ocağı'nın da 1918 sonlarından itibaren faaliyetlerine rastlanılmamıştır. Net olarak kapandığına dair herhangi bir belgeye henüz ulaşılmamış olsa da Giresun Türk Ocağı'nın da diğer ocaklar gibi ülkenin karışık giden sürecinden etkilenerek çalışmalarına ara verdiğini söylemek mümkündür.

2.2. Giresun Türk Ocağı'nın Çıkardığı “Ana Türk Yurdu Mecmuası”

Ana Türk Yurdu Mecmuası, Giresun Türk Ocağı'nın yayın organı olarak 1917 yılında yayın hayatına başlamıştır. Mecmuanın basım yeri ve sahibi Giresun Türk Ocağı olup günümüze kadar ulaşan yedi sayısı bulunmaktadır. Dergi kapakları incelendiğinde amacının Türklüğe hizmet olduğuna dair, “Türklerin faidesine çalışır.” ibaresi yer aldığı görülmektedir. Ayrıca derginin on beş günde bir çıktığı ifade edilmiş olsa da mecmua birinci sayının ardından yayın hayatına bir süre ara vermek zorunda kalmıştır. Yapılan araştırmalar neticesinde derginin bu yedi sayısının bir araya bir türlü getirilemediği fark edilmiştir. Özellikle derginin birinci sayısına ulaşılamaması Ana Türk Yurdu ile ilgili bilgilerin önemli bir yanının hep eksik kalmasına neden olmuştur. Bu çalışmada Ana Türk Yurdu'na dair en önemli bulgulardan biri olarak, ulaşılmış olan mecmuanın bu birinci sayısı gösterilebilir. Birinci sayıya ulaşılan kadar derginin yayın hayatına başladığı tarih ve yayın hayatının sona erdiği tarih net olarak bilinmiyordu. Giresun Türk Ocağı tarafından çıkarılan Ana Türk Yurdu Mecmuasının birinci sayısının kapağında 5 Teşrin-i Sani 1333¹¹⁶ (5 Kasım 1917) yazmaktadır. Bu ibare derginin ilk sayısının basım tarihini net olarak ortaya koymaktadır. Derginin ulaşılabilen 7. ve son sayısının kapağında her ne kadar 1 Temmuz 1334 (1918) yazsa

¹¹⁵İ. Karaer, *Türk Ocakları(1912-1931)...*, s. 14

¹¹⁶Tarihler dergide verildiği gibi aktarılmıştır. <http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/> sayfası üzerinden çeviriler yapılarak verilmiştir.

da bu tarihten sonra derginin yayın hayatına devam edip edemediği hususunda bilgi mevcut değildir.

Ana Türk Yurdu Mecmuası da tıpkı Anadolu'nun çeşitli yörelerinde basılan yerel mecmualar gibi basım çalışmalarını oldukça güç bir şekilde yürütmüştür.¹¹⁷ Dünya Harbi süreci ve buna bağlı olarak da ekonomimizin çıkılması güç bir dar boğaza girmesi bu dönemin zor koşullarından akla ilk gelenlerdir. Böyle bir süreçte yurdun çeşitli yörelerinde Türk Ocakları'nın açılması ve bu ocaklara bağlı olarak gazete ve mecmuaların çıkarılması üzerinde fazlasıyla durulması gereken bir durumdur. Bu ocaklar sayesinde Türkçülük hareketi güçlenmiş, kısıtlı imkânlarla rağmen gazete ve dergilerle yurdun her köşesinde, Türk milliyetçiliği fikri cereyan ettirilmeye çalışılmıştır. Karadeniz'in önemli liman kasabalarından olan Giresun Türkçülük hareketinin gelişmesinde başı çeken şehirlerden biri olmuştur. Giresun şehrinin kurmuş olduğu Türk Ocağı ve bu ocağın yayın organı olan Ana Türk Yurdu Dergisi'ne dair ulaşılan ilk haber şu şekildedir:

“Karadeniz'in en güzel ve ilerlemiş bir iskelesi olan Giresun'da yeni bir Türk Ocağı tesis edilmiştir. ... Kendi fikrini neşretmek için ocak, şimdilik on beş günlük bir mecmua çıkaracaktır. ...”¹¹⁸

Türk Yurdu Dergisi 13 Eylül 1333(1917)

Giresun'da bir Türk Ocağı açıldığı ve bu ocağın Ana Türk Yurdu adıyla bir mecmua çıkaracağına dair ulaşılabildiğimiz ilk haber Türk Yurdu Dergisi'nin yukarıda verilen 13 Eylül 1333(1917) tarihli haberidir. Bu habere göre henüz yeni kurulmuş olan Giresun Türk Ocağı ilmi çalışmalarına da ihmal etmeden başlama çabası içerisindeydi. Ocağın kurulur kurulmaz bir mecmua çıkarma fikri ortaya atması ve bunu gerçekleştirmesi bu yeni kurulan Türk Ocağı'nın sistemli ve faydalı işler yapacağını daha en baştan göstermektedir. Ayrıca Giresun Türk Ocağı'nın kurulduktan kısa bir süre sonra mecmuayı çıkartmaya başlamış olması, Giresun Türk Ocağı'nı oluşturan kişilerin kültürel yetkinliklerini de ortaya çıkarmaktadır. Mecmua çıkartmak gibi meşakkatli bir işe girişmek ve yayında kaldığı süre boyunca da bunu başarıyla yapmak Giresun Türk Ocağı'nı ve Ana Türk Yurdu mecmuasını özel kılmaktadır.

¹¹⁷Ahmet Bozdoğan, **Türk Ocağının Taşra Dergileri**, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara, 2006, s. 54

¹¹⁸T.Y. , **Giresunda Türk...**, s.215

Giresun Türk Ocağı'nın Ana Türk Yurdu adıyla bir mecmua çıkaracağını haber veren Türk Yurdu Dergisi 6 Kanun-i Evvel 1333 (6 Aralık 1918) tarihli sayısında bu derginin yayın hayatına başladığını ve birinci sayısının ellerine ulaştığını belirtmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde Türk Tarih Kurumu Kitaplığı Kazım Orbay Arşivinde bu birinci sayının bulunduğu tespit edilmiştir. Enver Paşa'ya takdim edildiği anlaşılan Ana Türk Yurdu Mecmuasının birinci sayısı "Ana Türk Yurdu" adlı dergiye dair bilgilerin sunulmasında çıkış noktalarından biri olmuştur. 5 Teşrin-i Sani 1333 (5 Kasım 1917)'de Giresun'da basılarak İstanbul'a gönderilmesi ve burada Türk Yurdu heyeti tarafından incelenerek 6 Kanun-i Evvel 1333 (6 Aralık 1917) tarihindeki sayıda Ana Türk Yurdu'ndan bahsedilmesi mecmuanın dikkatleri üzerine çektiğini göstermektedir. Derginin 2. sayısının giriş yazısı olarak verilen "İtizar" adlı yazıda da derginin ilk sayısından sonra bir süre yayın hayatına ara vermek zorunda kaldığından bahsedilmektedir. Birinci sayının ardından derginin ikinci sayısını yayınlaması tarih olarak 8 Nisan 1334 (1918) tarihine denk gelmektedir. Yani mecmua ilk sayının basımından sonra yaklaşık beş ay çalışmalarına ara vermek zorunda kalmıştır. Ana Türk Yurdu ile ilgili 6 Kanun-i Evvel 1333 (6 Aralık 1917)'de Türk Yurdu'nda yayınlanan yazı şu şekildedir:

"Her şeyde olduğu gibi Türkçülükte de birliğin, iştirakin, teşkilatın faydaları pek çok olacağı tabii idi. İşte milliyetçilik fikirlerinin bir nevi birlik, iştirak ve teşkilatı olan Türk Ocakları da çoğaldıkça, büyüdükçe, ilerledikçe içtimai sahadaki faaliyetin, Türkçülük hareketinin kuvvet kesbetmekte olduğunu, daha nâfi şeyler meydana getirmeye başladığını görüyoruz. Bu defa Türk Ocakları'nın faydalı teşebbüslerinden ikisini birden haber vereceğiz: Konya ve Giresun Türk Ocakları'nın mecmuaları.

... Bu sene Giresun'da yeni bir "Türk Ocağı" kurulmuş olduğunu ve ocağı on beş günde bir mecmua çıkaracağını haber vermiş idik. "Ana Türk Yurdu" ismini taşıyan bu mecmua intişara başlamıştır.

Ana Türk Yurdu'nun gelmiş olan birinci sayısında milli şairimiz Mehmed Emin Bey'in ve diğer bazı zevatın şiirleriyle, ocak ve mecmuanın müteşebbis ve müessisi A. Kemal Bey'in "Giresun Türk Ocağı" makalesi ve bir de "Gece Baskını" mensuresi ve bazı Türkçülük haberleri basılmıştır. "Giresun Türk Ocağı" makalesinde Ocağın yapacağı şu üç cümle ile hülâsa ediliyor:

- 1- Kütüphanesini Türklüğe ait kitaplarla doldurarak gençliğe okutmak ve onları milliyetperver yapmak.
- 2- Türklere ait dert ve elemeleri teşrih etmek ve onlar saadet-i hâllerini temin çareleri aramak ve Türklüğün eski ve yeni fazilet ve kahramanlıklarına ait menakıbı herkese anlatmak, fırsat ve vesile düştükçe konferanslar vermek.
- 3- Nihayet Türkçülük cereyan ve mefkûresini her on beş günde bir kere çıkacak ve sırf Türklerin faydasına çalışacak bir mecmua ile neşir ve tamim eylemek... İşte Giresun Türk Ocağı'nın maksat ve gayesi.

Mecmua, Türkçülüğü, Türkçülük maksatlarını iyi kavramıştır. Her iki Türk Ocağı'nı bu müfid teşebbüslerinden dolayı tebrik eder; yollarına uğurlar, mecmualarına muvaffakiyetli uzun ömürler dileriz.”¹¹⁹

Türk Yurdu Dergisi 6 Kanun-i Evvel 1333 (6 Aralık 1917)

Ana Türk Yurdu Mecmuasının birinci sayısının incelenmesi bizlere hem Giresun Türk Ocağı ile ilgili hem de mecmua ile ilgili bilgileri ana kaynağından öğrenme fırsatı verecektir. Ulaşmış olduğumuz Ana Türk Yurdu mecmuasının, ilk sayısının iç kapağında “Türkiye'nin en büyük ve genç askeri Enver Paşaya” diye not düşülmüş ve altına da Giresun Türk Ocağı mührü vurulmuştur. Bu nottan derginin Enver Paşa'ya takdim edildiği anlaşılmaktadır. Ana Türk Yurdu mecmuasının bu birinci sayısında genel itibariyle; şiirler, Giresun Türk Ocağı ile ilgili bir yazı, “Gece Baskısı” adıyla bir metin ve “Türk Yurdu'nun Giresun Türk Ocağı'nı Tebriki” adlı paylaşımın yer aldığı görülmektedir. Mecmuanın ön kapağında, Giresun'da satıldığı yerler olarak; İttihad ve Terakki Matbaası ile Türk Ocağı belirtilmiştir. Onun hemen altında da basım yeri olarak Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, basım yılı olarakta 1333 (1917) senesi yer almaktadır.¹²⁰

Ana Türk Yurdu Mecmuasının ilk kısmında Mehmet Emin Yurdakul gibi Türkçülük alanında önemli bir şahsiyetin şiirine yer verilmesi, Türkçülükle ilgili haberler yapılması ocağın heyecanını ve arzusunu göstermek açısından önem arz etmektedir.

¹¹⁹Türk Yurdu Heyeti, “Yeni Neşriyat: “Ocak” ve Ana Türk Yurdu”, **Türk Yurdu**, 6 Kanun-i Evvel 1333 (6 Aralık 1917), , Tütibay Yayınları, C:6, S:149, Ankara, 2000, s. 292-293

¹²⁰Giresun Türk Ocağı Heyeti, **Ana Türk Yurdu**, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, C.1, S.1, Giresun,1333(1917)

Ana Türk Yurdu'nun birinci sayısına dair Türk Yurdu'nda belirtilen önemli bir hususta A. Kemal Bey'e yapılan vurgudur. Yazıda A. Kemal Bey'in Giresun Türk Ocağı'nın ve Ana Türk Yurdu Mecmuası'nın müessisi (kurucusu) ve müteşebbisi (girişimcisi) olduğu ifade edilmiştir. Fotoğraf-1' de yer alan Ahmet Kemal Bey'in bu kişi olması kuvvetli ihtimaldir. Giresun Türk Ocağı'nın kurucusu da olan Ahmet Kemal Bey'in Giresun'da kaymakamlık yaptığı bilgisi yer almaktadır. Ana Türk Yurdu mecmuasında "Giresun Türk Ocağı" adıyla bir makale yazan Ahmet Kemal Bey bu makalesinde Giresun Türk Ocağı'nın görevlerini belirtmiştir. Ocağın görevlerine dair üç maddenin verildiği bölümde; bir kütüphane kurup gençleri milliyetçi olarak yetiştirmek, Türklüğün sorunları ve çözümlerine dair konferanslar vermek, Ana Türk Yurdu mecmuasını her on beş günde bir yayınlamak olarak belirtilmiştir.

Türk Yurdu dergisi heyeti yazının son bölümünde Ana Türk Yurdu heyetini Türklük ve Türkçülük hususunda başarılı bulduğunu belirterek başarılar dilemiştir. Kuruluş aşamasında bir mecmua çıkarmayı kendisine hedef koyan Giresun Türk Ocağı'nın bu hedefini kısa sürede gerçekleştirerek dikkatleri çekmeyi de başarmıştır.

Ana Türk Yurdu Mecmuası'nın günümüze ulaşan nüshalarıyla ilgili olarak bilgi verilecek olursa; dergi toplam 7 sayıdan oluşmaktadır. 1. Sayıya Türk Tarih Kurumu Kitaplığı, Kazım Orbay Arşivinden ulaşmak mümkündür. Bunun dışında derginin 2,3,4,5,6,7. sayıları Mehmet Uzun (Baboğlu)¹²¹ arşivinde mevcuttur. Ancak Baboğlu 2. Nüshayı Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Bağış Kütüphanesi'nden temin ettiğini ve bunun da dış kapağının bulunmadığını ifade etmiştir. Bu yüzden derginin ikinci sayısının çıkış tarihi tam olarak bilinmiyordu. Yapılan araştırmalar doğrultusunda Ana Türk Yurdu mecmuasının 7 sayısının 1. sayı haricindeki diğer 6 sayısının Topallı Arşivinde¹²² tam olarak mevcut olduğu ve ikinci sayının da çıkış tarihinin 8 Nisan 1334 (1918) olduğu anlaşılmıştır. Derginin Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Bağış Kütüphanesinden temin edilen 2. Sayısının içinde sırasıyla; "İtizar, Neden Geri Kaldık, Atiye Bakalım, Hikemâ-i Sözleri,

¹²¹**Mehmet Uzun (Baboğlu) Arşivi**

¹²²**Topallı Arşivi:** Giresun Türk Ocağı Heyetinden Osman Fikret Topallı'nın torunu olan Ruşen Topallı tarafından muhafaza edilmektedir. Ruşen Topallı Giresun'da doktor olarak görev yapmakta olup dedesinden kalan belgeler üzerinde de incelemeler yapan entelektüel bir kişiliğe sahiptir. Ana Türk Yurdu mecmuasının dedesinden kalan nüshaları Giresun Türk Ocağı'nın geçmişi için önemli birinci elden kaynaklar olarak sayılmaktadır.

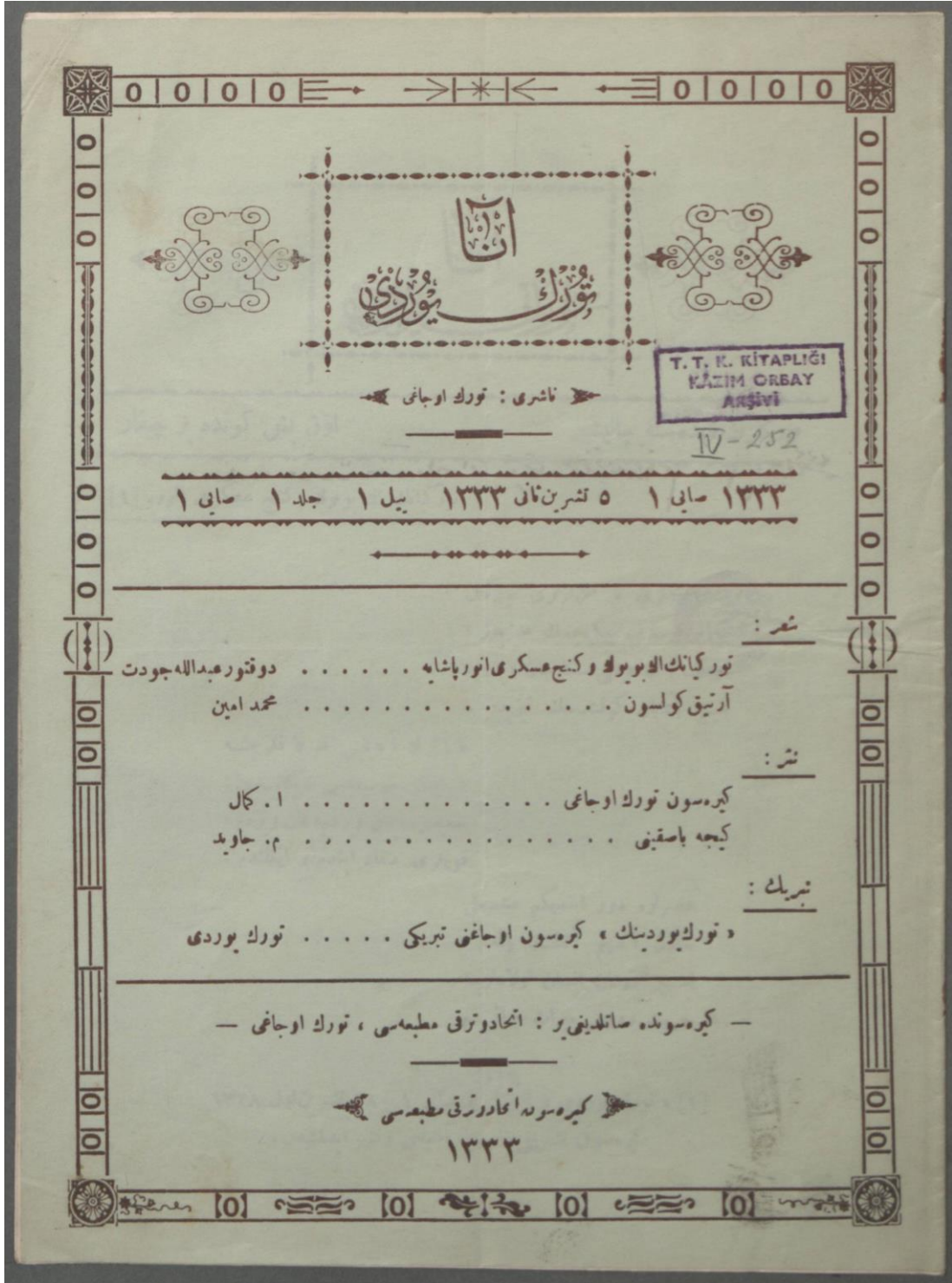
Türkleri Tanıyalım, Sevelim, Hissiyât-ı Necibane, Anadil” gibi yazıların olduğu görülmektedir. Bu yazılardan “Türkleri Tanıyalım, Sevelim” yazısı diğer sayılarda da verilmiş yazı dizisi olduğu görülmektedir. Bu yazıda Orta Asya’dan başlayarak Türklerin tarihi üzerinde durulmuş ve Türk tarihinin tanıtımına ve önemine yer verilmiştir. “Ana Dil” adlı yazıda ise Türk dili üzerinde durulmuş Türkçe sözcüklerin kullanımına dair örnekler yer verilmiştir. Mecmuanın bu ikinci sayısında yer verilen bu iki yazı Giresun Türk Ocağı’nın Türk diline ve Türk tarihine büyük önem verdiğini göstermektedir.

Dergi şekil özellikleri itibarıyla incelenecek olursa; başlık kısmında “İlmi edebi ve ahlaki risaledir.” ibaresi yer almaktadır. Derginin ebatları 23x17.5 cm’dir. Ayrıca derginin her sayısının 8 sayfadan ibaret olduğu görülmektedir. Mecmuanın ulaşılabilen 1. sayısında Ana Türk Yurdu ismi yer almaktadır.¹²³ Dergi 2,3,4,5. Sayılardaki ismi Giresun Ana Türk Yurdu ismini kullanır iken 6. ve 7. Sayılarda derginin isminin yeniden Ana Türk Yurdu olduğu görülmektedir.¹²⁴ Ana Türk Yurdu mecmuasının Mehmet Uzun Arşivinde incelenen sayılarında dergi renklerinin; turkuaz, sarı ve beyaz olduğu görülmüştür. Bunun dışında derginin ön kapağında naşiri yani yayınlayanın Türk Ocağı olduğu açıkça belirtilmiştir. Ana Türk Yurdu’nun, Giresun Türk Ocağı ile herhangi bir ilgisini bulunmadığını ifade edenlerin yanılğı içinde oldukları kesin olarak görülmektedir.

Derginin şekil özelliklerini daha net ortaya koyabilmek adına; Türk Tarih Kurumu Kitaplığı, Mehmet Uzun Arşivi, Topallı Arşivi ve Seyfettin Özege Bağış Kütüphanesinden temin edilen Ana Türk Yurdu Mecmuasının bölümlerine çalışmanın bu bölümünde yer verilecektir.

¹²³Giresun Türk Ocağı, **Ana Türk Yurdu**, Sayı:1... (Belge-1’de görülmektedir.)

¹²⁴Mehmet Uzun (Baboğlu),“**Giresun Türk Ocağı’nca...** s. 161

Belge-1: Ana Türk Yurdu Mecmuası (Giresun) 1. Sayı Ön Kapağı¹²⁵

¹²⁵TTK/KO/18/23/23/1, Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.1, Dış Kapak

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 1. Sayı Ön Kapağın Çevirisi**ANA TÜRK YURDU**

Naşri: Türk Ocağı

1333 Sayı 1 5 Teşrin Sani 1333 Yıl 1 Cild1 Sayı1

Şiir:

Türkiye'nin En Büyük Ve Genç Askeri Enver Paşaya.....Doktor Abdullah Cevdet

Artık Gülsün.....Mehmed Emin

Neşir:

Giresun Türk Ocağı.....A. Kemal

Gece Baskısı.....M. Cavid

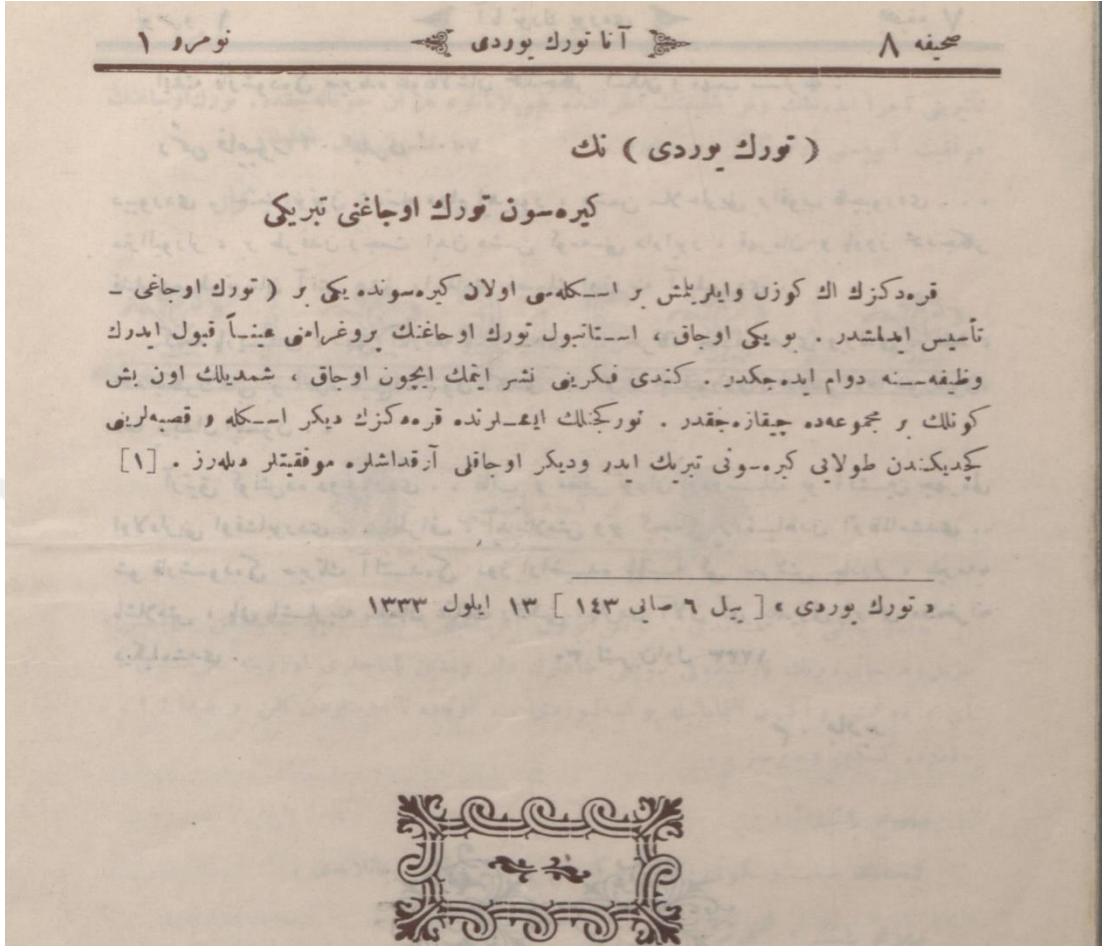
Tebrik:

"Türk Yurdunun" Giresun Ocağını Tebriki.....Türk Yurdu

-Giresun'da Satıldığı Yer: İttihad Ve Terakki Matbaası, Türk Ocağı-

Giresun İttihad Ve Terakki Matbaası

Belge- 2: Türk Yurdu'nun Giresun Türk Ocağı'nı Tebriğinin Ana Türk Yurdu'nda Yayınlandığını Gösterir Sahife¹²⁶

Sahife 8

Ana Türk Yurdu

Numro 1

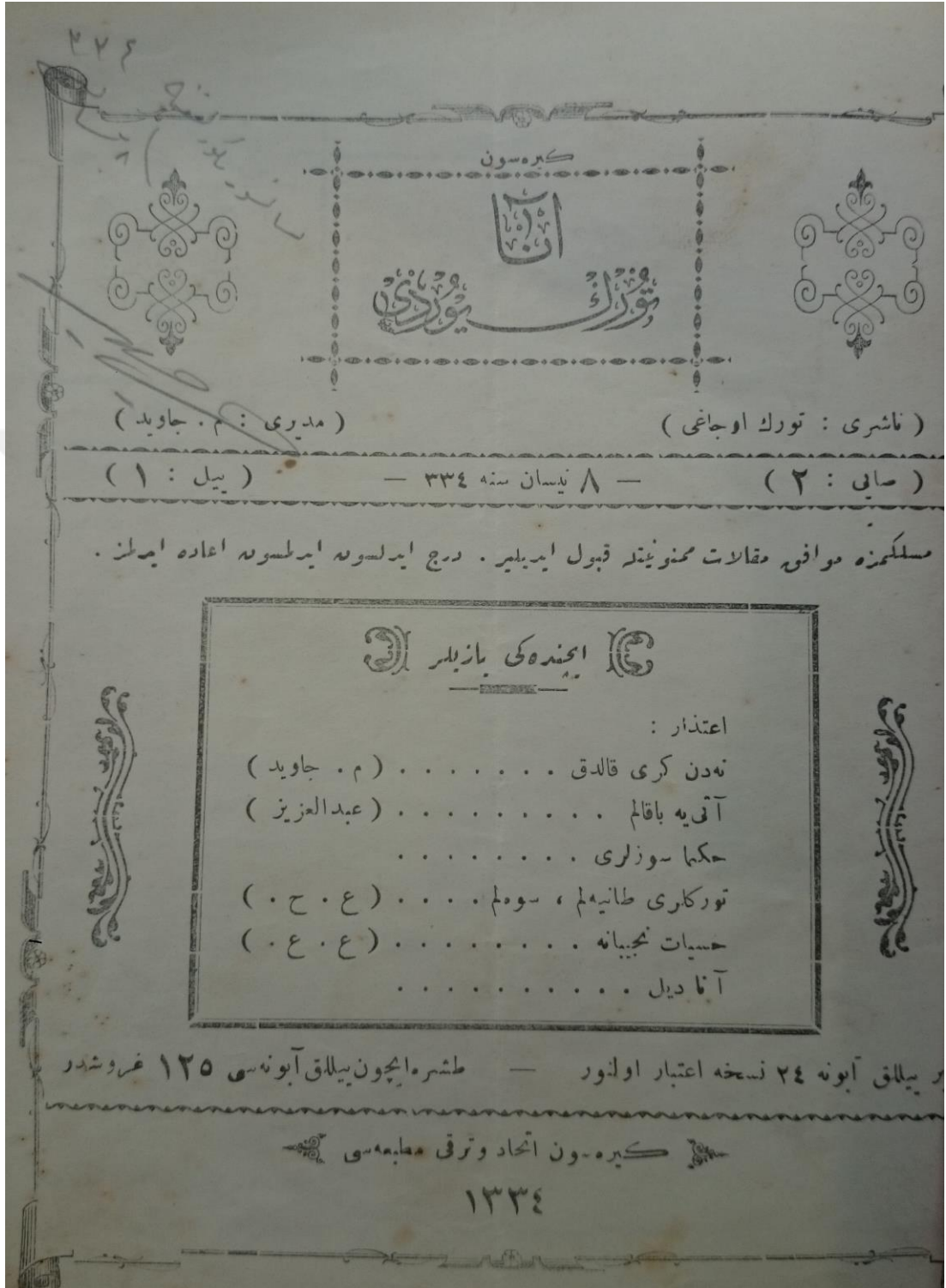
(Türk Yurdu)nun

Giresun Türk Ocağı'nı Tebriki

Karadeniz'in en güzel ve ilerlemiş bir iskelesi olan Giresun'da yeni bir (Türk Ocağı tesis edilmiştir. Bu yeni ocak, İstanbul Türk Ocağı'nın programını aynen kabul ederek vazifesine devam edecektir. Kendi fikrini neşretmek için ocak, şimdilik on beş günlük bir mecmua da çıkaracaktır. Türkçülük işlerinde Karadeniz'in diğer iskele ve kasabalarını geçtiğinden dolayı Giresun'u tebrik eder ve diğer ocaklı arkadaşlara muvaffakiyetler dileriz. (1)

“Türk Yurdu” (Yıl 6 Sayı 143) 13 Eylül 1333 (1917)

¹²⁶Giresun Türk Ocağı, **Ana Türk...** S.1, s.8

Belge-3: Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 2. Sayı Ön Kapağı¹²⁷

¹²⁷Topallı Arşivi, Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1334 (1918), Giresun, S.2, Dış Kapak

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 2. Sayı Ön Kapağın Çevirisi

Giresun
Ana Türk Yurdu

(Naşiri: Türk Ocağı)

(Müdürü: M. Cavid)

(Sayı: 2)

8 Nisan Sene 1334

(Yıl: 1)

Mesleğimize muvafık makalat memnuniyetle kabul edilir. Derc edilsun edilmesun iade edilmez.

İçindeki Yazılar

İtizar:

Neden Geri Kaldık.....(M. Cavid)

Atiye Bakalım.....(Abdülaziz)

Hikema-i Sözleri.....

Türkleri Tanıyalım, Sevelim.....(A. H.)

Hissiyat-ı Necibane.....(A.A.)

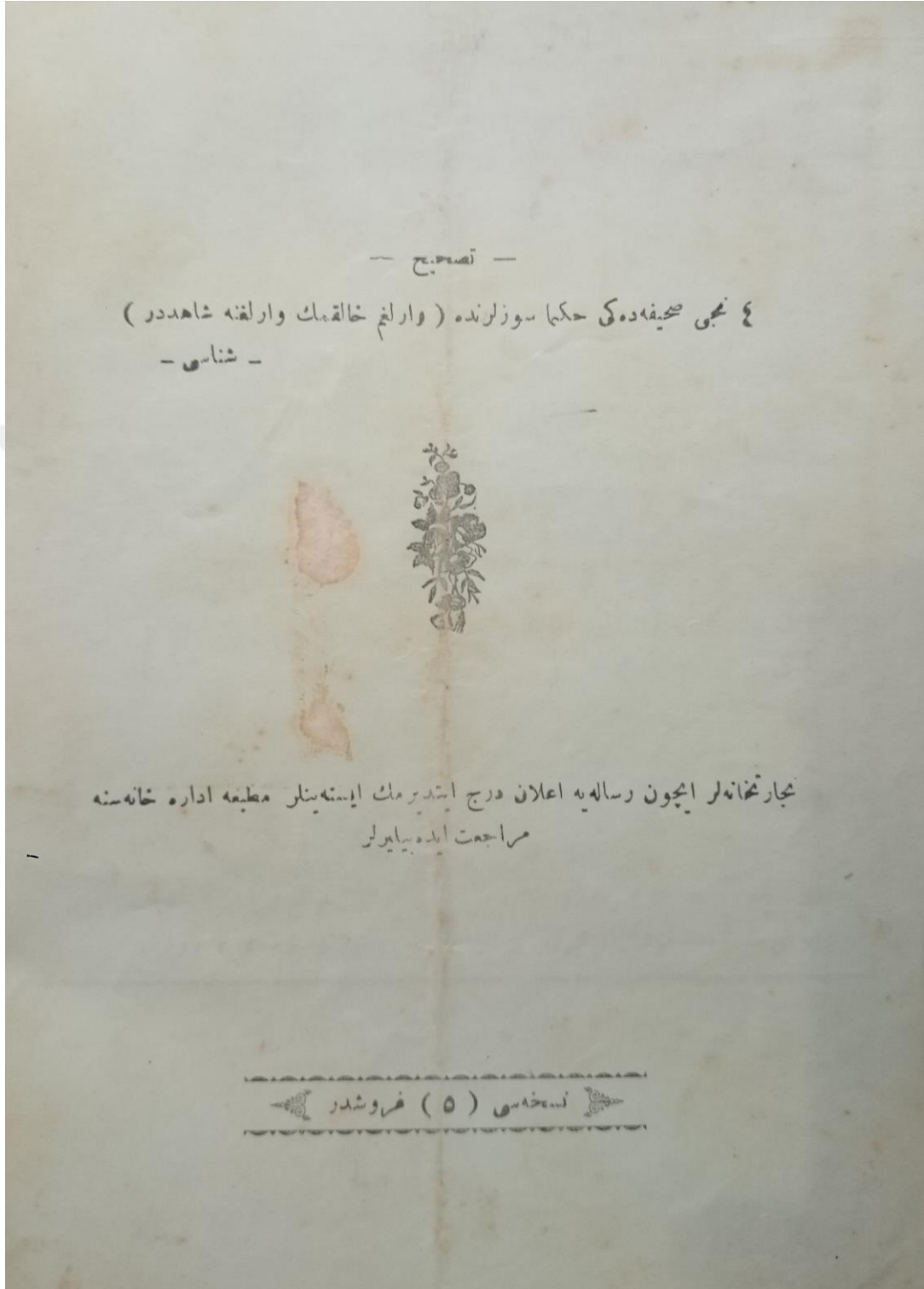
Ana Dil.....

Bir Yıllık Abone 24 Nüsha İtibar Olunur-Taşra İçün Yıllık Abonesi 125 Guruştur

Giresun İttihad Ve Terakki Matbaası

1334

Belge-4: Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 2. Sayı Arka Kapağı¹²⁸

¹²⁸Topallı Arşivi, Giresun Ana Türk Yurdu..., S.2 , Mecmuanın Arka Kapağı

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 2. Sayı Arka Kapağın Çevirisi ve Açıklama

4. sahifedeki Hikema-i Sözlere (Varlığım halikimin varlığına şahittir)

Şinasi

Ticarethaneler için risaleye ilan derç ettirmek isteyenler matbaa idare hanesine müracaat edebilirler

Nüshası (5) guruştur.

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası ön ve arka kapakta genel itibariyle aynı bilgilere yer vermiştir. Özellikle arka kapakta sadece risaleye ilan vermek isteyenlerin matbaaya başvurmaları gerektiği ve dergi nüshasının 5 Guruş olduğu belirtilmiştir. Ancak sadece ikinci sayıda farklı bir uyarı metni yayınlamıştır.

İkinci sayının 4. Sayfasında ünlü şahsiyetlere ait sözlere yer verildiği görülmektedir. Bu kişilerden Şinasi'nin "Varlığım halikimin varlığına şahittir." şeklinde olan sözü "Varlığım talâ'ım varlığına şahittir." şeklinde yazıldığı için bu husus düzeltilmeye ihtiyaç duyulmuş ve derginin dış kapağında bu durum düzeltilerek tekrar verilmiştir.

Belge-5: Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 3. Sayı Ön Kapağı¹²⁹

¹²⁹Mehmet Uzun (Baboğlu)Arşivi, Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1334 (1918), Giresun, S.3, Dış Kapak

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 3. Sayı Ön Kapağın Çevirisi

Giresun

Ana Türk Yurdu

(Naşiri: Türk Ocağı)

Cuma Ertesi

(Müdürü: M. Cavid)

(Sayı: 3)

28 Nisan Sene 334

(Yıl: 1)

Mesleğimize muvafık makalat memnuniyetle kabul edilir. Derc edilsun edilmesun iade edilmez.

İçindeki Yazılar

Tebrik-i Cülus-i Hümayun

Terbiye-i Fikriye ve Terbiye-i Ahlakiye.....(M. Cavid)

Çalınan Zafer.....(Hayreddin Nadi)

Türkleri Tanıyalım, Sevelim.....(A. Hasib)

Türk Oğlu, Turana Doğru.....(Aziz Vasfi)

Öğüdler ve Dilekler.....(Osman Fikret)

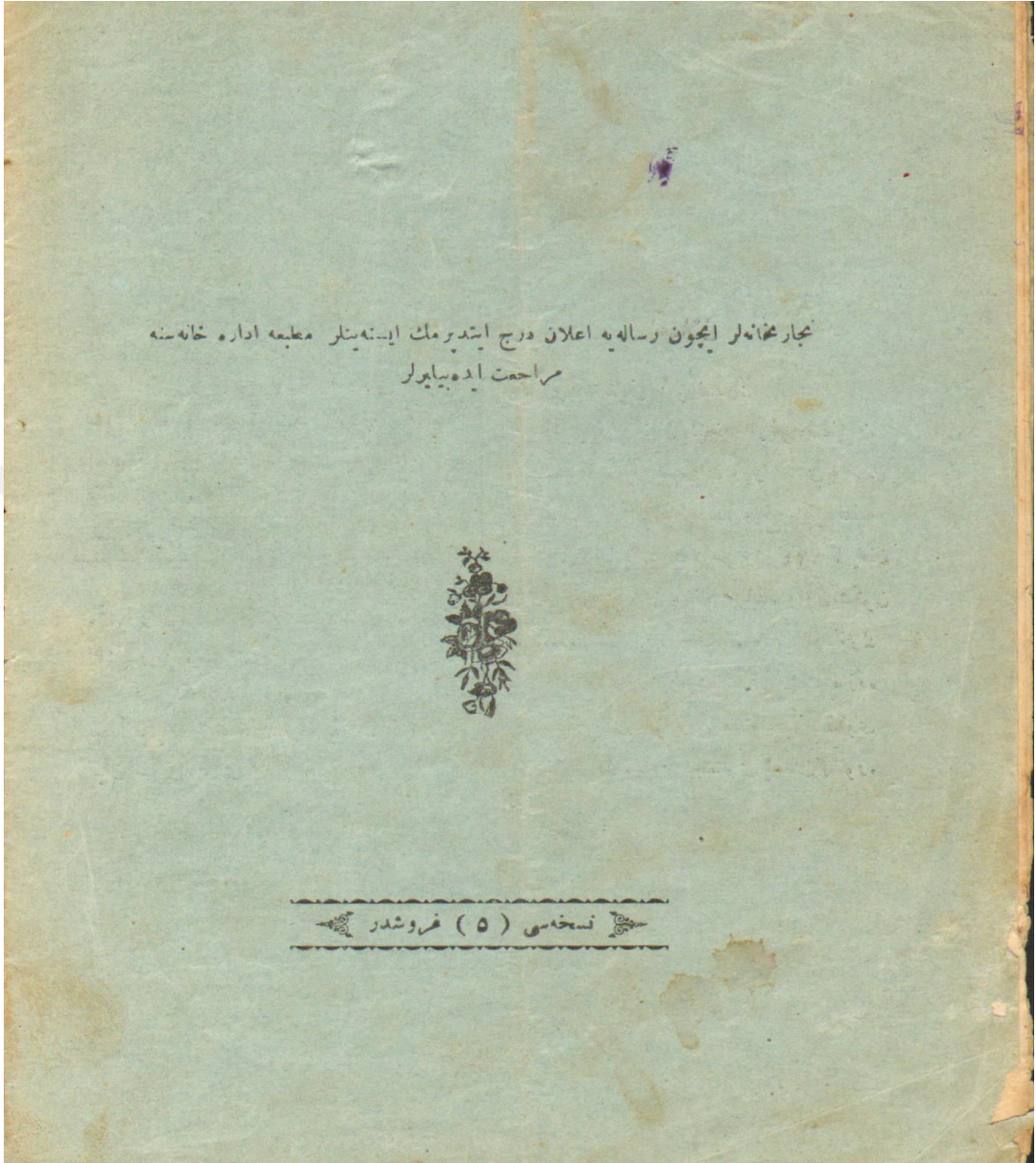
Teşekkür, Açık Konuşmalar, İlanat

Bir Yıllık Abone 24 Nüsha İtibar Olunur-Taşra İçün Yıllık Abonesi 125 Guruştur

Giresun İttihad Ve Terakki Matbaası

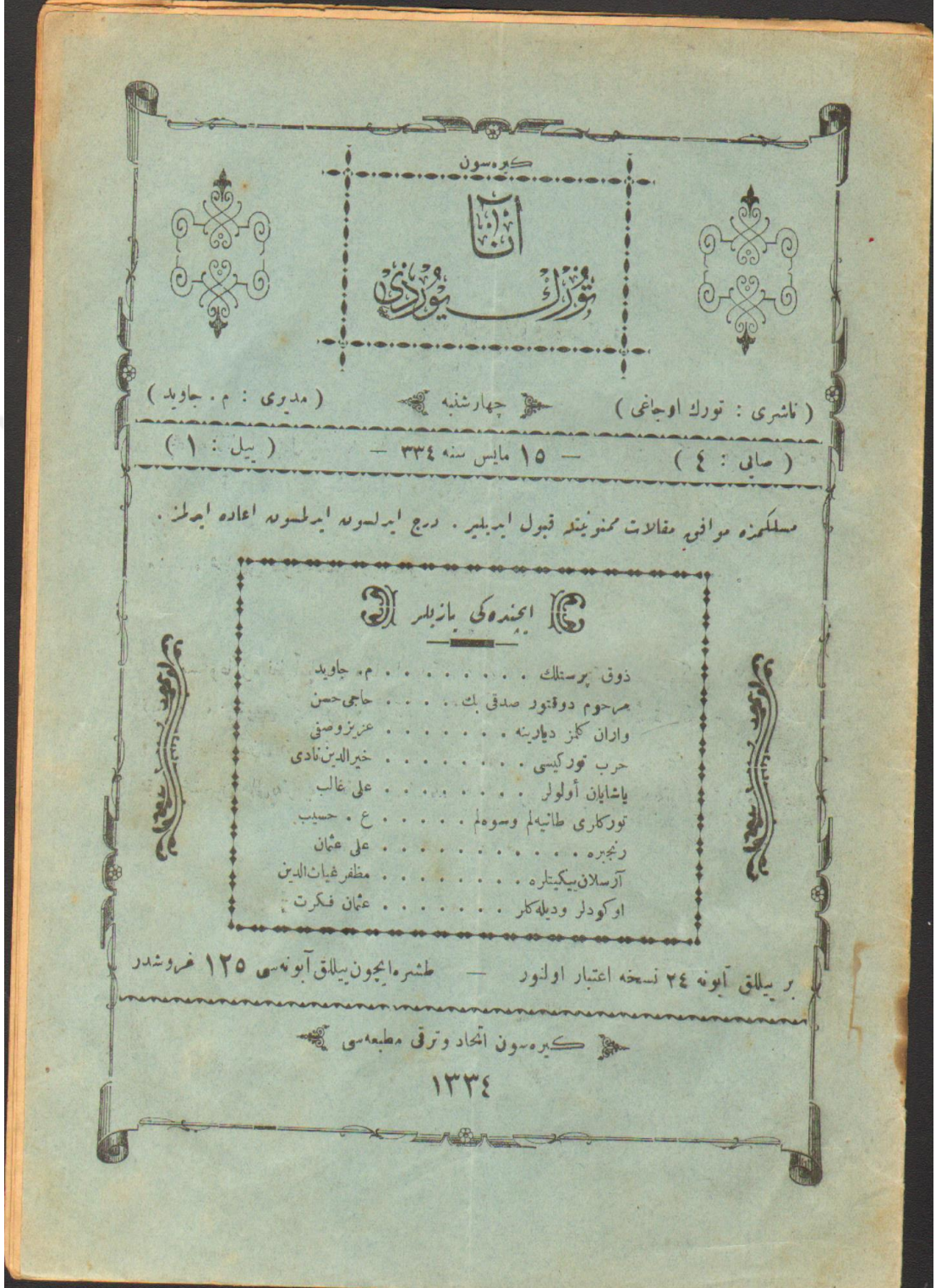
1334

Belge-6: Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 3. Sayı Arka Kapağı¹³⁰

Mecmuanın 2. Sayısının arka kapağında “Tashih” yani düzeltme adlı kısa bir metin yayınlanmıştır. Onun dışında tüm sayıların arka kapağı birebir aynı bilgilerden oluştuğu için onları tekrar tekrar paylaşmayacağız. Bunun yerine sadece ön kapaklar, ön kapakların çevirileri ve içerisindeki yazılar üzerinde durulacaktır.

¹³⁰ **Mehmet Uzun (Baboğlu) Arşivi**, Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1334 (1918), Giresun, S.3, Mecmuanın Arka Kapağı

Belge-7: Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 4. Sayı Ön Kapağı¹³¹

¹³¹Mehmet Uzun (Baboğlu)Arşivi, Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1334 (1918), Giresun, S.4, Dış Kapak

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 4. Sayının Ön Kapak Çevirisi

Giresun

Ana Türk Yurdu

(Naşiri: Türk Ocağı)

Çehar Şenbe

(Müdürü: M. Cavid)

(Sayı: 4)

15 Mayıs Sene 334

(Yıl: 1)

Mesleğimize muvafık makalat memnuniyetle kabul edilir. Derc edilsun edilmesun iade edilmez.

İçindeki Yazılar

Zevk Perestlik.....M. Cavid

Merhum Doktor Sıdkı Bey.....Hacı Hasan

Varan Gelmez Diyarına.....Aziz Vasfi

Harp Türküsü.....Hayreddin Nadi

Yaşayan Ölüler.....Ali Galib

Türkleri Tanıyalım Ve Sevelim.....(A. Hasib)

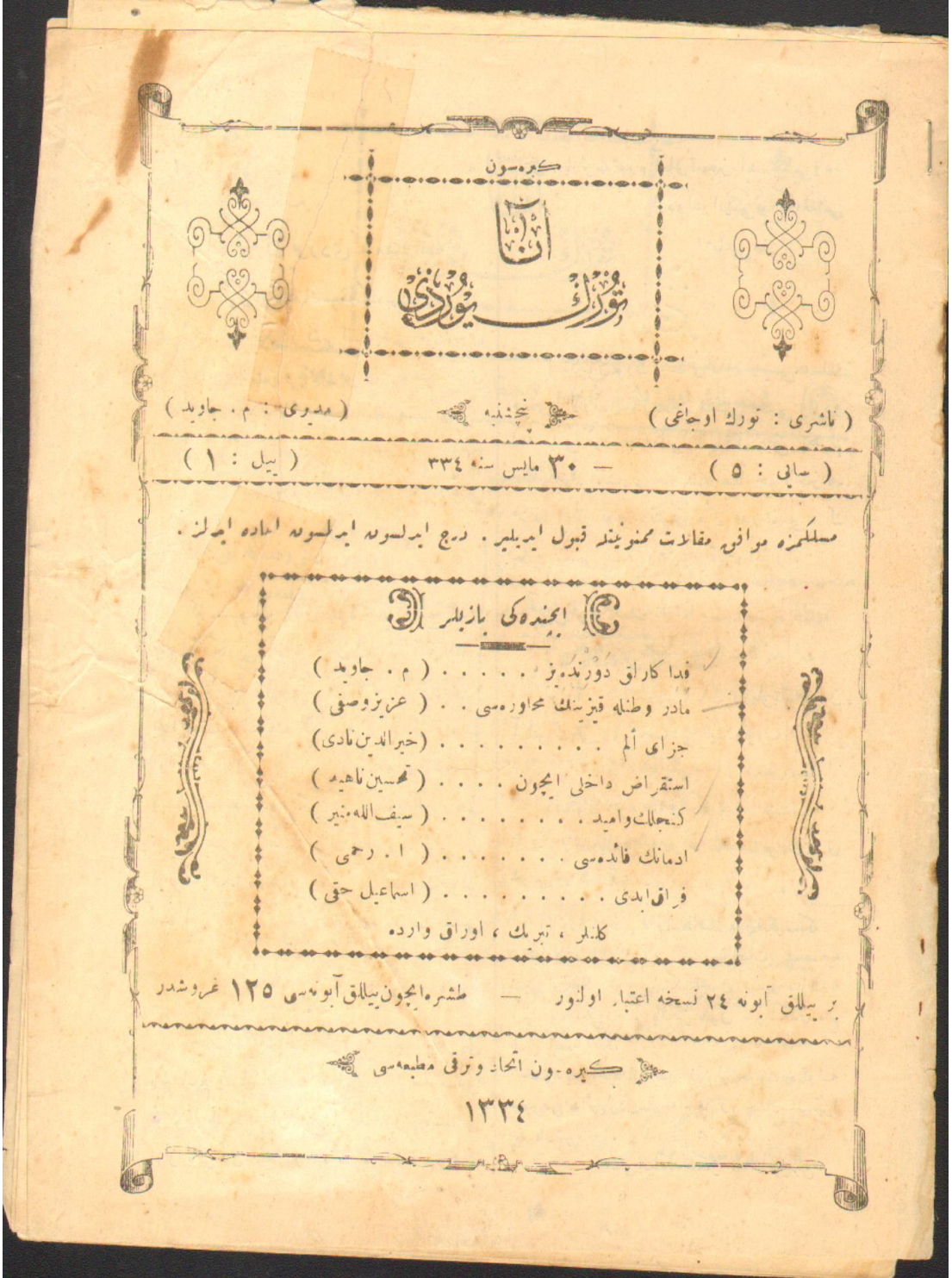
Rencbere.....(Ali Osman)

Arslan Yiğitlere.....(Muzaffer Gıyasüddin)

Öğüdlere Ve Dilekler

Bir Yıllık Abone 24 Nüsha İtibar Olunur-Taşra İçün Yıllık Abonesi 125 Guruştur

Giresun İttihad Ve Terakki Matbaası

¹³²Mehmet Uzun (Baboğlu)Arşivi, Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1334 (1918), Giresun, S.5, Dış Kapak

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 5. Sayının Ön Kapak Çevirisi

Giresun

Ana Türk Yurdu

(Naşiri: Türk Ocağı)

Pençeşbe

(Müdürü: M. Cavid)

(Sayı: 5)

30 Mayıs Sene 334

(Yıl: 1)

Mesleğimize muvafık makalat memnuniyetle kabul edilir. Derc edilsun edilmesun iade edilmez.

İçindeki Yazılar

Fedakarlık Devrindeyiz.....(M. Cavid)

Mader Vatanla Kızımın Muhaveresi.....(Aziz Vasfi)

Ceza-i ?.....(Hayreddin Nadi)

İstikraz-1 Dahili İçün.....(Tahsin Nahid)

Gençlik Ve Ümid.....(Seyfullah Münir)

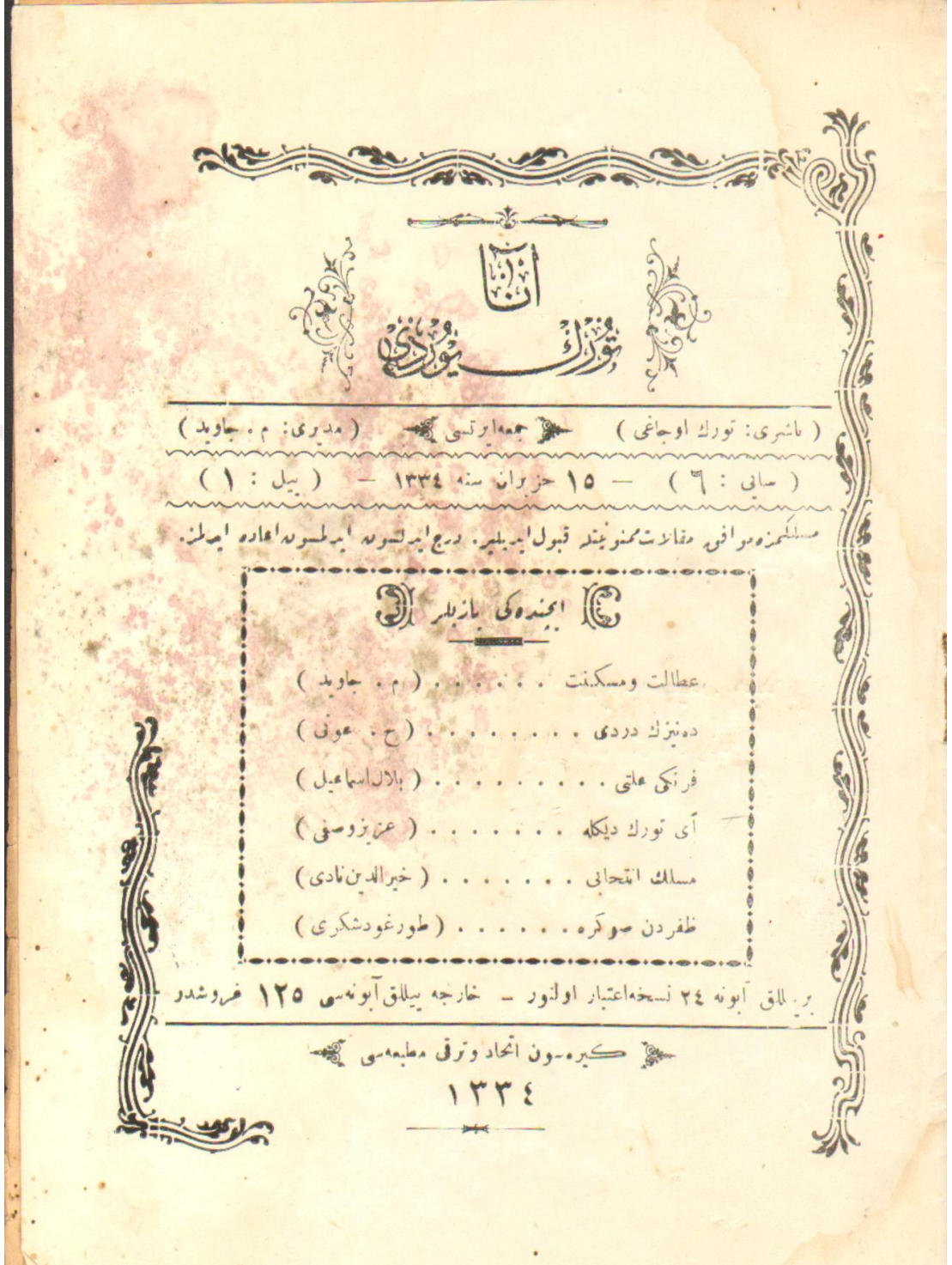
İdmanın Kaidesi.....(A. Rahmi)

Fırak-1 Ebedi.....(İsmail Hakkı)

Gelenler, Tebrik, Evrak-1 Varide

Bir Yıllık Abone 24 Nüsha İtibar Olunur-Taşra İçün Yıllık Abonesi 125 Guruştur

Giresun İttihad Ve Terakki Matbaası

¹³³Mehmet Uzun (Baboğlu) Arşivi, Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1334 (1918), Giresun, S.6, Dış Kapak

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 6. Sayının Ön Kapak Çevirisi

Ana Türk Yurdu

(Naşiri: Türk Ocağı)

Cuma Ertesi

(Müdürü: M. Cavid)

(Sayı: 6)

15 Haziran Sene 1334

(Yıl: 1)

Mesleğimize muvafık makalat memnuniyetle kabul edilir. Derc edilsun edilmesun iade edilmez.

İçindeki Yazılar

Atalet ve Meskenet.....(M. Cavid)

Denizin Derdi.....(H. Avni)

Frengi İleti.....(Bilal İsmail)

Ey Türk Dinle.....(Aziz Vasfî)

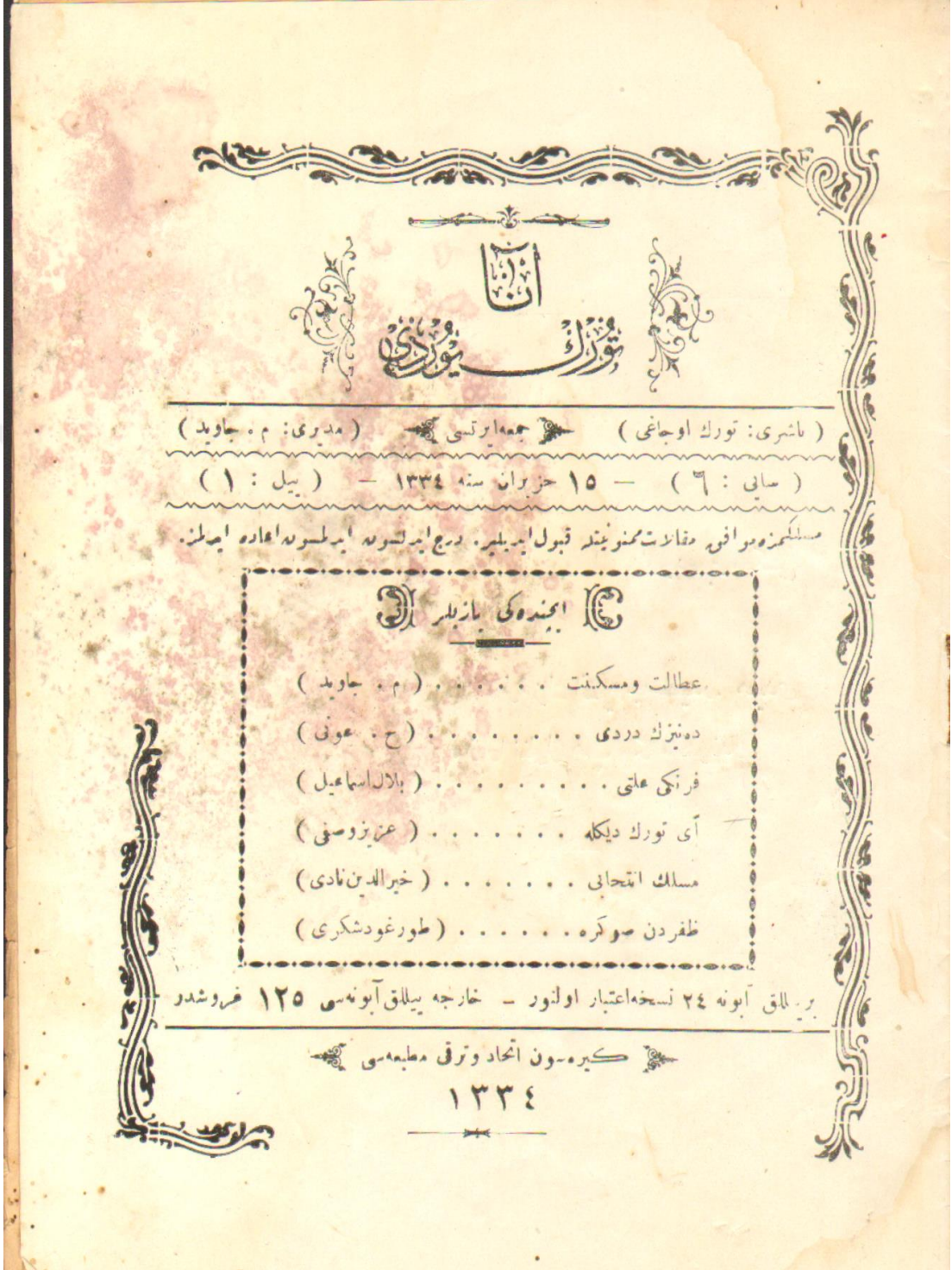
Meslek İntihabı.....(Hayreddin Nadi)

Zaferden Sonra.....(Turgud Şükrü)

Bir Yıllık Abone 24 Nüsha İtibar Olunur-Harice Yıllık Abonesi 125 Guruştur

Giresun İttihad Ve Terakki Matbaası

1334

¹³⁴Mehmet Uzun (Baboğlu) Arşivi, Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1334 (1918), Giresun, S.7, Dış Kapak

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 7. Sayının Ön Kapak Çevirisi

Ana Türk Yurdu

(Naşiri: Türk Ocağı)

Pazar Ertesi

(Müdürü: M. Cavid)

(Sayı: 7)

1 Temmuz Sene 1334

(Yıl: 1)

Mesleğimize muvafık makalat memnuniyetle kabul edilir. Derc edilsun edilmesun iade edilmez.

İçindeki Yazılar

Memleketimizde Fabrika.....(M. Cavid)

Türklük Ebedidir.....(Aziz Vasfi)

Frengi İleti.....(Bilal İsmail)

Alaca.....(Hayreddin Nadi)

Denizler Arması İçün.....(Ziya Behlül)

Sokakda Muhavere.....(Topaloğlu)

Bir Yıllık Abone 24 Nüsha İtibar Olunur-Harice Yıllık Abonesi 125 Guruştur

Giresun İttihad Ve Terakki Matbaası

Giresun Türk Ocağı'nın önderliğinde yayınlanan Ana Türk Yurdu Mecmuasının bu mevcut sayıları incelenerek tek bir künye çıkarmak mecmuayı genel olarak anlamamıza fayda sağlayacaktır.

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuasının;

Naşiri (Yayımcısı); Giresun Türk Ocağı

Müdürü: M. (Mustafa) Cavid

Yayımlandığı Dönem:1917-1918 yılları

Basım Yeri: Giresun İttihat ve Terakki Matbaası

Toplam Sayı: 7 Adet

Ulaşılabilen Sayılar: 1,2,3,4,5,6,7 (Bilinen tüm sayılara ulaşılmıştır.)

Mecmuanın sayıları ve basıldığı tarihler;

1. Sayı: 5 Teşrin-i Sani 1333(5 Kasım 1917)
2. Sayı: 8 Nisan 1334 (1918)
3. Sayı: 28 Nisan 1334 (1918)
4. Sayı: 15 Mayıs 1334 (1918)
5. Sayı: 30 Mayıs 1334 (1918)
6. Sayı: 15 Haziran 1334 (1918)
7. Sayı: 1 Temmuz 1334 (1918)

Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası 2. Sayının Tahlil Edilmesi Örneği

Belge - 11: Giresun Ana Türk Yurdu Mecmuası Sayı: 2, Sayfa:1

Ana Türk Yurdu

Onbeş Günde Bir Çıkar İlmi, Edebi, Ahlaki Risaledir

İtizar

Matbaa işlerinin fazlaşmasından ve risaleye ait bazı noksanda ikmal edilememesinden risalemiz ilk sayıdan sonra bir daha neşr edilememiştir. Bi't – tabi bu tehir bizi okuyucularımıza karşı mahcup bırakmıştı. Fakat ne çare ki bu manalar birden ber taraf edilemiyordu. Ma'mafih bundan böyle bu manalar ve eksikler mümkün mertebeye zail olduğu cihhetle her on beş günde bir makalat-ı mugide ile dolu olduğu halde çıkacak olan "Ana Türk Yurdu" muza herkesten bir rağbet ve şimdiye kadarki te'hirden dolayı bizi affetmelerini temenni eyleriz.¹³⁵

¹³⁵Giresun Türk Ocağı, Ana Türk Yurdu... , S.2, s.1

Yukarıda Giresun Ana Türk Yurdu mecmuasının basımına ara vermek zorunda kaldığı süreçle ilgili bilgilendirme yazısı olan “İtizar” adlı metin açıklanmıştır. Derginin 2. sayısında “İtizar” adlı bu yazı ile birlikte toplam yedi yazının yer aldığı görülmektedir.

“İtizar” adlı yazının hemen ardından derginin müdürü olan Mustafa Cavid’in kaleme aldığı “**Neden Geri Kaldık**” adlı yazı yer almaktadır. Metnin giriş kısmında; vatan ve millete büyük bir aşk duyulduğu ve bu yüzden kalbimizin emrettiği, mefkûrelerimizin tasarladığı, vatan için hayırlı olan işlerin hemen gerçekleşmesini isteriz denilmektedir. Bunu gerçekleştirmek için de bir rehber ihtiyacımız vardır. Bu rehber ise araştırma ve incelemedir.¹³⁶

Bir milletin ilim irfan seviyesi o milletin ileri gelenlerinin alışkanlıkları, araştırmaları ve çalışmaları ile anlaşılabilir. Bunu gerçekleştiremeyen milletler ilerleyemezler. Milletleri yükseltecek en mühim meselelerden biri de mefkûreciliktir. Yaşamak ve gelişmek isteyen milletler, milli ve toplumsal çalışma konularını belirlemelidir.¹³⁷

“Neden Geri Kaldık” yazısının önemli bir kısmını basım ve yayın konusu oluşturmaktadır. Geri kalmışlığın en önemli sebeplerinden biri olarak basım işlerinin azlığı gösterilmektedir. Örnek olarak 1440’da icat edilen matbaanın 1727 senesinde yani 287 sene sonra Osmanlı’ya gelebilmesinin eksikliği ifade edilmiştir. Osmanlı’nın Avrupa’dan geri kalış sebebini; eğitim ve ideallere yönelik çalışmalara Avrupa’nın başlamış olduğu dönemde başlayamamış olmasına bağlamaktadır. “Bizler de matbaadan zamanında istifade etmeye çalışsaydık şu an yüksek seviyeye ve yüksek duygulara malik bir ülke olurduk.” denmiştir. Yazının devamında Jan Gutenberg’in icat ettiği matbaa sayesinde Almanya’da okuryazar düzeyinin oldukça yüksek olduğu vurgulanmıştır. Hatta İngiltere ve Fransa da okuryazar düzeyi yüksek olsa da Almanya’dan geride olduklarına dair ibarelere yer verilmiştir.¹³⁸

Genel itibariyle sadeleştirerek verilmeye çalışılan yazının son bölümünde: “Bir millet gelenekleriyle ne kadar zengin bir geçmişe sahip olursa olsun, vaziyetçe fakirse veyahut fakir kalırsa onun için ilerleme ve gelişmeler imkânsız hayalden başka bir şey

¹³⁶Mustafa Cavid, “Neden Geri Kaldık”, *Ana Türk Yurdu, Giresun*, 1334, S.2, s.1

¹³⁷M. Cavid, *Neden Geri...*, s. 2

¹³⁸M. Cavid, *Neden Geri...*, s. 2

değildir.” ifadeleri yer almıştır.¹³⁹ “Neden Geri Kaldık” adlı yazı incelendiğinde Giresun Türk Ocağı üyelerinin o dönemde ülke nabzını iyi bir şekilde tuttuğu anlaşılabilir. Yazıda özellikle basın-yayın hayatı ve matbaa üzerinde durularak bunun geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ana Türk Yurdu mecmuası da fark edilen bu basın yayın hayatına yönelik eksikleri tamamlama anlamında çalışmalar gerçekleştirmeye çalışmıştır. Yazının son bölümünde belirtilen köklü bir geçmişe sahip olmanın yeterli olmadığı ve bugün bu köklü geçmişin üzerinin iyi inşa edilmesi gerektiği hususu günümüzde de oldukça mühim bir mesele konumundadır. Bu mühim mesele Türk Ocakları’nın da temel gayelerinden biri konumundadır.

Ana Türk Yurdu Mecmuasının 2. sayısında yer alan 3. paylaşım “**Atiye Bakalım**” adlı bir şiirden ibarettir. Burada geleceğe dair umutların dolu olduğu bir şiir konu edilmiştir. Abdülaziz, 31 Mart (1)¹⁴⁰334 (1918) notu şiirin hemen altında görülmektedir. Şiirin ilk bölümüne ait kısa bir kesit verilecek olursa;

“Geçti artık zehir saçan kara günler havası üzüntülü korkular,
Geçti artık o kan kokan gecelerin nevası sıkıntılı uykular,
Altın ordu şevketiyle sancağını yürüttü Kafkasların üstüne,
O ağlayan vadilerin gözyaşını kuruttu, kavuşturdu dosta ...”

Abdülaziz / 31 Mart 1334 (1918)¹⁴¹

2. sayıya ait 4. yazı “**Hikema-yı Sözlere**” (**Hikmetli Sözlere**) adıyla verilen bölümdür. Bu bölümde İmam- Ali, Muhyiddin Arabi, Ruhi Bağdadi, Şinasi, Diyojen gibi önemli şahsiyetlerin kıymetli sözleri paylaşılmıştır.¹⁴²

Giresun Ana Türk Yurdu mecmuasının 2. sayısının 5. yazısı “**Türkleri Tanıyalım, Sevelim**” bölümüdür. “Türkleri Tanıyalım, Sevelim” konusunun önemi bir yazı dizisi şeklinde olmasıdır. Yani bu konunun diğer sayılarda da işlenmiştir.

Yazıda; Türklerin eski dünyanın Asya kıtasından bir millet olduğu, bu koca ailenin ayrı ayrı uluslara ayrıldığı ve bazen bir kahramanın Gök Sancağı altında birleştiği ifade edilmiştir. Eski milletlerin Türklere Serkeş Tebaa (Çinliler diyormuş) ve barbar (Romalılar diyor) demeleri o dönemin adet ve usulünden kaynaklandığı,

¹³⁹M. Cavid, **Neden Geri...**, s. 2-3

¹⁴⁰Bu dönemde yıllar yazılırken çeşitli farklılıklar göze çarpmaktadır. 1334 değil de 334 şeklinde de yılların verildiği gözlenmiştir. Bu sebepten dolayı çalışmamızda yılların başında (1) verilmediği takdirde bu durum (1)334 şeklinde verilerek açıklanacaktır.

¹⁴¹Abdülaziz, “Atiye Bakalım”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S.2, s.3-4

¹⁴²Yazarı Bilinmiyor (Giresun Türk Ocağı), “Hikema-yı Sözlere”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S.2, s.4

Romalıların tüm yabancılara barbar dediği üzerinde durulmaktadır. Yoksa Türkleri medeniyetsizlikle ithama kalkışmanın yakışmaz bir küstahlık olduğu ifadeleri yer almıştır.¹⁴³

Türklerin ırk özelliklerinin pek beğenilip yüceltildiği yazının devamında belirtilmektedir. Bu karakteristik özellikler; cesaret ve dayanıklılık, kahramanlık ve iyilikseverlik, ağırbaşlılık ve alçak gönüllülük olarak dile getirilmiştir.¹⁴⁴

Türklerin iki mühim komşuları vardır. Bunlar Çinliler ve İranlılardır. Türkler zaman zaman bu iki milletle savaşmakla birlikte bunların lisanlarından ve medeniyetlerinden de etkilenmiştir. Özellikle İranlılar Türklerden çok kelime almıştır. Yazar bir arkadaşının tavsiyesiyle okuduğu Ali Şir Nevai'nin "Muhakemetü'l Lügateyn" adlı eserinin ardından Türk dili adına ne denli mutlu olduğunu dile getirmiştir.¹⁴⁵

Firdevsi'nin "Şehname" adlı eseriyle İranlılara yeniden hayat vermiştir. Luther çıkıp Almanlığı tahkir eden Almanları ikaz etmiştir. Ancak biz hala mefkûremizi tanımıyoruz. Hâlbuki biz Türkler ırkımızla, lisanımızla bir anıtın her köşesinde varlığımızı muhafaza etmekteyiz. Her ne kadar din ve yaşanan coğrafya gereği dilimize birçok Arapça ve Farsça kelime girse de bu durumun tüm dillerde kaçınılmaz olduğu vurgulanmıştır.¹⁴⁶

"Türkleri Tanıyalım, Sevelim" yazısının son bölümünde milletlerin mitolojilerine bağlanıp kalmamaları gerektiği belirtilmiştir. Ancak mitolojisiz milletlerinde kadimsiz, asaletsiz gibi telakki olunduğu ifade edilmiştir. Bizim de böyle bir mitolojiye sahip olduğumuz ve onlar hakkında tatlı menkıbelerimizin olduğu dile getirilmiştir. "(Oğuzhan) İşte bir Türk Kahramanı!..."¹⁴⁷dahası var şeklinde sonlandırılan bu bölüm Türklerin temel özelliklerinin tanıtıldığı; Türk tarihinin ve Türk dilinin incelendiği, yazı dizisinin önemli bir basamağı olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. sayıda 6. yazı "**Hissiyat-ı Necibane**" adlı bir şiirden ibarettir. Şiirin sonunda yazara dair herhangi bir isim bulunmamaktadır. Şiir genel itibarıyla koçaklama

¹⁴³(A. H.), (Giresun Türk Ocağı), "Türkleri Tanıyalım, Sevelim, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S.2, s.5

¹⁴⁴(A. H.), **Türkleri Tanıyalım ...**, s.5

¹⁴⁵(A. H.), **Türkleri Tanıyalım ...**, s.5-6

¹⁴⁶(A. H.), **Türkleri Tanıyalım ...**, s.6

¹⁴⁷(A. H.), **Türkleri Tanıyalım ...**, s.6

türünde yazılmıştır. Milli duyguların ön plana çıktığı şiirin önemli vurguları daha çok Türklük ve Müslümanlık olmuştur. Şiirin son bölümünde Giresun- 30 Mart (1)334 (1918) notu yer almaktadır.¹⁴⁸

2. sayının 7. ve son yazısının başlığı ”**Anadil**” dir. Bu bölümde sözcüklerin Türkçe karşılıkları üzerinde durulmuştur. Bölümden birkaç örnek verilecek olursa; Tercüman – Dilmaç, Birden, aniden – Zerp, Nezle- Engi, Romatizma- Kengi, Göğün parlaması- Eyşin, Korkak- Ödle, Uyuklamak- Pinek, bir insan veya hayvanın boğulurcasına nefes alması – İkıl ıkıl¹⁴⁹ gibi örnekler üzerinden Türk dilinin önemi vurgulanmış ve Türk dilinin zenginliği ifade edilmiştir. İkinci sayıda “Anadil” bölümünün altında derginin bir de ilan alıp reklam yaptığı görülmektedir. Bu sayıda dergi Belediye Eczanesi’nin reklamını yapmıştır.¹⁵⁰

¹⁴⁸(A. A.) Açılımı Bilinmiyor (Giresun Türk Ocağı), “Hissiyat-ı Necibane”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S.2, s.7

¹⁴⁹ Yazarı Bilinmiyor (Giresun Türk Ocağı), “Anadil”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S.2, s.8

¹⁵⁰ Ana Türk Yurdu Heyeti, “İlan”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S.2, s.8

(41)

نومرو ۲ آنا تورك بوردی صحیفه ۸

آنا دیل

→ ←

ایقل — بر انسان ویا حیوانک بوغولورجه سنه وصیقینی ایله نفس آلمی بو لکه اکثرها چفت اوله رق قوللانیلیر. ایقل ایقل نفس آلتوردی.	ایقل	ترجان — بردن ، آنسزین ناکھانی، همان ، آنسزین مثلا : اکثریا قوللانیلیر . زرپاداق کندی ، زرپ	دیلاج — زرپ — زرپاداق —
ایمزغنمق — او بو قلامق ، او یقوی دنع ایده مبه رلا آیا قدمه ساللا - نوب دورمق	ایمزغنمق	چیقدی کی تزله — رومانیزما	أنکی — کنکی —
اودلک — قورقاق ، جین پنک — او بو قلاما ، ایمزغنمه پیزق — صیقلمق جیزیق — جان	اودلک پنک پیزق جیزیق	مکتوب ، فلانجه دن بو کون براتی آلم . آنی ، کله جک کونشک پارلمیسی عجوللک ، قوشمه قوشان ، عجول	ایق — قاییق — ایشین — ایوکلک . — ایوکن —

بلدیله اجزا خانسی

سوملی کیره-ونک بکانه مؤسسه-سندن بولنان بلدیله اجزا خانسی هر نوع علاجاری اهون
فیثانه اعمال ابتدکی کی کرلا اجزاخانده وکرکسه خاجده معاینه ونداوی ایدیله جک خسته لر
هر ایسته نیان ساعته حاذق و متخصص اطبا طرفدن معاینه ونداوی ایدیلیر .

¹⁵¹Seyfettin Özege Bağış Kitaplığından ulaşılmıştır.

2.3. Giresun Bilgi Yurdu Derneği

Kuruluşu 1923 senesine dayanan ve kuruluşundan iki sene sonra faaliyetlerine Giresun Türk Ocağı adıyla devam eden Bilgi Yurdu Derneği, Giresun'da sosyal-kültürel anlamda çalışmalar yapan etkin bir dernek olarak faaliyetlerini yürütmüştür. Giresun halkının kültürel gelişimine katkıda bulunmak adına derneğin; eğitim, sanat, spor vb. gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösterdiği görülmektedir.¹⁵²

1917 yılında kurulan ve 1918 yılının sonlarına kadar faaliyetlerine devam eden Giresun Türk Ocağı şehirdeki bilimsel ve kültürel çalışmaların merkezi konumundaki sivil toplum kuruluşuydu. Giresun Türk Ocağı'nın faaliyetlerinin sona erdiği dönemden itibaren şehirde bu anlamda bir yapılanmaya rastlanamamıştır. I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan karışık süreç Kurtuluş Mücadelesi ile atlatılmış ve Anadolu düşman işgalinden temizlenmiştir. Artık Yeni Türk Devleti'nin her anlamda teşkilatlanması, eğitilmesi ve geliştirilmesi için yurdun dört bir yanında çalışmalar başlamıştı. Giresun'da da bu faaliyetlerin başını Bilgi Yurdu Derneği çekmiştir.

Bilgi Yurdu Derneği kurulduğu günden kapandığı güne kadar Giresun'da büyük bir açığı kapatmış ve görevine son verdiğinde de Türk Ocağı ile birleşerek faaliyetlerine Türk Ocağı adıyla devam etmiştir. Nitekim derneğin kapanışı veyahut ta faaliyetlerine Türk Ocağı adıyla devam edişi de gurur verici bir süreçle gerçekleşmiştir. Gazi Mustafa Kemal'in 1924 yılında gerçekleştirdiği sonbahar gezileri doğrultusunda Bilgi Yurdu'nu ziyaretiyle birlikte derneğin Türk Ocağı'na dönüşmesi kararlaştırılmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın Giresun'u ziyaret ettiği 19 Eylül günü için Bilgi Yurdu'nun gençleri önemli hazırlıklar yapmıştır. Bilgi Yurdu'nun azalarından Doktor Memduh Necdet Bey, Mustafa Kemal Paşa'ya hitaben Bilgi Yurdu adına bir konuşma yapmıştır. Mustafa Kemal Paşa bu konuşmadan çok etkilendiğini ifade ederek konuşmaya ve Bilgi Yurdu gençliğine karşı hitapta bulunmuştur. Mustafa Kemal Paşa daha sonra Bilgi Yurdu'nun aynı amaç doğrultusunda hareket eden Türk Ocağı'na dönüşmesini teklif etmiş ve Bilgi Yurdu Derneği görevini tamamlayarak Türk Ocağı adıyla çalışmalarına başlamıştır.¹⁵³

¹⁵²Oktay Karaman, "Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı Giresun Şubesi", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2003, s.21

¹⁵³N. Kılıç, **Atatürk ve Türk...**, s.128,129

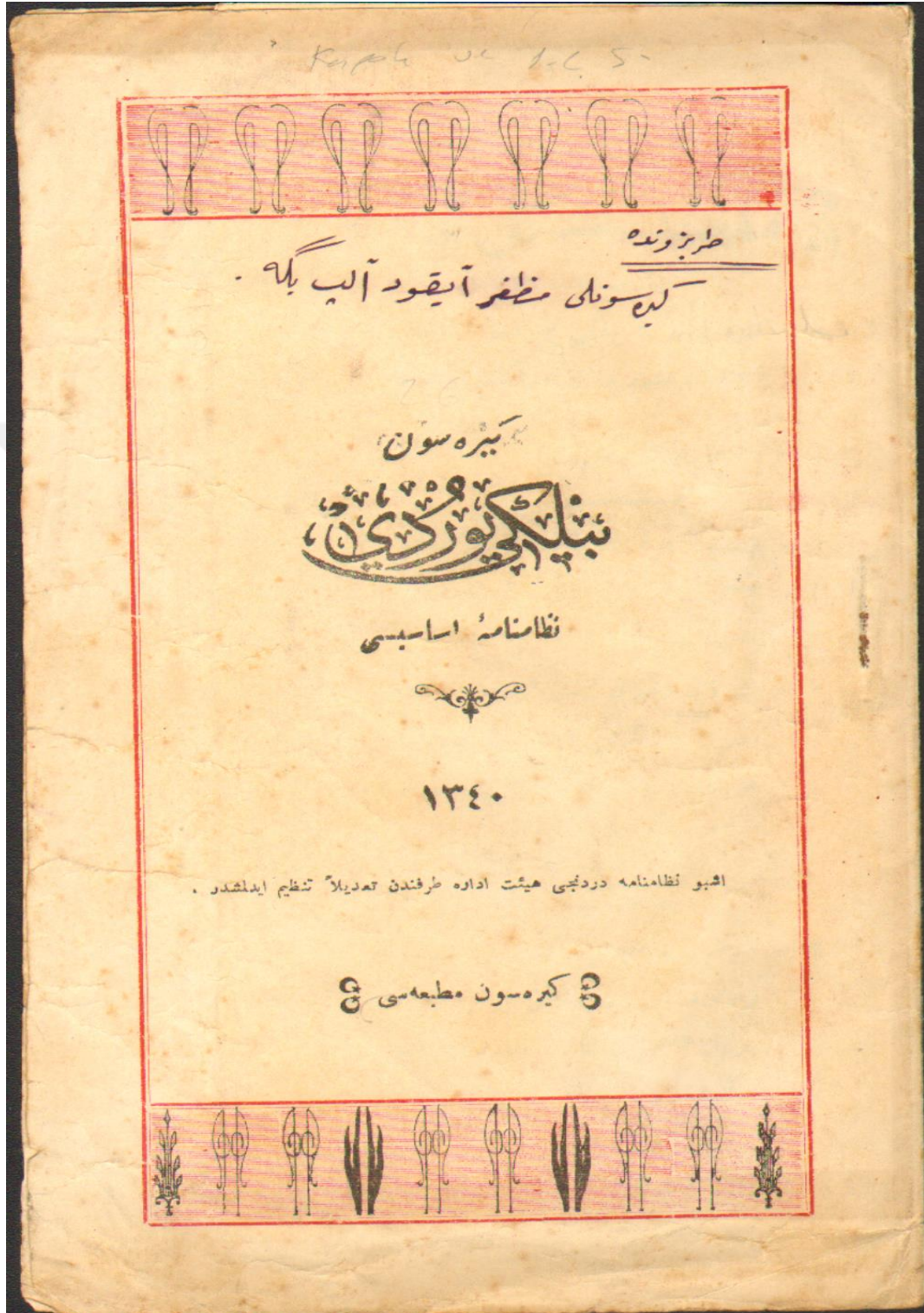
Giresun Bilgi Yurdu Derneği'nin kuruluşuna dair en net bilgilere ve teşkilat yapısına Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i Esasi'sinden¹⁵⁴ ulaşmak mümkündür. Ulaşılan nizamname kapaklar hariç 11 sayfadan oluşmaktadır. Nizamnamenin ön kapağında el yazısıyla “Trabzon’da Giresunlu Muzaffer Aykut Alp Bey’e” notu düşülmüştür. Muzaffer Aykut Alp Bey gerek Bilgi Yurdu Derneği gerekse Giresun Türk Ocağı için önemli bir şahsiyettir.

Nizamname incelendiğinde ön kapakta Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i Esasisi 1340 (1924) yazdığı görülmektedir. Onun hemen altında “İş bu nizâm-nâme dördüncü heyet-i idare tarafından ta’dilen tanzim edilmiştir” ibaresi yer alır. En alt kısımda da nizamnamenin Giresun Matbaasında basıldığı yazılmıştır.¹⁵⁵ Giresun’un XX. Yüzyılın başlarından itibaren kültürel anlamda Karadeniz sahilinin önde gelen yerleşim yerleri arasında olduğu görülmektedir. Çok sayıda gazete ve dergi çıkarılan Giresun’da bizzat konuyla ilgili olan Giresun Türk Ocağı’nın çıkarmış olduğu Ana Türk Yurdu Mecmuası, Giresun basın-yayınının kalitesi ve canlılığı hakkında fikirler vermektedir. Giresun Türk Ocağı’nda bulunan kişilerin daha sonraları civardaki basın-yayın kuruluşlarında görev yaptığının gözlenmesi de tespitimizi doğrulamaktadır. Giresun’da tıpkı Türk Ocağı gibi Bilgi Yurdu Derneği de bir mecmuada yazılarını yayınlamıştır. “İzler Mecmuası” adını verdikleri bu yayın organı Bilgi Yurdu’nun neşriyat bölümünün görev alanı içerisinde basıma başlamıştır. Ancak ilk sayısından sonra dergide Bilgi Yurdu üyeleri ve Türk Ocaklılar yazı yazsa da basımına Bilgi Yurdu Derneği devam etmemiştir. Derginin basımına ilk sayıdan sonra bir süre ara verilmiş olup toplamda 27 sayıdan oluşmaktadır. Bu 27 sayının tamamı günümüze ulaşmış olup bu sayılarda Bilgi Yurdu ve Türk Ocağı’nı ilgilendiren yazılara çalışmamızda yer vereceğiz.

İzler Mecmuası ile ilgili kısma geçmeden evvel Giresun Matbaasında basılan Bilgi Yurdu Nizamnamesini incelenerek yurdun yapısı buradan tanıtılacaktır.

¹⁵⁴Mehmet Uzun (Baboğlu) tarafından tarafımıza verilmiştir. Belgenin aslı Baboğlu Arşivinde mevcuttur.

¹⁵⁵**Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i Esasisi**, Giresun Matbaası, Giresun, 1340 (1924), Dış kapak bilgisi.

Belge- 13: Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-İ Esasisi¹⁵⁶

¹⁵⁶Mehmet Uzun (Baboğlu)Arşivi, Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i Esasisi

Bilgi Yurdu Nizâm-nâmesinin ilk sayfası; maksad-ı teşekkül, yurdun gayesi ve gâye-yi vusûl bölümlerinden oluşmaktadır. Bu üç bölüm toplamda yedi maddeden oluşmaktadır. Nizamnamenin ilk maddesi Bilgi Yurdu Derneği'nin kuruluş tarihini net olarak belirtmektedir. Madde şu şekildedir: “Giresun’da ‘Bilgi Yurdu’ namıyla 7 Şubat 1339 tarihinde bir yurt tesis edilmiştir.”¹⁵⁷ Bu maddeye bakılarak 1339(1923) senesinin ilk aylarından itibaren Giresun’da kültürel alanda çalışmaların başladığını söylemek mümkündür. Bu nizamname 1340(1924) senesinde basılmış olsa da derneğin 1339 (1923) senesinde kurulduğu hususu gözden kaçmamalıdır.

Nizamnamenin ikinci, üçüncü ve dördüncü maddeleri Bilgi Yurdu Derneği'nin amaçları ile ilgilidir. Bu maddelerde milletin ilim ve irfan konusunda temin edilmesi, halkın fikri ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Derneğin hedeflerinden biri olarak her iyi ve hayırlı iş için maddi ve manevi fedakârlık göstermek olduğu ifadesi yer almıştır. ¹⁵⁸Bilgi Yurdu Derneği'nin bu maddeleri Giresun’da bilim kültür alanında öncü bir teşkilatın ortaya çıktığını göstermektedir. Dernek bu temel hedeflere bağlı olarak iki yıldan daha uzun bir süre boyunca çalışmalarını sürdürmüştür.

Bilgi Yurdu Nizâm-nâmesinin “Gayeyi Vusûl” diye adlandırılan bölümünde ilk olarak Derneğin bir salon tutacağı ve duyurular yaparak bu salonda süreli yayınların bulundurulacağı, halkın da bunlardan istifade edebileceği belirtilmiştir. Yurdun İdare Heyeti'nin uygun göreceği günlerde halk davet edilerek bu salonda; ilmi, iktisadi, sihi, ahlaki, edebi konularda toplantılar, söyleşiler, konferanslar ve münakaşalar tertip edilecektir. Derneğin gayelerinden bir diğeri Giresun gençleri açısından o dönemde eksiklik olarak görülen spor faaliyetleri ve gençlerin beden eğitilmesini sağlamaktır. Bunun için Bilgi Yurdu Derneği'ne bağlı olarak “İdman Cemiyeti” kurulmuş ve uygun günlerde çeşitli sporlarla gençlerin meşgul olmaları sağlanmıştır.¹⁵⁹

Nizâm-nâmenin en önemli maddelerinden biri olarak 8. Madde değerlendirilebilir. Bu maddede; “Yurt binasında kesinlikle siyasi münakaşalar yapılamaz.” denmiştir.¹⁶⁰ Bu madde Yurdun amacının tamamen ilim-irfan yönünde olduğunu göstermektedir. Tıpkı Giresun Türk Ocağı'nın kabul etmiş olduğu esas

¹⁵⁷Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 1

¹⁵⁸Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 1

¹⁵⁹Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 1-2

¹⁶⁰Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 2

nizamnamede olduğu gibi Bilgi Yurdu Derneği de siyasi faaliyetlerin yurdun içerisine sokulmaması gerektiğini belirtmiştir. Türk Ocakları'nın ve Bilgi Yurdu Derneğindeki kişilerin üstün meziyetli ve o dönemde önder kişiler olduğunu bilinmektedir. Bu kişiler bu sebeple tabii ki siyasi faaliyetlerde bulunmuş, şehrin ve ülkenin yönetimine katkıda bulunmuşlardır. Ancak bu durum siyasi faaliyetlerini Türk Ocağı'nda veya daha sonraları Bilgi Yurdu Derneği binasında sürdürdükleri anlamını taşımamaktadır.

Nizamnamede dikkat çeken önemli noktalardan biri de “Yurdun Azaları” ile ilgili bölümdür. Burada üye olacak kişilerin özellikleri, nasıl üye olacakları gibi hususlar belirtilmiştir. Bunları inceleyecek olursak, Derneğe üye olacak kişiler;

- Yurda üye kayıt edilecek kişiler, üyeler arasındaki iki efendi tarafından İdare Heyetine tavsiye edilir. Müzakereden sonra kabul edilme veya edilmeme durumu kendisine bildirilir.
- Yurda söz, ahlak açısından karşı olmamak şartıyla herkes üye olabilmektedir.
- Yurdun asli ve fahri olmak üzere iki tür azası bulunmaktadır. Yurda aza kaydı yapılırken aylığı ödeyen her kişi asli azadan sayılır. Yurt menfaatine çalışan, yardımını maddi ve manevi açıdan gerçekleştiren herkes onursal üye sayılır.
- Reis, fahri azanın genel toplantısında çoğunluk oyu ile seçilir. Vilayet reisi, belediye reisi, maarif (eğitim) müdürü, vilayet mebusları tabii üyeden sayılır.
- Yurda üye olan herkes yurdun ihtiyaçlarında kullanılmak üzere “20 Kuruş” olmak üzere bir meblağ vermeyi kabul eder.¹⁶¹

Bilgi Yurdu Nizamnamesinin azalarla ilgili bölümünden sonra “Teşkilat” bölümü gelmektedir. Bu bölümde İdare Heyeti başta olmak üzere Genel Kurulun ve diğer kurulların yapısı ve işleyişi açığa kavuşturulmuştur. Alt maddeler ile birlikte yaklaşık 40 madde süren bu bölümü sadeleştirerek vermeye çalışacağız. Teşkilat bölümünün başlangıcında “İdare Heyetinin Görevleri” diye bir bölüm verilmiştir. Burada ilk olarak;

- Yurdu idare edecek ve her türlü hususlarıyla ilgilenecek bir idare heyeti bulunur denmektedir.
- İdare Heyetinde bulunan şahsiyetler Genel Kurul toplantısında çoğunluk oylarıyla belirlenmektedir.

¹⁶¹Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 2-3

- İdare Heyeti eylemlerinden dolayı üç ayda bir hesap vermeyi kabul etmektedir.
- Bilgi Yurdu içerisinde görev dağılımı yapma hakkı idare heyetine aittir.
- İdare Heyeti; reis, kâtip, veznedar, idare müdürü ve üç azadan oluşmaktadır.
- İdare Heyeti; neşriyat (yayın) işleri, musiki şiirleri, istihbarat için münasip kişileri asıl azalar arasından seçmeye ve vazifelendirmeye yetkilidir.
- İdare Heyeti bu nizamnameye madde ilave eder veya bazı maddelerin tarifini lüzum görürse Genel Kurulu toplanmaya davet eder. Gerekli düzeltmeler Genel Kurul kararıyla mümkün olur.
- Genel Kurul için toplantı yeter sayısı asli azanın yarısından bir fazladır. Toplantı yeter sayısı gerçekleşmezse Genel Kurul bir hafta önce mahalli gazetelerde ilan edilmek üzere bir hafta sonraya ertelenir. Bu ikinci toplantıda sayıya bakılmaksızın müzakere gerçekleştirilir.
- İdare Heyeti için yeter sayısı, çoğunluk sağlandığında hâsıl olmuş olur.
- Olağanüstü toplantı; reisin yazılı veya sözlü daveti veyahut İdare Heyetinden üç azanın ortak yazılı talebi üzerine meydana getirilir.
- İdare Heyeti'nin üç toplantısına özür beyan etmeksizin katılmayan aza istifa etmiş kabul olunur. Yerine itiyad listesinden en çok oy kazanan kişi tayin olunur.
- Yurdun mesuliyeti reisindir.
- Yurdun mührünü kullanma hakkı reisindir.
- Yazılı şeylerde yalnızca reisin imzası bulunur.
- Kâtip aza kayıt eder ve yurdun işlerini idare eder.
- Gelirlerin, paranın kontrol işlerinden sayman (muhasibeci) sorumludur.
- Makbuzlarda sayman (muhasibecinin) imzası bulunur.
- Harcamalar İdare Heyeti kararıyla yapılır.
- İdare müdürü yurdun düzeninden ve kitapların korunmasından sorumludur.
- Yurdun malzemeleri için demirbaş eşya defteri iki nüsha düzenlenir. Biri idare heyetinde diğeri ise idare müdüründe bulunur.
- Yeni heyet seçimlerinde; geçici reis ile dört kâtipten oluşan bir başkanlık divanı seçilir. Toplantıda biri geçici reis olur. Yeni idare heyeti seçimleri oy hakkı ile olur. Aranacak kişilerde yurdu temsil edecek çeşitli özelliklerin bulunması gerekir. Oy pusulaları azanın esasi defterinden açıkça okunarak bu

işe memur edilen bir kişi tarafından not edilir. Düzenlenen bu oy pusulaları azaların isimleri okunarak duyurulur. Oy pusulalarının sınıflandırılması için aza beyanıyla üç kişi belirlenir. Bu kişiler sonucu tayin edip Genel Kurula bildirir. Seçilen kişiler araştırıldıktan sonra yetkili kurul tarafından onaylanır. Her bir encümen üç azadan oluşur, eski idare heyeti icraatlarını tümüyle ilgili encümenlere açıklamaya mecburdur. Encümenler lüzum görürse İdare Heyeti aracılığıyla Genel Kurul'u (Heyet-i Umumiye) toplantıya davet ederler. Eski İdare Heyeti yeni İdare Heyetine bildikleri tüm şeyleri ve belgeleri 24 saat içinde teslim mecburdur.

- İdare Heyeti seçimi için yapılan toplantıda ikinci dereceden fazla oy kazananlar İhtiyat-ı İdare Heyetini oluştururlar. İstifa ya da farklı bir durum yaşandığında tekrardan Genel Kurul kararına gerek kalmayıp bu azalardan en yüksek oy alan kişi vazifesini yerine getirir.
- Yeni İdare Heyeti seçimleri için yapılacak Genel Kurul toplantısında günlük olayların müzakeresi ve geleceğe dair maddeler ve meseleler görüşülür.
- İdare Heyetinin resmi davetlerine katılmak tüm azaların manevi vazifeleri durumundadır.¹⁶²

Teşkilatla ilgili olan bu bölüm oldukça geniş olmakla birlikte bu bölümün maddeleri sadeleştirilerek genel hatlarıyla verilmiştir.

Bilgi Yurdu Nizamname-i Esasisinin son bölümü “Varidat-ı Sarfıyat” yani gelir-giderlerle ilgili olan mali bölümdür. Burada yurdun gelirleri olarak;

- Üyelerin taahhütleri yani üye olurken yapılan bağış,
- Verilecek müsamere hasılatları,
- Yayın gelirleri vesaire olarak belirtilmiştir.¹⁶³

Gelirler İdare Heyetinin uygun görmesiyle, yurdun gayeleri için sarf olunacaktır denilerek nizamname son bulmaktadır.¹⁶⁴

Giresun Bilgi Yurdu Derneği'nin incelenmiş olan nizamnamesi derneğin kuruluşu, yapısı, amaçları ve faaliyetleri açısından en net bilgileri sağlama imkânı vermiştir. Bu dernek kurulduğu tarihten itibaren Giresun'da büyük bir açığı kapatmış

¹⁶²Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 4-10 (Sadeleştirilerek verilmiştir.)

¹⁶³Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 10

¹⁶⁴Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i ... , s. 11

ve Giresun açısından pek çok ilke de imza atmıştır. Çalışmanın devamında Bilgi Yurdu Derneği'nin Türk Ocağı'na dönüşeceği tarihe kadar yaptığı çalışmalar irdelenecektir. Böylece derneğin gayelerini gerçekleştirme de ne kadar kararlı ve başarılı olduğu da gözlenebilecektir. Bilgi Yurdu Derneği nizamnamesi incelendiğinde oldukça sistemli ve düzenli bir yapısının olduğu görülmektedir. Bu durum derneğin geçici bir gençlik heyecanından ziyade bilinçli ve kararlı yapının ortaya konup yaşatıldığını göstermektedir.

Bilgi Yurdu Derneği 1923 yılında kurulduktan yaklaşık bir yıl sonra 1924 yılında neşir çalışmalarına bir mecmua ile giriş yapmıştır. Giresun'da çıkartılan İzler Mecmuasının ilk olarak Bilgi Yurdu Derneğinde çıkartılmaya başlandığı ve derginin daha sonra Bilgi Yurdu'dan ayrıldığı belirtilmektedir. “İzler Mecmuasının” ilk sayısında yönetim yerinin Giresun Bilgi Yurdu Derneği olduğu görülmektedir.¹⁶⁵Mecmuanın buradan yönetiliyor olması Bilgi Yurdu'nun gayelerinden olan “Neşriyat” ile ilgili çalışmalar yapıldığını göstermektedir. Daha sonraki sayılarında Bilgi Yurdu'dan ayrılan mecmuanın diğer sayılarında da Bilgi Yurdu Derneği ve Giresun Türk Ocağı ile ilgili bilgilerin bulunuyor olması mecmuanın yurttan ayrıldıktan sonra da aynı çizgide devam ettiği yolunda yorum yapılmasına imkân vermektedir. İzler Mecmuasının Bilgi Yurdu Derneği tarafından çıkartılan ilk sayısından sonra yayın hayatına bir süre ara verdiği görülmektedir. Bu ara vermede maddi sıkıntıların yanı sıra Reis-i Cumhuriyet Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin Giresun'u ziyaretleri ve Bilgi Yurdu'nun Giresun Türk Ocağı'na dönüşme sürecinde olması etkili olmuştur. İzler Mecmuasının çıkan 27 sayısı incelendiğinde birçok sayısında Türk Ocağı ile ilgili haberlerin ve metinlerin olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum İzler Mecmuasının, Bilgi Yurdu'nun, Türk Ocağı'na dönüşmesinden sonra yine aynı kadroya yakınlık duyduğunu göstermektedir.

Derneğin 1923 senesinin ilk aylarında kurulmasından itibaren gayesi Türk milletinin gençlerinin ilmi yönünü geliştirmek ve çeşitli şubeler açarak gençleri her alanda eğitmek olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim amacıyla derneğin pazartesi, salı, çarşamba günlerinde konferanslar tertip ettiği ve bu konferanslarda sağlık, ticaret ve eğitim gibi konuların ön plana çıkartıldığı görülmektedir. Bilgi Yurdu'nun

¹⁶⁵Yeliz Gençaslan, *İzler Mecmuası Üzerine Bir İnceleme, Açıklamalı Dizin ve Seçilmiş Metinler*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun, 2013, s. 4

perşembe ve cumartesi etkinliklerinde ise daha çok sanatsal faaliyetlere yer verildiği dikkat çekmektedir. Perşembe günleri kadınlara ve erkeklere ayrı zamanlarda piyeslerin oynatıldığı Yurtta cumartesi günleri ise konserler tertip edilmiştir.¹⁶⁶ Bilgi Yurdu Derneği açmış olduğu şubelerden de aldığı destekle birlikte İdman Şubesi sayesinde spor müsabakaları organize etmiş, Musiki Cemiyeti sayesinde konserler vermiş, Yayın Şubesi sayesinde İzler Mecmuasının yayınlanmasına öncülük etmiş ve bunlar dışında daha pek çok alanda Giresun halkının gelişimi adına çalışmalar yapmıştır.

Bilgi Yurdu Derneği'nin gayeleri Bilgi Yurdu Esas Nizamnamesinde incelenmiştir. Cemiyetin kuruluşunun birinci yılı münasebetiyle Yurd Sekreteri Cemil Hüseyin Bey Bilgi Yurdu'nun amaçlarını ve faaliyetlerini katıldığı gecede dile getirmiştir.7 Şubat 1923 tarihinde faaliyetlerine başlayan Giresun Bilgi Yurdu Derneği birinci yılın sonunda Giresun halkına ilan vererek bir gece tertip edileceğini ifade etmiştir. Bu geceye dair bilgilere Bilgi Yurdu'nun mecmuası şeklinde görev yapan İzler Mecmuası 'nın 1. Sayısından ulaşılabilmektedir.

İzler Mecmuası 'nın 21 Şubat 1924 tarihli ilk sayısının ilk sayfasında Ömer Avni mahlasıyla mecmuanın çıkış "*Maksadı*" anlatılmıştır. Aynı sayının 14 ve 15. Sayfalarında ise "*Yurdumuz İki Yaşında*" başlığı ile bilgiler verilmiştir. Öncelikli olarak mecmuanın maksadı adıyla verilen yazı aynen aktarılacak olursa;

"Maksad"

"Bilmem söylemeye lüzum var mıydı... Bu; yurdumuzun iyi ve güzel maksadıdır. Yazılarımızı görenler, velev en kestirme bir yoldan olsun ne yapmak istediğimizi derhal takdir edeceklerdir. Menendsiz Giresun'umuz- çok defa ve haklı olarak söylenir- harikalar diyarıdır. Ve biz, bu müstesna memleketin naçiz evlatları ona, dilimizin döndüğü ve gücümüzün yettiği kadar hizmet etmek istiyoruz. Bu mukaddes vazifeyi başarabilirsek ne mutlu bize...

Güvendiğimiz (Bilgi Yurdu)nun –hiçbir genci ayırmadan, yani Giresunca söylüyorum- muhterem ve kavrayışlı uzuvlarıdır. Onlar daha doğrusu ve daha

¹⁶⁶Sadık Sarısamam, "Giresun Basınına Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat", **Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri (30-31 Mayıs 1998)**, Mega Basın Yayın, İstanbul, 1998, s. 81-82

toplusu biz, bu derece samimi, bu kadar candan bir birimize bağılı olduktan sonra itimadımızla haykırıyoruz ki:

-Muvaffak olacağız!

Mecmuamıza da, bu harika, bu fedakârlık, bu irfan diyarının çok feyzli, çok dinç ve tûvânâ sahasında ilerleyecektir. Ulu tanrımızdan (İzler)imizin ebedi ve faideli olmasını dileyelim...”

Ömer Avni¹⁶⁷

İzler Mecmuasının ilk sayısında yayınlanan bu yazı Bilgi Yurdu gençlerinin ne kadar coşkulu ve hevesli olduğunu göstermektedir. Gençliğin muvaffak olmak adına bu inancı ve bu inançla yapmış oldukları çalışmalar Bilgi Yurdu, Türk Ocağı'na dönüşene kadar devam etmiş ve çalışmalarına Giresun Türk Ocağı adıyla kaldıkları yerden devam etmişlerdir. Yazıda belirtilen hiçbir genci ayırmadan candan ve samimi bir şekilde birlikte hareket etme fikri o dönemin Giresun gençliği açısından Bilgi Yurdu'nun birleştirici yönünü ortaya koymaktadır.

İzler Mecmuasının ilk sayısı incelendiğinde Bilgi Yurdu ile ilgili ikinci önemli yazıya da 14-15. sayfalarda rastlanmaktadır. “*Giresun'da On Beş Gün/ Yurdumuz İki Yaşında*” adıyla verilen imzasız bu yazı da aynen aktarılmak suretiyle sunulacaktır.

“Giresun'da On Beş Gün/ Yurdumuz İki Yaşında”

Bilgi Yurdu 7 Şubat (1)340'da (7 Şubat 1924) de ikinci yaşına girdi. Seneyi devriyesi münasebetiyle memleketin â'yan ve eşrafi ve rüesa-ı memurini şerefine o gece Yurdumuzda bir çay ziyafeti verildi. Samimi hasbihâller oldu.. Nizamnameler tevzi' edildikten sonra teberru'lar başladı. Ve Yurd, samimi hasbihâller esnasında yediyüzyirmibirbuçuk liraya malik oldu.. Bu suretle Bilgi Yurdu mevki'ini daha ziyade kuvvetlendirdi. İbraz edilen bu kıymetli teveccühden dolayı teberru'da bulunan zevat-ı muhteremeye yurd; beyân-ı teşekkür eder.

Bu içtima'da Yurd Kâtib-i Umumisi Cemil Hüseyin Bey tarafından irad edilen nutuk ber-vech-i âtidir:

Muhterem Efediler!

Davetimizi lütfen kabul buyurduğunuzdan dolayı cümlenize arz-ı teşekkür eylerim.

¹⁶⁷Ömer Avni(Giresun Bilgi Yurdu) , **İzler Mecmuası**, Giresun, 21 Şubat 1924, S. 1, s.1

Bu akşam Yurdumuz bir yaşını bitirmiş ikinci yaşına girmiş bulunuyor. Şu bir sene zarfında kemal-i teessürle i'tiraf etmek mecburiyetinde bulunuyoruzki beş-on gencin çalışmalarına maa-l-esef hariçden hiçbir muavenet inzimam etmemiş ve tam bir sene bu yardım görmeyen gençlik memleketde kendi kudretleri nisbetinde çalışmışlardır. Memleketimizde zaman zaman gençlik (için) birer yurt açmışlar fakat bilinemez ne gibi sebeplerle bu yurtlar hiçbir iş görmeden sönmüşlerdir. Bundan on sene evvel umumi harbin çıktığı sene memleketimizde siyasi kulüplerden mâ-adâ bir yurt hatırlamıyoruz. Umumi harp içinde gençlik vazifeleri başına koştular. Şüphesizki Giresun'umuz o zaman bir halite idi. Vaki'a genç çokdu. Fakat harp, harbin doğurduğu muhaceret gençleri bir arda bir çatı altında toplamaya vakit bırakırmıyordu. Meşum mütarekeden sonra vatanın dört bucağından terhis olunan gençler geldiler. İçden içe kaynayan bir arzu vardı.: (Birleşmek).. Zaman müsait mi idi.? Düşünmediler. Üçyüz otuz altı senesi Martın on ikinci Cuma günü (12 Mart 1920 Cuma) saat yedide Millet bağçesi yanındaki sarı binanın küçük bir odasında mütevâzı beş-on genç içtima ettiler. Ve on gün sonra da hükümete nizamnamelerini verdiler. Gençler Birliği ismini taşıyan Yurd günden güne faaliyetini artırdı. Konferanslar başlamıştı. Bir gün hiç haberimiz olmadan binamızın kapısını kilitlenmiş bulduk. Bunu kim yapmıştı? Sebep ne idi? Bilmiyorduk!..

İçimiz kan ağlayarak sessiz çekildik dedilerki: 'Vatan mukadderatı mevzubahis olduğu bir sırada böyle şeyler olmaz!.'

Aradan bir sene geçti yeniden yurt açmak lazım geldi ve 18 Nisan (1)338 (18 Nisan 1922) tarihinde İstikamet Eczahanesinin üstünde "İdman Yurdu" tesis edildi. Umutlarımız canlanmıştı. Bu zavallı müesseseye de ancak iki ay kadar devam edildi. Nihayet (1)339 Kanun-i sânisinde (Ocak 1923) şimdiki Yurdumuz tesis edildi. 7 Şubat (1)339 (7 Şubat 1923) tarihinde ilk heyet-i idare teşkil etmiş bulunuyordu.

Bu sene içinde de hayırlı işlere sahne olmasını temenni eyleriz. (memleketimizde bir sene hayatı olan bi yurd tahattur edemiyoruz. Ve bunu Efendiler Gençlik tarihinde bir zafer olarak kaydediyoruz.)

Temsil sahasında gençler azami çalışıyorlar. Halkımız, yurdun asrı temsillerini gördükden sonra tiyatrunun büyük büyük manasını artık anlamışlardır, zannediyoruz. İstanbul'un en iyi münekkitlerinden olan ve vilayetimiz

mebuslarından bulunan Hakkı Tarık (Us) Bey Efendi Baykuş¹⁶⁸ temsilinde hayrette kaldılar.

Ve kendimi Dâr-ül-Bedayi'nin en mükellef bir oyununda zannettim dediler. Gece dersleri devam ediyordu. Fakat çıraklar ustaları tarafından derslere gönderilmiyor. Hükümetimiz ustaların çıraklarını okutmak mecburiyetinde olduklarını kendilerine bildirmelidir.

Her hafta muntazam konferanslar devam ediyor. Davetimize icabet edip konferans veren bu muhterem zevata gençlik namına teşekkürler ederiz.

Fakat ne yazık ki konferanslar yalnız azalarımıza münhasır kılıyor. Hariçten dinleyenler pek az oluyor. Hâlbuki konferanslardan maksadımız halkın istifadesidir. Bu hususda sizlerin propagantalarına muhtacıız. Bu yurdun musiki kısmı geridir. Memlekette bir bando yapmak istiyoruz. Fakat bütçemiz yokdur. Sarfıyata mütehammil değildir. Kendi yağımızla kavruluyoruz. İnşallah ileride müsamerelerden elde edeceğimiz paralarla yapacağız.

Neşriyat şubesi de faaliyete geçmiştir. Yurd namına (İzler) isiminde bir mecmua imtiyazı alınmıştır. Önümüzdeki Perşembe ilk nüshası çıkacaktır. Mümkün olduğu kadar nefasetine ve dolgun münterecatlı olmasına gayret edeceğiz.

Kütüphanemizde tarihi, ictimai, edebi, fenni kitaplarımız vardır. Yurd'da her istenildiği zaman okunabileceği gibi imza mukabili her isteyene veriyoruz.

Yurd'un istihbarat salonuna İstanbul'da çıkan bilumum gazete ve mecmualar geliyor. Ve işte efendiler en büyük hizmetimizde ancak bu olabiliyor.

Gençlik faaliyetini artırmak için sizlerin kıymetli muavenetlerine muhtaçtır. Bize yabancı durmayınız. Genciz bittabi gayemiz büyüktür.

Sözlerime hitam vermeden evvel tekrar arz-ı teşekkürler ve büyük Allah'ımızdan Yurdumuzun ikinci senesinde daha faydalı işler görmesini niyaz eylerim.

Bilgi Yurdu'nun Şubeleri

Bilgi Yurdu: Tedrisat, Neşriyat, İdman, Temsil, İstihbarat, Musiki şubelerine ayrılmıştır. Bunlardan; Temsil, İstihbarat, Neşriyat şubeleri faaliyettedir.

¹⁶⁸**Baykuş Temsili:** Halit Fahri (Ozansoy)'un Baykuş adlı oyununun Giresun'da Sokak Başında Memleket Tiyatrosunda Teşrin Evvelin Yirmi beşinci Perşembe Günü Beyefendilere, Cuma Günü ise Hanımefendilere Bilgi Yurdu temsilcileri tarafından verilmesidir. Oyunun belgesinin aslı Mehmet Uzun arşivinden temin edilmiş olup çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde yer verilecektir.

Tedrisat Şubesi:

Tedrisat şubesini çıraklara verilen gece dersleri teşkil ediyordu.. Kendi menâfi’i iktizası ustaların çırakları derslere göndermemesinden haliyle tedrisat şubesi muadil kalmıştır. Bu hususda Maarif Müdürü Ali Nihat Bey’in fikirlerinden istifade edilecektir.

İdman Şubesi:

Şimdiye kadar spor; Giresun’umuzda maa-l-esef icra-yi faaliyet edememiştir. Coşkun ve gürbüz gençlerin bütün arzularına rağmen münasip bir sahanın adem-i mevcutiyeti sporu memleketimizde canlandırmamıştır. Kışla Meydanı’nın gayr-ı fenni ve taşlık olması, Tayyare Hangarı’nın da pek uzak bulunması birer engel teşkil etmektedir.

Hatta Spor Kaptanı’nın verdiği bir raporda saha olmadıkça spor heyetinin hiçbir faaliyet gösteremeyeceği beyan edilmiştir.

Memlekete yakın bir mahalde spor için bir saha aramağla meşgulüz ilkbahara kadar yurdumuza yakışacak güzel bir “stadyum” a malik olacağımızı ümit ediyoruz..

Musiki Şubesi:

Musiki şubesi; sipariş edilmek üzere bulunan yirmi dört parçadan mürekkep bando ile faaliyete başlıyor.. Bu bando alayı ol-suretle intihap edilmişirki içinden seçilecek kısma bir iki parça ilave etmek şartıyla bir orkestranın dahi temini mümkün olacaktır.

Bando ile memleketin ve orkestra ile de kulübün bu pek mühim eksigi temin edilmiş olacaktır.. İnce saz için muallim aranıyor...

Yeni Şubeler

Yardım Şubesi:

Yardım şubesi; Kulüp azalarının sürüncemede kalacak olan işleriyle ma’ruz bulunacakları müşkülleri hal ve tasviye etmekle meşgul olacaktır.

Fotoğraf Şubesi:

Harikulade terakkisi ile Sanayi-i Nefise’ye dâhil olan fotoğrafçılık için heveskâr gençlerimize fotoğrafçılık sanatı en ameli bir surette öğretilecektir.¹⁶⁹

Giresun Bilgi Yurdu Derneği’ne dair oldukça net bilgilere ulaştığımız *İzler Mecmuası*’nın bu ilk sayısı Bilgi Yurdu Derneği’ne dair incelemelerde temel çıkış

¹⁶⁹İmzasız, “Giresun’da On Beş Gün/ Yurdumuz İki Yaşında”, *İzler Mecmuası*, 21 Şubat 1924, Giresun, S.1, s.14-15...

noktalarından biri olmuştur. Derneğin düzenlemiş olduğu bir gecede Yurt Müdürü Cemil Hüseyin Bey'in konuşmasının kısa bir süre sonra mecmuanın ilk sayısında verilmesi bilgilerin netliği hususuna fayda sağlamıştır.

Cemil Hüseyin Bey; Giresun'da on yıl öncesine gidildiğinde böyle bir yapılanmanın bulunmadığını ifade etmiştir. Sebebini ise Birinci Dünya Harbi sürecinde Giresun gençliğinin cephede bulunuyor olmasına bağlamıştır.

Cemil Hüseyin Bey'in konuşmasında belirttiği üzere Giresunlu gençler 1920 senesinde **Gençler Birliği** adıyla bir dernek kurmuşlardır. 13 Mart 1920 Cuma günü Giresun Millet Bahçesi'nin civarındaki bir binada bir araya gelen az sayıdaki gencin bir tüzük hazırlayarak valiliğe bildirdiği ve çalışmalarına başladıkları bilinmektedir. Bu sayede Türk Ocağı'ndan sonra Giresun'da ulaşılabilen ilk teşkilat olan Giresun Gençler Birliği kurulmuş oldu.¹⁷⁰ Çalışmalarını günden güne artıran yurt teşkilatı kısa bir süre sonra habersizce yurtlarının kapatıldığını gördüler. Sebep olarak ise; vatanın kaderi söz konusu olduğunda böyle girişimlerin olamayacağı gösterilmiştir.¹⁷¹

Amacı tamamen Giresun gençliğinin eğitilmesi ve yükseltilmesi olan böyle bir teşkilatın kapatılması için böyle bir gerekçe gösterilmesi eksik görülmekle birlikte, bu kapatılma olayında birliğe yönelik yapılan eleştiriler etkili olmuştur.

Gençler Birliği kapandıktan sonra ortaya çıkan boşluğu doldurmak adına 18 Nisan (1)338 (1922) senesinde **İdman Yurdu** adıyla bir cemiyet kurulmuştur. İdman Yurdu iki ay gibi kısa bir süre faaliyet göstererek Haziran-Temmuz aylarında kapanmıştır.¹⁷²İdman Yurdu kapandıktan bir süre sonra ortaya çıkan Bilgi Yurdu bu kapanmış olan teşkilatlara oranla daha uzun ömürlü olmuştur.

Giresun Bilgi Yurdu düzenli verdiği haftalık sohbetleriyle halkın kültürel birikimine katkı sağlamaya çalışmıştır. Derneğin İzler Mecmuasının basımına başlaması Giresun basın-yayın hayatına yaptığı önemli katkılar arasında gösterilebilir. Derneğin kütüphane kurması ve istihbarat salonu açarak burada halkın okuma ve araştırma yapmasına olanak sağlaması da o dönemin şartları düşünüldüğünde oldukça önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

¹⁷⁰Sadık S. , **Giresun Basımına Göre ...**, s. 81

¹⁷¹İmzasız, "Giresun'da On Beş Gün...", **İzler Mecmuası**, s.14

¹⁷²İmzasız, "Giresun'da On Beş Gün...", **İzler Mecmuası**, s.14

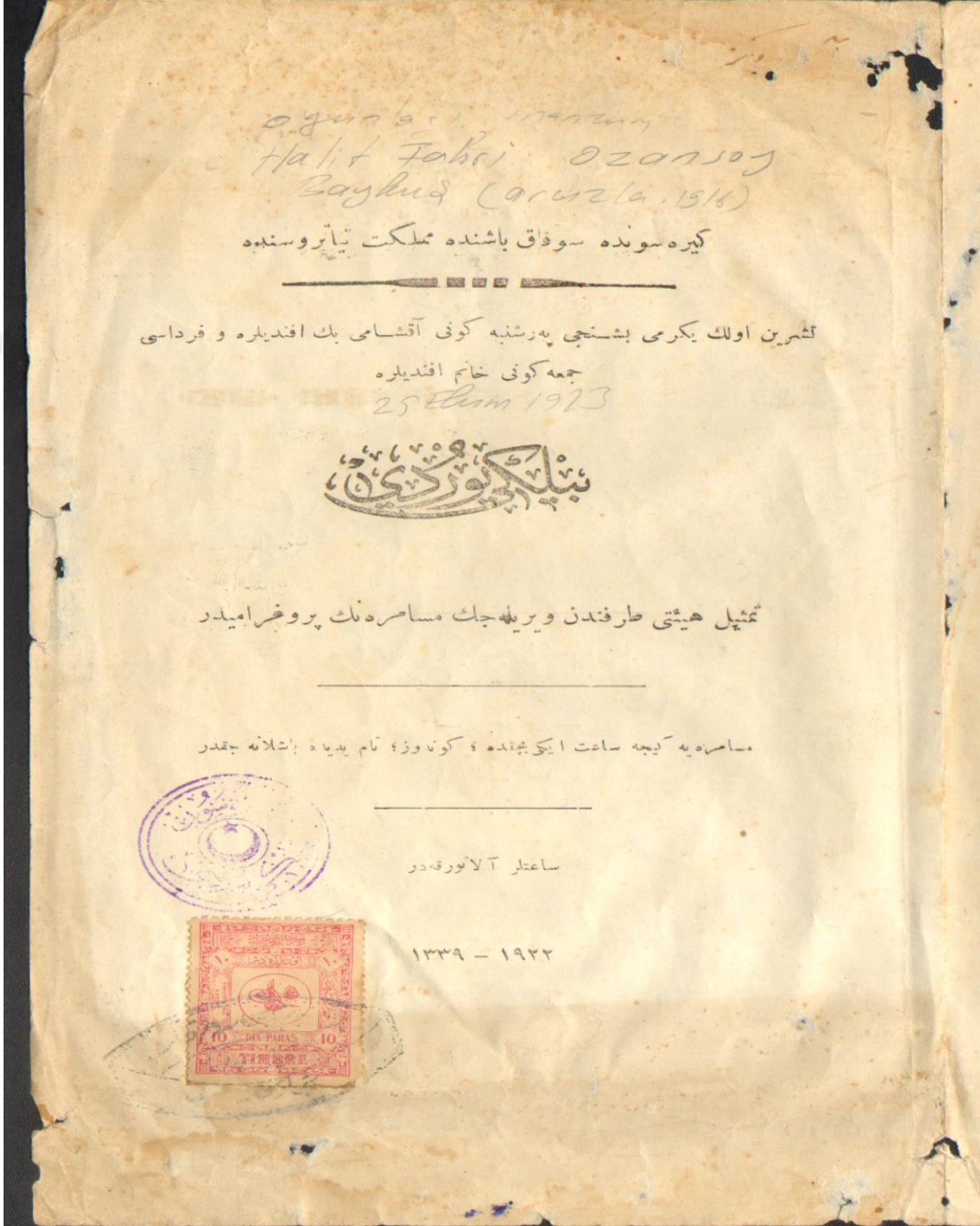
Derneğin spor konusundaki hassasiyeti de İzler Mecmuasında yayınlanan yazıda dikkat çekmektedir. Bilgi Yurdu Derneği'nin Giresun'da spor anlamındaki imkânsızlıklara rağmen bir rapor hazırlattığı ve stadyumla ilgili girişimlerde bulunmuştur. Derneğin kurmuş olduğu spor kulübü Giresun'da sporun gelişimi için önemli bir basamak kabul edilebilir. Bilgi Yurdu gençleri Giresun'da çeşitli kademelerde eğitim gören öğrencilerle futbol maçları organize etmiştir. Daha sonra sistemli bir hale gelen bu sportif faaliyetler İdman Ocağı'nın kurulmasıyla bir isme kavuşmuştur. Bilgi Yurdu Derneği'nin görevini Türk Ocağı adıyla devam ettirmesi üzerine de İdman Ocağı ismi de Türk Ocağı Spor Kulübü olarak değişmiştir.¹⁷³

Bilgi Yurdu'nun yardım şubesi de birlik beraberliğin ve dayanışma ruhunun göstergesidir. Ayrıca yurdun yeniliklere kayıtsız kalmayan yapısı olduğu da görülmektedir. Bu durum fotoğraf şubesi açarak faaliyet göstermelerinden anlaşılabilir. Daha yeni yeni yaygınlaşmaya başlayan fotoğrafçılık ile ilgili Giresun Bilgi Yurdu'nun ayrı bir birim kurması yeniliklere açık yapısını ortaya koymaktadır.

Dernek tüm bu faaliyetlerin yanında sanatsal etkinlikleri de göz ardı etmemiştir. Bu anlamda musiki faaliyetleri gerçekleştiren yurdun orkestra ve bando alayı kurma girişimleri önem arz etmektedir. Ayrıca yurdun tiyatro faaliyetleri de dikkat çekmektedir. Giresun mebusu Hakkı Tarık Us Bey'in Giresun'da bulunduğu bir dönemde Bilgi Yurdu gençlerinin oynamış olduğu, Halit Fahri Ozansoy'a ait Baykuş piyesinin büyük beğeni topladığı İzler Mecmuasından anlaşılmaktadır.

¹⁷³O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk ...**, s. 23

Belge- 14: Giresun Bilgi Yurdu Derneği tarafından tertip edilen Baykuş adlı piyesin davetiyesi ve dış kapağı¹⁷⁴

¹⁷⁴ Mehmet Uzun Baboğlu Arşivi

Giresun Bilgi Yurdu Derneği “Baykuş” Adlı Piyesin Dış Kapağı Çevirisi

Giresun’da Sokak Başında Memleket Tiyatrosunda

Teşrin Evvelin Yirmi Beşinci Perşembe Günü Akşamı Bey

Efendilere ve Ferdasi Cuma Günü Hanım Efendilere

BİLGİ YURDU

Temsil Heyeti Tarafından Verilecek Müsamerenin Programıdır

Müsamereye Gece Saat İki Buçukta; Gündüz; Tam Yedi de

Başlanacaktır.

Saatler Alaturkadır

1339-1923

Giresun Bilgi Yurdu Derneği “Baykuş” Adlı Piyesin İç Kısmının Analizi

Yazıda Baykuş adlı oyunun üç perdeden oluştuğu belirtilmektedir. Oyun bir kış mevsiminde bir köyde geçmektedir. Oyun kısmına geçilmeden önce yazının birinci kısım, ikinci kısım ve üçüncü kısım olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda genel bilgilendirmeler ve konuşmalar yer almaktadır. İkinci kısımda oyunun teknik çalışmalarını yapan kişilere yer verilmiştir. Üçüncü kısım ise oyun metninin verildiği bölümdür.

Birinci Kısım olarak nitelendirilen oyundan önceki bölümde Yurt Reisi tarafından “Mahfil ve Tiyatro Hakkında Bir Konferans” verilmiştir. Ardından bir mektep efendisi tarafından “Manzume” okunmuştur. Ve sonradan da bir “Monolog” gerçekleştirilmiştir. İkinci Kısım’da “Tevziat” bölümüne yer verilmiştir. Burada oyunun yöneticileri ve oyuncular tanıtılmıştır. Burada rejisör olarak Giresun’da tiyatro alanında tanına isim olan; Can Akengin Bey’in olduğu görülmektedir. Devamında suflör, gardırob, makyajist ve oyuncuların isimleri verilmiştir. Üçüncü Kısım ise üç perdelik “Baykuş” adlı metni içermektedir.

Metnin son bölümünde müsamere esnasında yurdun musiki heyeti tarafından müntahab parçalar çalınacağı yazmaktadır.

Bilgi Yurdu Derneği'nin "Baykuş" adlı oyunun dışında daha birçok oyunu Giresun halkına sergilediğine yerel kaynaklardan ulaşılabilmektedir. Derneğin gerçekleştirdiği etkinliklerin yerel basın yayın organlarında yer bulması konuyla ilgili bilgilere ulaşmamızı kolaylaştırmıştır. Bilgi Yurdu Derneği "Bora" adlı bir piyes düzenlemiş, bunu Işık Gazetesi'nden duyurmuş ve biletlerin buradan temin edilebileceği belirtilmiştir. Bu piyeslerin dışında Bilgi Yurdu Derneği'nin kültürel faaliyetlerinden biri de dönemin Maarif Müdürü Nihat Bey'in "Gençliğin Eğitimi" adıyla verdiği konferanstır. Ayrıca dernek, Mühendis Sa'di Bey'e bir piyano konseri organize etmiş ve çok beğenilen bu gösteri daha sonra tekrardan sunulmuştur.¹⁷⁶Bilgi Yurdu'nun bu farklı meslek gruplarını bünyesinde birleştirmesi ve Giresun halkının onlardan istifade etmesini sağlaması faydalı bir çalışma niteliğindedir.

Bilgi Yurdu çeşitli meslek gruplarını bir araya toplayarak dernekleşmeye katkıda bulunma girişiminde de bulunmuştur. Demirci, tenekeci, marangoz, dülgere ve diğer sanatkarlar üzerinden böyle bir yol izlediği bilinmektedir. Bilgi Yurdu'nun gerçekleştirdiği faaliyetlerde İzler dergisi ile birlikte hareket etmesi işlerini kolaylaştırmıştır. Bu dergi sayesinde Bilgi Yurdu gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleri halka aktarma fırsatı buluyordu. Derginin köşe yazarlarından bir kısmını da Bilgi Yurdu Derneği üyeleri oluşturmaktaydı.¹⁷⁷

Giresun Bilgi Yurdu için önemli hususlardan biri de Giresun'un önemli değerlerinden biri olan Can Akengin'i bünyesinde barındırmasıdır. Can Akengin bir dönem Giresun Bilgi Yurdu'nun başkanlığını da yapmış olup, Bilgi Yurdu'nun sergilediği tiyatrolarda görevler almıştır. Bilgi Yurdu tiyatrolarının her aşamasında görev alan Can Akengin; yönetmenlik ve desinatörlük yapmıştır. Bilgi Yurdu'nun yayın organı olarak başlayan İzler Mecmuasında şiirler yazmıştır. Can Akengin'in bir de Bilgi Yurdu namına yazmış olduğu "Bir Çotanak" adlı şiiri bulunmaktadır.¹⁷⁸

Bilgi Yurdu'nun dikkat çeken çalışmalarından biri de hiç okula gitmemiş veya çeşitli sebeplerden dolayı eğitimi yarıda kalmış halka eğitim verebilmek için açmış olduğu gece okuludur. Okulda iki derslik bulunmakta olup bu eğitim karşılığında

¹⁷⁶O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk ...**, s.21

¹⁷⁷Sadık Sarısamancıoğlu, "Giresun Kültür Hayatına Katkıda Bulunan Dernekler", **Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun (1923-1930)-Sosyal Kültürel ve Ekonomik Hayat**, İstanbul, 1999, s. 97

¹⁷⁸Şavgu Aydın, "Giresun'un Yitik Şairi Can Akengin", 08 Nisan 2016

<https://savguaydin.wordpress.com/2016/04/08/giresunun-yitik-sairi-can-akengin/>, Eri: 13/02/2019

kimseden herhangi bir ücret talep edilmemiştir. Ayrıca Bilgi Yurdu Derneği yardım faaliyetleri ile de dikkat çekmektedir. Dernek, 1924 yılında Erzurum’da meydana gelen deprem için etkinlikler düzenlemiştir. Bu toplanan yardımları da bölgeye ulaştırarak duyarlılık göstermiştir.¹⁷⁹ Derneğin bu faaliyetini Yardım Şubesi gerçekleştirmiş olup bu şubenin etkin bir şekilde çalıştığını göstermektedir.

Giresun Bilgi Yurdu Derneği faaliyet gösterdiği yaklaşık iki yıllık süreçte Giresun şehrine yaptığı katkılarla büyük övgü toplamıştır. Bilgi Yurdu’nda görev alan kadrolar dönemin Giresun’u için öncü sayılabilecek şahsiyetlerdi. Dolayısıyla Dernek Giresun için saygıdeğer bir kurum mahiyeti taşıyordu. Öyle ki Derneğin göstermiş olduğu faaliyetler Mustafa Kemal Paşa’nın da dikkatini çekmiş ve Giresun ziyaretinde Paşa Hazretleri, Bilgi Yurdu’nu gezerek Bilgi Yurdu ve binasıyla ilgili fikirlerini beyan etmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, yeni devletin sistemleşmesi sürecinde yurt gezileri yapmış ve gittiği illerde Türk Ocaklarını ziyaret etmeyi ihmal etmemiştir.¹⁸⁰ 1924 yılının Eylül ayı başlarından itibaren Karadeniz Bölgesi’ne bir gezi düzenleyen Ulu Önder bu gezisinin bir durağı olarak 19 Eylül 1924 tarihinde Giresun’a uğramıştır. Burada Bilgi Yurdu binasını gezen Mustafa Kemal Paşa; yapının küçük ve yetersiz olduğunu ifade ederek kendilerine daha uygun bir binanın tahsisi konusunda talimat vermiştir. Daha sonra Bilgi Yurdu’nun gayesinin Türk Ocaklarıyla örtüştüğünü gördüğü için Bilgi Yurdu’nun yeni binada Türk Ocağı’na dönüşmesini teklif etmiş ve birleşmeleri talimatında bulunmuştur.¹⁸¹ Mustafa Kemal Paşa’nın yeni binaya taşınması talebi uygun bulunmuş ve burada Türk Ocağı’na geçiş sürecini başlatan dernek, Bilgi Yurdu adıyla olan vazifesini tamamlamıştır.¹⁸²

2.4. “Mustafa Kemal Paşa’nın Karadeniz Seyahati” Bilgi Yurdu Derneği’nin Giresun Türk Ocağı’na Dönüşümü

Mustafa Kemal Paşa 1924 senesinde Dumlupınar merasiminin ardından Bursa’ya gitmiş ve Bursa’nın kuruluş etkinlikleri ardından Mudanya üzerinden Trabzon, Rize, Giresun, Ordu ve Samsun’u içine alan Karadeniz seyahatini

¹⁷⁹Ş. Aydın , “Giresun’un Yitik Şairi “...

¹⁸⁰N. Kılıç, **Türk Ocakları ve** , s.128

¹⁸¹Mehmet Önder, **Atatürk’ün Yurt Gezileri**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Baskı-1, Ankara, 1975, s. 170-171

¹⁸²O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk....**, s.24

gerçekleştirmiştir. Mustafa Kemal Paşa bu sonbahar seyahati boyunca gittiği her yerde büyük bir heyecanla karşılanmış, sevgi ve saygının yansıması olan nutuklarla halk ona olan duygularını ifade etmeye çalışmıştır.¹⁸³ Tarihe “Mustafa Kemal’in Sonbahar Seyahati” olarak geçen bu 1924 senesindeki gezinin önemli ayaklarından biri de Giresun ayağıdır. Mustafa Kemal Paşa’nın 19 Eylül günü Giresun’a yaptığı bu kısa ziyaretin meydana getirdiği hareketlilik ve kentte yaşanan değişim çalışmamızın bu kısmını oluşturacaktır. Özellikle Paşa Hazretleri’nin “Giresun Bilgi Yurdu’nu” ziyaret ederek burayı “Türk Ocağı’na” çevirin¹⁸⁴ önerisi çalışmanın bu bölümdeki ana kısmını teşkil edecektir.

Mustafa Kemal Paşa’nın bu sonbahar gezisinin Karadeniz ayağı 11 Eylül 1924’te başlamıştır. Bu gezi boyunca Mustafa Kemal Paşa yanında eşi Latife Hanım, Hamdullah Suphi Bey, Paşa’nın yakın arkadaşı Salih Bozok ve önemli birkaç arkadaşı bulunmaktaydı. 15 Eylül 1924 tarihinde Trabzon’a gelen Gazi Mustafa Kemal Paşa burada yaklaşık dört gün kaldıktan sonra 19 Eylül günü Giresun’a gelmiştir. Mustafa Kemal Paşa daha Giresun’a gelmeden önce onun şehre geleceği haberi ulaşmıştı. Bu yüzden merkezde ve ilçelerde büyük bir hareketlilik başlamış Paşa’yı görmek isteyenler günler öncesinden köylerden ve ilçelerden şehre doğru hareket etmeye başlamıştı. Mustafa Kemal Paşa’nın geleceği coşkusuyla şehirde önemli hazırlıklar yapılmış ve Mithat Paşa Oteli’nin bulunduğu alana renkli halılar serilmiştir.¹⁸⁵ Paşa Hazretleri’nin talebi üzerine; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Paşa’nın ziyaret edeceği vilayetlerde herhangi bir karşılama merasiminin yapılmamasını halka iletmiştir.¹⁸⁶ Ancak milli mücadele sonrasında ilk kez bu şehri ziyaret edecek olması nedeniyle Giresun ahalisi talebi dikkate almayarak büyük bir coşkuyla Mustafa Kemal Paşa hazretlerini karşılamak için çalışmalarını yürütmüşlerdir.

Nihayet 19 Eylül sabahı saat 09.00 sularında Mustafa Kemal Paşa’yı taşıyan Hamidiye Zırhlısı Giresun açıklarında görülmüş ve şehirde büyük bir coşku yaşanmaya başlamıştır. Hamidiye Zırhlısına ulaşmak üzere çok sayıda kayık harekete

¹⁸³“Dâhili Şuun ‘Reis-i Cümhur Hazretlerinin Seyahatleri’, **Türk Yurdu**, , Tutibay Yayınları, C.8, Ankara, 2001, s.44

¹⁸⁴H. Tuncer, Y. Hacaloğlu, R. Memişoğlu, **Türk Ocakları...** , s. 120

¹⁸⁵Erden Menteseoğlu, **Yakın Tarihimize Osman Ağa ve Giresunlular**, Yeşilgiresun Matbaası, Giresun, 1997, s. 200

¹⁸⁶Sezai Balcı, “Mustafa Kemal Atatürk’ün Giresun’u Ziyaretleri”, **Giresun Tarihi Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, İstanbul 1997, s. 350

geçmiştir. Bu kayıklar içinde en süslü olanına sekiz tane civanmert Giresun genci siyah zıpkaları, beyaz gömlekleri ve ayağındaki çapulları ile binmiştir ve Mustafa Kemal Paşa'yı alma görevi onlara bahşedilmiştir. 09.30 gibi Hamidiye Zırhlısını çevreleyen bu kayıklar “Yaşa! Varol Gazimiz!” nidalarıyla Mustafa Kemal Paşa'ya sevinç gösterilerinde bulunmuşlardır.¹⁸⁷ Saat 10.00'da iskeleye çıkan Mustafa Kemal Paşa çevredeki askerleri selamladıktan sonra kendisine hoş geldin diyenlerle tokalaşarak tebrikler ve övgü dolu sözler eşliğinde Vali ve Belediye Reisiyle eşliğinde Belediyeye kadar yürümüştür. Burada bir süre istirahat eden Gazi Paşa, yapılan hizmetler hakkında bilgi almıştır. Daha sonra Cumhuriyet Halk Fırkası ziyaret edilmiş oradan da Hükümet Konağına gidilmiştir.¹⁸⁸ Hükümet binasına gidene kadar yollarda talebeler tarafından çiçek ve konfetiler atılmıştır. Şehir uçtan uca bayraklar ve yeşil dallarla süslenmiştir. Hükümet binasına varan Paşa Hazretleri ziyaretçilerini kabul etmiş ve genel bir teftişte bulunmuştur. Mustafa Kemal Paşa bu kısa ziyaretini bunlarla da sınırlı tutmamış Bilgi Yurdu'nu ve Ahs-i Askerlik Şubesini de ziyaret etmiştir.¹⁸⁹

Mustafa Kemal Paşa Hükümet Konağı'na doğru yol alırken Bilgi Yurdu Derneği'nin binası önünde kendisine gösterilen coşkulu sevinç gösterileri dolayısıyla bir süre orada kalmıştır. Bu esnada Bilgi Yurdu gençleri adına Doktor Memduh Necdet, Mustafa Kemal Paşa'ya ithafen coşkulu bir şekilde konuşma yapmıştır.¹⁹⁰ Giresun gençliği adına oldukça önemli bir şahsiyet olarak bilinen, Dr. Memduh Necdet'in Bilgi Yurdu'nu temsilen gerçekleştirmiş olduğu bu konuşma metninin hiçbir değişiklik yapmamak suretiyle şu şekilde olduğu görülmektedir:

“Hoş geldiniz Paşa!

Bilgi Yurdu adına sizi selamlıyorum. Kaç gündür sizi bekliyoruz. Karadeniz'e çıktığımız günden beri gözlerimiz ufuklarda kaldı. Enginlerin göklerle birleşen yerlerinde hep sizi aradık.

Doğru Dumlupınar'dan mı geliyorsunuz? Yaptığımız tarihi tekrar yaşamak için mi oraya gittin? Senin irade ve kudretin altında ölen ve öldüren şehitleri ziyaret ettin mi? Şimdi önlerinde derin bir huşu ve hürmet duyduğum gözlerin, onları gördü mü?

¹⁸⁷M. Önder, *Atatürk'ün Yurt...*, s. 170

¹⁸⁸*Cumhuriyetin 50. Yılında “1973 Giresun İl Yılığ”*, Güven Matbaası, Ankara, 1974, s. 10

¹⁸⁹*Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin Sonbahar Seyahatleri*, İstanbul, 1341 (1925), s. 83

¹⁹⁰*Cumhuriyetimizin 75. Yılında Giresun*, Giresun Valiliği İl Özel İdaresi Yayını, Giresun, 1998, s. 17

Dünkü silah arkadaşlarının ruhları mezarlarında şen ve müsterih uyuyor, değil mi? İçlerinde bizim yeşil Giresun'dan da kimse var mıydı?

Kim iddia edebilir ki; temelini kudretli ellerinde vaaz ettiğin Meçhul şehit abidesi, bizim Giresun Uşaklarından birinin değildir. Onlara arzularının yerine geldiğini söyledin mi? Asil ve temiz kanlarının topraklara aktığı gün düşmanın da Akdeniz'de boğulduğunu anlattın mı?

Dedin mi ki; kazandıkları zafer, meyvelerini vermiştir. Heybetli mucizeleri yalnız düşmanı değil, sarayı, padişahı, halifeyi de boğmuştur. Sen olmasaydın Ey Büyük Münci; Ey Büyük Halaskar ... Türk tarihi de olmayacaktı. Olsa bile sahifeleri artık zafer, hürriyet, saadet değil; zillet, esaret, hakaret kaydedecekti.

Padişah ve halife dediğimiz, hainler bizi satmışlar, düşmanlarla birleşmişlerdi.

Zannediyorlardı ki; Türk uşak ve Türk tarihi ehemmiyetsiz bir kitaptır.

Bilmiyorlardı ki: Türk tarihinin temelleri yalçın kayalar üzerinde ve Türk milletinin kalbindedir. (Sürekli alkışlar)

Bilmiyorlardı ki: Sen o kalplerin birleştiği müşterek bir yüreksin. (Alkışlar)

Bilmiyorlardı ki: İnönü Liyej'den, Sakarya Verdun'dan ve sen hepsinden daha kuvvetlisin.(Alkışlar.)

Bilmiyorlardı ki: Dünyada Türk kalbinden yapılmış kalelerden daha müstahkem hiçbir şey yoktur. Onun için mütemadiyen hücum ettiler. Başlarını kah güzel İzmir'in ilahi sahillerindeki çelikten göğüslere, kah Sakarya kenarlarında demirden vücutlara çarptılar. Hâlbuki biz onların bir ayda geçemedikleri Sakarya'yı bir saatte aştık. Binbir milletin yardım ettiği Helen çocuklarını Karahisar'dan bir saatte attık. İki senede kan ve ateş tufanına boğarak yürüdükleri yolu biz bir haftada aldık. Tarihe onlar tarafından şehadet edecek bir kimse bile kalmadı. Günahlarımızı ilk evvel Sakarya'da sonra da Akdeniz'de yıkadılar. Onlar gidince padişah da gitti. Türkün büyük tarihini gömecek kadar bol bir toprağın dünyada bulunmadığına da inandı.

Allah'ın hür yarattığı Türk esir olmadı. Ve tarihinin kendi eli ile sancağımıza taktığı ay ile yıldız yerlere düşmedi. (Alkışlar.)

Bizi yanlarından geldiğin Dumlupınar şehitleri ile sen kurtardın. Artık başka bir iradeye tabiyiz. İstiklal Harbi'nde şehit olanlar yalnız düşmandan değil,

saraydan da intikam aldılar. Yıllardan beri sade başımıza veraset kuvveti ile bela kesilenlerden bizi kurtardınız.

Artık mukadderatımız, Afrikalı bir dadının büyüttüğü cahil bir han ve sultan elinde değildir. Şimdi reisimiz siz ve Büyük Millet Meclisimizdir. Cumhuriyet bir taht ise biz gençler onun sehпасıyız. Biz kırılmadıktan sonra o yere düşmeyecektir. Ve üzerinde her zaman layık olan oturacaktır. Türk tarihinde artık kimse tufeyli yaşayamaz. Sizin huzurunuzda bütün gençler yemin ederiz ki:

Vatanın aleyhine; Hâkimiyeti Milliye ve Cumhuriyetin zararına herhangi bir baş kalkarsa, onu da koparız. Velev ki o baş Vatanı ve Hâkimiyeti Milliyeyi bize verenlerden biri olsun. (Sürekli alkışlar.)

Saltanatı ferdiyenin mezarı Büyük Millet Meclisi binasının altındadır. Dirilmek ve hortlamasının ihtimali yoktur. Kalkmak isterse milleti bütün ağırlığı ile üstünde ve bizi bütün silahlarımızla karşısında bulacaktır. (Alkışlar ve yaşa nidaları).¹⁹¹

Doktor Memduh Necdet'in bu etkili konuşması Mustafa Kemal Paşa'da büyük etki uyandırmıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa, Memduh Necdet'e ve Giresun gençliğine şu şekilde yanıt vermiştir:

“Ey genç! Bütün memleketin gençliğine tercüman kıymettar sözlerinden fevkalade memnun oldum.

Afyonkarahisar ve Dumlupınar'da sizin uşaklar da vardı. Bundan dolayı müsterih ve memnun olabilirsiniz. Memleket bu sözleri söyleyen gençlikle iftihar edecektir.

Bu memleketin gençliği hakkımda pek büyük teveccüh gösterdi. Bu kadarına layık olduğumu bilmiyordum. (Layıkımız Paşam... sesleri)

Arkadaşlar... Bu memleketi ve milleti asırlardan beri berbat edenler çoktan ölmüştür. Bütün gençlik buna iman etmelidir. Bizim kanımız akmadıkça bunlar bir daha avdet etmeyeceklerdir...”¹⁹²

Mustafa Kemal Paşa ve Giresun gençliği arasında geçen bu etkili konuşma Paşa'nın ve Giresun ahalsinin birbirine gösterdiği sevgi ve güvenin açık bir tezahürü durumundadır.

Gazi Paşa, Bilgi Yurdu'nu bu ziyareti esnasında Bilgi Yurdu gençlerinin daveti üzerine Yurt binasını gezmiştir. Binayı yetersiz bulan Mustafa Kemal Paşa devletten

¹⁹¹E. Menteşeoğlu, *Yakın Tarihimize Osman Ağa ve...*, s. 202-205

¹⁹²*Cumhuriyetin 50. Yılında “1973 Giresun İl ...*, s. 10

daha uygun bir bina alınarak buraya taşınmasını uygun gördüğünü belirtmiştir.¹⁹³ Mustafa Kemal Paşa oradaki heyete: “Niçin münferit bir isim altında çalışmıyorsunuz? Yeni binaya taşındıktan sonra isminizi Türk Ocağına çevirin.” şeklinde talimat vermiş aynı amaca hizmet eden kuruluşların birlikte daha güçlü hareket edeceğini ifade etmiştir. Paşa orada Giresun Uşaklarına övgü dolu sözler sarf etmiştir. “Kendimi bu kadar kuvvetli ve zinde gençlik içinde gördüğümünden bahtiyarım.” ifadelerini kullanmıştır.¹⁹⁴ Mustafa Kemal Paşa’nın Giresun ziyaretinde Bilgi Yurdu’nu Türk Ocağı’na dönüştürün tavsiyesi gibi Ordu’da da tavsiyelerde bulunduğu bilinmektedir. Bu durum Paşa’nın benzer gayeler güden kuruluşları yurt gezilerinde birleştirme çabasını göstermektedir. Ordu gezisi esnasında da “Ordu Gençler Kulübü’nün”, Türk Ocağına dönüştürülmesi önerisinde bulunmuştur. M. Kemal Paşa bunun gibi daha pek çok ocağı bu şekilde bir araya getirerek yurt genelindeki ocak şubelerinin sayısının 71’e kadar ulaşmasına katkı sağlamıştır.¹⁹⁵ Bu durum Türk Ocakları’nın yeniden teşkilatlanma çalışmalarında Mustafa Kemal Paşa’nın katkısını göstermektedir. Gazi Mustafa Kemal Paşa, Cumhuriyetin İlan’ından sonra gerçekleştirmiş olduğu yurt gezilerinde bir dizi inkılaplar yapıp, bu inkılapları halka tanıtırken, gittiği yerlerdeki Türk Ocaklarını ziyaret etmekten de geri durmamıştır.

Gazi Mustafa Kemal Paşa gezinin devam eden kısmında kendisi için hazır edilen binada yarım saat kadar istirahat etmiş ve bu esnada da ilçelerden gelen heyetleri kabul buyurmuştur. Öğleden sonra saat 1’de Ordu’ya gitmek adına iskeleye doğru yola çıkmıştır. Bu esnada güzergâh üzerinde Yıldız Lokantası’na ait Fransızca tabela Paşa’nın dikkatini çekmiş ve derhal indirilmesini istemiştir.¹⁹⁶ İskeleye ulaşan Gazi Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler kısa bir süre sonra Giresun’dan Ordu’ya doğru hareket etmiştir. Giresun halkı coşkulu tezahüratlarıyla 3-4 saate sığan bu geziden duydukları memnuniyeti dile getirmişler ancak gezinin kısa sürmesinin üzüntüsünü ifade eden duygularla Gazi Mustafa Kemal’i Ordu yolculuğuna doğru selamlamışlardır.¹⁹⁷ Mustafa Kemal Paşa’nın gerçekleştirmiş olduğu bu gezi boyunca Giresun şehrine ayırmış olduğu vakit sınırlı olsa da bu gezinin Mustafa Kemal Paşa’da

¹⁹³M. Önder, *Atatürk’ün Yurt...*, s. 171

¹⁹⁴*Cumhuriyetimizin 75. Yılında ...*, s. 16-18

¹⁹⁵N. Kılıç, *Atatürk ve Türk ...*, s.73

¹⁹⁶*Cumhuriyetin 50. Yılında “1973 Giresun İl ...*, s. 11

¹⁹⁷*Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal ...*, s. 85

Giresun gençliğine dair derin izler bıraktığı söylenebilir. Aynı şekilde Giresun halkı ve özellikle gençliği de Paşa'nın bu ziyaretinden büyük memnuniyet duymuş ve bu ziyaretin etkileri uzun yıllar şehirde hissedilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın bu ilk Giresun ziyareti dört saate yakın sürmüştür. Paşa'nın: "Giresun'a ilk fırsatta tekrar geleceğim." şeklinde bir ifadesi olsa da bu seyahat Mustafa Kemal Paşa'nın Giresun'a ilk ve son seyahati olarak kayıtlarda yerini almıştır.¹⁹⁸

Mustafa Kemal Paşa 11-12.10.1924 tarihinde de günümüzde Giresun'un bir ilçesi durumunda olan Şebinkarahisar'a bir gezi düzenlemiştir. Bu gezide Şebinkarahisar'dan önce Sarıkamış, Kars, Erzurum civarını ziyaret eden Paşa Şebinkarahisar'a geldiğinde Türk Ocağı'nı da ziyaret etmiş ve eşrafla görüşerek Ocaklarda yapılan etkinliklerden memnun kaldığını ifade etmiştir.¹⁹⁹ Mustafa Kemal Paşa'nın hem Giresun seyahatinden hem de Şebinkarahisar gezisinden günümüze ulaşan fotoğraflar bulunmaktadır.²⁰⁰

Mustafa Kemal Paşa'nın Bilgi Yurdu'nun yeni binasına taşınması talebi karşılık bulmuş ve Dernek 20 gün içerisinde yeni binasına taşınmıştır.²⁰¹ Paşa Hazretleri'nin ziyareti esnasında Bilgi Yurdu Derneğinin Türk Ocağına dönüşmesi kararlaştırılsa da bürokratik işlerin tamamlanması ve ocağın açılması 1925 yılını bulmuştur.²⁰²

Bilgi Yurdu Derneği'nin Türk Ocağı'na dönüşümü aşamasında bizzat açılışı yapmak üzere dönemin Türk Ocakları Genel Başkanı Hamdullah Suphi Bey'in Giresun'a gelmesi kararlaştırılmış ve bu hususta Vali Rıfat Bey'in etkin rol oynayacağı söylenmiştir. Hamdullah Suphi Bey, Türk Ocağı Giresun Şubesi'nin açılışı için Doğu Karadeniz'e gelmiş ve önce Trabzon'a uğrayıp ardından Giresun Türk Ocağını açma yönünde planlarını yapmıştır. Ancak Trabzon limanına indikten kısa bir süre sonra İstanbul'da acil işi çıkan Hamdullah Suphi Bey, Trabzon şubesinin dahi açılışını yapamadan dönmüştür. Hamdullah Suphi Bey dönüş esnasında Giresun limanından

¹⁹⁸E. Menteşeoğlu, *Yakın Tarihimizde...*, s.208

¹⁹⁹İ. Karaer, *Türk Ocakları...*, s.21

²⁰⁰Mustafa Kemal Paşa 11 Ekim 1924 tarihinde Şebinkarahisar'a da bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın Şebinkarahisar ziyareti esnasında çekilen fotoğrafına çalışmanın 4.4. Şebinkarahisar Türk Ocağı adlı başlıkta yer verilecektir.

²⁰¹Mesut Çapa, "Yeşilgiresun Gazetesine Göre Giresun'da Milli Gün Kutlamaları ve Atatürk", *Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun*, Giresun, 2003, s.2

²⁰²Ş. Sarısamam, *Giresun Kültür Hayatına Katkıda...*, s. 95-104

yolcu almaya uğrayan vapurdan kısa bir izinle ayrılmış, Giresun Bilgi Yurdu Derneği'ni gezmiş, beğenmiş ve ocağa dönüşecek olan bu yapıya yardımda bulunacağını beyan ederek şehirden ayrılmıştır.²⁰³ Daha sonra 27 Şubat 1925 tarihinde Ankara'dan gelen onay yazısı ile birlikte Giresun Türk Ocağı çalışmalarına başlamıştır.²⁰⁴

Sonuç olarak Reis-i Cumhur Mustafa Kemal Paşa'nın Ağustos 1924 yılında çıkmış olduğu yaklaşık 50 günlük yurt gezisinin iki durağı Giresun ve Şebinkarahisar olmuştur. Yöre halkında büyük sevinç uyandıran bu ziyaretler esnasında Mustafa Kemal Paşa, Giresun'da Bilgi Yurdu Derneği'nin Türk Ocağı'na dönüşümüne katkıda bulunmuş, Şebinkarahisar'da da yeni açılan Türk Ocağı'na da ziyaret ederek Ocağı onurlandırmıştır.

Fotoğraf- 2: Cumhurbaşkanı M. Kemal Paşa Giresun'da Eski Harfle; "*Reis-i Cumhur hoş geldin*" yazısıyla karşılanıyor/19.09.1924²⁰⁵

²⁰³O. Karaman, *Bilgi Yurdu Derneği ve Türk...*, s.24-26

²⁰⁴S. Sarısaman, *Giresun Basımına Göre...*, s.82

²⁰⁵<https://www.pinterest.at/pin/708894797566567124/?lp=true> Erişim: 20.02.2019

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GİRESUN TÜRK OCAĞI'NIN İKİNCİ DÖNEMİ (1925-1931)

Giresun Türk Ocağı 1917 yılında kuruluşun ardından, 1918 yılının sonlarında varlığının sona erdiği düşünülmektedir. Daha sonra Türk Ocağı'nın kapanmasıyla ortaya çıkan boşluğu Giresun Bilgi Yurdu Derneği doldürmüştür. Bilgi Yurdu Derneği de Türk Ocağı'na benzer şekilde faaliyetlerini yürütmüş ve Giresun gençliğine; ilmi, milli, edebi ve daha pek çok açıdan katkıda bulunmaya çalışmıştır. Mustafa Kemal Paşa 19 Eylül 1924 tarihinde Giresun'a bir ziyarette bulunmuştur. Bu ziyaretinde Giresun Bilgi Yurdu Derneği'ni de ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, aynı amaca hizmet eden kuruluşların bir isim altında varlığını devam ettirmesi önerisinde bulunmuştur. Bu doğrultuda Bilgi Yurdu Derneği'nin Türk Ocağı'na dönüştürülmesi yönünde görüşünü ifade etmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın bu ziyaretinden sonra Bilgi Yurdu Derneği'ne yeni bir bina tahsis edilmiştir. Dernek 20 gün gibi bir süre içinde yeni binasına taşınmış ve 1925 senesinin Şubat ayından itibaren Giresun Türk Ocağı olarak faaliyetlerine başlamıştır.²⁰⁶ Giresun Türk Ocağı'nın açılışı gerçekleşmeden önce Giresun ile birlikte yurt genelindeki; Ordu, Bartın, Bolu, Bayramiç, Çorlu ve daha birkaç Ocakta incelemeler yapıldığı bilgisi bulunmaktadır. Türk Ocakları Heyeti Kanuni-Sani 1341 (Ocak 1925) de ilgili ocaklarda tetkikatta bulunmuştur.²⁰⁷ Yapılan bu incelemeler neticesinde Giresun Türk Ocağı'nın açılışına olur verilmiştir.

Giresun Türk Ocağı'nın ikinci dönemi olarak nitelendirdiğimiz bu dönemin başlangıcı 20 Şubat 1925 tarihine denk gelmektedir. Ancak Ocakla ilgili her şeyin tam olmasına rağmen çıkan bir yangın nedeniyle ocağın açılışı ertelenmiş, Giresun Türk Ocağı bir haftalık bir sürenin ardından 27 Şubat 1925 tarihinde göreve başlamıştır. Ocak Reisi Hilmi Bey, Bilgi Yurdu'nun Türk Ocağı'na dönüşümü ve açılışıyla ilgili bir merasim düzenlemek adına Işık Gazetesine bir ilan vermiştir. 20 Şubat 1925 Cuma günü saat 8'de yapılması planlanan bu merasime, gazeteye ilan vermek yoluyla Giresun ahalisi davet edilmiştir.²⁰⁸

²⁰⁶M. Çapa, "Yeşilgiresun Gazetesine Göre Giresun'da Milli Gün ...", s.2

²⁰⁷"Türk Ocakları Şunu- Türk Ocakları Merkez Heyeti Raporu", **Türk Yurdu** (Kanunisani 1341-Ocak 1925), Tütübay Yayınları, C. 8, S. 165-4, Ankara 2000, s.165

²⁰⁸O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.26

Giresun Türk Ocağı'nın yönetim kurulunu oluşturmak adına; 13 Mart 1331 (13 Mart 1925) tarihinde seçimler yapılmıştır. Bu seçimler neticesinde:

Reis: Liman Reisi Hilmi,

Murahhas: Mahkeme-i Asliye azasından Celal,

Kâtip: Tac Alizâde İzzet Hüseyin,

Muhasip: Tüccardan Aykut Alpzâde Cemil,

Azâ: Tüccardan Kaymakamzâde Asım ve Doktor Haşim Bey olarak belirlenmiştir.²⁰⁹ Bu heyet belirlendikten sonra genel merkeze isimler gönderilmiş ve Türk Yurdu dergisinin Nisan-1925 sayısında bu isimlere Giresun Türk Ocağı İdare Heyeti olarak yer verilmiştir.

Giresun Türk Ocağı ile ilgili zikredilmesi gereken önemli hususlar vardır. Bu hususlardan biri de Ocağın o dönemde kurulduğu muhit ile ilgilidir. Giresun Türk Ocağı'nın binası tam olarak tespit edilemese de İzler Mecmuasında çıkan bir yazıda Ocağın bulunduğu bölgeye dair bilgilere ulaşılabilmektedir. İzler Mecmuasının 2. Sayısında yer alan “İzler'in On Beş Günü/ 29 Teşrin-i Evvel Cumhuriyet Bayramı” adlı yazı da Giresun vilayetinde gerçekleştirilen Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına dair bilgiler yer almaktadır. Bu yazı bizlere Giresun Türk Ocağı'nın bulunduğu bölgeyle ilgili bilgiler vermektedir. Yazı da Cumhuriyet Bayramı etkinliklerinin gün içinde coşku ile kutlandığı görülmektedir. Bu etkinliklerin gece de çok güzel manzaralara vesile olduğu ifade edilmiştir. Fener Alayı düzenlenmiş ve halkın Belediye meydanında toplanarak, musiki heyeti önderliğinde şehri dolaşmaya başladıkları belirtilmiştir. Halkın büyük caddeyi geçtiği oradan Çınarlar Caddesini takip ederek Hacı Hüseyin Mahallesinde bulunan “Hilal Spor Kulübü” nün ziyaret ettiği görülmektedir. Hilal Kulübü'nün de alaya katılmasıyla birlikte yürüyüş devam etmiştir. Bu noktadan sonrası Türk Ocağı'na dair şu şekilde devam etmektedir:

“... Hilal Gençleri “Türk Yılmaz'ı” söylüyorlar ve gelenleri bu suretle neşeyle istikbal ediyorlardı. Hilal Spor Kulübü'nün penceresinden Ali Arif Bey istiklal manzumesini çok heyecanlı çok güzel irşad etti. Ve dinleyenleri müteheyyiç etti. Ve kulübün kıymetli gençleri dahi fener alayına iştirak ederek hareket edildi. Sadlar Caddesi takip edilerek Karahisar Caddesine çıkıldı. Türk Ocağı önünde biraz beklenildi. Ocak binasından al ve yeşil mehtaplar yakılıyordu. Ve Türk Ocağı müstesna denecek kadar süslenmişti...”

²⁰⁹“Türk Ocakları Şuunu” - ‘Giresun Türk Ocağı İdare Heyeti’, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. 9, S. 168-7, Ankara 2000, s.49

şeklinde ifadeler kullanılmıştır.²¹⁰

Yukarıda ki ifadelere bakılarak o dönemde daha yeni taşınan Giresun Türk Ocağı binasının Karahisar Caddesi üzerinde bir yerde olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Günümüzde Karahisar Caddesi bulunmadığından dolayı ocağın yerini net olarak belirlenememiştir. Ancak ocağın kapatıldığı dönemde, günümüzde Debboy mevkiinde bulunan Halk Eğitim Merkezi binasını CHF ile birlikte kullandığı o dönemki resimlerden ve borçlar kısmında verilen belgelerden anlaşılmaktadır.

Fotoğraf- 3: Kapanışa Yakın Giresun Türk Ocağı binası. Üst katı C.H.F. tarafından alt katı ocak tarafından kullanılmıştır.²¹¹

Giresun Türk Ocağı'nın bu ikinci dönemi olarak nitelendirilen süreç yaklaşık 6 yıl sürmüştür ve bu dönem faaliyet bakımından oldukça hareketli geçmiştir. Giresun gençliğinin her anlamda geliştirilmesi yönünde çalışmaların yapıldığı bu süreçte, Ocağın faaliyetleri yerel gazete ve mecmualarda kendisine fazlasıyla yer bulmuştur. Bunun dışında ulusal anlamda da dikkat çeken çalışmalar gerçekleştiren Giresun Türk Ocağı'nın bu çalışmalarını başta, Türk Yurdu Dergisi olmak üzere çeşitli ulusal

²¹⁰İmzasız, "İzler'in On Beş Günü/ 29 Teşrin-i Evvel Cumhuriyet Bayramı", **İzler Mecmuası**, Işık Matbaası, 10 Teşrin-i Sani 1925, Giresun, S.2, s.14-15...

²¹¹**Menteşeoğlu Arşivi, (Hüseyin Gazi Menteseoğlu):** Giresun Tarihi ve kültürü ile ilgili önemli eserler veren rahmetli Ömer Erden Menteseoğlu'nun oğludur. Hüseyin Gazi Menteseoğlu, Giresun kent kültürüne ait eserlerin koleksiyonculuğunu yaparak son yıllarda Giresun'da açtığı sergilerle dikkat çekmektedir.

yayınlarından takip etmek mümkündür. Giresun Türk Ocağı; 1925-1931 yıllarında faaliyetlerini sürdürürken ilçelerinde de Türk Ocağı şubelerinin açıldığı görülmektedir. Bu ocaklar; Tirebolu Türk Ocağı, Görele Türk Ocağı, Alucra Türk Ocağı ve Şebinkarahisar Türk Ocağı'dır. Bunlardan Şebinkarahisar o dönemde ayrı bir vilayet olarak varlığını sürdürüyordu ve Alucra'da onun bir ilçesi konumundaydı. Ancak bu çalışmada Şebinkarahisar ve Alucra günümüzde ki konumu dolayısıyla Giresun içerisinde değerlendirilecektir. Bu Türk Ocağı şubeleri çalışmanın ilerleyen bölümlerinde tek tek ele alınacaktır.

Giresun Türk Ocağı II. Döneminde üyeleri için hüviyet cüzdanı çıkarmıştır. Kişinin adı, soyadı, doğum yeri, doğum tarihi, işi-gücü, kayıtlı olduğu ocak, kayıt tarihi gibi temel bilgilerin yer aldığı bu hüviyet varakalarında şahıslara ait fotoğrafta yer almaktadır. Ulaşılan Muzaffer Aykut Alp Zade ve Osman Fikret Bey'in hüviyet varakaları bu bilgilerin elde edilmesini sağlamıştır.

Belge-16: Giresun Türk Ocağı üyelerinden olan Aykut Alp Oğlu Muzaffer Bey'e ait Hüviyet Varakası²¹²

²¹²Mehmet Uzun Arşivi, M. Uzun, Y. Hacıoğlu, **Türk Ocakları Belgeseli...**, s.36

Belge-17: Giresun Türk Ocağı üyelerinden olan Aykut Alp Oğlu Muzaffer Bey'e ait Yeni Türk Harfleriyle Basılmış Hüviyet Varakası²¹³

Giresun Türk Ocağı; Türk halkının ve özellikle de Türk gençliğinin eğitilmesinde, milli birlik ve beraberliğin sağlanmasında büyük çaba sarf etmiştir. Ocaklar bu gayelerini yerine getirebilmek için kendilerine vazifeler belirlemiş ve bu vazifeler uğruna çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Giresun Türk Ocağı'nın I. Döneminde belirlediği görevler ve Bilgi Yurdu Derneği'nin hazırlamış olduğu nizamname, Türk Ocağı'nın 1925-1931 yılları arasında çalışmalarını gerçekleştirirken rehberi konumunda bulunmuştur.

İzler Mecmuası'nın 3. Sayısında yer alan "Ocaklara Düşen Vazifeler" adlı yazı Giresun Türk Ocağı'nın II. Dönemi'ne ait hedeflerin açığa kavuşturulması açısından ek bilgiler sunmaktadır. Yazıda: "Ne gariptir ki kılığı kıyafeti düzgün, medeniyetin bütün eşyasını üzerinde taşıyan insanlara tesadüf edersiniz. Onlarda gördüğünüz falsolardan müteessir olmamak mümkün değildir." şeklinde bir giriş yapılarak

²¹³Mehmet Uzun Arşivi

Giresun’da kılık kıyafeti gayet düzgün bir şahsiyetin gayr-i ahlaki bir durumuna şahit olunduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine yazar sözlerini şu şekilde devam ettirmiştir: “Bu sütunları yazarken muhterem İkdâm başmuharriri Ahmet Cevdet Bey’in son makalesini hatırladık. Üstadın söylediği vechle, bu millete insanlığı, adâb-ı muaşeretini, benliğini öğretecek Türk Ocakları’dır.” Bu vesileyle Türk Ocakları’nın manevi görevlerini de görme fırsatımız vardır. Yazının devam eden bölümünde; Ahmet Cevdet Bey’in yazısına vurguda bulunarak, konferanslar yapılmasının öneminden bahsedilmektedir. Türk Ocakları Heyeti’nin altı ayda bir toplanarak; ne gibi konular, mevzular müzakere edilebileceği görüşülmeli ve bunların öğretiminde kimlerin seçileceği belirlenmelidir şeklinde açıklamalar yapılmıştır. İmzasız bir şekilde yayımlanan bu yazının son kısmında yazar; Ahmet Cevdet Bey’in çok doğru söylediğini, Türk Ocakları’nın büyük işler görebileceğini, halkın da Türk Ocaklarından fazlasıyla istifade etmesi gerektiğini belirtmiştir.²¹⁴

Türk Ocakları çalışmalarını gerçekleştirirken çizgisini bozmadan; milli, ahlaki, edebi ve bilimsel açıdan çalışmalar yapmaya, toplumun her türlü eksik yanını geliştirmek için görevler üstlenmeye gayret göstermiştir. Bunun için; konferanslar düzenlemiş, yardım faaliyetleri gerçekleştirmiş, kurslar açmış, sanatsal etkinliklere yer vermiş, sportif faaliyetlerde öncü kuruluş olmaya çalışmıştır.²¹⁵ Giresun Türk Ocağı’nın bunlar dışında da çok sayıda faaliyeti bulunmaktadır. Giresun Türk Ocağı’nın bu faaliyetlerini daha iyi aktarmak adına faaliyetler yıl yıl değerlendirilecektir.

1925 senesinde Giresun Türk Ocağı;

Giresun Türk Ocağı, açılmış olduğu 1925 senesinde Bilgi Yurdu Derneği’nden kalan etkinlikleri artırarak gerçekleştirmeye devam etmiştir. Konferanslar haftada iki defa olmak kaydıyla bir düzen dâhilinde sürdürülmüştür. Konferansların başında ve sonunda Türk Ocağı Musiki Heyeti tarafından konserler verilmiştir.²¹⁶

Konferans faaliyetlerinin yanında Giresun Türk Ocağı 1925 senesinde sportif faaliyetlere de önem vermiş ve çeşitli etkinlikler düzenlemiştir. Bu anlamda Giresun

²¹⁴İmzasız, “İzler’in On Beş Günü, Ocaklara Düşen Vazifeler”, **İzler**, (25 Teşrin-i Sani 1925), S. 3, s.16

²¹⁵Giresun Türk Ocağı’nın gerçekleştirdiği bu faaliyetlere çalışmanın 3.1. Başlığında “Giresun Türk Ocağı’nın Faaliyet Alanları” adı altında yer verilecektir. Ancak yine de hangi yıl hangi etkinliğin yapıldığını daha iyi görebilmek için Giresun Türk Ocağı’nın 1925-1931 arası etkinliklerine bu bölümde de kısa kısa değinilecektir.

²¹⁶O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.26

Türk Ocağı Futbol Takımı, komşu iller olan Ordu ve Trabzon illeri ile müsabakalar gerçekleştirmiştir. Bu müsabakalar komşu illerle iyi ilişkiler geliştirilmesi yönünde Türk Ocağı'nın etkin rol oynadığını göstermektedir. Bu müsabakalara dair bilgiler yerel ve ulusal basında kendine yer bulmuştur. Türk Yurdu Mecmuasında, Ordu ve Giresun takımları arasında yapılan müsabaka konu edilmiştir.²¹⁷ Ordu İdman Yurdu üç günlük misafirlik süresince, Türk Ocağı tarafından en güzel şekilde ağırlanmış ve Ordu temsilcileriyle, Giresun Türk Ocağı çeşitli etkinlikler gerçekleştirmiştir.²¹⁸

Ramazan Bayramında Ordu İdman Yurdu takımı ile futbol müsabakası gerçekleştiren Giresun Türk Ocağı'nın, Kurban Bayramında da Trabzon Lisesi takımını davet ederek onlarla da bir futbol müsabakası gerçekleştirmiştir. Görüldüğü üzere bayramları birlik ve beraberlik açısından fırsat bilen Türk Ocakları, yapmış olduğu etkinliklerle çevre illerle kaynaşmaya çalışmıştır. Bu kaynaşma neticesinde yapılan futbol müsabakaları da Türk Yurdu mecmuasında kendine yer bulmuştur.

Giresun Türk Ocağı 1925 yılında Ordu ve Trabzon takımlarının dışında Ankara Muhafız Gücü takımını da şehre davet etmiş ve onunla da bir futbol müsabakası gerçekleştirmiştir.²¹⁹ Bu müsabakaların detaylarına çalışmanın 3.1.3. Spor Faaliyetleri bölümünde yer verilecektir.

1925 senesinde konferanslar ve sporun yanında Giresun Türk Ocağı'nın musiki anlamında yaptığı çalışmalar da dikkat çekmektedir. Buna en yakın örnek olarak Ordu İdman Yurdu heyetine verilen müzik ziyafetidir. Giresun Türk Ocağı İnce Saz Heyeti tarafından verilen bu müzik ziyafeti Giresun Türk Ocağı'nın sanatsal faaliyetler anlamında da şehirde etkin rol oynadığını göstermektedir.

Türk Ocağı bu faaliyetleri gerçekleştirirken 1925 senesinde, İdare Heyeti içerisinde bazı değişikliklere gitmiştir. İstifa edenlerin yerine yeni kişiler atanmıştır. İzler Mecmuasında kendine yer bulan bu yazıda; Türk Ocağı'ndan istifa eden iki şahsın yerine yenilerini almak suretiyle Ocak kadrosu yeniden teşkil olmuştur, ifadesi yer almaktadır. Yazının son bölümünde: “Birkaç aydan beri yalnız başına Türk Ocağı'nın yüzünü güldüren Muzaffer Bey'i ve kıymetli arkadaşlarını tebrik eyler ve

²¹⁷“Türk Ocakları Şuunu- Giresun Türk Ocağı”, **Türk Yurdu**, Temmuz-1925, Tütibay Yayınları, C. 9 , S. 171-10, Ankara, 2001, s.199

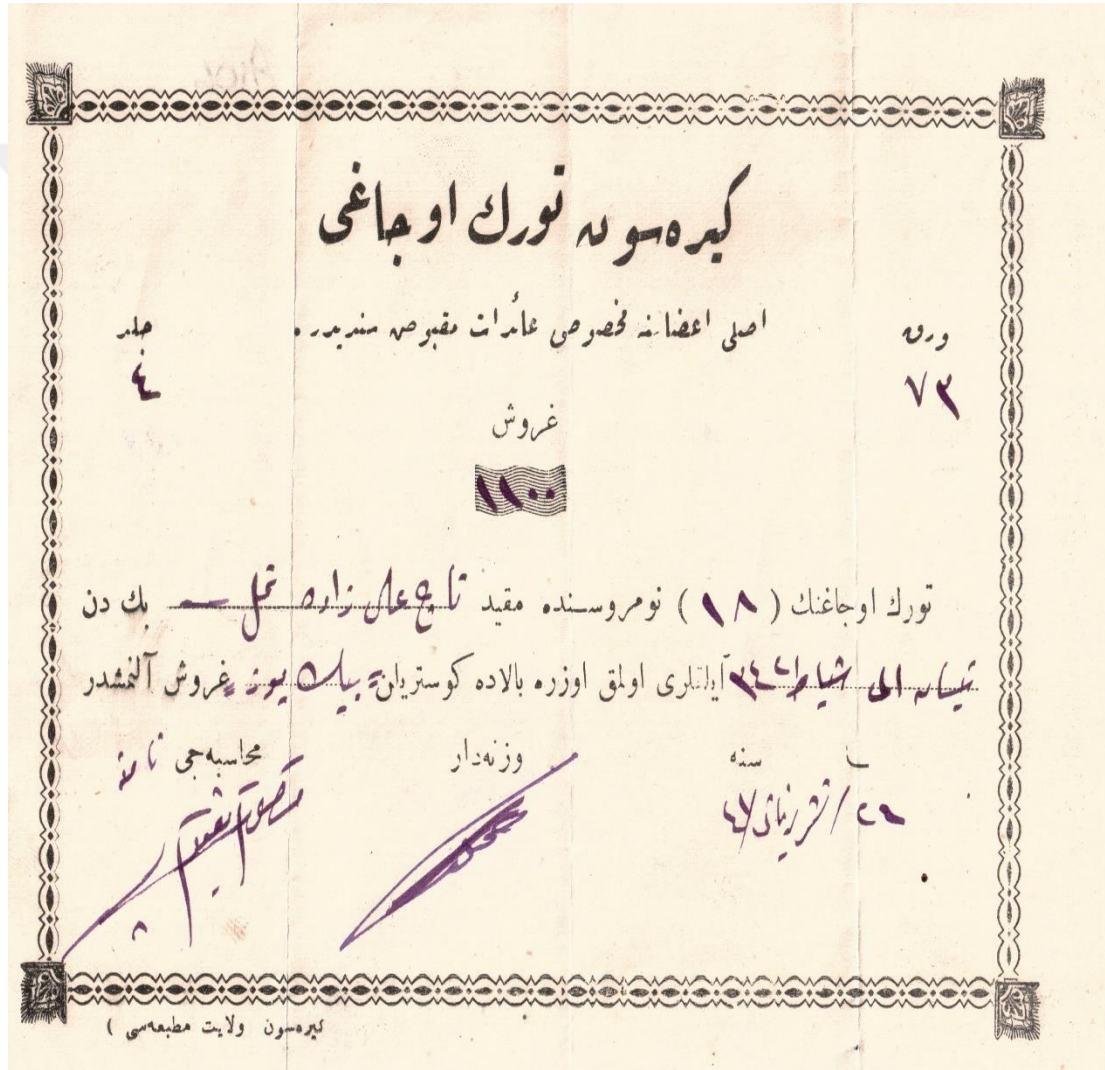
²¹⁸Oktay Karaman, “Giresun Basın Tarihinden Levhalar: Işık Gazetesi”, **Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri(30-31 Mayıs 1998)**, Mega Basın Yayın, İstanbul, 1998, s. 124

²¹⁹O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...** s.27-28

candan muvaffakiyetler ve memlekete faideli hizmetler etmelerini temenni eyeriz.”²²⁰ ifadeleri yer almıştır.

Türk Ocakları faaliyetlerini sürdürürken en önemli gelir kaynaklarından birinin üyelerinden topladığı bağış ve aidatlar olarak görülmektedir. Giresun Türk Ocağı'na ait üyeler aidatlarını ödedikleri takdirde kendilerine makbuz verilmiştir. 1341(1925) senesinde Giresun Türk Ocağı'na aidatını ödeyen bir üyeye ait makbuz şu şekildedir.

Belge-18: Giresun Türk Ocağı Aslı Azaya Mahsus Aidat Münderiddi, Sene (1)341 (1925)²²¹

²²⁰İmzasız, “Türk Ocağı”, *İzler*, Işık Matbaası, S.2, 10 Teşrin-i Sani 1925, Giresun, s.15

²²¹Menteşoğlu Arşivi

Belge -18: Çevirisi

Giresun Türk Ocağı

Aslı Azaya Mahsus Aidat Makbuzu Münderiddi

Guruş 1100

Türk Ocağı'nın (18) numarasında Mukib Bey'den aylıkları olmak üzere bâlâda gösterilen 1100 guruş alınmıştır.

26 Teşrin-i Sani Sene 41

(26 Kasım 1925)

Veznedar

Muhasebeci Namına

1926 senesinde Giresun Türk Ocağı;

1926 senesi de Giresun Türk Ocağı için oldukça hareketli geçmiştir. Ocak, konferanslara tüm hızıyla devam etmiş, düzenlediği sportif faaliyetlerde ve sanatsal etkinliklerde basında adından fazlasıyla söz ettirmiştir. Giresun Türk Ocağı'nın 1926 faaliyetlerine değinmeden önce Mustafa Kemal Paşa'ya suikast girişimini ve ocağın gerçekleştirmiş olduğu bir protesto haberine ilk sırada yer vereceğiz.

1926 senesinin Haziran ayı Cumhuriyet tarihimizde üzücü bir hadiseyle hatırlanmaktadır. 16 Haziran 1926 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya İzmir gezisinde bir suikast girişiminde bulunulmuştur. Gerçekleştirilmek istenen bu suikast ülke genelinde büyük yankı uyandırmıştır. Suikast haberini ilk kez 18 Haziran günü Anadolu Ajansı resmi haber olarak yayınlamış ve 16 Haziran günü yapılması planlanan suikastın girişimcilerinin 15 Haziran günü İzmir'de yakalandıkları belirtilmiştir. Konuyla ilgili yargı sürecini yönetmek adına, Ankara İstiklal Mahkemeleri İzmir'e gitmiştir. Gazi Mustafa Kemal Paşa 18 Haziran günü bu hususta beyanat vermiştir. Bu teşebbüsün sonuçsuz kalmasıyla birlikte Türk tarihi ve Türk

yurdu için oldukça mühim bir hadisenin önüne geçilmiş oldu.²²² Bu suikast girişimi sonucunda yurdun her köşesinde protesto faaliyetleri düzenlenmiş ve Mustafa Kemal Paşa'ya destek telgrafları çekilmiştir. Giresun Türk Ocağı da hem yerel gazetelerde hem de İzler Mecmuasında yayınladığı bir yazıyla suikaste olan tepkisini dile getirmiştir. "Heyecanlı Bir Miting" adıyla İzler Mecmuasında verilen yazı şu şekildedir:

"Şehrimiz Türk Ocağı'nın teşebbüsüyle ve bütün spor kulüplerinin iştirakıyla geçtiğimiz Cuma günü belediye meydanında cidden muazzam bir miting akd edilmiştir.

Suikastı telin etmek için toplanan halkın ve gençlerin yekûnu binlere balığ olmuş ve hatipler hararetle nutuklar irâd etmişlerdir.

Türk Ocağı namına irâd-ı nutuk eden ateşli ve kıymetli halk hatibimiz Doktor Memduh Necdet Beyin hitabesi halkı pek çok heyecana getirmiş ve muma-ileyhinne sözleri baş sahifelerimizi tezyin etmiştir.

Miting heyeti, halkın hissiyat ve heyecanını ve bugün ki toplanmayı telgraflarla Büyük Gazi'ye, Baş Vekâlet'e bildirmiş ve İstanbul Matbuatı keyfiyetten haberdar edilmiştir. Yazılan telgraflar okunduktan sonra binlerce halk, pek avaz olarak paydar olsun cumhuriyet, yaşasın büyük Gazi, kahrolsun bu deneate teşebbüs edenler diye bağırılmışlar ve miting bu suretle hitam bulmuştur."²²³

İzler Mecmuasında çıkan bu yazıdan da anlaşıldığı üzere Giresun Türk Ocağı'nın da katılımıyla Giresun Meydanında büyük bir protesto mitingi düzenlenmiştir. Giresun Türk Ocağı'nın bu tutumuyla Gazi Mustafa Kemal Paşa ve yeni kurulan cumhuriyet düzeninin yanında yer aldığı söylenebilir. Bunun dışında Mustafa Kemal Paşa'nın Giresun'a geldiği dönemde Giresun gençliği adına Bilgi Yurdu'nda Paşa'ya hitap eden ünlü halk hatibi, Memduh Necdet'in bu melun suikast girişimini eleştirmek adına da önemli sözler sarf ettiği görülmektedir.

Giresun Türk Ocağı, 1926 yılında yeni yönetimini oluşturmadan önceki Ocak Reisi Muzaffer Bey'in İl Genel Meclisinden Türk Ocağı adına yardım talebinde bulunduğu ve bu talebin Vali Bey tarafından uygun bulunduğu dair yazı dönemin

²²²Ali Fuat Cebesoy, **Siyasi Hatıralar Lozan'dan Cumhuriyete**, Cilt:2, Haz: Osman Selim Kocahanoğlu, Temel Yayınları, İstanbul, 2002, s.209-210

²²³İmzasız, "Heyecanlı Bir Miting" , **İzler Mecmuası**, Işık Matbaası, Giresun, 1 Temmuz 1926,S.16, s.15-16

Giresun gazetelerinde kendine yer bulmuştur. “Giresun Haftalık Resmi Gazetesi” adıyla 1926’da Giresun’da çıkan gazetede ki yazı şu şekildedir:

Türk Ocağına Yardım

“Türk Ocağı Reisi Muzaffer Bey vilayete yazdığı bir tezkire de Ocağa
“Meclis-i Umumi Vilayetce muavenet edilmesini rica etmiştir.

Vali Bey Efendi terviç ile Meclis-i Umumi ’ye havale eylemiştir.

Ocakların gayesi inkılab-ı millimizin teali ve tekâmülü ve yüce milletimizin medeniyet sahasında ilerletilmesi olduğu için Giresun Türk Ocağı’na muavenet-i kafiyede bulunmalarını Muhterem Meclis-i Umumi Azasından rica ederiz.”²²⁴

Haberde görüldüğü üzere Giresun Türk Ocağı bir yardım talebinde bulunmuş ve Vali Bey bu talebi uygun bularak ilgili yere havale etmiştir. Gazete yönetimi de Ocağın önemine; milletimizin olgunlaşmasında ve yükseltilmesindeki çalışmalarına vurgu yaparak İl Genel Meclisi azalarının bu yardımı onaylamalarını rica etmiştir.

Giresun Türk Ocağı, 1926 yılında kuruluşunun yıl dönümü münasebetiyle bir gece organize etmiştir. 21 Şubat gecesi yapılan bu organizasyonda İzler Mecmuası yazarlarından Nuri Ahmet Bey izlenimlerini 1 Mart 1926 tarihli, mecmuanın 8. sayısında kaleme almıştır. Nuri Ahmet Bey, gecenin başlangıcında dostlarıyla muhabbet ederken Türk Ocağı’nda piyano eşliğinde hazin parçalar çalındığını ifade etmiştir. Daha sonra İstiklal Marşı’nın da piyano eşliğinde söylendiğini belirtmektedir. Gece de söz alan Türk Ocağı Reisi Muzaffer Bey nutkunu okumuş ardından Ocakta Ziya Gökalp’i anma etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca gece devam ederken Türk Ocağı ince saz heyeti güzel parçalar çalmış ve gece bu şekilde devam eden etkinliklerle birlikte son bulmuştur.²²⁵

Türk Ocağı 1926 senesinin Nisan ayında senelik kongresini gerçekleştirmiştir. Burada yeni idare heyeti ve murâkabe heyetleri seçilmiştir. Bu seçilen heyet ile ilgili bilgilerin bir kısmı şu şekildedir:

“... Heyet-i İdare riyasetine; Zeynelabidin, Murahhas mesulluğuna;
Doktor Ahmet Haşim, Kitabete; Cemil Hüseyin, Veznedarlığa; İsmail Naci,
Muhasipliğe; Muzaffer Beyler intihab edilmiştir. Yeni Heyet-i İdare
Zeynelabidin Bey gibi kıymetli ve eski bir ocaklıya malikdir. Cemil Hüseyin ve

²²⁴İmzasız, “Türk Ocağına Yardım”, **Giresun Haftalık Resmi Gazetesi**, 13 Şubat 1926, Sene:2, Numara: 55, s.1

²²⁵Nuri Ahmet, “On Beş Günün İzleri, Bir Tesid” **İzler Mecmuası**, Işık Matbaası, Giresun, 1 Mart, 1926, S.8, s.15

İsmail Naci Beyler ise memlekette cemiyet hayatı yaşamış çalışkan ve kıymetli simalardır. Bu zevat-ı muhteremden ümitlerimiz ziyadedir. Şimdiden iyi bir binaya nakl edilmiş ve faideli teşebbüsünde bulunulmuştur. Bir bütçe tanzim edilerek makul bir mesai içerisinde çalışılmaya başlanmıştır.

Yeni arkadaşlarımızı çok hürmet ve samimiyetle tebrik eyler daima muvaffakiyetlerini temenni eyeriz...”²²⁶

Türk Ocağı bu seçim gününün akşamında Ocak Reisi tarafından telgraf suretiyle çeşitli makamlar bizzat bilgilendirilmiştir. Mustafa Kemal Paşa’ya, İsmet Paşa’ya, Ankara’da Türk Ocakları Merkez Heyeti’ne ve Ankara’da Giresun Mebusu Kazım Efendi’ye çekilen telgraflar İzler Mecmuasından aynen aktarılmak suretiyle şu şekildedir:

“Ankara’da Ulu Gazimize,

Senelik derneğini toplayan Giresun Türk Ocağı, medeniyet ve hakikatin nurlu yollarında Türklüğün, gençliğin elinden tutan zat-ı dahiyanelerine karşı besledikleri ta’zim ve tekrim hislerini derin bir fahr ve minnet ile tekrarlar.”

(1)926-4-22

Dernek Reisi: Zeynelabidin

“Ankara’da Kıymetli Baş Vekilimize,

Senelik derneğini toplayan Giresun Türk Ocağı gençliğin çok kıymetli müzahiri olan zat şükran ve minnet hislerini sunar.”

(1)926-4-22

Dernek Reisi: Zeynelabidin

“Ankara’da Türk Ocağı Muhterem Merkezi Heyetine,

Senelik derneğini toplayan Giresun Türk Ocağı kardeşlerine nihayetsiz hürmetlerini sunar ve kıymetli yardım ve irşadlarının devamını dilerler. Kurultay murahhaslığına mebusumuz Musa Kazım Bey’in dernekçe seçildiğini ilave arz ederim.”

(1)926-4-22

Dernek Reisi: Zeynelabidin

²²⁶Zeynelabidin, “On Beş Günün İzleri, Türk Ocağında İntihab”, *İzler*, Işık Matbaası, Giresun, 6 Mayıs 1926, S. 12, s. 15

“Ankara’da Giresun Mebusu Kazım Efendi’ye,
Türk Ocağı Kurultayı için dernekçe vilayetimiz murahhası seçildiniz. Gençliğin
bu hizmetini de lütfen kabul buyurmanızı rica eylerim efendim.”

(1)926-4-22

Dernek Reisi: Zeynelabidin²²⁷

1926 senesinde, Giresun Türk Ocağı Heyeti belirlendikten sonra Nisan ayında çekilen bu telgraflara cevaplar gelmiştir. Verilen bu cevaplar Mayıs ayında İzler Mecmuasında “Türk Ocağımıza Gelen Telgraflar” başlığıyla şu şekilde kendine yer bulmuştur:

“ Geçen nüshamızda Türk Ocağımızın yeni idare heyetinden bahsetmiştik ve derneğin içtimai münasebetiyle Gazi Paşa ve İsmet Paşa Hazretleriyle, mebusumuz Kazım Bey Efendi’ye çekilen telgrafları derç etmiştik. Bu defa da Ocağımıza gelen telgrafnameleri derç ediyoruz.”

“Giresun Türk Ocağı Dernek Reisi Zeynelabidin Bey’e,
Ocağımızın senelik derneği dolayısıyla hakkımda izhar buyurulan hissiyata teşekkür eylerim.”

(1)926- 4-24

Reis-i Cumhur: Gazi Mustafa Kemal

“Giresun Türk Gençler Derneği Riyasetine
Giresun Türk Gençler Derneğinin izhar eylediği hissiyata teşekkür eder ve şuurlu mesaisinde muvaffakiyet dilerim efendim.”

(1)926- 4-25

Baş Vekil: İsmet

“Giresun Türk Ocağı Dernek Riyaset Muhteremesine
Derneğin hakkımdaki teveccüh ve itimadına minnettarane teşekkür ederim efendim.”²²⁸

(1)926- 4-24

Musa Kazım

²²⁷Zeynelabidin, “On Beş Günün İzleri, Türk Ocağında...”, s. 15

²²⁸İmzasız, “On Beş Günün İzleri, Türk Ocağımıza Gelen Telgraflar”, İzler, 18 Mayıs 1926, S.13, s. 14

Giresun Türk Ocağı'nın 1926 senesi etkinliklerine yeni yönetimi oluşturduktan sonra bu telgraflarla heyetini bildirerek başlamıştır. Bu telgraflar Türk Ocağı'nın Gazi Mustafa Kemal ve İsmet Paşa ile münasebeti açısından önem arz etmektedir. Ayrıca bu telgraflardan Musa Kazım'a gönderilen telgrafında önemi büyüktür. Türk Ocakları yeniden etkin bir şekilde faaliyetlerine başladığı 1924 senesinden itibaren yıllık kurultaylar toplamaya başlamıştır. Giresun Türk Ocağı 1925 yılında kurulduktan sonra ilk olarak 1926 Kurultayına bir delege göndermiş ve o kişi de Giresun Mebusu Musa Kazım Bey olmuştur.

Giresun ilçelerinde açılan Türk Ocakları şubeleri de 1926 senesinde çeşitli faaliyetler gerçekleştirmiştir. Şebinkarahisar Türk Ocağı'nda Mehmet Emin Yurdakul bir konferans vermiştir. Yine o dönemde Tirebolu Türk Ocağı'nda da İlk Tedrisat müfettişi Hulusi Bey'in konferans tertip etmiştir.²²⁹ Mehmet Emin Bey ayrıca Giresun Türk Ocağı'na da gelmiş orada bir gün kaldıktan sonra gece Türk Ocağı'nda konaklayarak geceyi gençlerle sohbet edip şiirler okuyarak geçirmiştir.²³⁰

Giresun Türk Ocağı 1926 senesinde de komşu ocaklarla etkileşim halinde olmaya devam etmiştir. Öyle ki Giresun Türk Ocağı; Trabzon Türk Ocağı Saz Heyeti'ni bir konser vermek için Giresun'a davet etmiştir. Trabzon Türk Ocağı Heyeti içerisinde kadın bir sanatçının bulunması da ayrıca dikkat çekmiştir. Bu kişi Trabzon'da ilk kadın konferansçı olarak bilinen Süreyya Hanım'dır.²³¹

Giresun Türk Ocağı 1926 senesine kadar azaları arasında kadınlar bulunmuyordu. 1926 senesinde bu durum farklılık göstermiş ve Erkek ve Kız Orta Mektepleri Musiki muallimesi konumunda bulunan Nebahat Hanım Giresun Türk Ocağı'na üye olmuştur.²³² Nebahat Hanım Giresun Türk Ocağı'nın ilk kadın üyesi olması bakımından önemli bir yere sahiptir.

1926 senesinde Giresun Türk Ocağı'nda tiyatro faaliyetlerinin de tüm hızıyla devam ettiği görülmektedir. Milli Sahne heyeti Giresun'u ziyaret ederek oyunlar sergilemiş ve gerek ülke içinden gerekse ülke dışından kişiler Ocak'ta misafir edilerek Giresun halkına sanat alanında katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

²²⁹H. Tuncer, Y. Hacaloğlu, R. Memişoğlu, **Türk Ocakları ...**, s. 194, İ. Karaer, **Türk Ocakları ...**, s.85

²³⁰O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.29

²³¹Z. Arslan, **Trabzon Türk...**, s. 41

²³²O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.30

Giresun Türk Ocağı şehirde ki özel günlerin kutlanmasında da öncü olmuştur. 1926 senesinde Giresun'da Cumhuriyet Bayramı etkinlikleri oldukça renkli geçmiştir. Özellikle yerel kaynaklarda bu konuyla ilgili çok fazla bilgiye rastlanabilmektedir. Türk Ocağı 'da bu kutlamaların gün boyu içerisinde olmuştur. Ocak yönetimi aynı gece Ocak binasında da etkinlikler gerçekleştirmiştir.²³³

Türk Ocağı 1926 yılında kendi yaptığı etkinliklerin yanında salonunu farklı kuruluşların etkinliklerine de açmıştır. Mayıs ayının sonlarına doğru Tayyare Cemiyeti Giresun'da genel bir toplantı yapmıştır. Türk Ocağı salonunda yapılan bu toplantıya oldukça yoğun bir katılım olmuş ve fındık fiyatı başta olmak üzere memleketin meseleleri görüşülmüştür. Tayyare Cemiyeti reisi burada bir nutuk vermiş ve o nutukta İzler Mecmuasında aynen yer bulmuştur.²³⁴

Giresun Türk Ocağı 1926 senesinde üye aidatlarına yönelik bir ilan vermiştir. Yeşilgiresun Gazetesi'nde verilen ilanda üyelerin aidatlarını geciktirmemesi gerektiği ve aidatını veremeyenlerin de Cumartesi, Pazartesi ve Çarşamba akşamları ocak muhasipliğine ödeme yapabilecekleri bilgisi yer almaktadır.²³⁵

1927 senesinde Giresun Türk Ocağı;

1927 senesi Türk Ocakları için yurt genelinde oldukça önemli bir yıl olarak dikkat çekmektedir. Ocakların 1931 senesinde kapanmasına giden yolda 1927 yılında alınan kararların etkisi büyüktür. 1927 senesinde yapılan Türk Ocakları kurultayında, Türk Ocağı mesai programında büyük değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Bu yıl Türk Ocakları'nın CHF'ye yaklaştırıldığı yıl olmuş hatta CHF denetimi altında bir kuruluş olarak sayılmıştır. Oldukça yoğun geçen bu 1927 Kurultayı 170 delegenin katılımıyla toplanmıştır.²³⁶ Giresun'u temsilen bu kurultaya ünlü halk hatibi Doktor Memduh Necdet Bey katılmıştır.²³⁷ Giresun Türk Ocağı temsilcisi olarak katıldığı bu "Dördüncü Türk Ocakları Umumi Kongresinde", Memduh Necdet; yer yer genel merkezin şubeler üzerindeki tutumunu eleştirmiştir. Söz hakkı alan Memduh Necdet Bey'in kurultaydaki konuşmasının bir kısmı zabitlerde şu şekilde yer almıştır:

²³³İmzasız, "Madam Anina Kromovel- M. Kromovel", **İzler**, (15 Teşrin-i Sani 1926), S.20, s. 15

²³⁴İmzasız, "On Beş Günün İzleri, Tayyare-i İçtimai", **İzler**, (16 Haziran 1926), S.15, s.15

²³⁵O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.30

²³⁶F. Üstel, **İmparatorluktan Ulus...**, s.227-228

²³⁷F. Üstel, **İmparatorluktan Ulus...**, s.254

“Memduh Necdet Bey (Giresun) – Aziz Arkadaşlar! Ben sözüme Büyük Gazi'nin çok veciz olan bir cümlesiyle başlayacağım. Büyük Gazi diyor ki! “Her şeyde vazıh(açık) olunuz, her şeyi dürüst ve doğru söyleyiniz.” Ben kimsenin hatır ve gönlüne bakmadan yalnız Ocaklılık gayesiyle, yalnız Türk milletinin gayesiyle bildiklerimi çok açık ve vazıh söyleyeceğim:

Müfettişlik ve mümessillikler bahsinde bu sene memleketin muhtelif köşelerindeki Ocakların teftiş edildiği bahsi vardır. Hâlbuki benim tabii bulunduğum Ocakta pek vecih bir hadise cereyan etmiştir. Ve bu hadise bir arkadaşımız tarafından Merkez Heyeti'ne ihbar edilmiştir. Ve bizim Ocağımıza bir müfettiş gelip tahkik etmemiştir. (Hangi Ocak sesleri...) Giresun Türk Ocağı Efendim...”²³⁸

Konusunu açtığı bu bahis ile ilgili açıklamalarda bulunan Doktor Necdet Bey: Giresun Türk Ocağı'nda yapılan Cumhuriyet Bayramı etkinliklerinin son bölümünde, uygunsuz hallerde; sarhoş ve bar kadınları ile katılan şahısların olduğu ve bunların Türk Ocağı'na dair halkta olumsuz izlenim bıraktığını ifade etmiştir. Doktor Necdet Bey bu hususla ilgili müfettiş denetimi istediklerini ancak herhangi bir yanıt alamadıklarını belirtmiştir. Bu durum Türk Ocaklıların yeri geldiğinde kendi arkadaşlarını da eleştirerek doğruyu bulmaya çalıştıklarını göstermektedir. Bir diğer eleştirisini de rozetler hususunda yapan Memduh Necdet, rozetlerin Türk sanatkarlar tarafından tasarlanabileceğini ve milli olanın tercih edilmesi gerektiği yönünde fikirlerini ifade ettiği kurultay zabıtlarında yer almaktadır. Ayrıca Türk Yurdu'na abone olmayanların bildirilmesinin istendiği yönündeki tamime karşı çıkan Memduh Necdet; “Gelecekte Merkez Heyetimize rica ediyorum, arkadaşlarıma hitap ederken demokrat bir ruhla, çok milli bir ruhla hitap etsinler.” ifadelerini kullanmıştır.²³⁹

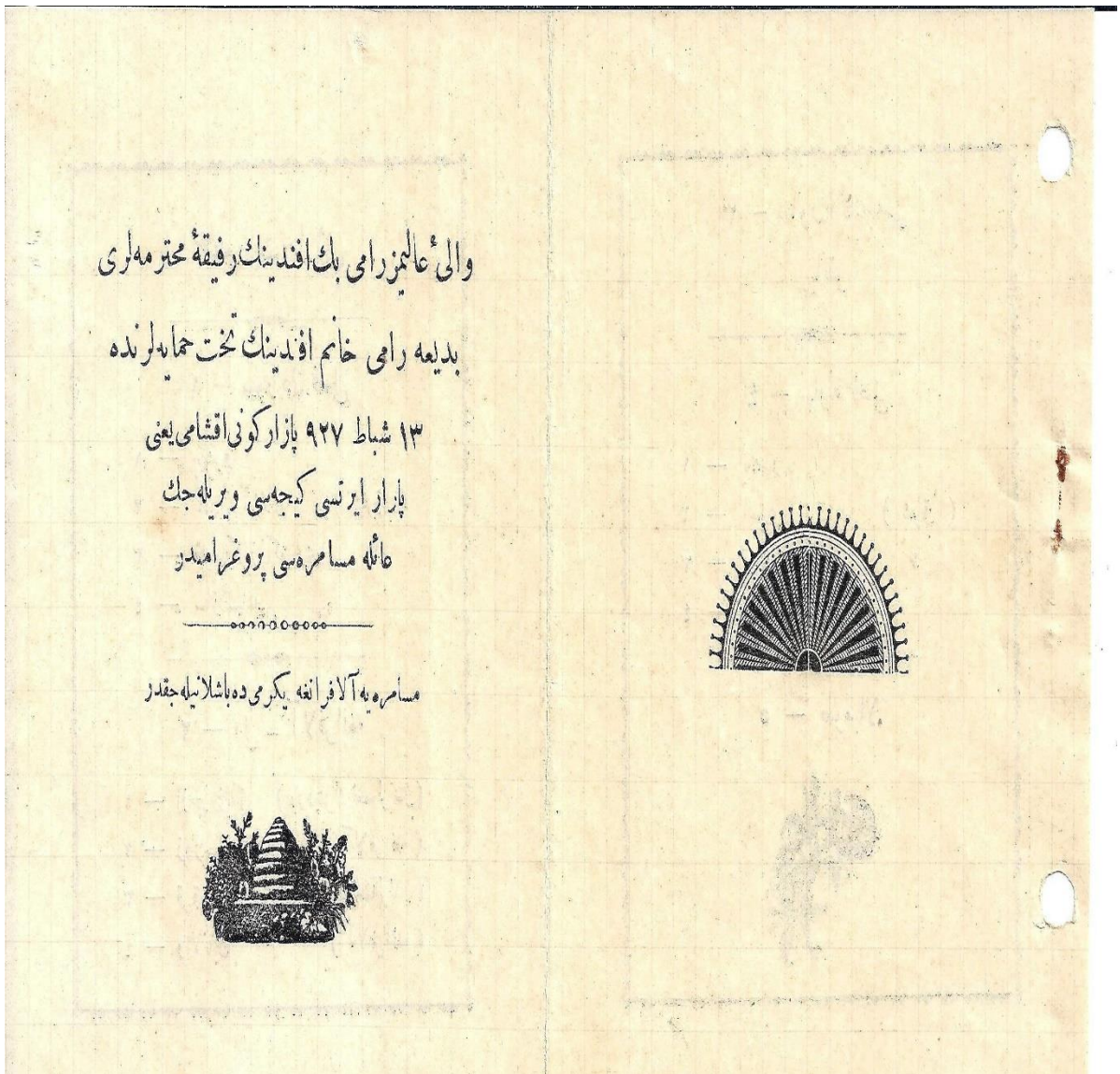
Giresun Türk Ocağı 1927 yılı içerisinde; kültür, sanat, spor, yardım vb. pek çok alanda faaliyetlerine devam etmiştir. Ocak bu yıl yeni seçilen heyet önderliğinde geniş çaplı bir eğlence tertip etmiştir. Ulaşılan bu müsamere davetiyesinde ‘Türk Ocağı Müsameresi, Martın 31’nci Perşembe günü akşamı saat 21’de’ diye not düşülmüştür. Davetiyeye kadın erkek herkesin gelebileceği eklenmiştir. Davetiye iç ve dış olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Dış kısmının bir bölümü, yapılacak olan merasimle ilgili yer, zaman gibi bilgileri içerirken diğer bölümü ise Türk Ocağı'nın yeni sene için

²³⁸Türk Ocağı Kurultay Zabıtları, **Türk Ocakları Kurultayı**, 1927,s. 97.

²³⁹F. Üstel, **İmparatorluktan Ulus...**, s.234-235

Türk Ocağı'nın çalışmalarının yanında dönemin Giresun Valisi Rami Bey'in eşi Bedia Hanım önderliğinde Türk Ocağı'nda bir aile müsameresi düzenlenmiştir. Bu müsamerenin davetiyesi günümüzde Topallı Arşivinde bulunup buradan temin edilmiştir. Bu belgede yine iç ve dış olarak iki bölümden oluşmaktadır. Dış kısmı aşağıda verilmiştir. İç kısmı ise program akışı şeklindedir ve ekler kısmında sunulacaktır. Dış kısmı ile ilgili ulaşılan bilgiler çevirisiyle birlikte şu şekildedir:

Belge-20: Giresun Valisi Rami Bey'in eşi Bedia Hanım'ın tertip ettiği aile müsameresi davetiyesi.²⁴¹

²⁴¹Topallı Arşivi

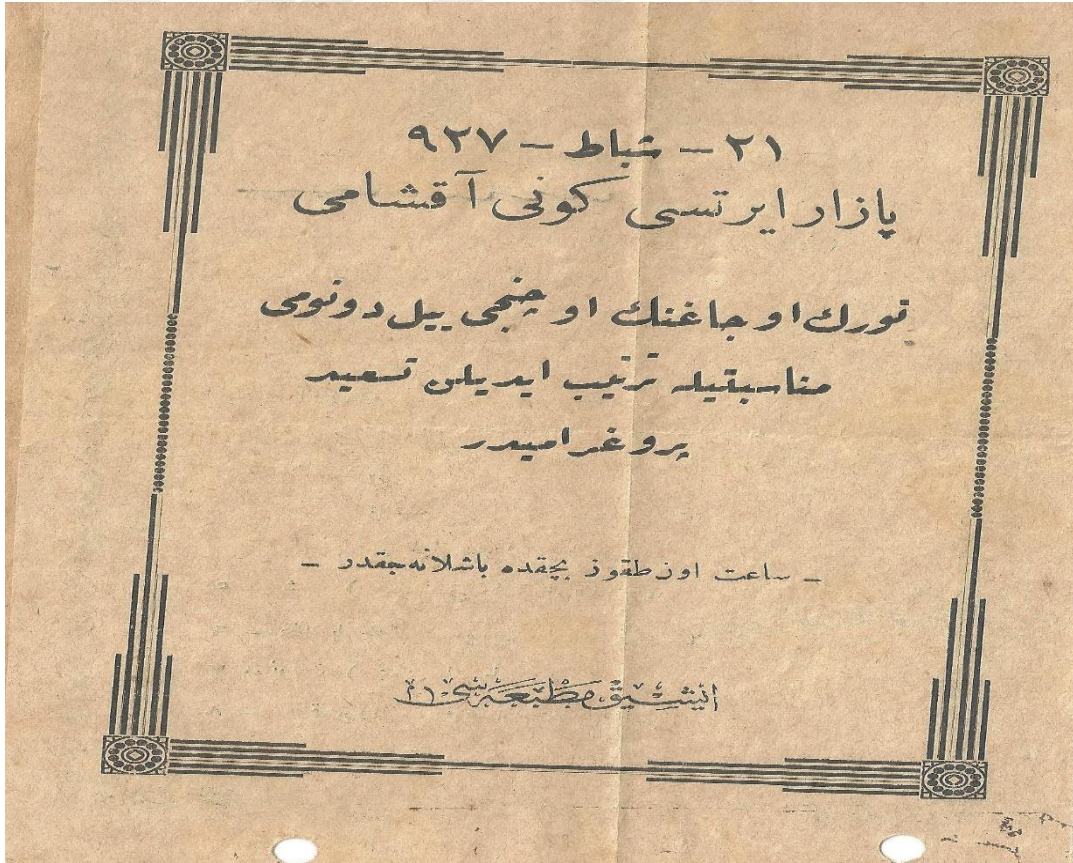
Vali-î Âlimiz Rami Bey Efendinin refikâ-ı muhteremeleri Bedia Rami Hanım Efendinin Tahtı himayelerinde 31 Şubat (1)927 Pazar günü akşamı yani pazartesi gecesi verilecek aile müsameresi programdır.

-----*****-----

Müsamereye alafranga Yirmi'de başlanacaktır.

Giresun Türk Ocağı 1927 senesinde de önceki yıllarda olduğu gibi kuruluş yıl dönümü etkinlikleri gerçekleştirmiştir. Bu etkinliğe ait davetiye Osman Fikret Topallı'dan şu şekilde günümüze ulaşmıştır.

Belge-21: Türk Ocağı'nda 21 Şubat 1927 tarihinde düzenlenen müsamere davetiyesi. ²⁴²

21 Şubat (1)927

Pazartesi Günü Akşamı

Türk Ocağının Üçüncü Yıl Dönümü Münasebetiyle Tertib Edilmiş Tesid Programıdır.

Saat on dokuz buçuk da başlanacaktır.

1928 senesinde Giresun Türk Ocağı;

Giresun Türk Ocağı 1928 yılı faaliyetlerine 10 Şubat seçimlerinin ardından başlamıştır. Yapılan seçimlerde kurultay üyesi olarak, Giresun milletvekili Musa Kazım Bey belirlenmiştir. Ocak İdare Heyeti şu şekilde teşekkül etmiştir:

Reis: Hacı Ahmetzade Hasan Tahsin Bey,

Murahhas: Dr. Ahmet Hocacı,

Kâtip: İlk Tedrisat Müfettişi Cemil Hüseyin Bey,

Muhasip: Aykut Alpzade Muzaffer Bey, Aza: Cemşitzade Nuri Ahmet Bey,

Veznedar: Kara Mustafazade Osman Nuri Bey,

Denetleme Kurulu: Evkaf Müdürü: Servet Bey, Tapu Baş Kâtibi: Emin Bey, Kösezade Ziya Bey olarak belirlenmiştir.

Bu yeni heyet ocağın mali tablosunu güçlendirmek için, o dönem Giresun'da sinema faaliyetleri yürüten Lale Sineması ile de bir reklam protokolü gerçekleştirmiştir.²⁴³

Ocak 1928 senesinin Mart ayında, Türk Ocaklarının yıl dönümü münasebetiyle bir dizi etkinlik düzenlemiş ve bu etkinlikler Yeşil Giresun Gazetesinde de yer almıştır. Yeşil Giresun Gazetesi'nin 29 Mart 1928 tarihli sayısında ki yazı şu şekildedir:

Ocaklılar Bayramı

“Şehrimiz Ocağında bayramın 3. Günü akşamı 25 Mart (1)928 gecesini Türk Ocaklarının yıl dönümü münasebetiyle gayet canlı ve hararetleli merasim yapıldı. Bütün ocaklılar ve davetli zevat salonları doldurmuştu. Misafirlere kahve, çay ikram edilmekte, herkes memnun ve de hasbihalde bulunmakta idi. Merasime İstiklal Marşı ile başlandı. Müteakiben Ocak Reisi Hasan Tahsin Bey tarafından Türk Ocakları hakkında güzel ve mefsul bir tarihçe yapıldı.

Tahsin Bey kürsüden alkışlarla indi.

²⁴³O. Karaman, *Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...*, s.32

Ocağın ince saz heyeti alaturka parçalar çaldılar. Avni Necmettin Bey tarafından alaturka fasıllar, Kemani Hayrettin Bey tarafından alafranga klasik parçalar, Mümin Bey tarafından kemanla alaturka taksimler yapıldı.

Kartvizit üzerine yazılmış Oyunlar salonu neşelere garp etti ve bu gecenin en canlı bir hatırası olarak muhafaza edildi.

Belik Oltası naz ve eda ile çekilmese idi daha neşeli olacaktı. Her nedense oltaya kimse yanaşmıyordu. Mamafih buna rağmen çoklarına Kederledi. Birçokları yanında bu biber, soğan, tuz ve ağızları haşlandı.

..... geç vakitlere kadar devam etti ve bu güzel gece de bu suretle hitam buldu.”²⁴⁴

Yeşil Giresun Gazetesi’nde de görüldüğü üzere Giresun Türk Ocağı yapmış olduğu faaliyetleri mutlaka kültür ve sanat etkinlikleriyle zenginleştirerek halka katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Ocak Reisinin, Türk Ocakları tarihiyle ilgili konuşma yapması milli ve kültürel açıdan, musiki heyetinin farklı tarzda müzikleri dinleyicilerine (alaturka, alafranga) sunması sanatsal açıdan Ocağın etkinliklerini göstermektedir. Giresun Türk Ocağı 1928 yılında olduğu gibi diğer yıllarda da Ocağın açılış yıldönümünü kutlamış ve gerçekleştirdiği etkinliklerle birlikte Giresun halkına sosyal ve kültürel anlamda önemli hizmetler sunmuştur.

Türk Ocakları 23 Nisan 1928 günü “Türk Ocakları Beşinci Kurultayı’nı” toplamıştır. Bu kurultaya Giresun Türk Ocağı adına; Mebus Musa Kazım Bey katılmıştır. Bu beşinci kurultayın delege listesi incelendiğinde Giresun’un ilçelerinden de temsilcilerin yer aldığı görülmektedir. Alucra adına; Tefik Bey, Şebinkarahisar adına; İsmail Hakkı Bey, Görele adına; Ali Şevket Bey’in kurultaya katılan delegeler olduğu kayıtlarda yer almaktadır.²⁴⁵

Türk Yurdu dergisinin 1928 yılında çıkan sayıları incelendiğinde Giresun Türk Ocağı ile ilgili çeşitli haberlerin yapıldığını görmekteyiz. 1928 yılının Şubat ayında ki sayıda Giresun Türk Ocağı’nın yeni idare heyetini merkeze bildiren Ocaklar arasında olduğu bilgisi yer almaktadır.²⁴⁶ Mart ayı sayısında ise Ocakların bütçeleri ile ilgili bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Bu listede; Giresun, Tirebolu, Görele, Alucra,

²⁴⁴Yeşil Giresun Gazetesi, Işık Matbaası, 29 Mart (1)928, Sene:3, Numara: 104, s.1

²⁴⁵M. Uzun, Y. Hacaloğlu, **Türk Ocakları Belgeseli...**, s.16-17

²⁴⁶“Bir Aylık Ocak Haberleri- Ocak Demekleri”, **Türk Yurdu**, (Şubat-1928), Tütübay Yayınları, C.13, S.196-35, Ankara 2001, s.123-124

Şebinkarahisar gibi günümüz Giresun sınırlarında faaliyetlerini sürdüren Türk Ocakları'nın bütçe bilgileri bulunmaktadır. Verilen listeye bakıldığında Giresun Türk Ocağı'nın sadece 1927 yılına ait bütçe bilgisi bulunmaktadır. Buna göre Giresun Türk Ocağı'nın 1927 yılı bütçesinin 5871 Lira olduğu görülmektedir.²⁴⁷ Ocağın 1928 yılı bütçesi ise 5775 Lira olduğu bilgisi Türk Ocakları Tarihi adlı kitapta yer almaktadır.²⁴⁸ Ocakların 1927 ve 1928 yılı bütçelerine bakarak yaptığımız kıyaslama da Giresun Türk Ocağı'nın kendi ölçüğünde ki Ocaklara göre iyi durumda olduğu kanısına varılabilmektedir.

1928 yılı ülke genelindeki ocakların denetlenmesi açısından da önemli bir yıldır. Ocakların denetlenmesi için öncelikle bir denetleme heyeti oluşturulmuş ve daha sonra da ocaklar genel olarak: Şark Mıntıkası, Garp Mıntıkası, Şimal Mıntıkası, Cenup Mıntıkası ve Merkez Mıntıkası olmak üzere 5 mıntıkaya ayrılmıştır. Bazı ocakların ise teftiş mıntıklarının dışında bırakılarak muvakkat müfettişler vasıtasıyla denetlenmesi kararlaştırılmıştır. Giresun Türk Ocağı bu mıntıklar içerisinde Şimal Mıntıkası içerisinde yer almıştır. Şimal Mıntıkası'nın teftişi için Zonguldak Mebusu Ragıb Bey görevlendirilmiştir.²⁴⁹ Türk Ocakları 1927 ve 1928 yılı içerisinde gerçekleştirmiş olduğu teftişleri 1928 Kurultayında bir rapor olarak merkez heyetine sunmuştur. Türk Yurdu Mecmuası'nın Nisan 1928 sayısına göre teftiş geçiren toplamda 75 Ocağın bulunduğu bilgisi yer almaktadır. Bu ocaklardan biri de Giresun Türk Ocağı'dır. Ocakların teftişi neticesinde sunulan rapora bakıldığında; Türk Ocakları şubelerinin, yasanın uygun gördüğü şekilde, cumhuriyet ve inkılapların esaslarına bağlı olarak faaliyetlerini sürdürdükleri görülmektedir.²⁵⁰

²⁴⁷"Bir Aylık Ocak Haberleri-Ocaklar Bütçesi", **Türk Yurdu**, (Mart-1928), Tütibay Yayınları, C.13, S.197-36, Ankara 2001, s.179-180

²⁴⁸H. Tuncer, Y. Hacıoğlu, R. Memişoğlu, **Türk Ocakları...**, s. 285

²⁴⁹"Ocak Müfettişleri ve Mıntıkları", **Türk Yurdu**, (Mayıs-1928), Tütibay Yayınları, C.13, S.199-38, Ankara 2001, s.291-292

²⁵⁰"Merkez Heyetinin 1928 Kurultayına Arz Ettiği Umumi Rapor", **Türk Yurdu**, (Nisan-1928), Tütibay Yayınları, C.13, S.198-37, Ankara 2001, s.230

Türk Ocakları faaliyetlerini yürütürken zaman zaman belediyelerden ve çeşitli devlet kurumlarından maddi destek almıştır. Giresun Belediyesi de 1928 yılı içerisinde Türk Ocağı'na 5.000²⁵¹ lira bağışta bulunmuştur.²⁵²

Giresun Türk Ocağı yurdumuzda yaşanan afetlere de kayıtsız kalmamıştır. 1928 İzmir'de bir deprem felaketi yaşanmıştır. Bu felaketin ardından Ocaklar, yurt genelinde yardım toplayarak İzmir'e ulaştırmıştır. Giresun Türk Ocağı da yardımını ulaştırılan dernekler arasında yer almıştır.²⁵³

Giresun Türk Ocağı şubesi tarihi ve kültürel mirasın yaşatılması için 1928 yılında bir müze kurmuştur.²⁵⁴ Aynı dönemde Yozgat Türk Ocağı da benzer bir koleksiyon çalışması yürütmüştür. Yozgat Ocağı daha sonra yerli mallarının tanıtımı ve kullanımına teşvik amacıyla bir sergi açmıştır. Bu sergiye yurdun çeşitli yörelerinden ürünler getirilerek sergilenmiştir. Yozgat Türk Ocağı'nın numune getirttiği illerden biri de Giresun'dur.²⁵⁵ Ocakların ortaklaşa yürüttüğü bu faaliyetler yurt içerisinde birlik ve beraberliğin sağlanmasına, toplumsal ilişkilerin kuvvetlenmesine katkıda bulunması açısından önem arz etmektedir.

1928 yılında ülkemizdeki önemli gelişmelerden biri de “Yeni Türk Harflerinin Kabulü” ile ilgili yasanın onaylanmasıdır. Bu yeni harfler kabul edildikten sonra Türk Ocakları da yeni harfleri hızlı bir şekilde benimsemiştir. Türk Ocakları bu dönemde gerçekleştirilen inkılapların destekleyicisi ve öncüsü konumunda olmuştur. Türk Ocakları hizmete sunduğu kurs faaliyetleriyle birlikte yurdun her köşesinde on binlerce kişiye Yeni Türk Harflerini ve okuma yazmayı öğretmiştir. Bu sayede Türk Ocakları hem ülke yöneticilerinin takdirini toplamış hem de ülke basının da adından övgüyle bahsettirmiştir. Cumhuriyetin İlanından itibaren Türk Ocakları ülkemizde

²⁵¹Türk Yurdu Mecmuasında bu rakam 5.000 lira olarak verilmektedir. Ancak rakamla ilgili farklı miktarlar belirtilmektedir. **Türk Yurdu Mecmuası, Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi** ve İbrahim Karaer'in “**Türk Ocakları (1912-1931)**”, H. Tuncer, Y. Hacıoğlu, R. Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi** gibi kaynaklarda rakam 5.000 lira şeklinde verilmiştir. Fakat, **Yeşil Giresun Gazetesi'ne Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun** adlı eserin “Bilgi Yurdu Derneği Giresun Türk Ocağı Şubesi” adlı bölümün 33. Sayfasında, Oktay Karaman bu rakamı dönemin yerel gazetelerini inceleyerek 500 lira olarak vermektedir. Bu hususla ilgili farklı bilgilerin bulunduğunu söylemekte yarar vardır. Giresun Türk Ocağı'nın 1927-1928 yıllarındaki bütçelerinin zaten 5000 lira civarında olduğu göz önüne alınırsa bu rakamın 500 lira civarı olduğu şeklindeki bilginin daha doğru olabileceği düşünülebilmektedir.

²⁵²İ. Karaer, **Türk Ocakları (1912-1931) ...**, s. 27

²⁵³“İzmir Felaketi ve Ocaklarımız”, **Türk Yurdu**, (Mayıs-1928), Tütibay Yayınları, C. 13, S.199-38, Ankara 2001, s.289

²⁵⁴O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.33

²⁵⁵“Bir Aylık Ocak Haberleri-Ocakların Muhtelif Mesailer- Yozgat Ocağı'nda”, **Türk Yurdu**, (Ekim-1928), Tütibay Yayınları, C.14, S.204/43, Ankara 2001, s.184

kültürel gelişimin en önemli merkezlerinden biri konumundaydı. Bu destekleyici yanını yeni harflerin öğretiminde de kullanmış, milletimizin aydınlatılmasında tüm imkânlarını seferber etmiştir. Türk Ocakları bu dönemde Millet Mektepleri 'ne büyük katkı sağlamış, Türk Ocaklı muallimler açılan kurslarda aktif rol alarak yeni harflerin halka öğretilmesinde büyük yararlılık göstermişlerdir.²⁵⁶

Türk Ocakları kurulduğu tarihten itibaren kütüphane ve ocaklarda okuma salonları oluşturma konusuna büyük önem vermiştir. Halkın aydınlatılması, kültürümüzün ve tarihimizin öğretilmesi için kütüphanelerin kurulması ve zenginleştirilmesi hususunda çalışmalar yapılmıştır.²⁵⁷Giresun Türk Ocağı II. Döneminde de yine kütüphane kurmak için girişimde bulunmuştur. 1928 yılında açmış olduğu kütüphane ile Giresun ahalisine hizmet vermiştir.²⁵⁸

1929 senesinde Giresun Türk Ocağı;

1929 senesi Amerika'da başlayan ve tüm dünyaya yayılan ekonomik buhran dolayısıyla Türkiye'de de oldukça sıkıntılı geçen bir yıl olmuştur. Zorlu ekonomik koşullar, harf devrimi dolayısıyla yaşanan uyum süreci, ülkede çok partili hayata geçiş denemeleri bu yılların sorunları olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca Mustafa Kemal Paşa'nın Türk Ocakları'na gerçekleştirmiş olduğu ziyaretlerde Türk Ocaklarından övgüyle bahsetmesi ve Ocakların CHF'ye rakipmiş gibi algılanması da Türk Ocakları'nı zorlu bir sürece sokmuştur. Tüm bu sebeplerin ortak sonucu olarak; 1931 senesinde Ocakların kapanmasına doğru giden bu yolda Türk Ocakları'nın yavaş yavaş güç kaybetmeye başladığı söylenebilir. Giresun Türk Ocağı'nın etkinlikleri de her ne kadar eski düzeninde gerçekleştirilmeye çalışılsa da yurt genelindeki bu zor koşulların Giresun Ocağı'nı da etkilediği söylenebilir.

Giresun Türk Ocağı 1929 yılı itibariyle Ocağın, Bilgi Yurdu'ndan dönüşerek Türk Ocağı adıyla faaliyetlerine başladığı 5. Yılına girmiştir. Bu sebeple Ocak her yıl olduğu gibi 25 Mart tarihinde Ocaklılar Bayramı'nı kutlamıştır. Ocak yapacak olduğu

²⁵⁶Günver Güneş, Müslime Güneş, "Türk Ocakları ve Harf İnkılabı", **80. Yılında Türk Harf İnkılabı Uluslararası Sempozyumu 10-11 Kasım 2008**, Editör; Tülay Alim Baran, Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 2009, s.197

²⁵⁷Murat Şahin, **Türk Ocaklarının Eğitim ve Kültür Faaliyetleri (1912-1931)**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2009, s. 140

²⁵⁸H. Tuncer, Y. Hacaloğlu, R. Memişoğlu, **Türk Ocakları...**, s. 253

merasimi önceden halka duyurmuş ve o gece önce bir konferans verilmiş ardından da Ocağın musiki heyeti tarafından bir müzik etkinliği gerçekleştirilmiştir.²⁵⁹

Ocak ekonomik imkânsızlıklara rağmen 1929'un son ayında bir atölye kurarak kadınlara yönelik dikiş nakış kursu açmıştır.²⁶⁰

1930 senesinde Giresun Türk Ocağı;

Giresun Türk Ocağı 1930 yılı Şubat ayında ocağın yeni yönetim kurulu oluşturmuştur. Ocak yönetimi şu kişilerden meydana gelmiştir:

Ocak reisliğine; Hacı Ahmetoğlu Hasan Tahsin Bey,
Kâtipliğe; Kumaşoğlu Cemil Hüseyin Bey,
Muhasipliğe; Aykut Alpoğlu Muzaffer Bey,
Veznedarlığa; Yosmaoğlu Saffet Bey,
Aza; Cemşitoğlu Nuri Ahmet Bey,
Aza; Karamustafaoğlu Osman Bey,
Aza; Evkaf Müdürü Servet Bey,
Murakabe Heyetine; Tacalioğlu Temel Bey, Cerdalcıoğlu Emin Bey, Sarı Alemdaroğlu Şükrü Bey olarak belirlenmiştir.

Yeni yönetim faaliyetlerine başladıktan sekiz ay sonra Ocak Reisi Hacı Ahmetoğlu Hasan Tahsin Bey ocak reisliğinden istifa etmiştir. Onun yerine ocak reisliğini kâtip olarak göreve başlayan Cemil Hüseyin Bey yapmaya başlamıştır. Aynı yıl Türk Ocakları Genel Kurulu'nun gerçekleştirdiği kongrede ise Giresun Ocağı'nı temsilen yeniden Musa Kazım Bey seçilmiştir.²⁶¹

Giresun Türk Ocağı 1930 yılında da haftada iki gün olmak suretiyle konferanslarını sürdürmüştür. Giresun ahalisine katkıda bulunmak için Türk tarihi, Türk dili, din ve iktisat gibi pek çok alanda konferanslar verilerek yeni devletimize milli bilinci yüksek vatandaşlar yetiştirilmeye çalışılmıştır.²⁶²

Giresun Türk Ocağı'nın 1930 yılı etkinlikleri arasında yardım faaliyetlerinin de bulunduğu görülmektedir. Ocak, Orta Mektepte okuyan yardıma muhtaç çocuklar için yapılan kampanyaya destek vermiştir.²⁶³

²⁵⁹Oktay Karaman, "Türk Ocakları Giresun Şubesinin Kuruluşu ve Faaliyetleri", **Türk Yurdu**, (Eylül- 2002), C. 22, S.181, Ankara 2002, s.4

²⁶⁰O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.36

²⁶¹O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.36

²⁶²O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.49

²⁶³O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.36

1931 senesinde Giresun Türk Ocağı;

1931 yılı Türk Ocakları için oldukça karışık geçen bir yıl olmuştur. Yurt genelindeki tüm ocaklar kapatılarak Halkevlerine dönüştürülmüş ve ocakların tüm varlığı CHF'ye devredilmiştir.

Türk Ocakları'nın kapatıldığı yıl yurt genelinde 260'ın üzerinde şubesi ve 30.000'in üzerinde azası bulunmaktaydı. Türk Ocakları şube ve üye sayıları bakımından dönemin en önemli sivil toplum örgütü durumunda bulunuyordu. Üyeleri halk tarafından itibar gören, kültür düzeyi yüksek ve seçkin kişilerdi. Mustafa Kemal Paşa yurt gezilerinde mutlaka gittiği yerlerdeki Türk Ocağı şubelerine uğrar ve ocak üyeleriyle hasbihal ederdi. Bu seyahatleri sonunda Mustafa Kemal Paşa inkılapların yerleşmesinde ocakların katkılarında bahsetmiş ve ocaklardan daha iyi faydalanılması gerektiğini vurgulamıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın Türk Ocakları'na olan bu yakın tutumu CHF'li bazı kişiler tarafından tehlikeli bulunmuştur. Sonrasında bazı partililer tarafından apar topar ocakların kapatılacağına dair 20 Mart 1931 tarihinde bir haber kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bu tarihten beş gün sonra karar resmi olarak yayınlanmış ve Türk Ocakları' da 10 Nisan 1931 tarihinde topladığı kurultayda kararı üyelerine duyurmuştur.²⁶⁴

10 Nisan 1931 tarihinde tüm Türkiye'de ki ocaklarla birlikte Giresun Türk Ocağı 'da faaliyetlerine son vermiştir. Giresun Türk Ocağı'ndan sonra açılan Giresun Halkevi de faaliyetlerine Giresun Türk Ocağı çizgisinde devam etmiş ama zamanla bu çizgiyi koruyamadığı görülmüştür. Yurt genelinde Türk Ocakları kapatılınca ocak üyeleri Halkevlerinin üyesi olarak kabul edilmiş ancak ilerleyen yıllarda Halkevlerinin farklı bir çizgide devam ettiğini gören Ocaklılar, Halkevlerinden ayrılarak yeniden Türk Ocakları teşkilatının çalışmalarına başlaması için girişimlerde bulunmuşlardır.²⁶⁵

Çalışmanın bu bölümünde Giresun Türk Ocağı'nın 1925 ile 1931 yılları arasında gerçekleştirdiği etkinlikler kronolojik olarak verilmeye çalışılmıştır. Bu tarihler arasında Giresun'da bilimsel ve kültürel gelişmelerin öncüsü Giresun Türk Ocağı olmuştur. Giresun Türk Ocağı; konferanslar vermiş, kurslar açmış, musiki örgütü kurmuş, spor kulübü oluşturmuş, yardım faaliyetleri düzenlemiş ve daha pek

²⁶⁴İsmail Acar, **Türk Ocakları**, Türk Ocakları Balıkesir Şubesi Kültür Yayınları, Balıkesir, 2005, s.86-88

²⁶⁵O. Karaman, "**Türk Ocakları Giresun Şubesinin...**", s.49

çok alanda Giresun'a hizmet vermiştir. Yeni bölümde bu hizmetler alanlara ayrılarak detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

3.1. Giresun Türk Ocağı'nın Faaliyet Alanları

Türk Ocakları kuruluş yılı olan 1912 senesinden itibaren; Osmanlı'nın son dönemlerinde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında, ülkemizdeki bilimsel, sosyal, kültürel gelişmelerin öncüsü durumunda olmuştur. Oldukça geniş bir yelpazede faaliyetlerini sürdüren Türk Ocağı, Osmanlı topraklarındaki önemli bir boşluğu doldurmak için tüm kollarıyla birlikte faaliyetlerini yürütmüştür.

Türk Ocakları faaliyetlerini gerçekleştirirken kuruluş vesikasında belirlediği amaçlarını asla göz ardı etmemiş ve çalışmalarını bu vesika doğrultusunda yürütmüştür. Ocağın faaliyetlerini yürütürken belirlediği temel prensip şu şekildedir:

“Türk'e milli varlığını tanıtmak, Türk kültürünü geliştirerek kültür alanında Türk milli birliğini meydana getirmek, Türk'ün fakirine, yoksuluna, hastasına yardım etmek, fikren, iktisaden Türk'ün gelişmesine çalışarak medeni bir Türk toplumu yaratmaktır.”²⁶⁶

Türk Ocağı'nın Karadeniz Bölgesinde kurulan ilk şubelerinden Giresun Türk Ocağı'na bakıldığında, Ocağın Türk Ocağı tüzüğüne uygun olarak şehirdeki faaliyetlerin en önemli temsilcisi olduğu görülmektedir. Gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerde öncelikli olarak Giresun halkının ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran Giresun Türk Ocağı, ülkedeki yeniliklerin de Giresun'da ki öncüsü olarak Yeni Türk Devleti'nin sağlam bir zemine oturtulmasında önemli katkılar sağlamıştır. Ocağın faaliyetlerini yürütürken hedefini; “Giresun gençliğini yetiştirmek ve halkın aydınlatılması” olarak belirlediği görülmektedir. Giresun Türk Ocağı'nın bu amaçla gerçekleştirdiği çalışmalara bakıldığında çalışmaların; konferanslar, kurslar, müsamereler, müzik, tiyatro, spor, kütüphanecilik, yardım faaliyetleri gibi oldukça geniş bir alanı kapsadığı görülmektedir.

3.1.1. Kültürel Faaliyetler

Giresun Türk Ocağı'nın gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin önemli bir kısmı kültür faaliyetleridir. Bu bölümde Giresun Türk Ocağı'nın konferanslar, kurslar, kütüphane, yayın ve müzecilik gibi kültürel çalışmaları incelenecektir.

²⁶⁶Hasan Ferid Cansever, **Türk Ocakları ve Hizmet Anlayışımız**, Haz. Yücel Hacaloğlu, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1995, s.16

3.1.1.1. Konferanslar

Giresun Türk Ocağı kurulduğu ilk döneminden itibaren konferanslar aracılığıyla halkın bilinçlendirilmesine büyük önem vermiştir. Giresun Türk Ocağı'nın 1918 yılında kapanmasının ardından, 1923 yılında Giresun'da, Türk Ocağı'nın görevini üstlenen Bilgi Yurdu Derneği de yine konferanslar vererek Giresun gençliğinin eğitilmesini hedeflemiştir. 1925 yılında yeniden kurulan Giresun Türk Ocağı, açıldığı tarihten itibaren haftada iki gün olmak üzere konferanslar gerçekleştirmiştir.

Konferanslarla ilgili 25 Teşrin-i Sani 1925 tarihinde çıkan İzler Mecmuası'nın 3. Sayısında "Ocalara Düşen Vazifeler" adıyla bir yazı yayınlanmış ve bu yazıda Türk Ocağı'nın halkı eğitmek için konferanslar düzenlemesi gerektiği ve bu konferansları verecek kişilerinde önceden belirlenmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır.²⁶⁷

Giresun Türk Ocağı'nın konferans faaliyetlerine bakıldığında Maarif Müdürü Nihat Bey'in "Türk Tarihi" konulu konferansı 1925 yılında öne çıkmaktadır. Yine 1925 yılında Ocak üyelerinden Celal Bey, "Ümmiyetçilik, Milliyetçilik ve Muasırlaşma" adlı bir konferans vermiştir.²⁶⁸ Aynı yıl ülke genelinde konferanslar tertip eden Darülfünun Heyeti, Giresun'a da gelmiş ve Giresun Türk Ocağı'nda da konferanslar vermiştir.²⁶⁹ Mahkeme-i Asliye azalarından Mehmet Ali Bey'in de Giresun Türk Ocağı'nda bir konferans verdiği bilinmektedir.²⁷⁰

Giresun sınırları içinde açılmış olan Tirebolu Türk Ocağı' da konferanslar hususunda verimli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Tirebolu'da 1926 senesinde İlk Tedrisat Müfettişi Hulusi Bey etkili bir konferans vermiştir. Bunun dışında Şebinkarahisar'da da Türkçü şairimiz Mehmet Emin Bey (Yurdakul), bir konferans vererek Şebinkarahisar Türk Ocağı'nı 1926 senesinde şereflendirmiştir.²⁷¹

Giresun Türk Ocağı komşu illerin ocaklarıyla iyi ilişkiler kurarak birbirlerinden faydalanma yoluna gitmiştir. Öyle ki 1926 senesinde Trabzon Türk Ocağı Musiki Cemiyeti bir konser vermek üzere Giresun Türk Ocağı'na davet

²⁶⁷İmzasız, "İzler'in On Beş Günü, Ocalara Düşen...", s.16

²⁶⁸O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.26

²⁶⁹İ. Karaer, **Türk Ocakları(1912-1931)...**, s. 84

²⁷⁰ İmzasız, "On Beş Gün - Konferans", **İzler**, S.4, (19 Kanun-i Evvel 1925), s. 14-15

²⁷¹H. Tuncer, Y. Hacaloğlu, R. Memişoğlu, **Türk Ocakları...**, s. 194

edilmiştir. Bu konserin sonunda cemiyetin üyelerinden olan Süreyya Hanım “Medeniyetçilik ve İnkılaplar” adıyla bir konferans vermiştir.²⁷²

25 Mart (1)928 gecesi Türk Ocağı binasında düzenlenen etkinlikte, Ocak Reisi Hasan Tahsin Bey “Türk Ocakları” hakkında takdir toplayan bir konferans vererek halkı aydınlatmıştır.²⁷³ Giresun Ocağı 1929 senesinde de “Ocaklılar Bayramı’nı” kutlamış ve orada da bir konferans verilerek programa başlandığı bilgisi kaynaklarda yer almıştır.²⁷⁴

Giresun Türk Ocağı’nda 1928 yılında da konferans faaliyetleri devam etmiştir. Dr. Ferit Bey “Türkçülük” ve “Gençliğin Vazifeleri” adıyla konferanslar vermiştir. Ayrıca Defterdar Zeynelabidin Bey’in de “Niçin ve Nasıl Vergi Veririz” adlı konferansı döneme dair ulaşabilen konferanslar arasında yer almaktadır.²⁷⁵

Giresun Türk Ocağı’nın konferansları haftada iki gün olmak suretiyle kapandığı tarihe kadar devam etmiştir. Ocakta 1930 yılında da çok değerli üyeler tarafından oldukça farklı alanlarda çok sayıda konferans verildiği görülmektedir. Türkçe Öğretmeni Naim Bey “Türk Dili” adıyla bir konferans vermiştir. Yine Nami Bey’de “Türk Dilini Yabancı Sözlere Ayıklamak ve Düzeltmenin Gereğini Anlatmak, Aydınlatmak” adlı bir sunumla birlikte Ocaklıları dil açısından aydınlatmaya ve Türkçe’nin önemini vurgulamaya çalışmıştır. Aynı yıl içerisinde Muallim Ali Bey; “Türklerin Medeniyete Hizmetleri”, Hâkim Fuat Bey; “Türklerin Hindistan Hükümdarlığı” , Dr. Nazif Bey; “Türk Ocakları Tarihi”, Alaaddin Bey ise “Çanakkale Menkıbeleri” adlı sohbetleri ile ocaklıların tarih bilincini geliştirmeyi amaçlamışlardır. Dr. Nazif Bey; “Çocuk Bakımı ve Çocuğun Cemiyet Arasındaki Kıymeti” adıyla da toplumsal hayatı ilgilendiren bir konferans vermiştir. İş Bankası Müdürü Selahaddin Bey; “İktisadi Politikalar” adıyla ekonomi alanında halkı bilgilendirmeye çalışmıştır. Bunların dışında Sıhhiye Müdürü Hüseyin Bey; “Sağlık”, Alaaddin Bey; “Sanat ve Ticaret”, Akifzade Fahri Bey; “Din ve Felsefe” adlı konferanslarla birlikte Giresun Türk Ocağı’na katkılarını sunmuşlardır.²⁷⁶ Ocağın oldukça çeşitli alanlarda vermiş olduğu bu konferanslar gördüğü desteğinde bir

²⁷²H. Tuncer, Y. Hacıoğlu, R. Memişoğlu, *Türk Ocakları...* , s. 196

²⁷³*Yeşil Giresun Gaze...*, s.1

²⁷⁴O. Karaman, *Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...*, s.36

²⁷⁵O. Karaman, “*Türk Ocakları Giresun Şubesinin...*”, s.49

²⁷⁶O. Karaman, “*Türk Ocakları Giresun Şubesinin...*”, s.49

göstergesidir. Alanında uzman kişilerin ocakta sunumlar gerçekleştirmesi Giresun Türk Ocağı'nın halk nezdindeki saygınlığını da artırmıştır.

Türk Ocağı'nın konferans faaliyetlerinin bir kısmına yerel ve ulusal kaynaklardan ulaşmak mümkündür. Ocağın ikinci dönemi olarak ele alınan 1925-1931 yılları arasında çok sayıda konferans verdiği bilinmektedir. Ancak bu konferansların düzenli olarak kayıt altına alınmamış olması günümüzde incelemelerimizi güçleştirmektedir.

3.1.1.2. Kurslar

Yeni kurulan Türk Devleti'nde gerçekleştirilen inkılaplara halkın katılımını sağlanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla inkılaplar; gazete, mecmua, konferanslar ve kurslar gibi çeşitli yollarla desteklenmiştir. Toplumun geliştirilmesini ve yükseltmesini önemli bir yolunun da kurslar açmak olduğu belirtilmektedir. Serbest kurslar ile gece ve gündüz okulları açılarak toplumun çağdaşlaşması Türk Ocakları'nın gayelerinden biri olarak belirlenmiştir.²⁷⁷

Türk Ocakları'nın yukarıda belirlemiş olduğu gayenin Giresun Türk Ocağı tarafından da desteklenerek uygulandığı görülmektedir. Giresun Türk Ocağı da üyelerine ve ülkesine katkıda bulunmak adına çok sayıda kurs açarak halkını eğitmeye, Giresun'a ve ülkesine fayda sağlamaya çalışmıştır. Giresun Türk Ocağı özellikle Yeni Türk Harflerinin öğretilmesi hususunda büyük gayret göstermiştir. Giresun Türk Ocağı'nın gerçekleştirmiş olduğu kurs faaliyetleri şu şekildedir:

Giresun Türk Ocağı da yeni harflerin öğretilmesi için üzerine düşen vazifeyi Ocaklar kapanana kadar yerine getirmiştir. Türk Yurdu dergisinde çıkan yazıda; Ocakta bir gece hiç bilmeyenlere diğer gece ise harfleri tanıyanlara ders verildiği belirtilmiştir. Ocağa yeni harfleri öğrenmek için gelen 200 kişinin olduğu ifade edilmektedir. Türk Yurdu dergisindeki aynı yazıda Görele Türk Ocağı ile ilgili bir bölümde yer almaktadır. Görele Türk Ocağı'nda da her akşam kurs verildiği ve yeni harfleri kısa bir sürede halka öğretilmesinin amaçlandığı ifadelerine yer verilmiştir. Halkın bu yeni harfleri öğrenmede çok istekli olduğu ve bunun içinde Ocakta akşamları büyük bir kalabalık olduğu "Ocakların Harf Seferberliği Hararetle

²⁷⁷Hasan Ferit Cansever, "Türk Ocakları", **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Dün/Bugün/Yarın**, İstanbul Araştırma Merkezi Yayını, S.7, İstanbul, 1985, s.25

Devam Ediyor” adlı yazıda belirtilmiştir.²⁷⁸ Yeni Türk Harflerine resmi anlamda 1 Kasım tarihinde geçilmiş olsa da Hâkimiyeti Milliye gazetesinde 16 Ağustos 1928 de çıkan “Türk Ocakları ve Yeni Türk Harflerinin Tedrisi” adlı yazı ocakların ülkede yenileşme faaliyetlerine başladığını göstermektedir. Hâkimiyeti Milliye gazetesinde çıkan bu yazı doğrultusunda Görele Türk Ocağı’nın 20-31 Ağustos tarihleri arasında, Giresun Türk Ocağının da Eylül ayı başlarında yeni harfleri öğretmeye başladığı bilgisi yer almaktadır.²⁷⁹

Giresun’da Yeni Türk Harflerinin halka öğretilmesi için: Sıddıki Bey, Osman Bey, Reşit Bey, Ferit Bey, Cemil Bey, Celal Bey, Tahir Bey, Rahmi Bey, Zeliha Hanım, Mediha Hanım, Şayeste Hanım açılan kurslarda eğiticilik yapmıştır. Bu kurslar; Ticaret Odası, Belediye, Türk Ocağı, Hilal Kulübü, Hacı Hüseyin Mahallesi, Yeşilgiresun Mektebi, İsmet Paşa Mektebi gibi farklı yapılara yayılarak gerçekleştirilmiştir. Türk Ocağı’nda, Ferit Bey gramer dersleri, Cemil Bey ise alfabe dersleri ile bu seferberliğe katkıda bulunmuştur. Giresun’da bu kurslar açılırken kadınların da kurslara katılması desteklenmiş, özellikle Yeşilgiresun Mektebi ve İsmet Paşa Mektebi’nde açılan kurslarda kadın eğiticiler kadınlara kurs vermiştir.²⁸⁰

Giresun Türk Ocağı’nın açmış olduğu kurslardan biri de dikiş nakış üzerinedir. Ocak 1929 senesinin zor koşullarına rağmen bir atölye kurarak kadınlara yönelik dikiş nakış kursu açmıştır. Bu kursta öğreticilik yapması için Trabzon’dan ünlü dikiş makinası markası olan “Singer” firmasının çalışanı İsmet Feryat Hanım Giresun’a davet edilmiştir. Bu kursun başarıyla sürdüğü bilgisi basında kendine yer bulmuştur.²⁸¹ Açılan bu kurs 1930 yılı Türk Ocakları 6. Kurultay’ı raporuna da konu olmuştur. Bu kurultay raporunda Giresun Türk Ocağı ile ilgili olarak; “... Dikiş, nakış ve el işleri: Bazı Ocaklarımız bu vadiye tedrisatta bulunmakta, bilhassa Giresun Ocağı 20 hanıma dikiş ve el işleri göstermektedir...” ifadeleri kullanılmıştır. Giresun Türk Ocağı’nın bu dikiş nakış kursu ile ilgili faaliyetlerinden övgüyle söz edilmiştir.²⁸²

Yeni kurulan devletin imkânlarının henüz yeterli düzeye ulaşmadığı bir dönemde, devletin en büyük destekçilerinden biri olarak Türk Ocakları ortaya

²⁷⁸“Ocakların Harf Seferberliği Hararetle Devam Ediyor”, **Türk Yurdu**, (Eylül-1928), Tütibay Yayınları, C. 14 , S.203/42, Ankara 2001, s.142

²⁷⁹İ. Karaer, **Türk Ocakları (1912-1931) ...**, s. 74

²⁸⁰O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.34

²⁸¹S. Sarısamam, “**Giresun Kültür Hayatına...**”, s. 99

²⁸²İ. Karaer, **Türk Ocakları(1912-1931)...**, s. 113

çıkıştır. Türk Ocakları devlet imkânlarının yetersiz kaldığı durumlarda resmi kurumlarla iş birliği yapmış ve halkın eksiklerinin giderilmesinde yoğun mesai harcamıştır. Giresun Türk Ocağı' da açmış olduğu kurslarla birlikte Giresun'da önemli bir eksikliği gidermeye çalışmıştır. Ocağın açmış olduğu okuma yazma kursları ve dikiş nakış kursu bu dönemden en akılda kalan kurs faaliyetleri olmuştur.

3.1.1.3. Kütüphanecilik Faaliyetleri

Türk Ocakları'nın ilk kuruluş yıllarında Hamdullah Suphi Bey Türk Ocakları'nın kütüphanecilik faaliyetlerini şu şekilde izah etmiştir: “Bir kütüphane vücuda getirmek, ocakta okuma bölgesi yaparak gazete ve mecmuaların okunmasını sağlamak.”²⁸³ Görüldüğü üzere ocaklar daha ilk dönemlerden itibaren kültürel gelişime katkıda bulunmak için kütüphanecilik faaliyetlerine önem vermiştir.

Giresun Türk Ocağı da 1917 senesinde çıkarmış olduğu Ana Türk Yurdu Mecmuasının ilk sayısında ocağın amaçlarını belirlerken ilk madde de kütüphanecilikle ilgili amaçlarını şu şekilde açıklamıştır. “Kütüphanesini Türklüğe ait kitaplarla doldurarak gençliğe okutmak ve onları milliyetperver yapmak.”²⁸⁴Bu bilgidен yola çıkarak Giresun Türk Ocağı'nın daha ilk dönemlerinde bile bir kütüphane teşekkül ettiği ve burada bulunduracağı yayınlarla Giresun gençliğine milliyetçilik anlamında önemli katkılar sunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır.

Giresun'da Türk Ocakları ile aynı amaca hizmet etmek için kurulan ve daha sonra da Türk Ocağı'na dönüşen Bilgi Yurdu Derneği 'de kütüphanecilik alanında çalışmalar yürütmüştür. Bilgi Yurdu Derneği kütüphanesiyle ilgili İzler Mecmuasından ulaşılan bilgi şu şekildedir: “Kütüphanemizde tarihi, ictimai, edebi, fenni kitaplarımız vardır. Yurd'da her istenildiği zaman okunabileceği gibi imza mukabili her isteyene veriyoruz.”²⁸⁵Bilgi Yurdu Derneği'nin açmış olduğu ve halkın istifadesine de açık tuttuğu bu kütüphane Giresun'da kültürel çalışmalara sivil toplum kuruluşlarının katkılarını gösteren değerli örneklerden biri olarak gösterilebilir.

²⁸³Emre Akkan, **Osmanlı'nın Son Döneminde ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Ocakları ve Türk Milliyetçiliğinin Kurumsallaşmasına Etkileri**, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s.58

²⁸⁴A. Kemal, “Giresun Türk Ocağı”, **Ana Türk...**, s. 4

²⁸⁵İmzasız, “Giresun'da On Beş Gün/ Yurdumuz İki Yaşında”, **İzler Mecmuası**, 21 Şubat 1924, Giresun, Sayı:1, s.14

Giresun Türk Ocağı II. Döneminde de 1928 yılı itibariyle bir kütüphane kurarak Giresun halkının hizmetine sunmuş ve Giresun’da kültürel çalışmalara destek vermiştir.²⁸⁶Giresun Türk Ocağı’nın kapandığı yıl CHF’ye devredilen 3 adet ceviz kitaplığı ve 100 civarı kitabının bulunduğu devir teslim tutanaklarından anlaşılmaktadır.²⁸⁷

3.1.1.4. Müzecilik Faaliyetleri

Milletine Türklük bilincini kazandırmak ve Türk milliyetçiliğine katkıda bulunmak amacıyla kurulan Türk Ocakları, bu gayelerine ulaşmak için milli tarihi ve milli kültürü etkileyen tüm alanlarda faaliyetler gerçekleştirmeye çalışmıştır.²⁸⁸Türk kültürünün yaşatılmasında ve tarihi unsurların korunup gelecek kuşaklara aktarılmasındaki önemli çalışmalardan biri de müzecilik faaliyetleri olmuştur.

Giresun Türk Ocağı’ da faaliyet alanları içerisine müzecilik faaliyetlerini almıştır. Ocak 1928 yılından itibaren Giresun’un kültürel ve tarihi miras öğelerini bir araya toplayarak ziyaretçilerinin hizmetine sunmaya çalışmıştır. Bu kapsamda bir müze kurarak topladığı nadir eserleri burada sergilemiştir. “Ocaktan Müze” şeklinde Giresun yerel basınında tanıtımı yapılan müzeye halktan kişilerin de elinde bulundurduğu kültürel ve tarihi miras öğelerini bağışlayarak katkıda bulunabilecekleri belirtilmiştir.²⁸⁹Bu durum Giresun Türk Ocağı’nın, Türk Ocakları’nın gerçekleştirdiği çalışmaları Giresun ölçeğinde yürütmeye çalıştığını göstermektedir. Giresun Türk Ocağı; gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerle birlikte Giresun halkını aydınlatmaya çalışırken, müzecilik faaliyetleri ile de geçmiş dönemlerin aydın kalmasını amaçlamıştır.

3.1.1.5. Yayın Faaliyetleri

Türk Ocakları çalışmalarını yürütürken düşüncelerini genellikle müsamereler, toplantılar, konferanslar gibi yüz yüze etkinliklerle gerçekleştirme yoluna gitmiş özellikle ilk dönemlerde çok fazla kitap basımı gerçekleştirmemiştir. Türk Ocakları’na dair kitap yazma işinin özellikle Cumhuriyet yıllarından sonra yaygınlık kazanmaya başladığı görülmektedir. Türk Ocağı kitap yazma işinde ilk dönemlerinde eksik

²⁸⁶H. Tuncer, Y. Hacaloğlu, R. Memişoğlu, **Türk Ocakları...**, s. 253

²⁸⁷BCA/490/01/67/256/3/21

²⁸⁸İ. Karaer, **Türk Ocakları(1912-1931)...**, s. 165

²⁸⁹O. Karaman, **Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...**, s.33

görülse de düşüncelerini halka iletmek için çıkarmış olduğu Türk Yurdu dergisi süreli yayımlar anlamında Ocağın en önemli ve düzenli yayın faaliyeti olarak dikkat çekmiştir. Türk Yurdu dergisi Türk Ocakları'nın resmi yayın organı olarak günümüze kadar varlığını sürdürmeyi başarmıştır.²⁹⁰Türk Yurdu dergisi yurt genelindeki ocaklarda meydana gelen gelişmelerin takip edilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Türk Ocakları'nın kapatıldığı dönemlerde yayın hayatı sekteye uğrayan Türk Yurdu dergisi, Osmanlı'dan günümüze kadar geçen sürede en uzun ömürlü süreli yayın organlarından biri olmayı başarmıştır. Türk Yurdu dergisi yayın faaliyetleriyle yurt genelindeki ocaklara örnek olmuş, böylece yurdun çeşitli yörelerinde bulunan Türk Ocakları'nda da mecmualar çıkartılmaya başlanmıştır. Bu mecmualardan biri de Giresun Türk Ocağı'nın çıkartmış olduğu Ana Türk Yurdu mecmuasıdır.

Ana Türk Yurdu mecmuası; Giresun Türk Ocağı tarafından ilk sayısı 5 Teşrin-i Sani 1333(5 Kasım 1917)'de çıkartılan 7 sayılık bir mecmuadır. Son yani 7. Sayının çıkış tarihi 1 Temmuz 1918 olsa da mecmuanın bu tarihten sonra herhangi bir sayı çıkartıp çıkartmadığı bilinmemektedir. Mecmua "Türklerin faidesine çalışır." şeklinde belirlediği yayın politikasıyla birlikte ağırlıklı olarak Türkçü yazılara yer vermiştir. Mecmuanın Naşiri; Türk Ocağı, Müdürü; M. Cavid ve Basıldığı Yer; Giresun İttihad ve Terakki Matbaası olarak kapak bölümünde belirtilmiştir.

Ana Türk Yurdu'nun 1 yıllık abonelik sonucunda 24 adet basılması planlanmış ve taşra için yıllık bedel olarak 125 kuruş olarak belirlenmiştir.²⁹¹

Giresun'da Türk Ocağı'nı ilgilendiren yayın faaliyetlerinden bir diğeri de İzler Mecmuasıdır. İzler Mecmuası ilk kuruluş yılı olan 21 Şubat 1924 tarihinde Giresun Bilgi Yurdu Derneği'nin yayın organı olarak kurulmuştur. İzler Mecmuası bağımsız yayın hayatının 27 sayılık bölümünde Giresun Türk Ocağı ile ilgili ulaşabilen 17 yazıya yer vermiştir. Bunun dışında da Türk Ocakları'nın resmi yayın organı olan Türk Yurdu dergisinin sayıları hakkında da sık sık yazılara yer veren İzler Mecmuası, Türkçü tutumu ve Giresun Türk Ocağı'na olan yakınlığıyla dikkat çekmektedir.

²⁹⁰Y. Sarımay, *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi ...*, s.183.

²⁹¹Hüseyin Albayrak, "Milli Mücadelede Giresun Basını", *Giresun Tarihi Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996*, İstanbul, 1997, s. 296

3.1.2. Sanat Faaliyetleri

Türk Ocakları bilim, kültür faaliyetleri, milli ve manevi değerlerin kazandırılması çalışmalarının yanında sanata da büyük önem vermiştir. Ülke genelinde açılan ocaklar sanatsal faaliyetlerin de öncüsü konumunda olmuşlardır. Ocaklarda bu anlamda konserler verilmiş, musiki etkinlikleri düzenlenmiş, musiki kursları açılmış, tiyatro faaliyetleri ve daha çok sayıda farklı etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Ocaklarda musiki etkinliklerinde genellikle Türk müziği ve Batı müziğine birlikte yer verilmiş ve açılan musiki kurslarıyla halkın eğitilmesi amaçlanmıştır. Türk Ocakları düzenlemiş olduğu konferans, kurs, müsamere gibi etkinliklerin başında veya sonunda üyelerine musiki ziyafeti vererek halkı ocaklara daha fazla çekmeye çalışmıştır.²⁹²

Sivil toplum kuruluşu olarak değerlendirilen kurum ve kuruluşlar Cumhuriyetin ilk dönemlerinde yeniçağa insan yetiştirmek ve zorluklar içerisinde bir dönem geçiren son dönem insanını sanatsal anlamda yetiştirmek amacıyla faaliyet göstermiştir. Bu dönemde yapılan etkinliklerin bir bölümünü de musiki oluşturmaktadır. Etkin bir sivil toplum kuruluşu olan Türk Ocakları da musiki müsamerelerinin bu dönem öncüleri arasında bulunmaktadır.²⁹³ Giresun Türk Ocağı da musiki faaliyetlerine Ocak'ta sık sık yer vermiştir. 1925 senesinde Ordu-Giresun yaklaşması için Ordu İdman Yurdu futbol takımı Giresun'a davet edilmiş ve bir futbol maçı oynanmıştır.²⁹⁴ Ordu Takımı Giresun Türk Ocağı tarafından üç gün misafir edilmiştir. Bu süreçte Türk Ocağında sohbetlere katılan Ordu Takımı, Giresunlu kardeşleri tarafından bir de sinemaya götürülmüştür. Ayrıca misafirliğin ikinci gecesinde Ordu Futbol Heyeti ile Giresun Heyeti'nin de bulunduğu 300 kişiye Mahir Bey Gazinosunda bir eğlence ve yemek tertip edilmiştir. Bu eğlence sırasında Giresun Türk Ocağı Musiki Heyeti'nin bir kolu olan ince saz heyeti şarkılarıyla dinleyicilerin eğlenceli vakit geçirmesini sağlamıştır.²⁹⁵

²⁹²İ. Karaer, **Türk Ocakları(1912-1931)...**, s. 97

²⁹³Nazım Elmas, , "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Kültür ve Sanat", **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Ümit Ofset Yayıncılık, Ankara, 2003, s.251-270

²⁹⁴ "Giresun Türk..." **Türk Yurdu**, C.9, , s.199

²⁹⁵O. Karaman, "**Giresun Basın Tarihinden...** , s. 124

1926 yılında Ocağın kuruluş yıl dönümü dolayısıyla düzenlenen gecede de sanatsal etkinliklerin izleri görülmektedir. Ocağa gelen misafirler piyano eşliğinde çalınan parçaların güzelliğinden bahsetmiş ve Ocak'ta İstiklal Marşı'nın piyano eşliğinde söylendiğini ifade etmişlerdir. Yine gecenin ilerleyen saatlerinde Giresun Türk Ocağı'nın ince saz heyeti güzel parçalar eşliğinde geceye renk katmıştır.²⁹⁶Ocakta piyano çalacak kadar yetkin kişilerin bulunması ve Giresun Türk Ocağı Musiki Heyeti'nin müsamerelerin ardından müzik etkinlikleri gerçekleştirmesi Ocağın sanatsal faaliyetlere verdiği önemi net bir şekilde göstermektedir.

Giresun Türk Ocağı sanatsal faaliyetlerini sürdürürken komşu vilayetlerin ocakları ile de bağlantılar kurarak komşu ocaklardan da yararlanma yoluna gitmiştir. Öyle ki 1926 senesinde Trabzon Türk Ocağı Saz Heyeti'nin bir konser vermesi için Giresun Türk Ocağı'na davet etmiştir. İçerisinde kadın üyelerinde bulunduğu bu heyet Giresun eşrafı tarafından beğeniyle dinlenilmiş ve misafir edilmiştir.²⁹⁷ Bu heyetin vermiş olduğu konser Giresun İzler Mecmuasına da konu olmuştur. Komşu vilayetin ocağına ait bu musiki heyetinin gelecekte en iyi musiki heyeti olabileceği vurgulanarak Trabzon Türk Ocağı musiki heyetine olan destek ifade edilmiştir. Giresun Türk Ocağı'nın kendi gerçekleştirmiş olduğu sanatsal faaliyetlerin yanı sıra farklı illerden gelen musiki heyetlerini de ocağında misafir etmesi ve etkinliklere ev sahipliği yapması ocağın Giresun sanat hayatına yaptığı katkıyı açıkça göstermektedir.

Giresun Türk Ocağı sanatsal faaliyetlere destek amacıyla bünyesinde kurduğu Musiki Cemiyeti ile Giresun kültür-sanat hayatına önemli katkıda bulunmuştur. 1926 senesinde bir Musiki Muallimesi olan Nebahat Hanım'ı Türk Ocağı'nın musiki şefliğine getirmiştir.²⁹⁸Nebahat Hanım Giresun Türk Ocağı tarihine ilk kadın üye olarak geçmiştir. Kadınların sosyal hayatta bu şekilde daha yeni yeni ön plana çıkmaya başladığı bir dönemde Giresun Türk Ocağı'nın bir kadın üyesinin musiki şefi olması da Türk Ocakları'nın kadına verdiği değeri göstermektedir.

Türk Ocağı'nın sanat alanında ki faaliyetlerinden biri de tiyatrodur. Ocak oluşturmuş olduğu tiyatro ekibi ile oyunlar sergilerken, çevre vilayetlerden gelen tiyatro ekiplerini de misafir ederek Giresun Türk Ocağı'nda oyunlarını oynamalarını

²⁹⁶Nuri Ahmet, "On Beş Günün İzleri, Bir Tesid" *İzler Mecmuası*, Işık Matbaası, Giresun, 1 Mart, 1926, S.8, s.15

²⁹⁷Zehra Arslan, *Trabzon Türk...*, s. 41

²⁹⁸O. Karaman, *Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...*, s.30

sağlamıştır. Bu amaçla 1926 senesinde Milli Sahne heyeti tarafından “Sekizinci” adıyla bir oyun oynanmış ve oyun büyük beğeni toplamıştır.²⁹⁹Türk Ocağı menfaatine oynanan bu oyun, Giresun’un yerel mecmualarından İzler Mecmuasında da konu olmuştur. İzler’in 14. Sayısında Milli Sahne’nin Türk Ocağı menfaatine “Sekizinci” adlı piyesi temsil edecekleri ve özellikle Milli Sahne’nin müdürü olan Sadi Bey’i bu piyeste görmek gerektiği belirtilmiştir.³⁰⁰

Giresun Türk Ocağı yerli sanatçıların yanı sıra yabancı sanatçıları da Ocağında ağırlayarak, halkın eğlencesine ve istifadesine sunmuştur. İzler Mecmuasında; Anina Kromovel ve Mösyö Kromovel çiftinin ocakta gerçekleştirdiği etkinlik şu şekilde aktarılmıştır:

“Cumhuriyet Bayramı gecesini şehrimiz Türk Ocağı’nda tertip edilen umumi eğlenceyi zenginleştiren, güzelleştiren hiç şüphesiz resimlerini derç ettiğimiz artistlerdir. Ankara’da dahi büyük rağbet gören ve o gece Türk Ocağı salonunda etrafa tebessümler saçarak çok nezih ve çok zarif numaralarıyla hakiki alkış toplayan Madam “Anina Kromovel” ve “Mösyö Kromovel”i bu kibar ve sanatkar çiftleri takdirle yâd etmek borcumuzdur. İzler kendilerine teşekkür eder.”³⁰¹

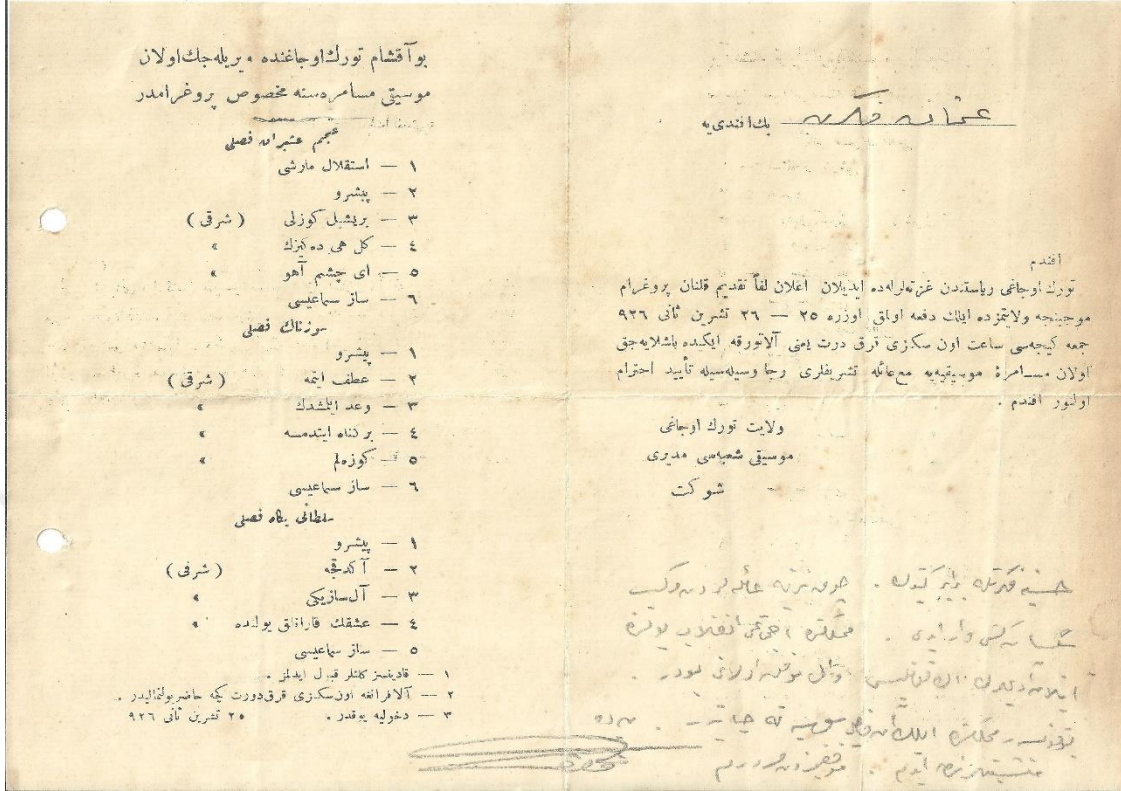
Kromovel çifti ile ilgili bu haberden anlaşılacağı üzere Giresun Türk Ocağı sanatın ve sanatçının her türlüüne saygı duymuş ve ocağın kapılarını sanatçılara açmıştır. Ocakta yabancı uyruklu sanatçıların misafir edilmesi ve farklı tarzda gösterilerin sunulması bunun açık bir örneğidir.

Giresun Türk Ocağı bünyesinde kurulan musiki şubesinin oldukça etkin çalışmalar gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu etkinliklere dair ulaşılan, gazete, mecmua ve davetiyeler döneme dair net bilgiler sunulmasına imkân vermektedir. Ocağın tanınmış simalarından olan Osman Fikret Bey’e gelen pek çok davetiye örneği torunları tarafından günümüzde muhafaza edilmektedir. Bu davetiyeler o dönemde Türk Ocağı etkinliklerine dair oldukça açık bilgiler vermektedir. 1926 senesinde Türk Ocağında verilen musiki müsamesesine ait, Osman Fikret Bey’e gönderilen davetiye ve içeriği şu şekildedir:

²⁹⁹İ. Karaer, *Türk Ocakları(1912-1931)...*, s. 94

³⁰⁰İmzasız, “Türk Ocağı Menfaatine”, *İzler*, S.14, (1 Haziran 1926), s.16

³⁰¹İmzasız, “Madam Anina Kromovel- M. Kromovel” , *İzler*, S.20 , (15 Teşrin-i Sani 1926), s. 15

Belge-22: Osman Fikret Bey (Topallı)'ya gelen Türk Ocağı Musiki Müsameresi Davetiyesi.³⁰²**Türk Ocağı Musiki Müsameresi Davetiyesinin tercümesi:**

Osman Fikret Beyefendiye

Efendim.

Türk Ocağı riyasetinden gazetelerle de edinilen ilan leffen takdim kılınan programın mucibince vilayetimizde ilk olmak üzere 25-26 Teşrin-i Sani 926 Cuma gecesi saat 18. 44(?) yani alaturka ekinde başlayacak olan müsamere-i musikiyeye teşrifleri rica vesilesiyle teyit-i ihtiram olunur Efendim.

Vilayet Türk Ocağı
Musiki Şubesi Müdürü
Şevket

Bu akşam Türk Ocağında verilecek olan Musiki Müsameresine mahsus programdır.

Acem-i Aşiran Faslı

- 1- İstiklal Marşı
- 2- Peşrevi³⁰³
- 3- Bir Yeşil Gözlü (Şarkı)
- 4-
- 5- Ey Çeşm-i Ahu
- 6- Saz Semaisi

Suzinak Faslı

- 1- Peşrevi
- 2- Atf Etme (Şarkı)
- 3- Vad Eylemişler
- 4-
- 5- Güzelim
- 6- Saz Semaisi

Sultani Yegah Faslı

- 1- Peşrevi
- 2- Andıkça
- 3-
- 4- Aşkın Karanlık Yolunda

- 1- Kadınsız gelenler kabul edilmez.
- 2- Alfranga 18.44 (?) geçe hazım... bulunmalıdır.
- 3- Dahiline yoktur.

25 Teşrin-i Sani 926 (25 Kasım 1926)

Davetiyede öncelikle dikkat çeken husus Giresun'da ilk olmak üzere böyle bir etkinliğin yapıldığına dair ifadedir. Giresun Türk Ocağı'nın musiki alanında böylesi bir programı hazırlayarak Giresun halkını buraya davet etmesi Ocağın Giresun sanat hayatına yapmaya çalıştığı katkının bir göstergesidir.

³⁰³Peşrevi: Klasik Türk müziğinde faslın giriş taksiminden sonra, şarkıdan önce çalınan parça. (www.tdk.gov.tr)
Erişim: 08.04.2019

Musiki programı için hazırlanan davetiyenin sonunda Vilayet Türk Ocağı Musiki Şubesi Müdürü Şevket yazmaktadır. Bu durum Türk Ocağı'na ait birimlerin çalışma düzenini ve faaliyetlerde ki hassasiyetini açıkça göstermektedir. Giresun Türk Ocağı'nın musiki heyeti tarafından hazırlanan bu program için, Musiki Şubesi Müdürlüğü yapan Şevket Bey'in davetiye göndermesi bunun açık bir belirtisi durumundadır.

Programın içeriğine bakıldığında, ülkenin içinden geçtiği o zor dönemde böylesi dolu bir program organize edebilmek dikkat çekici bir noktadır. Uygulamaya geçirmek ise sıkı bir çalışmanın ve yetenekli bireylerin Türk Ocağı'nda var olduğunu göstermektedir. Türk Ocakları bünyesinde barındırdığı bireylerin tüm alanlarda gelişimini destekleyen çalışmalar gerçekleştirirken toplumdaki aile yapısını korumaya da özen göstermiştir. Davetiyenin son kısmında yer alan "Kadınsız gelenler kabul edilmez." ibaresi Ocakta bireylerin aileleriyle ve arkadaşlarıyla geçirebileceği nezih saatlere bir davetiyedir.

Davetiyenin tercümesi:

..... Hatibi Osman Bin Fikret Bey Efendiye

Efendim,

Vali-i Alimiz Rami Bey Efendinin refika-i muhtemleri Bedia Rami Hanımefendinin himayelerinde bu Pazartesi gecesi verilecek aile müsamesesine teşrifleri rica olunur. Efendim.

Türk Ocağı Reisi Namına
(Katip)

Cumhuriyet Marşı

- 1- Söz Dil Faslı
- 1- Peşrevi
- 2- Asuman Ağlar
- 3- Kalbimle Güzel Günler
- 4- Saz Semaisi
- 2- Milli – Alafranga
- 1- İzmir Zeybeği (Yurdumuzun Nağmelerinden)
- 2- Zor Hayat Valsi (Alafranga)
- 3- Kırk Ağaç (Yurdumuzun Nağmelerinden)
- 4- Valantin (Alafranga)
- 3- Salon Eğlencesi
Piyango
- 4- Nihavend Faslı
- 1- Peşrevi
- 2- İhteri (Şarkı)
- 3- Tereddid
- 4- Saz Semaisi
- 5-Tombala

31 Şubat 1927 tarihinde dönemin Giresun Valisi Rami Bey'in eşi Bedia Hanım'ın Giresun Türk Ocağı'nda vermiş olduğu aile müsamesesine ait musiki programı yukarıda verilmiştir. Bu müsamere programını içerik itibariyle

değerlendirmek gerekirse; Türk Ocağında musiki ağırlıklı olarak hazırlanmış olan bu program muhtemelen yetkin kişiler tarafından sunulmuştur. Öyle ki programda seçilmiş olan eserler ciddi bir potansiyel gerektiren eserlerdir. Dönemin valisinin eşi tarafından böyle bir programın Türk Ocağı'nda organize edilmesi de Ocağın Giresun için önemini açığa çıkarmaktadır.

Giresun Türk Ocağı'nın 25 Mart 1928 gecesinde gerçekleştirmiş olduğu "Ocaklılar Bayramı" adlı programda da Türk Ocağı Musiki Heyeti'nin çalışmaları göze çarpmaktadır. Yeşil Giresun Gazetesi'nin 29 Mart 1928 tarihli yazısında musiki ile ilgili kısımdan şu şekilde bahsedilmiştir.

"...Ocağın ince saz heyeti alaturka parçalar çaldılar. Avni Necmettin Bey tarafından alaturka fasıllar, Kemani Hayrettin Bey tarafından alafranga klasik parçalar, Mümin Bey tarafından kemanla alaturka taksimler yapıldı..."³⁰⁵ Anlaşıldığı üzere Giresun Türk Ocağı'nın neredeyse tüm müsamerelerinin bir kısmında rol alan Türk Ocağı Musiki Cemiyeti 1928 Ocaklılar Bayramında da etkin şekilde görevini yerine getirerek beğeni toplamıştır.

Giresun Türk Ocağı'nın sanat alanındaki çalışmalarının önemli bir kısmını da tiyatro faaliyetleri teşkil etmektedir. Türk Ocağı'nın bu faaliyetleri yürütürken bir yan kolu niteliğinde bulunan Hilal Spor Kulübü ile birlikte hareket ettiği görülmektedir. Giresun'un önemli simalarından Can Akengin, Bilgi Yurdu Derneği, Hilal Spor Kulübü ve Türk Ocağı, Giresun tiyatrosunun gelişmesinde 1923-1931 yılları arasında önemli bir gayret sarf etmiştir. 1928 senesinde Türk Ocağı ve Hilal Spor Kulübü'nün ortaklaşa olarak hazırladığı "Ceza Kanunu" adlı temsil bu çalışmaların önemli ayaklarından biri olarak sayılmaktadır.³⁰⁶

3.1.3. Spor Faaliyetleri

Türk Ocakları ilk kurulduğu dönemden itibaren spora büyük önem vermiş ve İdman Cemiyetleri ile iş birliği yaparak sporu geliştirme yoluna gitmiştir. Ancak Ocaklar ilk kuruluş döneminde spor kulübü kurmamış daha çok konferanslar yoluyla

³⁰⁵Yeşil Giresun Gazetesi, Işık Matbaası, 29 Mart (1)928, Sene:3, Numara: 104, s.1

³⁰⁶Abdullah Şengün, "Giresun'un Sosyal Hayatında Tiyatro Faaliyetleri", **Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri (30-31 Mayıs 1998)**, Mega Basın Yayın, İstanbul, 1998, s. 319,329

sporun ve beden terbiyesinin öneminden bahsedilerek halk bilinçlendirilmeye çalışılmıştır.

Türk Ocağı'nın 1924 yılında gerçekleştirmiş olduğu Türk Ocakları I. Kurultayında uzmanlar; Ocaklarda iktisat ve sağlığın yanında spor alanında da faaliyetler gösterileceği belirtilmiştir. Bunun sonucunda spor ocak kayıtlarına resmi anlamda ilk kez girmiş oldu.³⁰⁷ Türk Ocakları 1926 yılında düzenlemiş olduğu III. Kurultayında da sporla ilgili kararlar almış ve her şubesinde spor ile birlikte, İrşat ve Tenvir, Temsil, Müzik, Sıhhi Muavenet, Köylüye Yardım gibi çeşitli alanlarda faaliyetler gösterilmesi kararlaştırılmıştır. Spora dair amaçları gerçekleştirmek için Terbiye-i Bedeniyye Programı hazırlanarak faaliyetler, bu program dikkate alınarak yürütülmüştür.³⁰⁸

Türk Ocaklarının hazırlamış olduğu Terbiye-i Bedeniyye Programında spor ile ilgili genel olarak şu hususlardan bahsedilmiştir:

- Spor için gerekli salonlar ve ders yerleri belirlenmelidir.
- Türk Ocağı programında; boks, güreş, eskrim, voleybol, futbol, basketbol, yüzme, kürek, atletizm sporları, esir almaca, hamam kızdı, güvercin taklağı gibi oyunlar yer alırdı. Bu oyunlar Ocak meydanlarında ve bu işler için düzenlenmiş alanlarda oynanırdı.
- Beden terbiyesi, vücudun muhtelif yerlerinin ortalama 40 dakika çalıştırılması şeklinde devam etmekteydi. Ve jimnastik faaliyetleri gerçekleştirilirken hiçbir alet kullanılmaz, zaten vücudumuz layıkıyla işletilmesini bilmek her ocaklının vazifesidir denmekteydi.
- Ocakların her alanda belirlediği belli bir işleyişi mevcuttur. Ocakların futbol kulüpleri de çeşitli temaslara katılarak genel müsabakalara katılabilirdi. Ayrıca ocak sporcularının üç ayda bir ocak hekimi tarafından muayene edilmesi de gerekli görülüyordu...³⁰⁹

Türk Ocakları spora bu denli sistemli bir şekilde girdiği dönemde, sporla ilgili yaygın faaliyeti de gerçekleştirmiştir. "Spor Âlemi" adıyla haftalık bir mecmuanın

³⁰⁷Sevda Korkmaz, Turgay Biçer, **Erken Cumhuriyet Döneminde "Türk Ocakları" ve Spor**, İÜ Spor Bilimleri Dergisi, 2018, C.8, S.2, s.4.

³⁰⁸Nurullah Candan, Tanju Bağırman, **Türk Ocaklarından Halkevlerine: Türkiye'de Sporun Erken Dönem Öyküsü**, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, Temmuz-2010, s. 17-32

³⁰⁹S. Korkmaz, T. Biçer, **Erken Cumhuriyet Döneminde...**, s.5-6

varlığı 1925 yılı Türk Yurdu dergisinden anlaşılmaktadır.³¹⁰Türk Ocakları'nın gerçekleştirdiği etkinlikleri basın yayın faaliyetleriyle kalıcı hale getirmesine ve belli bir program dâhilinde çalışmalarını yürütmesine “Spor Âlemi” mecmuası örnek olarak gösterilebilir.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin kurucusu olarak bilinen Selim Sırrı Bey'in (Tercan), Türk Ocakları'nda sporun sistemleşmesi ve sporun yaygınlaşması ile ilgili konuşmalar yaptığı ve konferanslar verdiği görülmektedir. Türk Yurdu Mecmuasından ulaşılan bilgilerde Selim Sırrı Bey 1928 yılında “Türk Ocakları ve Bedeni Terbiye” adıyla bir konuşma yaparak Türk Ocaklıların spor hususunda sağlıklı bilgiler edinmesini sağlamıştır. Selim Sırrı Bey konuşmasının bir bölümünde: “Ocaklarda faaliyet-i bedeniye bir zevk, bir eğlence, bir distraksiyon mahiyetinde değil, milli bir vazife şeklinde tatbik edilmelidir.” diyerek sporun gençler nezdinde milli bir dava olması yolunda sözler sarf etmiştir.³¹¹

Türk Ocakları'nın kapanmadan 1 yıl önceki 1930 yılı Merkez Heyeti Raporlarına bakıldığında 44 Ocakta spor teşkilatı ve mesaisi olduğu görülmektedir. Ocakların gerçekleştirdiği spor faaliyetlerinin: denizcilik, atıcılık, binicilik, futbol, basketbol, voleybol, izcilik vb. gibi faaliyetler olduğu ifade edilmektedir.³¹² Giresun Türk Ocağı da bu faaliyetlerden özellikle futbol, atletizm ve denizcilik faaliyetleriyle ön plana çıkmıştır.

Giresun Türk Ocağı'nın ilk faaliyet dönemi olan 1917-1918 yılları arasında herhangi bir spor faaliyetine varsa bile rastlanamamıştır. Giresun'da Türk Ocağı'nın kapanmasından sonra aynı çizgide faaliyet gösteren Bilgi Yurdu Derneği “İdman Şubesi” kurarak Giresun'da spor faaliyetlerinin öncü kuruluşlarından biri olmuştur. Bilgi Yurdu, Türk Ocağı'na dönüştükten sonra Bilgi Yurdu'nun faaliyetlerine kaldığı yerden devam eden Giresun Türk Ocağı, vilayette spor faaliyetleri denince akla ilk gelen kuruluşlar arasında yer almıştır.

Bilgi Yurdu Derneği İdman Ocağı adıyla bir kulüp kurarak spor faaliyetlerine başlamıştı. . Bilgi Yurdu Derneği, Türk Ocağı'na dönüştükten sonra İdman Ocağı

³¹⁰“Mecmua ve Gazeteler”, **Türk Yurdu**, (Nisan-1925), Tütibay Yayınları, C: 9, S: 168-7, Ankara,2001, s.49

³¹¹Selim Sırrı Tercan, “Türk Ocakları ve Bedeni Terbiye”, **Türk Yurdu**, (Nisan-1928),Tütibay Yayınları, C.13, S. 198-37, Ankara,2001, s. 215-217

³¹²“1930 Kurultayına Arzedilen Merkez, İlim, Sanat ve Murakebe Heyetleri Raporları”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.16, S.221-222, Ankara,2001, s. 268

adıylı varlığını sürdüren spor kulübü de Türk Ocağı Spor Kulübü adını almıştır. Bu kulüp Giresun'da futbolun sevilip gelişmesinde büyük yarar sağlamıştır.³¹³ Türk Ocağı Spor Kulübü, çevre il ve ocaklardan futbol takımlarını şehrine davet ederek Giresun'da spor hayatının canlanmasına katkıda bulunmuştur.³¹⁴

Giresun Türk Ocağı 1925 yılında Ordu İdman Yurdu takımı ile futbol maçı gerçekleştirmiş ve Türk Yurdu Mecmuasında müsabaka şu şekilde kendisine yer bulmuştur:

“Giresun Türk Ocağı: Şeker bayramının birinci günü Ordu-Giresun halkını daha yakından tanıştırmak vesilesiyle Giresun'da bir futbol maçı tertip etmiş ve davet ettiği Ordu gençlerinden yüz yirmi kişilik kafileyi istikbâl ile o günün akşamı misafirleri şerefine dört yüz kişilik samimî bir çay ziyafeti tertip etmiştir. Ziyafette her iki memleket halkının mümessilleri hazır bulunmuşlardır. Bayramın üçüncü günü üç bin kişilik seyircinin iştirakiyle Giresun Türk Ocağı futbol takımı ve Ordu İdman Yurdu arasındaki müsabaka icra edilmiştir. Ocak takımı sıfıra karşı iki sayı ile müsabakayı ve üzerinde “Ordu-Giresun Kardeşlik Maçı Hatırası” hakkedilen ve Kurtunzâde Ömer Bey tarafından ihdâ edilen mesaha saatini kazanmıştır.”³¹⁵

Giresun Türk Ocağı bu müsabakayı futbolun yanı sıra iki vilayetin etkileşimi ve iyi ilişkiler geliştirmesi için de önemli görmüştür. Ordudan gelen bu takımla yakından ilgilenilmiş, Ordu İdman Yurdu reisi Ali Bey'de komşu olan bu iki ilin geçmişten gelen sıkıntılarının son bulmasını temenni etmiştir. Ayrıca Ali Bey Giresun Türk Ocağından aldıkları bu müsabaka teklifinden büyük mutluluk duyduklarını ve devamını temenni ettiklerini belirtmiştir.³¹⁶

Giresun Türk Ocağı, 1925 senesinde başkent ekibi olan Ankara Muhafız Gücü'nü, Giresun'a bir futbol müsabakasına davet etmiş ve bütün giderleri Türk Ocağı Giresun şubesi karşılamıştır. Müsabaka oldukça kalabalık bir seyirci kitlesi önünde oynanmıştır. Bu müsabakayı 3-1'lik skorla Ankara ekibi kazanmıştır. Maçı Hoşteraser Şirketi Müdürü Mösyö Verdi Bey idare etmiştir. Rakip takıma galibiyet sonrası kupayı Ocak Delegesi Dr. Necdet Bey takdim etmiştir. Ankara Muhafız Gücü'nün Giresun'a gelişi spor anlamında ciddi bir hareketliliğe vesile olmuştur. Necati Bey, Yeşilgiresun

³¹³O. Karaman, , “Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı..” , s.23

³¹⁴Sadık Sarısamam, “Giresun Kültür Hayatına Katkıda...” , s. 100

³¹⁵“Giresun Türk...” , Türk Yurdu”, C.9, , s.199

³¹⁶O. Karaman, “Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı..” , s.27

Gazetesinde; “Federasyon, Stadyum, Antrenör ve Amatörlerimiz” adlı makaleyi yayımlayarak Türk Ocağı ve sportif faaliyetlerine açıklık getirmiştir. Ankara Muhafız Gücü’nün kumandanı İsmail Hakkı Bey, Giresun Valisi Mehmet Rıfat Bey ile bir araya gelerek Giresun’da sportif faaliyetler için önemli gelişmelere imza atmışlardır. Farklı alanlarda spor heyetleri oluşturmuşlardır. Bu heyetler arasında, futbol heyeti, atletizm heyeti, denizcilik heyeti, mıntıka heyetleri bulunmaktaydı.³¹⁷ Oktay Karaman’ın Yeşilgiresun Gazetesinden aktardığı üzerine bu heyetler şu kişilerden oluşmaktaydı:

Mıntıka Heyeti: Müfettiş; Jandarma Mektebi Müdürü Zeki bey, Reis; Doktor Necdet Bey, Kâtibi-i Umumi; Türk Ocağı Kaptanı Faruk Bey, Veznedar; Hilal Spor Kulübü Reisi; Sabri Bey, Muhasip; Hilal Spor Kulübü Muhasibi; Bekir Sami Bey’den oluşmuştur.

Futbol Heyeti: Reis; Türk Ocağı Birinci Takımından Osman Bey, Aza; Türk Ocağı Birinci Takımından Hamdi Bey, Azalar; Hilal Spor Kulübü Birinci Takımından Ali Bey, Giresun Spor Kulübü Muhasibi Şefik Bey ve Giresun Spor Kulübünden Halit Bey’den oluşmuştur.

Atletizm Heyeti: Reis; Jandarma Mektebi Zabitanından Necib Bey, Azalar; Jandarma Mektebi Zabitanından Hikmet Bey, Hilal Spor Kulübünden Mazhar Bey, Türk Ocağı Birinci Takımından Nevzat Bey ve Türk Ocağı İdare Memuru Sabri Bey’den oluşmuştur.

Denizcilik Heyeti: Reis; Türk Ocağı Reisi; Hilmi Bey, Azalar; Hilal Spor Kulübünden İsmail Sefa Bey, Hilal Spor Kulübünden Kâtip Mehmed Bey, Türk Ocağı Birinci Takımından Ağâh Bey ve Giresun Spor Kulübünden Salih Reis’ten teşekkül etmiştir.³¹⁸

Ankara Muhafız Gücü takımıyla yapılan bu müsabaka görüldüğü üzere Giresun şehrine önemli katkılar sunmuştur. Giresun’da sporun planlı ve seçilmiş kişiler tarafından ayrı ayrı kollara ayrılarak yürütülmesinde Ankara Muhafız Gücü takımının kumandanı İsmail Hakkı Bey’in büyük katkısı olmuştur. Kurulan heyetlere bakıldığında Giresun’da 1925 yılında spor hayatının oldukça canlı olduğu ve Giresun şehrinde spor kültürünün oluşmaya başladığı görülmektedir. Bu dönemde ön plana çıkan kulüpler olarak: Türk Ocağı Spor Kulübü, Hilal Spor Kulübü, Giresun Spor

³¹⁷O. Karaman, “Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı..”, s.27-28

³¹⁸Oktay Karaman, “Türk Ocakları Giresun Şubesinin...”, s.45

Kulübü'nün olduğu görülmektedir. Bu kulüpler Giresun şehrinin spor tarihinde önemli bir yere sahiptir.

Giresun Türk Ocağı, 1925 yılının Temmuz ayında Trabzon Lisesi İdman Yurdu takımını davet ederek onlarla da bir futbol müsabakası gerçekleştirmiştir. Kurban Bayramı arefesine denk gelen süreçte yapılan müsabaka iki şehrin takımlarının kaynaşmasına da imkân vermiştir. Yapılan bu futbol müsabakası Türk Yurdu Mecmuasına şu şekilde yansımıştır:

“Giresun Türk Ocağı: Giresun Ocağı gençler beyninde tanışmayı ve tesanüdü temin maksadıyla kurban bayramında Trabzon gençlerini Giresun'a davet etmiştir. Daveti kabul eden Trabzon Lisesi spor takımından mürekkep yirmi kişilik bir kabile Giresun'a gelmiş ve parlak sûrette karşılanarak bayramın üçüncü günü üç binden fazla seyirci huzurunda Giresun takımıyla müsabakaya girişmiştir. Neticede Trabzonlular galip gelerek Giresun tüccarının verdiği gümüş kupayı aldıktan sonra parlak sûrette teşyî edilerek avdet etmişlerdir.”³¹⁹

Giresun Türk Ocağı ile Trabzon Lisesi İdman Yurdu takımları arasında oynanan müsabaka Trabzon Yeni Yol Gazetesine de konu olmuştur. Nafiz Cezeri'nin “Giresun'da Futbol Maçı”³²⁰ başlığıyla verdiği yazı bu maça ve takımlara dair önemli bilgileri içerisinde barındırmaktadır. Bu habere bakacak olursak;

“Temmuzun dördüncü Cumartesi Giresun'un en müstesna ve fevkalade bir günü. Trabzon mıntıka birincisi Lise Takımı ile Giresun Türk Ocağı takımının karşılaşacağı bir gün...

Dört buçuk alafranga saatte Trabzon Lise İdman Yurdu Takımı kırmızı ve beyaz formasıyla sahada isbat-ı vücut etti. Giresun Türk Ocağı yeşil ve kırmızı formalarını giyinik olarak sahada intizar ediyordu...”

ifadelerinden anlaşılacak önemli husus Giresun Türk Ocağı'nın forma renklerinin kırmızı ve yeşil olduğudur.

Yeni Yol Gazetesinde yer alan bilgiye göre Giresun Türk Ocağı Futbol Takımı sahada şu oyuncularla sahada yer almıştır: “ ...Giresun Takımı: Kaleci-Nevzat, Müdafaa- Ziya, Osman, Muavin; Ali, Bekir, Hamdi Behçet, Hücumda- Hamdi, Necati, Faruk, Kasım, Hayri Beyler...” Giresun oyuncularının tamamen Giresunlulardan oluşmayıp farklı vilayetlerden de oyuncu getirildiği haberde yer almaktadır.

³¹⁹“Giresun Türk...” **Türk Yurdu**, C.9, , s.260

³²⁰**Yeni Yol Gazetesi**, Trabzon, “Giresun'da Futbol Maçı”

Maçın başlangıcı ile maça olan ilgi haberde şu şekilde yer almıştır:

“Her iki takım oyuncuları muhtelif grup ve vaziyetlerde resim aldırıp bayrak te’latisi yaptıktan sonra mevcudu dört bini tecavüz eden seyirciler muvacehesinde resmi geçit yaparak pek sürekli ve uzun alkışlara mazhar oldular. Sonra kale seçimi yapılarak hakemin birinci işareti üzerine oyuncular yerlerinde bulundular...”

Futbolun henüz yeni oynanmaya başladığı dönemde Türk Ocağı’nın futbol maçını izlemek için, 4000’in üzerinde Giresunlunun bir araya toplanmış olması Ocağın şehirde uyandırdığı heyecanın bir göstergesidir. Müsabaka Trabzon takımının ilk yarıda penaltıdan bulduğu golle 1-0 üstünlüğüyle bitmiştir. Maç sonunda Giresun Valisi Rıfat Bey, Trabzon takımının kaptanı Ömer Bey’e kupayı takdim etmiştir. Sonuç itibariyle Türk Ocağı’nın öncülüğünde düzenlenen bu faaliyet sayesinde spor iki şehrin kardeşliği için bir araç olmuş, Trabzon takımı en iyi şekilde ağırlanarak yolcu edilmiştir.

Giresun’da bu dönem spor faaliyetleri gerçekleştirilirken önemli sorunların başında saha ve tesis sorunu geliyordu. Giresun Türk Ocağı, Ordu İdman Yurdu ile oynadığı müsabakayı Teyyaredüzü denilen Batlama civarındaki büyük arsada icra etmiştir.³²¹Türk Ocağı, Ankara Muhafız Gücü ile gerçekleştirmiş olduğu müsabakanın ardından stadyum eksikliği daha da ön plana çıkmıştır. Takım kaptanı Faruk Bey, Vali Rıfat Bey’den bu yönde bir talepte bulunmuştur. Vali Rıfat Bey’de bu problemle yakından ilgileneceğini ifade etmiştir. Sahanın yapılacağı yerin belirlenmesi ile ilgili araştırmayı yapmak üzere Dr. Necdet Bey görevlendirilmiştir. Giresun’da saha yapmak için elverişli alanlar olarak; Yenyol’daki Büyük Tarla, Kışla Meydanı, Ermeni Kilisesi Düzü, Gazhane civarındaki bahçeler olarak tespit edilmiştir.³²²

Türk Ocakları milletine hizmet için gerçekleştirdiği çok sayıda faaliyetin yanında spor faaliyetlerine de yer vererek zinde bir Türk nesli yetiştirmeyi amaçlamıştır. Giresun Türk Ocağı da Türk Ocakları’nın belirlemiş olduğu çizgide kendisine bir yol haritası belirleyerek faaliyetlerini yürütmüştür. Giresun Türk Ocağı birçok eksikliğe rağmen Giresun’da sportif faaliyetlere öncü olmaya çalışmış ve açmış olduğu farklı dallarda şubelerle birlikte Giresun halkına hizmet etmiştir.

³²¹O. Karaman, “Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...”, s.27

³²²O. Karaman, “Türk Ocakları Giresun Şubesinin...”, s.45

Giresun Türk Ocağı spor faaliyetlerini gerçekleştirirken farklı vilayetlerin takımlarını da misafir etmiştir. Ordu, Ankara, Trabzon gibi şehirlerimizin takımlarını Giresun'a getiren Türk Ocağı; misafir ettiği takımları en iyi şekilde ağırlamış, binasında misafirlerine konferanslar vermiş ve Giresun'un muhtelif yerlerinde onlar için eğlenceler tertip etmiştir. Bu yönüyle Giresun Ocağı bu maçları bir rekabetten sıyrarak dostluk ve kardeşlik noktasına taşımıştır.

3.1.4. Yardım Faaliyetleri

Türk Ocakları toplumu geliştirmek için gerçekleştirdiği, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin yanı sıra toplumsal duyarlılığı artırmak için yardım faaliyetleri gerçekleştirmekten de geri durmamıştır. Ocaklar yurt genelinde meydana gelen afetlerde iş birliği yaparak ilgili yerlere yardımda bulunmuştur. Bunun yanı sıra Ocakların, üyelerinden veya toplumun herhangi bir kesiminden ihtiyaç sahibi kişilere de yardımda bulunarak milletin huzur ve refah içerisinde yaşamasına katkıda bulunmaya çalışmıştır.

Giresun Türk Ocağı'na dönüşecek olan Bilgi Yurdu Derneği de bu yardım faaliyetlerine kayıtsız kalmamıştır. 1924 yılında Erzurum'daki deprem felaketi nedeniyle dernek bağış kampanyaları düzenlemiş ve halkın eksiklerini gidermeye çalışmıştır. Dernek tarafından geliri depremzedelere verilmek üzere müsamereler düzenlenmiştir. Giresun'un dükkân eşraflarının da bu kampanyalara katıldıkları görülmektedir. Afete yardım konusunda o dönem Giresun'da bulunan Yıldız Lokantası da önemli bir çalışma yapmış ve bir günlük hasılatını kampanya karşılığı depremzedelere bağışlamıştır.³²³ Bu duyarlılığın yanı sıra Bilgi Yurdu Derneği yardım faaliyetlerini belirli bir düzen içerisinde gerçekleştirmek için Yardım Şubesi de kurmuştur.

Giresun Türk Ocağı, Himaye-i Eftal Cemiyeti'ne yardım amacıyla Ocakta bir bağış kutusu bulundurmuştur. Giresun basınına bilgi verilerek yardım yapmak isteyenlerin bağışlarını buraya atabileceği ve bu sayede kimsesiz çocuklar için faydalı işler yapılabileceği vurgulanmıştır.³²⁴ Milli Mücadele sonrasında yetim çocuk sayısının

³²³O. Karaman, "Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı..", s.23

³²⁴O. Karaman, "Türk Ocakları Giresun Şubesinin...", s.46

ülkemizde ciddi rakamlara ulaştığı düşünülürse bu faaliyetin Türk Ocakları açısından oldukça isabetli bir faaliyet olduğu söylenebilir.

Giresun Türk Ocağı'nın önde gelen isimlerinden olan Aykut Alpzade Muzaffer Bey, Himaye-i Eftal Cemiyeti'ne bir Türk Ocaklı olarak vilayette en çok yardımda bulunanlar arasında yer almıştır. Bu sebeple Himaye-i Eftal Cemiyeti Muzaffer Aykut Alp Bey'e bir tebrik telgrafnamesi göndermiş ve düzenlenen müsamereye Muzaffer Bey davet edilmiştir. Davetiye üzerinde Himaye-i Eftal Cemiyeti'ne ait şu not bulunmaktadır: “Vatan yavrularını korumak için 1921 de Ankara’da ihyaen tesis edilmiş olan Himaye-i Eftal Cemiyeti bugün 410 merkez ve şubesi ile mukaddes gayesini temine çalışıyor. Dört sene zarfında yardım yaptığı yavruların adedi 257561’dir.”³²⁵ Bu yardımlar da kuşkusuz vatana borcunu tüm alanlarda ödemeye çalışan Türk Ocakları'nın da katkısı büyüktür. Telgraf namenin muhtelif bölgelerinde bulunan şu sözlerde Türk evladına verilen kıymeti ortaya koymaktadır. “ Bir milletin kuvveti, istikbali çocuklarının sıhhati ile ölçülür.” , “Kim çocuğa yar olur, mutlak bahtiyar olur.”

Giresun Türk Ocağı yurdun neresinde olursa doğal ve tabii afetlere kayıtsız kalmamış, halka maddi ve manevi desteklerini sunarak bu afetlerin üstesinden el birliğiyle gelmesine gayret göstermiştir. Bu afetlerden biri de 1928 İzmir’de yaşanan deprem felaketidir. Bu felaketin ardından Ocaklar, yurt genelinde yardım toplayarak İzmir’e ulaştırmıştır. Giresun Türk Ocağı'nın da Hilal-i Ahmer Cemiyeti ile birlikte çalışarak 2000 lira yardım toplayarak afet bölgesine ulaştırmıştır.³²⁶Bilgi Yurdu Derneği'nin Erzurum’da meydana gelen depreme yardımından sonra Türk Ocağı'nın da İzmir’e yardım yapması Ocağın doğal afetler hususunda ne denli duyarlı olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Ocak 1930 yılında da yardım faaliyetlerine devam etmiştir. Giresun Türk Ocağı, Orta Mektepte okuyan yardıma muhtaç çocuklar için Giresun’da düzenlenen bir kampanyaya destek vermiştir. Kampanya gereği çocuklar adına bayramlık elbise yaptırmak isteyen yardım kuruluşuna 15 lira katkıda bulunmuştur.³²⁷

³²⁵Türkiye Himaye-i Eftal Cemiyeti Menfaatine Mahsus Tebrik Telgrafnamesi, Mehmet Uzun arşivinden temin edilmiştir.

³²⁶“İzmir Felaketi ve Ocaklarımız”, *Türk Yurdu*, (Mayıs-1928), Tütibay Yayınları, C.13, S. 199-38, Ankara 2001, s.289

³²⁷O. Karaman, *Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı...*, s.36

Yardım faaliyetlerine bakıldığında Giresun Türk Ocağı'nın; Türk'ün muhtacına el uzattığı, kimsesizine sahip çıktığı, afetzedesinin yardımına koştuğu görülmektedir. Yardım faaliyetleri de Ocağın faydalı alanlarından biri olmuştur.

3.1.5. Diğer Faaliyetler

Giresun Türk Ocağı'nın genel itibariyle dört başlık altında toplanan faaliyetlerinin yanında çok sayıda farklı türden faaliyetleri de bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümü "Diğer Faaliyetler" adıyla Ocağın farklı alanlardaki çalışmalarını kapsayacaktır.

Protesto ve miting faaliyetleri; Giresun Türk Ocağı faal bulunduğu süre boyunca yurdumuzda meydana gelen gelişmeleri tepkisiz kalmamıştır. Bu amaçla özellikle Ocak üyelerinden ünlü halk hatibi Dr. Necdet Bey önderliğinde yanlış bulunan durumları protesto etmiş ve kamuoyunda ses getirmek için miting faaliyetleri düzenlemiştir. Bu faaliyetlerden öne çıkan ise; Mustafa Kemal Paşa'ya gerçekleştirilen suikast girişimi sonrasında Ocağın bu melun saldırıyı kınadığı protesto mitingidir. Diğer Türk Ocakları gibi Giresun Türk Ocağı da bu saldırıyı kınamıştır.³²⁸

Müsamereler; Giresun Türk Ocağı'nın halkı birleştirici yönde dikkat çeken etkinliklerinden biri de müsamere etkinlikleridir. Ocakta düzenlenen bu müsamerelerde ağırlıklı olarak sanatsal ve kültürel etkinliklere yer verildiği görülmektedir.

Türk Ocağı'nın müsamere faaliyetlerine bakıldığında 1927 yılı dikkat çekmektedir. Ocağın bu yıl yeni seçilen yönetim kurulu geniş çaplı bir eğlence tertip etmiştir. Ocağın, "Türk Ocağı Müsameresi" adlı bir davetiyeye halkını bu etkinliğe davet ettiği bilinmektedir. 31 Mart günü düzenlenecek olan bu etkinliğe kadın-erkek herkes davet edilmiştir. Etkinlikte Ocağın yeni yıldaki hedeflerinden bahsedilmiş, çekilişler yapılmış ve hediyeler dağıtılmıştır.

Giresun Valisi Rami Bey'in eşi Bedia Hanım'ın da Türk Ocağında bir müsamere düzenlediği bilinmektedir. Türk Ocakları kuruluş yıldönümlerinde de müsamereler düzenlemiştir.

Kutlamalar; Giresun Türk Ocağı, devletimiz ve ocağımız için önemli olan gün ve bayramları kutlama hususunda da bilinçli bir şekilde görevlerini yerine getirmiştir.

³²⁸Heyecanlı Bir... , İzler Mecmuası, s.15-16

Ocağımız, özellikle Cumhuriyet Bayramı etkinliklerinin kutlanmasında Giresun’da etkin rol oynamıştır.³²⁹

Giresun Türk Ocağı’nın özellikle her yıl kutladığı etkinliklerden bir diğerinin de “Ocakların Kuruluş Yıldönümü” etkinlikleri olduğu görülmektedir. Ocak bu amaçla 1927 senesinde Türk Ocağının Üçüncü Yıl Dönümü Münasebetiyle bir tesid programı tertip etmiş ve kutlamalar yapmıştır. Ocak 1928 senesinin 25 Mart Günü “Ocaklılar Bayramını” kutlamış ve Ocakların kuruluş yıldönümü etkinlikleri her yıl olduğu gibi etkin bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

3.2. Türk Ocakları’nın ve Giresun Türk Ocağı’nın Kapatılışı (1931)

1911 senesinde 190 Askeri Tıbbiye öğrencisinin girişimleriyle ilk kıvılcımları oluşan Türk Ocakları, 1912 senesinde kurulmuş ve Türk milliyetçiliğinin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan sivil toplum kuruluşlarının başında yer almıştır. Türk Ocakları 1912 yılında başladığı çalışmalara Milli Mücadele döneminde ara vermek zorunda kalmış ve 1923 yılından itibaren Ocaklarda yeniden bir canlanma görülmüştür. Türk Ocakları 1925 yılında alınan Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına çalışan dernekler arasında gösterilmiştir.³³⁰ Ocaklar, Milli Mücadele’nin ardından yurdun en ücra köşelerine kadar ulaşmış Türk Milleti’nin ve Türk milliyetçiliğinin hizmetkârı olarak halkımızın eğitilmesinde, inkılapların benimsetilmesinde önemli görevler üstlenmiştir.

Türk Ocakları’nın etkin bir şekilde faaliyetlerine devam ettiği 1931 yılına gelindiğinde ülkede önemli siyasi ve ekonomi gelişmelerin izlerinin kaldığı görülmekteydi. Amerika’da başlayıp dünyayı saran ekonomik sıkıntının bıraktığı hasar, Menemen Olayı’nın ülkede yarattığı derin tesir, Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın kurulması gibi olaylar dönemin öne çıkan olaylarıdır. Bu dönem yurt gezileri gerçekleştiren Mustafa Kemal Paşa’nın Türk Ocakları ile ilgili görüşlerini İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’dan, İsmail Acar şu şekilde aktarmıştır:

“Bizim teşkilatımız fikir bakımından tamamen bize yabancı insanlardan teşekkül etmiş; asıl inkılapçı zümreyi Türk Ocaklarında gördüm. Yapılacak şey, bu

³²⁹İmzasız, “İzler’in On Beş Gün ...”,S.2, s.14-15

³³⁰Yücel Hacaloğlu, *Türk Ocaklarına Dair Bazı Vesikalar (1912,1995)*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1995, s.16

partiyi kapatmak Türk Ocaklarını kendi partimiz olarak tutmak ve Hamdullah'ı da umumi kâtip yapmak.”

Mustafa Kemal Paşa Ankara'da bu fikirlerini CHF'nin önde gelen şahsiyetleriyle paylaşmıştır. CHF'nin kapatılması gibi bir görüşün önüne geçmek için bazı Cumhuriyet Halk Fırkası mensupları; Türk Ocakları'nın kapatılmasını teklif etmiş ve Ocakların, Halkevleri'ne dönüştürülerek Cumhuriyet Halk Fırkası'na ve halka hizmet vermesi fikri öne çıkarılmıştır.³³¹

Bu gelişmelerin ardından Türk Ocakları'nın tarihi görevini tamamladığı ve kapatılacağı yönündeki haberler ilk olarak 20 Mart 1931'de resmi olmamak kaydıyla duyurulmuştur.³³² 21 Mart tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde çıkan haberde; Türk Ocakları Kongresi'nin Nisan ayında toplanacağı ve Türk Ocakları'nın bu kurultayda lağvedileceğinden bahsedilmiştir.³³³ 25 Mart 1931 tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde ki haberde ise Mustafa Kemal Paşa, Afyonkarahisar Mebusu Ruşen Eşref Bey'e Türk Ocağı'nın süreci ile ilgili şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Milletlerin tarihinde bazı devirler vardır ki muayyen maksatlara erebilmek için maddi ve manevi ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamete sevk etmek lazımdır. Yakın senelerde milletimiz böyle bir toplanma ve birleşme hareketinin verdiği mühim neticeleri idrak etmiştir.

Memleketin ve inkılabın içerden ve dışardan gelebilecek tehlikelere karşı masuniyeti için bütün milliyetçi ve Cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lazımdır. Teessüsü tarihinden beri ilmi sahada halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tamime sadakatle ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri sepketmiş olan Türk Ocaklarının aynı esasları, siyasi ve tatbiki sahada tahakkuk ettiren fırkamla ve bütün manasile yekvücut olarak çalışmalarını münasip gördüm.

Bu kararım ise, milli müessese hakkında duyduğum itimat ve emniyetin ifadesidir.

Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidirler.”³³⁴

10 Nisan 1931 günü gazetelerde “Türk Ocakları Bugün Fırkaya İltihak Ediyor” şeklinde çıkan haberlerle birlikte Ocakların resmen CHF'ye devredildiğinden

³³¹İ. Acar, **Türk Ocak...**, s.86-87

³³²Y. Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi...**, s.361

³³³**Cumhuriyet**, Nu:2468, 21 Mart 1931, s.2

³³⁴**Cumhuriyet**, Nu: 2472, 25 Mart 1931, s.1

bahsedilmiştir.³³⁵Türk Ocakları 10 Nisan günü Olağanüstü Kurultayı'nı Ankara'da Türk Ocakları Genel Merkezi'nde düzenlemiş ve Mustafa Kemal Paşa'nın isteği doğrultusunda Türk Ocakları feshedilmiştir. Kapanışın ardından kurultay raporunda sonuç olarak: "...Türk Ocakları Cemiyetinin feshedildiğine ve bu cemiyetin haiz olduğu bütün hakların, bütün vecibeleriyle birlikte Cumhuriyet Halk Fırkası'na devrine karar verilmesini arz ve teklif eder." Kurultay bu mazbatasını ittifakla kabul ederek mesaisine nihayet vermiştir.³³⁶ Böylece 1927 yılında CHF'nin bir kültür kuruluşu haline getirilerek alanı kısıtlanan Türk Ocakları 1931 yılı itibariyle tamamen CHF bünyesine katılmıştır.³³⁷

Türk Ocakları kapatıldıktan sonra yurt genelindeki ocaklara ait malların Cumhuriyet Halk Fırkası kayıtlarına geçirileceği ve bu işlerin belirli bir düzen içerisinde resmi olarak yapılmaya başlanacağı belirtilmiştir. 13 Nisan tarihinden itibaren de bazı Ocakların malları CHF kayıtlarına geçirilmeye başlanmıştır.³³⁸Bu tarihten başlayarak Eylül ayına kadar süren tasfiye işlemleri 26 Eylül 1931 tarihinde büyük oranda nihayet bulmuştur.³³⁹

Türk Ocakları, kapatıldığı yıl olan 1931 senesinde yurt genelinde toplam 267 şube ve 30.000'in üzerinde üyeye sahipti.³⁴⁰ Bu özelliği ile Türk Ocakları ülkemizin en büyük sivil toplum kuruluşu konumunda bulunuyordu.

Türk Ocakları'nın kapatılmasına giden yolda Hamdullah Suphi Bey kapanışa engel olmak adına Mustafa Kemal Paşa ve bazı CHF'liler ile görüşmeler yapmıştır. Bu engel olma girişimlerinin bir neticesi olsa gerek Türk Ocakları kapatıldıktan yaklaşık bir ay sonra Hamdullah Suphi Bey Bükreş orta elçiliğine atanarak yurtdışına gönderilmiştir.³⁴¹ Hamdullah Bey'in ve yanındaki Sadri Maksudi, İsmail Hakkı, Samih Rifat ve Yusuf Akçura gibi şahsiyetlerin Ocaklar kapanmadan önce Çankaya'da birtakım görüşmeler yaptığı Fethi Erden'in anılarında yer almaktadır. Türk Ocakları için öncü şahsiyetler olan bu heyet, 1931 yılında kapatılacak olan kuruluşlardan, Türk Ocakları'nın ayrı tutulmasını istemiştir. Ancak Türk Ocakları'nın

³³⁵F. Üstel, **İmparatorluktan Ulus Devlete Türk...**, s.377

³³⁶**Cumhuriyet**, Nu: 2489, 11 Nisan 1931, s.1

³³⁷İ. Karaer, **Türk Ocakları ...**, s.41

³³⁸Mustafa Arıkan, Ahmet Deniz, "Türk Ocaklarının Kapatılışı, Borçları ve Emlakının Tasfiyesi", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı:15, Konya, 2004, s. 412

³³⁹N. Kılıç, **Türk Ocakları ve Ata...**, s.177

³⁴⁰Nurettin Güz, "Türk Ocakları ve Türk Yurdu'ndan Halkevlerine", **Türk Yurdu**, S.283, Ankara, 2011, s.174

³⁴¹Y. Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi...**, s.365

kapanmaması için çalışan bu kişilerin yanında; Tevfik Rüştü Aras, Reşit Galip, Vasıf Beyler gibi şahsiyetlerde Türk Ocakları'nın Cumhuriyet Halk Fırkası'na katılması yönünde fikirlerini ifade etmişlerdir.³⁴²

Türk Ocakları'nın kapatılma sebepleri genel hatlarıyla değerlendirecek olursa:

- Gittikçe köklü bir hal alan Türk Ocakları'nın gelecek dönemlerde CHP'ye karşı bir siyasi parti olarak ortaya çıkabileceğinden duyulan çekince,
- O tarihlerde ülkemizde ve dünya üzerinde görülen büyük çaplı olumsuzluklar (1929 Dünya Ekonomik Buhranı, Menemen Olayı gibi...)
- O dönem Sovyet tehdidi içerisinde kalan Türk topluluklarına Türk Ocakları'nın yakın ilgi duyması ve Türkiye'ye gelenler ile yakından ilgilenilmesi, Türk Ocakları'nın Turancı ve Türk milliyetçiliği anlayışına dayanması,
- Türk Ocakları'nı karalamak adına ülke içerisinde yapılan siyasi ve ideolojik karalama kampanyaları. Örneğin; Türkçü anlayışın İtalya'daki faşizme ve Alman nazizmine benzetilmesi,
- Türk Ocakları'nın hazırladığı bazı marşların milli sınırları aşarak dünyayı sarmaya çabalayan bir Turan idealine yönelik oluşu ve bunun korku uyandırması,³⁴³

gibi sebepler Türk Ocakları'nın kapatılışına doğru bir gidişe sebebiyet vermiştir. Türk Ocakları'nın kapatılmasında bunların dışında da sebepler olduğu çeşitli kaynaklarda yer almaktadır.

Hamdullah Suphi Bey notlarında bu sebeplerden özellikle siyasi çekişmeleri ön plana çıkarmaktadır. Hamdullah Suphi Bey; İktidarı elinde bulundurmasına rağmen yurdun her köşesinde CHF'nin uyandıramadığı heyecanı Türk Ocakları'nın uyandırdığını söylemektedir. CHF yönetiminin hiçbir suretle Türk Ocağı adı altında toplanan kişileri kendi siyasi yanlarına çekemediklerini belirtmektedir. Aydın kadrosu ile her meslek grubundan bireyleri çatısı altında toplayan Türk Ocaklarının içtenlik ve fedakârlıkla yürüttüğü faaliyetler her zaman için dikkat çekmiş ve ulaşılamayan bu seviye Türk Ocakları'nın kapanmasına giden yolda tetikleyici bir unsur olmuştur.³⁴⁴

³⁴²Celil Bozkurt, **Türk Ocakları Umumi Kâtibi Dr. Fethi Erden'in Ocak Hatıraları**, Altınordu Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2019, s.43-44

³⁴³Ş. Özçelik, **Türk Ocakları ve ...** , s.26-27

³⁴⁴Y. Bayraktutan, **Türk Fikir Tarihinde...** , s.109

Yurt genelindeki Türk Ocakları'nın faaliyetlerine son verdiği 10 Nisan 1931 tarihinde Giresun Türk Ocağı' da faaliyetlerine son vermiştir. Diğer vilayetlerde Ocakların görevini Halkevleri hızlı bir şekilde üstlense de Giresun'da Halkevi ancak 1932 de görevine başlayabilmiş ve Türk Ocağı'ndan doğan boşluğu doldurmaya çalışmıştır.³⁴⁵Giresun Türk Ocağı'nın 1931 yılında kapanmasının ardından Giresun Ocağı'nın II. Dönemi olarak adlandırılan dönemde sona ermiş oldu. Bu tarihten sonra yaklaşık 60 yıl boyunca resmi anlamda Giresun'da böyle bir oluşum görülmemiştir. 1990 yılında yeniden yetki belgesi alan Giresun Türk Ocağı 1991 etkin olarak faaliyetlerine başlamıştır. Bu Ocak günümüzde de etkin bir şekilde varlığını sürdürmekte ve düzenli olarak faaliyetlerini devam ettirmektedir.

1931 yılında Türk Ocakları'nın isimlerini gösteren listeye bakıldığında günümüz Giresun sınırları içerisinde yer alan; Alucra, Görele, Şarkikarahisar (Şebinkarahisar), Tirebolu Türk Ocakları'nın isimlerine de rastlanmaktadır.³⁴⁶ Bu Ocakların hepsi 10 Nisan 1931 tarihine kadar faaliyetlerini sürdürememiştir. Ancak Cumhuriyet Halk Fırkası, Türk Ocaklarından kalan emlakı, borçları ve alacakları üstlendiği için önceden kapatılmış olan ocakların bilgileri de listede verilmiştir.

Türk Ocakları'nın kapatılmasıyla birlikte ülke genelinde heyetler kurularak Ocaklara ait malların, borçların ve alacakların hesaplanarak merkeze bildirilmesi istenmiştir. Giresun Türk Ocağı 'da 22.4.1931 tarihinde:

Reis; Cemil Hüseyin Bey,
Kâtip; Asaf Bey,
Muhasip; Muzaffer Aykut Alp Bey,
Veznedar; M. Urfi, Aza; E..em,
Aza; Ali Arif,
Aza; Osman Nuri, olmak üzere İdare Heyeti ile Murakebe Heyetini toplamıştır.

Ocak 275 lira alacağı ve 652 lira borcu olduğunu belirterek 22/4/1931 tarihi itibarıyla Giresun Cumhuriyet Halk Fırkası'na devrolunduğunu belirtmiştir.³⁴⁷

³⁴⁵O. Karaman, "Türk Ocakları Giresun Şubesinin...", s.50

³⁴⁶F. Üstel, **İmparatorluktan Ulus Devlete Türk ...** , s.387,388,389,390

³⁴⁷BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3

3.3. Giresun Türk Ocağı'nın Malları, Borçları Ve Alacakları

Türk Ocakları 10 Nisan 1931 tarihinde gerçekleştirdiği olağanüstü kurultay ile kapanmıştır. Bu tarihten sonra Ocakların borçları, alacakları, taşınır ve taşınmaz mallarının Cumhuriyet Halk Fırkası'na devredilmesi kararlaştırılmıştır.

Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Kurulu 20 Mayıs 1931 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda devir teslim işlerinin nasıl yapılacağını görüşmüştür. Bu devir teslim sürecinin hızlı ve sağlıklı gerçekleştirilmesi için bir "Tasfiye Encümeni" teşekkül ettirilmiştir. Bu heyet ilgili olurları aldıktan sonra yurt genelindeki Ocaklarla bir takım yazışmalar gerçekleştirmiştir. Bu yazışmalarda Türk Ocakları'ndan kalan bina ve eşyaların CHF tarafından nasıl değerlendirilebileceği görüşülmüştür. Türk Ocağı'ndan kalan binalardan uygun vaziyette olanların Halkevi'ne dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır.³⁴⁸ Türk Ocakları'nın kapatılmasıyla birlikte Ocaklar mal varlığının tamamını kaybetmiştir. Ankara Türk Ocağı ve eşyaları hariç o dönem Türk Ocakları'nın mal varlığı 1.312.694.00 lira olduğu görülmektedir.³⁴⁹ Elde edilen bu rakam Türk Ocakları'nın yurt genelindeki yapılanması açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Aynı zamanda CHF'nin ve Halkevlerinin, Türk Ocaklarından elde ettiği gelir de bu rakamdan anlaşılabilir.

Cumhuriyet Halk Fırkası Tasfiye Encümeni, Ocakların; malları, borçları ve alacaklarını bildirmeleri için yurt genelindeki tüm şubelere resmi yazılar göndermiştir. Arşiv belgelerine bakarak ulaştığımız yazıda şu bilgiler yer almaktadır:

- 1- Ocağa ait gayrimenkulün, emlakın:
 - a) Nevi bu günkü tahmini satış kıymeti alelmüfredat
 - b) Bunlardan mütevellit borç miktarı maliyeye taksit vergi vesaire gibi
 - c) Tapuları alınmış olup olmadığı?
 - d) Fırka binası, halk evi, spor teşkilatı ittihazına elverişli binaları bulunup bulunmadığı elverişli ise hangi binalar olduğu,
 - e) Fırka ocak binasına nakletmek istiyorsa vazihen işarı.
- 2- Spor teşkilatı:
 - a) Böyle bir teşkilat varsa miktar ve mahiyeti,

³⁴⁸M. Arıkan, A. Deniz, "Türk Ocaklarının Kapatılışı...", s. 415-416

³⁴⁹İbrahim Karaer, "Türk Ocaklarının 1931 Yılında Feshi, Emlak, Alacak ve Borçlarının Tasfiyesi 'Isparta İli Örneği', *Türk Yurdu*, Mayıs-2011, S.285, s.74

- b) Kendi ikametine binası olup olmadığı,
- 3- Ocağa ait menkul eşyanın:
- a) Ocağın fırka teşkilatımıza ihtiyacı olan eşyanın,
- b) Fırka ihtiyacı fazlasından hakiki ihtiyaçlarına binaen spor teşkilatına verebilecek kısmının,
- c) Fırkamıza ihtiyacı olmayan eşyasının,
- d) Kullanmaya salih olmayan hurda ve satılması icabedeb eşyasının,
- 4- Ocakların alacağı:
- a) Kabili tahsil görülen alacakların,
- b) Kabili tahsil görülmeyen alacakların müfredat ile miktarını gösterir iki cetvel.
- 5- Ocakların borcu:
- a) Derhal tediyesi zaruri olan borçlar,
- b) Teehhüre tehammülü olan borçlar müfredat ile miktarını gösterir iki cetvel.³⁵⁰

Ocakların bu ölçütleri göz önünde bulundurarak ivedi bir şekilde ellerindeki taşınır-taşınmaz malları ile borç ve alacaklarını bildirmeleri istenmiştir. Giresun Türk Ocağı ve günümüz Giresun sınırları içinde yer alan Tirebolu, Görele, Alucra, Şebinkarahisar Türk Ocakları'nın da borç ve alacaklarını derleyerek genel merkeze bildirdiklerine dair kayıtlar BCA' da yer almaktadır. Çalışmanın bu kısmında Giresun Türk Ocağı'nın bu yazışmaları, borçları ve alacaklarının üzerinde durulacaktır.

Giresun Türk Ocağı İdare Heyeti 22.04.1931 tarihinde toplanarak Ocağın alacakları ve borçlarını belirleyerek Cumhuriyet Halk Fırkası'na devri için gerekli işlemleri gerçekleştirmiştir. İki nüsha olarak düzenlenen evrakta açıklama olarak şu bilgiler yer almaktadır:

“Türk Ocaklarının Ankara'da 10/04/1931 tarihinde akdedilen fevkaliade kurultayında karar verilerek kurultay divan riyasetinin 11/4/1931 tarihli mazbatasına binaen idare heyetinin 21/4/1931 tarih ve 30 uncu içtima kararıyla ocağımızın da Mahalli Cumhuriyet Halk Fırkasına devri münasebetiyle hesabı kapatılarak Ocağın şahsiyeti maneviyesinin alacağı ve borçları yukarda sağ ve sol sahifelerinde gösterildiği veçhile iki yüz yetmiş beş lira alacağı tahsil ve altı yüz

³⁵⁰BCA , 490/01/167/253/1

elli iki lira borcu tasviye edilmek üzere Giresun Cumhuriyet Halk Fırkasına devredildiğini mübeyyin iş bu mazbata iki nüsha olarak tanzim kılındı..”
22/4/1931³⁵¹

Giresun Türk Ocağı'nın Cumhuriyet Halk Fırkası bünyesine katıldığı 22.4.1931 tarihinde ki İdare Heyeti şu kişilerden oluşmaktaydı: Reislik makamında; Cemil Hüseyin Bey, Katiplikte; Asaf Bey, Muhasiplikte; Muzaffer Aykut Alp Bey, Veznedar olarak; M. Urfi, Azaların ise; E..em, Ali Arif, Osman Nuri Bey'in olduğu görülmektedir. Ocağın bir de Murâkabe (Denetleme) Heyeti bulunmaktaydı. Kapanış evrakına bakıldığında Denetleme Heyetinde; Ş. Turgut Bey'in olduğu ve bir diğer azanın da Görele'de memuriyette olduğu belirtilmiştir.

Giresun Türk Ocağı İdare Heyeti ve Denetleme Heyeti'nin yapmış olduğu incelemeler neticesinde Ocağın alacağı olarak; Lale Sineması işletmecisi Yusuf Ağa Zade Adil Bey'de 1 Mart 1929'dan 28 Şubat 1930 tarihine kadar bir senelik kira parasının içinde Ocak hissesi bulunduğu görülmektedir. Giresun Türk Ocağı hissesi olan bu 275 liranın Himaye-i Eftal Reisi Doktor Haşim Bey'de olduğu belirtilmiştir.³⁵²

Giresun Türk Ocağı'nın alacağının dışında yaklaşık 652 lira olan borcu bulunmaktadır. Ocağın borçlarının detayları ise şu şekildedir:

- 125 lira: 1 Mart 1929 tarihinden 28 Şubat 1930 tarihine kadar bir senelik Lale Sinemasının icarı (kirası) olarak hazine-i Maliyeye Ocak hissesi olan borç ...
- 22 lira 35 kuruş: Elektrik mağazası sahibi Yusuf Ağa Zade Adil Bey'e (Elektrik malzemesinden)
- 1 lira 95 kuruş: Işık kütüphanesi sahihi Çimşit Zade biraderlere (Kırtasiye bedeli olarak.
- 10 lira: Türk Tayyare Cemiyeti Giresun Merkezine, (Gazi hazretlerinin yağlı boya bir kıt'a büyük fotoğrafları bedeli.
- 492 lira 70 kuruş: Odacı Ahışhalı Oğlu Hamit Efendiye (Teraküm eden ücreti şehriyeden)³⁵³

Giresun Türk Ocağı'nın borç ve alacakları yukarıda belirtildiği gibi olup bu süreçten sonra Ocağı meşgul eden konular arasında 275 lira alacağın Doktor Haşim Bey'den tahsil edilme aşaması olmuştur. Bunun yanında ocakta hademe olarak çalışan

³⁵¹BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/42

³⁵²BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/42

³⁵³BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/42

Ahışhalı Hamit Bey’de ocaktan alamadığı maaşları için Giresun Cumhuriyet Halk Fırkası temsilciliğine ve Ankara’ya çok sayıda resmi yazı yazarak alacaklarını tahsil etmeye çalışmıştır.

Ocakta aylık 20 lira ücrete çalışan Ahışhalı Hamid Bey’e Giresun Türk Ocağı’nın toplamda 440 liranın üzerinde bir hademelik borcu bulunduğu ve Ahışhalı Hamid’in bu hakkını tahsil etmek için CHF Genel Merkezi’ne bir mektup yazdığı görülmektedir. CHF Genel Merkezi bu mektupla ilgili Giresun CHF Vilayet İdare Riyasetine bir yazı yazarak açıklama istemiştir.³⁵⁴ Bu süreçle ilgili 1936 yılına kadar çok sayıda yazışma gerçekleşmiştir. Bu yazılardan 25.08.1933 tarihli yazıda Giresun CHF Vilayeti İdare Heyeti, hademelik ücreti ödenmeyen Hamit Efendi’ye Eski idare Heyeti’nin 50 liralık bir ödeme yaptığını belirtmiştir. Fırka binasının altında bulunan Türk Ocağı’nın eski yeri olduğu düşünülen dükkânın kirasından verilen bu 50 liranın haricinde Ahışhalı Hamid Bey’e 442 lira 70 kuruş borcun kaldığı ifade edilmiştir.³⁵⁵ Bu yazıya cevap olarak CHF Kâtibi Umumisi, Giresun CHF yetkililerine; yapılan tetkikat neticesinde Hamid Efendi’ye 442 lira 70 kuruş borcun ödenmediğinin anlaşıldığını belirtmiştir. Giresun CHF Vilayet İdare Heyeti ve Ahışhalı Hamid Bey’in bu borçla ilgili mazbatayı hazırlayıp, Hamit Efendi’ye daha önce verilen 50 liraya ait senetle bu paraya ait kazanç makbuzunun Genel Merkeze gönderilmesini istemiştir. Sırası geldiğinde bu ücretin ödeneceği bildirilmiştir.³⁵⁶

Ahışhalı Hamid Bey ödenmeyen ücreti dolayısıyla 14.02.1935 tarihinde CHF Genel Sekreter’i Recep Peker’e de bir yazı göndertmiştir. Hamid Bey, senelerce Türk Ocağında hademelik yaptığını ve Türk Ocağı Halkevi’ne dönüştüğünde oradan çekildiğini ifade etmiştir. O dönemden kalan alacağını tahsil etmek istediğini ve bunun için yaptığı yazışmaların sonuçsuz kaldığını belirtmiştir. Hamid Bey; ailesinin ve kendisinin zor durumda olduğunu belirttiği duygusal bir metnin Recep Peker Bey’e ulaşmasını sağlamış ve bu belgeye de arşiv kayıtlarında ulaşılmıştır.³⁵⁷ Ahışhalı Hamid’in sık sık Giresun CHF Vilayeti İdare Heyeti’ne başvurduğu 5 Ağustos 1935 tarihli CHP Yüksek Genel Sekreterliğine yazılan yazıdan anlaşılmaktadır.

³⁵⁴BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/43

³⁵⁵BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/41

³⁵⁶BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/39

³⁵⁷BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/35

Giresun CHF Heyeti, Ahışhalı Hamid'in alacağı olduğu 440 kûsur lira borçla ilgili Genel Merkeze 5.5.1935 tarih ve 55 sayılı yazıya bir cevap alınmadığı belirtilmiştir. Şahsın sık sık parti binasına gelerek sızlandığı ve sorununa çözüm bulunmasını istediği istirahat edilmiştir.³⁵⁸ Ahışhalı Hamid 8 Teşrin-i Sani (Kasım) 1935 tarihinde Giresun Saylavı³⁵⁹ Munir Bey'e de bir yazı yazarak hakkını arama yoluna gitmiştir.³⁶⁰ Hamid Bey 07.11.1935 tarihinde "Saygıdeğer Baş Vekili Muhteremimiz General İsmet İnönü" başlığıyla bir yazıda İsmet İnönü'ye yazmış ve Türk Ocakları'ndan kalan hademelik ücretinin ödenmesini İsmet Paşa aracılığıyla da talep etmiştir.³⁶¹

Türk Ocağı'ndan kalan bu borç uzun ve zor geçen bir sürecin sonunda Hamid Bey'e ödenmiş ve durum çözülmüştür. 19 Şubat 1936 tarihinde Giresun CHF Başkanlığı'na bu durum bildirilmiştir. Genel Merkezden gelen yazıda 5/5/1935 tarih ve 55 sayılı yazınıza yanıt denilmiştir. Giresun'da Çınarlar Mahallesinde oturan Ahışhalı Hamid'in dağılan Türk Ocağı Giresun Şubesinde hademelik aylığı olarak alacak olduğu 442 lira 70 kuruşun İş Bankası ile havale edilerek Giresun CHF yönetimine gönderildiği belirtilmiştir. Bu ücretten 42 lira 35 kuruş kazanç vergisi kesilerek Hamid Bey'e ödeme yapılması istenmiştir.³⁶² CHP Genel Merkezi tarafından İş Bankası'nın 1238 sayılı alacağı 442 lira 70 kuruş ödenip sonucun bildirilmesi talep edilmiştir.³⁶³ Netice itibariyle Ahışhalı Hamid Bey'e belirtilen ücret ödenmiş, gerekli evraklar düzenlenerek Hamid Bey'den de alınan imzalı ödendi belgesi Genel Merkez'e gönderilerek sorun çözüm bulmuştur.³⁶⁴ Hamid Bey'in Türk Ocağı'ndan alacak olduğu 442 lira 70 kuruş konu edildiği 16 arşiv belgesine Başkanlık Cumhuriyet Arşivinde yer verilmiştir.

Giresun Türk Ocağı'nın gelir ve giderlerinde çözülmesi uzun süren bir diğer meselede Lale Sineması kirasından kalan 275 liranın nerede olduğu sorunudur. Giresun CHF Vilayet İdare Heyeti'nin 29.08.1933 tarihinde CHP Genel Kuruluna yazdığı yazıda yapılan araştırmalar neticesinde: 275 liranın 125 lirası Ocağın sinema binası kira bedelinden dolayı maliyeye yatırılmıştır. 22 lira 35 kuruşu Ocaktan elektrik

³⁵⁸BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/34

³⁵⁹Saylav: Milletvekili

³⁶⁰BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/31

³⁶¹BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/30

³⁶²BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/12

³⁶³BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/13

³⁶⁴BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/14

malzemesi dolayısıyla alacağı olan Yusuf Ağa Zade Adil Bey'e verilmiştir. Geri kalan 127 lira 65 kuruşun kimde kaldığı ile tetkikatın sürdüğü ifadesi belgede yer almaktadır. Yapılan araştırma neticesinde bu paranın bir kısmının Tayyare Cemiyetinde olduğu ve cemiyetin ödemeye durumu olduğu vakit bunu ödeyeceği belirtilmiştir. Paranın geri kalan kısmının kimde olduğunu öğrenmek için ulaşılmaması gereken Doktor Haşim Bey'in Hopa'da olması dolayısıyla bu sürecin uzadığı görülmektedir.³⁶⁵ Yazının ikinci sayfasında alacak olarak, son kalan rakamın 127 lira 65 kuruş olduğu ve bunun da Tayyare Cemiyeti ile Doktor Haşim Bey arasında çözüleceği ifade edilmiştir. Ayrıca Işık Matbaasına olan 1 lira 95 kuruş borç için herhangi bir işlem yapılmadığı ifadesine de yer verilmiştir.³⁶⁶

Giresun Türk Ocağı'nın alacakları ve borçlarının yanında önemli devir kaynaklarından biri de Ocakta bulunan eşyalardır. Bu eşyalardan CHF ve Halkevleri'nin kullanabilecekleri onlara devredilmesi, diğerlerinin ise satılarak paraya dönüştürülmesi talimatı verilmiştir.

Giresun Türk Ocağından 29.05.1931 tarihinde CHF'ye devredilen eşyalar ve adetleri arşiv belgelerinde şu şekilde verilmiştir:³⁶⁷

Sıra	Adet	Cinsi/Eşya
1-	66	Hezeran Sandalye
2-	4	Marüken Fantizi sandaliya
3-	4	Adi tahta masa
4-	3	Ceviz masa ve Yazıhane
5-	8	Adi tahta sığara masası
6-	1	Ceviz sehba
7-	1	Piyanu
8-	1	Tahta konfiras kürsüsü
9-	1	Boksorlu Saat
10-	10	Büyük futuğraflar
11-	1	Yağlı boya tablu
12-	2	Cam içinde elektrikli fotoğraf

³⁶⁵BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/54

³⁶⁶BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/55

13-..5	Korneş
14- 5	Kadife Perde
15- 10	Tül Perde
16- 4	Muşamba Perde
17- 8	Kırmızı çuha taklidi masa örtüsü küçük
18- 9	Kıristal taklidi sığara tablası
19- 1	Böyük masa halısı
20- 1	Küçük Avrupa halısı
21- 1	Üçlambalı elektririk avizesi
22- 1	Ceviz kanapa
23- 5	Tomar perde
24- 3	Ceviz kütübhone ve büfe
25- 100	Kitaplar
26- 10	Adi hasır sandaliye
27- 2	Elektirik lambası
28- 3	Tahta kanapa
29- 5	Adi perde
30- 1	Yüksek ayaklı yazı masası
31- 2	Dört ayaklı açılır kapanır bir ceviz masa ve bir ceviz camlı masa
32- 3	Dolap

İş bu defter Türk Ocağından devrolunan miktara muvafıktır.³⁶⁸

Bu arşiv belgelerinde Ocak mallarının dışında CHF Umumi Kâtipliğine önemli bilgiler sunmuştur. Giresun Türk Ocağı kapandığı dönemde Ocağa ait bir bina olmadığı ve Ocağın, CHF binasının alt katında ikamet ettiği belirtilmiştir. Ocağın kapandığı dönemde herhangi bir spor teşkilatı yoktur. Ocağın mefruşat ve mobilyasının cins ve miktarı ilgili yazıda verilmiş olup CHF'nin Giresun'da bu mobilyaların tamamına ihtiyacı vardır.³⁶⁹Giresun Türk Ocağı'nın malları, alacakları ve borçları Başkanlık Cumhuriyet Arşivinden ulaşabildiği kadarıyla bunlardan ibarettir.

³⁶⁸BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/21

³⁶⁹BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/29

3.4. İzler Mecmuasında “Giresun Türk Ocağı”

İzler Mecmuası 21 Şubat 1924 tarihinden itibaren Giresun’da yayımlanmaya başlayan önemli yerel mecmualardan biridir. Mecmuanın ilk sayısının ilk sayfasında Ömer Avni adlı kişi tarafından mecmuanın çıkış “Maksadı”³⁷⁰ anlatılmıştır. Bu maksat kısmında bu memleketin naçiz evlatlarının dilleri döndüğü kadar hizmet etmek istedikleri ve bunun için destek bekledikleri belirtilmiştir.

Bilgi Yurdu Derneği tarafından yayımlanmaya başlayan İzler Mecmuası daha sonraki yıllarında el değiştirecek olsa da maksadının daima Giresun gençliğine faydalı olmak olduğunu ve ilmi, edebi, ahlaki anlamda gençliğe katkı sağlamak istediğini belirtmiştir. Mecmua önce Bilgi Yurdu Derneği tarafından çıkarılırken daha sonra Bilgi Yurdu Derneği kapanınca faaliyetlerine bağımsız bir şekilde devam etmiştir.

İzler Mecmuasının basım yerine bakıldığında orada da bir değişiklik yaşandığı görülmektedir. Mecmua önce Vilayet Matbaasında yayımlanırken daha sonraları basım yeri olarak Giresun’un köklü matbaalarından Işık Matbaasında basımına devam ettiği görülmektedir.³⁷¹ Mecmuanın fikir babası ve sahibi Cemil Hüseyin Bey olmakla birlikte müdürlüğünü Nuri Ahmet Bey yapmıştır. 17. Sayıdan sonra derginin sahipleri arasına Can Akengin Bey’de katılmıştır. İzler Mecmuası Bilgi Yurdu çatısı altında faaliyetlerine başlamıştır. Mustafa Kemal Paşa’nın Giresun’u ziyaretiyle birlikte Bilgi Yurdu Türk Ocağı’na dönüşmüştür. İzler Mecmuası bu dönüşümden itibaren içeriğinde Giresun Türk Ocağı ile ilgili çokça habere ve yazıya yer vermesi bakımından önemlidir.³⁷²

İzler Mecmuası sürdürmüş olduğu 27 sayılık yayın hayatı boyunca Giresun için önde gelen çok önemli yazarların yazılarına yer vermiştir. Mecmuanın yazarları incelendiğinde oldukça geniş bir yazar kadrosuna sahip olduğu görülmektedir. Bilgi Yurdu’nun gençleri sayesinde heyecanla yayımlanmaya başlayan İzler; Giresun gençliğini eğitmeyi, onların kültür düzeylerini daha yukarılara taşımayı kendine gaye edinmiştir. Resmi olmayan bir kuruluşun yayın organı olarak faaliyetlerine başlayan

³⁷⁰Ömer Avni, *İzler Mecmuası*, Giresun, 21 Şubat 1924, S. 1, s.1

³⁷¹S. Sarısamancıoğlu, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında ...*, s.103

³⁷²Ahmet Gürsoy, “Başlangıçtan Günümüze Giresun’da Basın”, *Geçmişten Günümüze Giresun*, Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi, Mavi Ofset, İstanbul, 2015, s.561

İzler Mecmuası; sanata, edebiyata, tarihe, sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya önem vermiş vizyon sahibi bir mecmua olarak dikkatleri üzerine çekmektedir.³⁷³

İzler Mecmuası yayın hayatını 1924 yılında başlamış ve 1926 yılına kadar devam ettirmiştir. Genellikle on beş günde bir yayınlanan mecmua bazı dönemler bu süreye bağlı kalamamıştır. Mecmua özellikle ilk sayıdan sonra bir süre yayın hayatına ara vermek zorunda kalmıştır. İzler Mecmuası okuyucularına “Anadolu’nun İyilik ve Güzellik İzleri” başlığı ile okuyucu kitlesine hitap etmiştir.³⁷⁴ İzler’in şekil özelliklerine baktığımızda ise ebatları 25x35 cm olarak ölçülmüştür. Mecmuada genel olarak ön dış kapak bulunmaktadır. Mecmuanın bu ön dış kapağında yer yer Giresun’a dair manzara fotoğrafları yayınlanırken bazen şahıs fotoğrafları da yer almıştır.³⁷⁵

İzler Mecmuasının 27 sayılı bir yayın hayatı bulunmakla birlikte bu sayılar iki cilt halinde düzenlenmiştir. Mecmuanın 12. Sayısına kadar olan sayıları birinci cildini oluştururken, 13. Sayıdan itibaren olan sayıları ise ikinci cildi oluşturmaktadır.³⁷⁶

Bilgi Yurdu Derneği, Giresun gençliğinin eğitilip yetiştirilmesinde önemli bir boşluğu doldurmuştur. Bunu yaparken yayın faaliyetlerinde bulunmayı da gayeleri arasına koymuştur. 1925 yılında Türk Ocağı’na dönüşene kadar faaliyetlerine doludizgin devam eden Bilgi Yurdu, nihayetinde Türk Ocağı ismiyle çalışmalarını yürütmüştür. Çalışmanın bu bölümünde İzler Mecmuasında Türk Ocağı ile ilgili çıkan yazılar derlenmeye çalışılmıştır.

İzler Mecmuasında Yer Alan Türk Ocağı Başlıkları;

- 2. Sayı; “**Türk Ocağı**”³⁷⁷: Bu yazıda Giresun Türk Ocağında İdare Heyetinden istifa edenler olduğunu ve istifa edenlerin yerine iki yeni kişinin atandığı belirtilmiştir. Yazının devamında Türk Ocağı’nın yeni yönetim kurulunun isimleri verilmiştir. Yazının son kısmında Ocağın işlerini son dönemde tek başına yürüten Muzaffer Bey tebrik edilmiş ve başarılar dilenmiştir.

³⁷³Yeliz Gençaslan, “İzler Dergisine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Dini Hayat”, **Geçmişten Günümüze Giresun’da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu -1**, Uğur Ofset, Giresun, 2013, s.273-274

³⁷⁴Nazım Elmas, “İzlerdeki Şebinkarahisar”, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2000, s.198

³⁷⁵Y. Gençaslan, **İzler Mecmuası Üzerine...**, s.3

³⁷⁶Nazım Elmas, “İzler Mecmuası’nın Giresun Kültür Hayatındaki Yeri”, **Giresun Kültür Sempozyumu (30-31 Mayıs 1998)**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları No:2, İstanbul, 1998, s.135

³⁷⁷İmzasız, “Türk Ocağı, **İzler**, 10 Teşrin-i Sani 1925, S.2, s.15

- 3. Sayı: **“İzler’in On Beş Günü - Ocaklara Düşen Vazifeler”**³⁷⁸: Bu yazıda Giresun’da yaşanan üzüntü verici ahlakdışı bir davranış dolayısıyla bir eleştiride bulunulmuştur. Türk Ocakları’nın görevleri arasında bu tür durumların düzeltilmesi ve adabı muâşeret kurallarını da öğretmesi gerektiği ifade edilmiştir.
- 4. Sayı: **“On Beş Gün Konferans”**³⁷⁹: Mahkeme Asliye Azalarından Mehmet Ali Bey’in Türk Ocağında verdiği konferansa bu sayıda yer verilmiştir. Mehmet Ali Bey’in nutku İzler Mecmuasında 14-15. sayfalarda yer almıştır. Uzun bir konuşma olduğu dikkat çekmektedir. Konferansında genele olarak akıldan, dinden fenden bahseden Mehmet Ali Bey konuşmasının son bölümlerinde Türklerden ve Türk tarihinden bahsederek Ocağa gelenlere kıymetli saatler yaşattığı kayıtlarda yer almıştır.
- 8. Sayı: **“On Beş Günün İzleri - Bir Tes’id”**³⁸⁰: Bu yazıda Giresun Türk Ocağı’nın yıldönümü münasebetiyle bir tebrik yazısı yayınlandığı görülmektedir. Yazar 21 Şubat gecesi Türk Ocağındaki yıldönümü programına katıldığını ve orada çok samimi bir topluluk bulduğunu ifade etmiştir. İstiklal Marşı’nın ardından Ocak reisi Muzaffer Bey’in kürsüden halkı selamladığı ve küçük bir konuşma yaptığı belirtilmektedir. Muzaffer Bey sözü Ocak kâtibi Şükrü Turgut Bey’e bırakmış ve Şükrü Bey uzun bir konuşma gerçekleştirmiştir. Bu nutuktan sonra büyük Türk mefkûrecisi Ziya Gökalp için Ocakta iki dakika saygı duruşunda beklenildiği yazıda ifade edilmiştir. Gecenin ilerleyen saatlerinde Ocağın saz heyeti musiki ziyafeti vererek kutlama programının saatlerce sürdüğü anlaşılmaktadır.
- 9. Sayı: **“Tirebolu’da Türk Ocağı”**³⁸¹: Bu yazıda 26 Şubat 1926 günü Tirebolu’da bir Türk Ocağı’nın açıldığından bahsedilmektedir. Merkez Erkek Mektebi Baş Muallimi Selahattin Cemal Bey’in gençlere ön ayak olması ve gençlerin derin gayretleriyle bu Ocağın kurulduğu belirtilmiştir.

³⁷⁸İmzasız, “İzler’in On Beş Günü / Ocaklara Düşen Vazifeler”, **İzler**, 25 Teşrin-i Sani 1925, S.3, s.16

³⁷⁹İmzasız, “On Beş Gün Konferans”, **İzler**, 15 Kanun-, Evvel 1925, S. 4, s.14-15

³⁸⁰Nuri Ahmet, “On Beş Günün İzleri / Bir Tes’id”, **İzler**, 1 Mart 1926, S.8, s.15

³⁸¹İmzasız, “Tirebolu’da Türk Ocağı”, **İzler**, 18 Mart 1926, S.9, s.15

- 12. Sayı: **“On Beş Günün İzleri - Türk Ocağında İntihab”**³⁸²: İzler Mecmuasının 6 Mayıs 1926 tarihli bu sayısında Giresun Türk Ocağı’nın 1926 İdare Heyeti’nin seçimleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Yeni İdare Heyeti oluşturulduktan sonra reisliğe seçilen Defterdar Zeynelabidin Bey’in yeni heyeti telgrafla çeşitli yerlere bildirdiği görülmektedir. Telgraf çekilen makamlar; Gazi Mustafa Kemal Paşa, General İsmet Paşa, Ankara Türk Ocağı Merkez Heyeti ve Ankara’da Giresun Mebusu Musa Kazım Bey’den oluşmaktadır.
- 13. Sayı: **“On Beş Günün İzleri - Türk Ocağımıza Gelen Telgraflar”**³⁸³: Giresun Türk Ocağı 1926 yılı Nisan ayında yeni İdare Heyeti’ni oluşturmuştu. Dernek Reisi Zeynelabidin Bey yeni heyetin listesini çeşitli makamlara göndermişti. İzler Mecmuası 12. Sayısında “Türk Ocağında İntihab” adlı yazıda bu telgraflara yer vermişti. Bu yeni sayıda ise bu telgraflara gelen cevaplara yer verilmiştir.
- 14. Sayı: **“Türk Ocağı Menfaatine”**³⁸⁴: Bu nüshada Milli Sahne Heyeti’nin Giresun’a gelişi, faaliyetleri ve şehirden ayrılı konu edilmiştir.
- 15. Sayı: **“ On Beş Günün İzleri- Tayyare-i İçtimai”**³⁸⁵: Türk Ocağı farklı kurum ve kuruluşlardan öncü isimleri Ocak binasında konferans vermesi için ağırlamıştır. 1926 senesinin Mayıs ayında Tayyare Cemiyeti Reisi tarafından bir nutuk akd edilmiştir. Reis burada Giresun için önemli hususlardan olan fındığı konuşmasına önemli ölçüde konu etmiştir. Fındık fiyatlarıyla ilgili konuşmalar yapılmıştır. Tayyare Cemiyeti Giresun şubesi ile ilgili bilgilerinden sonra yurt genelinde Türk ordusunun ehemmiyetli şubelerinden Tayyare Cemiyeti’nin önemi vurgulanmıştır. Ve 1926 senesinin fındık hasılatından Tayyare Cemiyeti için pay ayrılmasını bu nutkunda teklif etmiştir.
- 16. Sayı: **“Heyecanlı Bir Miting”**³⁸⁶: Türk Ocağı’nın Gazi Mustafa Kemal’e suikast girişimini kınamak için gerçekleştirdiği miting faaliyeti ile ilgili bilgi verilmiştir.

³⁸²Zeynelabidin, “On Beş Günün İzleri- Türk Ocağında İntihab”, **İzler**, 6 Mayıs 1926, S.12, s.15

³⁸³İmzasız, “On Beş Günün İzleri / Türk Ocağımıza Gelen Telgraflar”, **İzler**, 18 Mayıs 1926, S.13, s.14

³⁸⁴İmzasız, “Türk Ocağı Menfaatine”, **İzler**, 1 Haziran 1926, S.14, s.16

³⁸⁵İmzasız, “On Beş Günün İzleri- Tayyare-i İçtimai”, **İzler**, 16 Haziran 1926, S.15, s.15

³⁸⁶İmzasız, “Heyecanlı Bir Miting”, **İzler**, 1 Temmuz 1926, S.16, s. 15-16

- 16. Sayı: **“Trabzonlu Misafirlerimiz”**:³⁸⁷Bu yazıda Trabzon İdman Grubunun Giresun Türk Ocağı tarafından misafir edilmesi anlatılmıştır. Arefe günü Giresun’a gelen yirmi kişilik bu genç gruba Giresunspor tarafından bir çay, Hilal Spor Kulübü tarafından dondurma ve Giresun Türk Ocağı tarafından yemek ziyafeti verildiği ifade edilmektedir. Spor faaliyetlerinin yanında Giresun’da kendilerinin misafir edilişinden İdman Ocaklı gençlerin fazlasıyla memnun olduğu yazıdan anlaşılmaktadır.
- 20. Sayı: **“Madam Anina Kromovel- M. Kromovel”**³⁸⁸: Giresun Türk Ocağı yerli şahısların yanında yabancı şahsiyetleri de Ocağında konuk etmiştir. Bu sayıda Kromovel çiftinin sanat faaliyetlerinden bahsedilmiştir.

İzler Mecmuasında Giresun Türk Ocağı konulu olarak tespit edilen yazılar bunlardan ibarettir. Bunların dışında da farklı amaçlarla yazılan bazı yazılarda Giresun Türk Ocağı ibaresinin geçtiği görülmektedir. Ayrıca Trabzon Türk Ocağının da Giresun’a gelerek burada gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler İzler ’de yer almıştır.

İzler Mecmuasının Giresun Türk Ocağı haricinde de Türk milliyetçiliği ile ilgili yazılara yer verdiği görülmektedir. İzler, Türk Ocakları’nın resmi yayın organı olan Türk Yurdu Dergisini yakından takip etmiş ve Türk Yurdu’na dair 13, 17, 19. Sayılarda Türk Yurdu’nun çıkan sayılarına dair yazılar yazılmıştır. 26. Sayıda ise Can Akengin Bey’in Türk Yurdu adına bir şiir yazdığı görülmektedir.

Görüldüğü üzere İzler Mecmuası 1924 yılından 1926 yılına kadar geçen süreçte Giresun’a kültürel anlamda çok şey katmıştır. İzler Mecmuası çalışmalarını sürdürürken Türkçülük alanında ki çalışmalara da destek vermiş, Türkçülüğün Giresun’daki temsilcisi olan Türk Ocağı’na yayın hayatı boyunca destek vermiştir.

³⁸⁷İmzasız, “Trabzonlu Misafirlerimiz”, **İzler**, 1 Temmuz 1926, S.16, s.16

³⁸⁸İmzasız, “Madam Anina Kromovel- M. Kromovel”, **İzler**, 15 Teşrin-i Sani 1926, S.20, s.15

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GİRESUN'DA FAALİYET GÖSTEREN DİĞER TÜRK OCAKLARI

Türk Ocakları faaliyet gösterirken sadece il merkezlerinde sınırlı kalmamış kazalarda da Türk Ocağı şubeleri açılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde Giresun vilayet merkezi dışında, ilçelerde de açılan Türk Ocağı şubeleri hakkında bilgiler verilmiştir. İlçelerde açılan Türk Ocakları incelenirken bu ilçelerin günümüzdeki konumları ve bağlı oldukları vilayet dikkate alınmıştır. Çünkü Şebinkarahisar Türk Ocağı açıldığı dönemde Şebinkarahisar bir vilayet merkezi konumundaydı. Alucra ise Şebinkarahisar'ın bir ilçesi idi. 1933 yılında alınan bir kararla birlikte Şebinkarahisar ve Alucra, Giresun iline bağlı ilçeler statüsüne kavuşmuştur. Bu nedenle günümüz Giresun sınırları içerisinde açılan Türk Ocağı şubeleri olarak verilecek olan şubeler şunlardan ibarettir: Görele Türk Ocağı, Tirebolu Türk Ocağı, Şebinkarahisar Türk Ocağı ve Alucra Türk Ocağı.

Bu Türk Ocağı şubeleri incelenirken dikkat edilmesi gereken en önemli husus bu Ocakların bağımsız Türk Ocağı şubeleri olmalarıdır. Açılan bu Ocaklar Giresun Türk Ocağı'na bağlı değildir. Türk Ocağı şubeleri açılırken almış oldukları yetki belgeleri ile birlikte kendi bağımsız yönetimlerini oluşturmuşlardır. Bu Ocaklar vilayet merkezine bağlı değil doğrudan genel merkeze bağlı olarak çalışmalarını yürütmüşlerdir.

4.1. Görele Türk Ocağı

Görele Türk Ocağı kültürel bağlamda milliyetçi çalışmalarına 15 Eylül 1341(1925) tarihinde başlamıştır. Türk Ocakları yasasına uygun olarak faaliyetlerine başlayan Görele Türk Ocağı üç yıl boyunca çalışmalarına aralıksız devam etmiştir. Üç yılın ardından Riyaset ve İdare Heyeti'nin vazifelerini tam olarak yerine getirememesinden dolayı Ocağın faaliyetleri askıya alınmıştır. Bu askıya alınma süreci Türk Ocakları'nın 1931 yılındaki kapanışından iki ay öncesine kadar sürmüştür. Ocaklar kapanmadan iki ay önce Görele Kaymakamı Rauf Bey'in riyaseti altında ocak yeniden canlandırılmış ve nihayetinde iki aylık ikinci döneminin ardından Görele Türk Ocağı' da kapatılarak Cumhuriyet Halk Fırkası'na devredilmiştir.³⁸⁹

³⁸⁹BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/56

Cumhuriyet'in İlanından sonra Görele'de kültürel ve sportif faaliyetlerin öncü kuruluşlarından biri olarak Görele Türk Ocağı'nın ön plana çıktığı görülmektedir. Türk Ocakları, Görele'de kültürel ve sosyal meselelerin görüşüldüğü yerler arasında gösteriliyordu. Görele Türk Ocağı açıldığı tarihten itibaren merkezle bağlantılarını sıkı tutmuş ve delegelerini kurultaylara göndererek gerçekleştirdiği çalışmalardan genel merkezi haberdar etmiştir. Ali Bilir'in vermiş olduğu bilgilere göre Türk Ocakları'nın 1927 yılındaki kurultayına Görele adına Ali Şevket Bey katılmıştır.³⁹⁰

Türk Yurdu Dergisi'nin Şubat 1928 sayısı incelendiğinde 1928 yılı için derneğini toplayarak bu hususta genel merkezi haberdar eden şubelerden biri de Görele Türk Ocağı'dır.³⁹¹ 1928 yılında Türk Ocakları Kurultayı'na yine Ali Şevket Bey katılmıştır.³⁹² Türk Ocakları her üç ayda bir gelir ve giderlerini tutmuş olduğu cetvellerle birlikte merkeze bildirmiştir. 1928 yılında Türk Ocakları, yurt genelindeki tüm şubelerin bütçelerini paylaşmıştır. Bu bilgilere göre Görele Türk Ocağı'nın 1927 bütçesinin 790 lira olduğu görülmektedir.³⁹³ 1928 yılında ise Görele Türk Ocağı bütçesi 875 liradır.³⁹⁴

Türk Ocakları Merkez Heyeti'nin Yeni Türk Harflerinin halka öğretilmesi için yayınladığı bildiri yurt genelindeki ocaklar tarafından dikkate alınmış ve Görele'de dâhil olmak üzere pek çok ocak okuma yazma kursları açmıştır.³⁹⁵ 1928 yılında kabul edilen Yeni Türk Harflerinin öğretiminde Görele Türk Ocağı önemli görevler üstlenmiş ve bu çalışmalarını genel merkeze bildirmiştir. Türk Yurdunda çıkan "Ocakların Harf Seferberliği Devam Ediyor" başlıklı yazı ülke genelindeki ocakların faaliyetlerine dair bilgiler içermektedir. Eylül-1928 tarihli Türk Yurdu Mecmuası incelendiğinde Görele Türk Ocağı tarafından da gerçekleştirilen faaliyetlere dair gönderilen şu yazı dikkat çekmektedir:

"Görele 1 Eylül- Öteden beri sabırsızlıkla kabulüne intizar ettiğimiz yeni harflerimizin vatandaşlarımıza yakın bir zamanda öğretilmesi için derin bir imanla çalışıyoruz. Ocağımızda açılan kursun fahri muallimliğini hukuk fakültesi müdavimlerinden Hamdi Şevket Bey kabul etmişlerdir. Esasen yeni hurufatın

³⁹⁰Ali Bilir, *Geçmişten Günümüze Görele*, © Kitabevi, İstanbul,2007, s.201

³⁹¹"Ocak Dernekleri", *Türk Yurdu*, Tütibay Yayınları, C.13, S.196-35, Ankara, 2001, s. 124

³⁹²"1928 Kurultay Murahhasları", *Türk Yurdu*, Tütibay Yayınları, C.13, S.198-37, Ankara, 2001, s. 228

³⁹³"Ocakların Bütçesi", *Türk Yurdu*, Tütibay Yayınları, C.13, S.197-36, Ankara, 2001, s. 182

³⁹⁴F. Üstel, *İmparatorluktan Ulus ...*, s.318

³⁹⁵İ. Karaer, *Türk Ocakları...*, s.74

menâfiini idrak eden halkımızın kursa büyük bir alâka ile devam etmekte olduklarını görmekte müftehiriz.”³⁹⁶

Aynı sayının devam eden sayfalarında da Görele Türk Ocağı'nın 7 Eylül'de verdiği raporun şu şekilde olduğu görülmektedir:

“Görele 7 Eylül – Yeni Türk Harfleri için ocağımız iki haftadan beri faaliyete geçmiştir. Ocakta her akşam ders verilmektedir. Yeni harfleri kısa bir zamanda umuma öğretmek birinci gayemizdir. Esasen teceddüd ve itila yollarında yürüyen halkımız yeni harflere olan alakasını her akşam ocağımıza yaptıkları akın ile ispat etmektedir.”³⁹⁷

Görüldüğü üzere Görele Türk Ocağı Yeni Türk Harflerinin halka öğretiminde gönüllü olarak önemli görevler üstlenmiştir. Görele halkının da yeni harfleri öğrenmede ki istekliliği ve yeni harflerin kabulüne dair duymuş olduğu sabırsızlık ve memnuniyet dikkat çekmektedir.

Karadeniz sahilinde ve Görele'de sporun gelişmesinde Türk Ocağı'nın önemli katkıları olmuştur. Türk Ocağı'nın desteğiyle 2 Ekim 1925 günü Görele Yeşilyalı İdman Ocağı Kulübü kurulmuştur.³⁹⁸Bu kulüp gerçekleştirmiş olduğu futbol faaliyetleri ile birlikte Görele'de futbolun oynanıp geliştirilmesinde mihenk taşlarından biri olmuştur.

Türk Ocakları yurt genelindeki şubelerini çeşitli bölgelere ayırarak denetlemeye gayret göstermiştir. Yapılan sınıflandırmalar neticesinde Görele Türk Ocağı Şimal Mıntıkasında yer almıştır. Görele Türk Ocağı'nın 1930 yılında teftiş geçirdiği görülmektedir.³⁹⁹

1931 yılına gelindiğinde ülke genelindeki tüm Türk Ocakları kapatılmış, malları CHF'ye devredilmiştir. Kapatılan Türk Ocakları'nın yerine de Halkevleri açılmıştır. 1931 yılında kapanan Türk Ocakları'nın isimlerini gösteren listede Görele Türk Ocağı da yer almıştır.

Ocakların kapandıktan sonra ki önemli meselelerinden biri de emlakı, borçları ve alacakları meselesi olmuştur. CHF İdare Heyeti yazmış olduğu yazıda Görele ve Tirebolu Ocakları'nın kapandıktan sonra emval ve emlakının bulunup bulunmadığını,

³⁹⁶“Ocakların Harf Seferberliği...”, **Türk Yurdu** , s. 140

³⁹⁷“Ocakların Harf Seferberliği...”, **Türk Yurdu** , s. 140

³⁹⁸Ali Bilir, **Geçmişten Günümüze ...**, s.272

³⁹⁹“Teftişler”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.16, S.221-222, Ankara, 2001, s. 100

borç ve alacaklarının ne kadar olduğunu bildirilmesini istemiştir.⁴⁰⁰ Arşiv belgeleri incelendiğinde Görele Türk Ocağı'nın borçları ve alacakları hususunda problem teşkil edecek durumların olmadığı görülmüştür. Görele Türk Ocağı kapandığı dönemde idare heyetinde bulunan Bilal Şevket Bey'in 07/03/1932 tarihinde Ocağın borç ve alacak bilgilerini bir mektupla Mahalli Fırka Heyeti'ne bildirdiği görülmektedir. Buna göre Görele Türk Ocağı kapandığında; parası, alacağı, menkul ve gayrimenkul emvali bulunmadığı ve veresiye mubaayattan mütevellit elli lira raddesindeki borcunu da bizzat Bilal Şevket Bey'in kendisinin ödediği belirtilmiştir.⁴⁰¹ Ancak CHF Heyeti'nin ve Giresun Mebusu Şevket Bey'in Görele Türk Ocağı'nın 1928 senesinde tertip ettiği birer liralık eşya piyango biletlerinden bir kısmının gelirin tahsil edilmediği ve tahsil edilmeyen kısmın borçtan sayılacağı için kimlerde olduğunu bulunması gerektiği beyanatı verilmiştir.⁴⁰² Buna karşılık olarak Görele Türk Ocağı, bu eşya piyangosunda ki toplam 700 biletin akıbetini net bir şekilde belirterek satılan ve satılmayan bilet sayılarını vermiştir. Satılan biletlerden 177 adedinin bedellerinin alınmadığı anlaşılmaktadır.⁴⁰³

Bilal Şevket Bey, Görele Türk Ocağı'nın yurt genelindeki Ocaklar kapanmadan iki ay evvel Kaymakam Rauf Bey önderliğinde canlandırılmaya çalışıldığını ve bu esnada iktisadi buhran dolayısıyla halktan sadece 40 lira gibi bir aidat toplanabildiğini belirtmiştir. Buna karşılık Ocağın doksan lira bir borca girdiği ve borcu da kapandığı dönemde Ocak reisi olduğu için kendisinin ödediğini ifade etmiştir. Bilal Şevket Bey Ocakların kapandığı dönemde İstanbul'da olduğu için ve borç miktarının oldukça az olması dolayısıyla herhangi bir devir teslim muamelesi yapılmadığını, Mefruh Görele Türk Ocağı Reisi olarak 13/03/1932 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası İdare Heyeti'ne yazılı olarak iletmiştir.⁴⁰⁴

4.2. Tirebolu Türk Ocağı

Giresun sınırları içerisinde faaliyet gösteren bir diğer önemli Türk Ocağı şubesi de Tirebolu Türk Ocağı'dır. Tirebolu Türk Ocağı 26 Şubat 1926 tarihinde açılarak Tirebolu ve çevresinde kültürel ve toplumsal meselelere öncülük etmeye çalışmıştır.

⁴⁰⁰BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/60

⁴⁰¹BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/55

⁴⁰²BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/48-49

⁴⁰³BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/50

⁴⁰⁴BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/56

Tirebolu Türk Ocağı açıldığı tarihte ciddi bir yankı uyandırmış, yerel ve ulusal basında adından çokça söz ettirmiştir. Bu Ocağın açılışı İzler Mecmuasında şu şekilde yer almıştır.

“Tirebolu’da Türk Ocağı
Muhabirimizden:

26 - Şubat (1)926’da Türk Ocakları aile-i fikriyesine bir de Tirebolu ocağı girmiş bulunur. Gençlerimize ön ayak olan gayur ve müteşebbis gençlerimizden heyet-i müteşebbise reisi Merkez Erkek Mektebi baş muallimi Selahattin Cemal Bey’in ve ocak heyet-i müteşebbisiyle yılmaz azimkar Tirebolu gençlerinin gayretiyle doğan ocağın resm-i güşâdı parlak bir surette ve kalabalık davetliler huzuruyla ocak salonunda yapılmıştır. Kaimen istima edenler İstiklal Marşı ocak saz heyeti ve mektepten seçilen on efendinin iştirakiyle terennüm edilmiş ve bu suretle merasime başlanmıştır. Halil Rıfat Bey tarafından birkaç söz söylenmiş ve bunu heyet-i müteşebbise azasından müdde-i umumi Hüseyin İhsan Bey’in ocaklar hakkındaki uzun nutukları takip etmiştir.

Hüseyin İhsan Bey’in kıymetli hitabelerinden sonra saz heyeti milli havalar çalmış. Kaymakam Bey ocağı tebrik etmişler ve ocağın her türlü manilere göğsünü gererek çalışacağından ümit var olduklarını beyan etmişlerdir. Cumhuriyet halk fırkası mutemedi Arif Bey ocağa her suretle yardıma bulunacağını söylemişlerdir.

Saz heyeti tarafından terennüm edilen milli askeri marşını müteakip Merkez Erkek Mektebi muallimlerinden Ali Fuzuli Bey kürsünün üzerinde asılı bulunan Gazi Paşa’nın büyük resmine hitaben bir hitabeyi kendisine mahsus bir belagatle söylemiş ve hisar tarafından müteaddid defalar alkışlanmıştır.

En nihayet saz terennümatı arasında huzzar dağılmış ve merasime nihayet verilmiştir.”⁴⁰⁵

Tirebolu Türk Ocağı’na dair önemli bilgilerin yer aldığı bu yazıların tamamlayıcısı niteliğinde bir yazı da Giresun’da Hakikat adlı gazetede 11 Mart 1926 tarihinde yayınlanmıştır. “Tirebolu’da Türk Ocağı”⁴⁰⁶ başlığıyla verilmiş olan bu yazının ilk bölümünde Tirebolu Türk Ocağı’nı kuran yönetim kurulunun isimlerine yer verilmiştir. Ocak kurucu heyeti tarafından Türk Ocağı Yasası’na göre seçimler gerçekleştirilmiştir. Reisliğe; Halil Rıfat Bey, Murahhaslığa; Erkek Mektebi Baş

⁴⁰⁵İmzasız, “Tirebolu’da Türk Ocağı”, **İzler**, 18 Mart 1926, S.9, s. 15

⁴⁰⁶“Tirebolu’da Türk Ocağı”, **Giresun’da Hakikat**, (Sahip ve Baş Muharriri: Yusuf Ziya), 11 Mart 1926, Sene:1, Numro:30, s.2

Muallimi Selahaddin Bey, muhasipliğe; Hacı İbrahim Zade Yusuf Efendi, veznedarlığa; Hasan Efendi Zade Mehmet Efendi, kâtipliğe; ilk mektep muallimlerinden Mehmet Reşat Efendi, azalığa; Nagip Zade İhsan ve Müdde-i Umumi İhsan Beyler seçilmiştir.

Giresun'da Hakikat adlı gazetede çıkan bu yazının devamında Tirebolu Türk Ocağı'nın tebrik edilişi ve Ocağa olan inanç şu şekilde ifade edilmiştir:

“...İçtimai sahada muhtaç olduğumuz inkılabı teminde birinci derecede amil olan Türk Ocağı'nın Tirebolu'da dahi küşadı bu yıkık yurdun en mübrem ihtiyacının teminine doğru bir adım demek olduğundan ve bu memleket gençlerinin vateni hizmetlerdeki ferdi faaliyetlerde bunun teminine diğer bir saik bulunduğundan bu teşkilatı kemali memnuniyetle karşılarız, müesseselerini tebrik ederiz. Bu sene meclisi umumi içtinasında Tirebolu Ocağına muvazane hususiyesinde 100 lira muavenet için tefrik edilmesi de vilayetin ve memleketin bu müesseseye olan ihtimam ve iğtinasına bir delildir. Bu ihtimama, bu itinaya karşı Tirebolu gençlerine yalnız şu noktaları arz ve tavzih etmek mecburiyetindeyim ki çalışmaktan istihsal edilecek semere ancak birlikte ve bir program dâhilinde olmakla ve şuurlu bulunmakla temin edilir...”

Tirebolu Türk Ocağı açılmış olduğu 26.02.(1)926 tarihinde Ocak Murahhası Halil Bey tarafından Ankara'da Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine başlığıyla bir telgraf çekmiştir. Bu telgraf da Tirebolu Türk Ocağı'nın resmi açılışının yapıldığı belirtilerek hürmet ve şükranların kabul buyurulması istirham edilmiştir. Bu belgenin aslı BCA'dan temin edilmiş olup şu şekildedir:

Belge-24: Tirebolu Türk Ocağı'nın Törenle Açıldığına Dair İsmet Paşa'ya Çekilen Telgraf⁴⁰⁷

98
11

تلفرافنامه

۱۷۱

۱۷۶

انبارک محمد:

آدرس:

السلامة باسمه وکبره عت
باسم اقدستنه

موردده هره نومردسی

طریق:

مخبرجی	مخرج نومردسی	کلمه سی وغربلی	آدره بغی محل	تاریخی	ساعت	امضا
تیره بولی	۷۷	۷۰	۷۷	۱۷	۱۷	محمد
تاریخی:	۱۷/۱۷/۱۷	ساعت:	۱۷	دقیقه:	۱۷	محمد

پوسته ، تلفراف و تلفرن اداره سی
حکومت تلفراف مخبراندن دولای
برکونا مسئولیت قبول اینتر

بشروکت التان اوزاق

۱۰۹۶ ۹۷/۷/۷۷

۸۰۱: نمونه

Tirebolu’da Türk Ocakları meselesi değerlendirilirken üzerinde özellikle durulması gereken hususlardan biri de Tirebolulu Hüseyin Avni Alp Arslan Bey’dir. Hüseyin Avni Alp Arslan Bey Tirebolu’da Türk Ocakları şubesi açılmadan önceki süreçte Türkçülük alanında yazılar yazmıştır. Yazmış olduğu yazılar Erzurum’da Albayrak gazetesinde, Giresun’da ise Gazi Osman Ağa’nın sahibi olduğu Gedikkaya Gazetesi başta olmak üzere Yeni Giresun gazetesi ve daha birçok yerel gazetede kendine yer bulmuştur.⁴⁰⁸

Hüseyin Avni Alp Arslan Bey Türkçülük alanında yazdığı yazılardan dört tanesini Türk Yurdu mecmuasında yayınlamıştır. Türk Ocakları’nın resmi yayın organı konumunda olan Türk Yurdu mecmuasında bu yazıların yayınlanmış olması Tirebolu’da Türkçülüğe dair bilincin yüksek olduğunu göstermektedir. Hüseyin Avni Alp Arslan Bey’in Türk Yurdu Mecmuasında yayınlanan Türkçü yazılarının başlıkları şu şekildedir: Türk Yurdu’nun 23 Şubat-7 Mart 1912 tarihleri arasında çıkan sayısında; “Türkçenin Başına Gelenler, Gelmekte Olanlar”⁴⁰⁹ adlı yazı yer almaktadır. Türk Yurdu’nun 30 Mayıs-12 Haziran 1913 tarihleri arasında çıkan sayısında; “Türk Adı Araştırmalarından”⁴¹⁰ adıyla bir yazısı bulunmaktadır. 2 Nisan-15 Nisan 1915 tarihleri arasında çıkan sayının Dilimiz adlı bölümünde; “Kayı Han mı, Kaya Han mı?”⁴¹¹ adlı bir yazı ve 4 Haziran-17 Haziran 1915 tarihleri arasında çıkan sayıda ise; “Türk Bayramlarından Otçu Göçü”⁴¹² adıyla yazıların yer aldığı görülmektedir.

Türk Ocakları’nın 1928 Kurultay listesine bakıldığında Tirebolu Türk Ocağı’nın da derneğini toplayıp bu hususta genel merkezi haberdar ettiği görülmektedir.⁴¹³ Bununla birlikte Tirebolu Ocağı bu kurultayda 1927 yılı bütçesinin 528 lira olduğu beyanında bulunmuştur.⁴¹⁴ 1928 yılında ise Ocağın bütçesinin 625 liradır.⁴¹⁵

⁴⁰⁸Ayhan Yüksel, Okan Yeşilot, **Giresun’da İz Bırakanlar**, Giresun İl Özel İdaresi Kültür Yayınları-20, Pelikan Basım Matbaa, İstanbul, s.104

⁴⁰⁹Hüseyin Avni Alp Arslan, “Türkçenin Başına Gelenler, Gelmekte Olanlar”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.I, Ankara, 1998, s. 130,131,132

⁴¹⁰Hüseyin Avni Alp Arslan, “Türk Adı Araştırmalarından”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.II, Ankara, 1999, s. 313

⁴¹¹Hüseyin Avni Alp Arslan, “ Kayı Han mı, Kaya Han mı?”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. IV, Ankara, 1999, s. 103-104

⁴¹²Hüseyin Avni Alp Arslan, “ Türk Bayramlarından Otçu Göçü”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. IV, Ankara, 1999, s. 151-152

⁴¹³ “Ocak Dernekleri”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.13, S.196-35, Ankara, 2001, s. 124

⁴¹⁴“Ocakların Bütçesi”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.13, S. 197-36, Ankara, 2001, s. 181

⁴¹⁵H. Tuncer-Y. Hacaloğlu-R. Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi...** , s.288

Türk Ocaklarının kültürel anlamda gerçekleştirdiği hizmetler içerisinde konferans faaliyetlerinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Tirebolu Türk Ocağı 'da konferanslar düzenleyerek Tirebolu ahalisinin kültürel gelişimine katkıda bulunmaya çalışmıştır. 1926 yılında İlk Öğretim Müfettişi Hulusi Bey'in Tirebolu Türk Ocağı'nda bir konferans faaliyeti gerçekleştirmiştir.⁴¹⁶

Tirebolu Türk Ocağı açıldığı dönem itibariyle dikkatleri üzerine çekse de Ocak varlığını çok uzun süre devam ettirememiştir. Türk Ocakları'nın 1930 Yılında Merkez Heyeti'ne sunulan raporlarına, Türk Yurdu Mecmuası 1930 yılının Mart-Nisan aylarında yer vermiştir. Burada verilen bilgiye göre yurt genelinde; Tirebolu, Fatsa, Mudanya, İspir, Foça, Yalova, Taşköprü ve daha birkaç ocağın varlığını devam ettiremediği belirtilmiştir.⁴¹⁷

1931 yılında yurt genelinde Türk Ocakları'nın kapatılmasıyla Ocaklardan kalan tüm borç ve alacaklar CHF'ye devredilmiştir. Tirebolu Türk Ocağı 1931 yılına kadar varlığını devam ettirememiş olsa da Ocağı kapatma işlemleri ve borç ve alacaklara dair gerekli bilgileri CHF İl Yönetimine ve Genel Merkeze bildirmeleri istenmiştir.

Tirebolu Türk Ocağı Reisi İhsan Bey Ocağın borç ve alacak bilgilerinin istendiği yazıya vermiş olduğu bu yanıt Tirebolu Ocağı'nın borç ve alacaklarına dair gerekli bilgileri içermektedir:

“Türk Ocaklarının lağvı tarihinden evvelki birkaç sene zarfında Tirebolu Türk Ocağı faal bir vaziyette bulunmamış olduğu gibi Fırkaya müdevver ne mevcut nakti ne de borcu alacağı, ancak sabık idare heyeti tarafından teslim olunmuş olan altı adet müstamel hasır sandalyeden başka menkul eşya veya gayri menkul emvale de malik bulunmadığı anlaşıldığını arz ve hürmetlerimi takdim eylerim Efendim.”⁴¹⁸

Tirebolu Kaza İdare Heyeti Reisi İhsan

4.3. Alucra Türk Ocağı

Alucra Giresun il merkezine yaklaşık 150 km mesafede olup 1933 yılına kadar Şebinkarahisar vilayetinin bir kazası konumunda bulunuyordu. 1933 yılında yapılan düzenlemeyle birlikte Giresun vilayetine bağlı bir ilçe durumuna gelmiştir. Alucra

⁴¹⁶J. Karaer, *Türk Ocakları...*, s.85

⁴¹⁷“1930 Kurultayına Arzedilen...”, *Türk Yurdu* , s. 102

⁴¹⁸BCA, 490-01-67-256-3-57

Türk Ocağı'nın yurdumuzdaki Türk Ocağı ateşini 1925 yılından 1931 yılına kadar başarıyla yürüten ocaklardan biri olduğu görülmektedir.

Alucra Türk Ocağı'nın resmi kuruluş tarihine dair henüz net bilgilere rastlanamamıştır. Ancak Türk Ocakları'nın yeniden faaliyetlerine başladığı ikinci dönemi olan 1923 yılından iki yıl sonra Alucra Türk Ocağı'nın bir İdare Heyeti oluşturarak isimlerini Türk Ocakları Genel Merkezine bildirdikleri görülmektedir. Türk Yurdu Mecmuasının Eylül 1925 tarihli sayısında yer alan "Türk Ocakları Şuunu" adlı bölümde Alucra Türk Ocağı şu isimlerden oluşmuştur: Reis; Şakir, Kâtip; Arif, Murahhas; Ekser Zade Şevket, Muhasip; Remzi, Veznedar; Alaaddin, Aza; Hulusi ve Hilmi Efendiler olarak bildirilmiştir.⁴¹⁹

Türk Yurdu Mecmuasının Mayıs 1928 tarihli sayısına bakıldığında Alucra Türk Ocağı'nın 1928 yılı İdare Heyeti'nin de bildirildiği görülmektedir. Buna göre Ocağın İdare Heyeti: Reis; Hacı Ahmedzâde Tevfik, Kâtip; Jandarma Kumandanı Şükrü, Murahhas; Kaymakam Kemal, Muhasebeci; Hacı Ahmedzâde Mehmed, Veznedar; Bank Refiki Alaaddin, Aza; Kör Ahmedzâde Arif ve Çıtıroğlu Ali Bey'den oluşmuştur.⁴²⁰

Türk Ocakları gelir ve giderlerini üç ay gibi düzenli aralıklarla genel merkeze bildirmekle mükellefler. Bu bilgiler yıl sonunda düzenlenerek Ocakların bütçeleri ortaya çıkmakta idi. Alucra Türk Ocağı'nın 1927 yılındaki bütçesi 1387 lira iken 1928 bütçesinin ise 3045 lira olduğu bilgisi Türk Yurdu Mecmuasında yer almaktadır.⁴²¹ Ocağın bütçesinin 1927 yılından 1928 yılına kadar iki kattan daha fazla arttığı görülmektedir. 1928 yılında bildirilen bütçe Alucra Türk Ocağı'nın kendi ölçeğindeki ocaklara oranla oldukça iyi durumda olduğunu da göstermektedir.

Türk Ocakları bir yıllık faaliyetlerini düzenlemek için her yıl yurt genelindeki ocaklardan katılan delegeler eşliğinde kurultaylar düzenlemektedir. 1927 yılında düzenlenen kurultaya Alucra'yı temsilen Mehmet Emin Bey katılmıştır.⁴²² 1928 yılında düzenlenen beşinci kurultayda ise Tevfik Bey, Alucra delegesi olarak yer almıştır.⁴²³

⁴¹⁹"Türk Ocakları Şuunu- Alucra Türk Ocağı", **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. 9, Ankara, 2001, s. 307

⁴²⁰"Ocak İdare Heyetleri", **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.13, Ankara, 2001, s. 292

⁴²¹"Ocakların Bütçe...", **Türk Yurdu**, s. 180

⁴²²H. Tuncer-Y. Hacıoğlu-R. Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi ...**, s.213

⁴²³"Bir Aylık Ocak Haberleri- 1928 Kurultayı Müzakereleri", **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.13, Ankara, 2001, s. 228

Türk Ocakları, yurdumuzun dört bir yanında açılmasına müsaade ettiği şubeleri denetleyerek Ocakların en verimli şekilde faaliyet göstermesini hedeflemiştir. Bu doğrultuda yurdumuzun çeşitli bölgelerindeki ocaklar farklı mıntikalara ayrılarak teftiş geçirmişlerdir. Alucra Türk Ocağı 'da Şebinkarahisar'a bağlı olarak Şimal Mıntıkasında yer almıştır. Şimal Mıntıkası içerisinde yer alan diğer Ocaklar gibi Alucra Ocağı' da 1930 yılında teftiş geçirmiştir.⁴²⁴

Türk Ocakları'nın 1931 yılında kapanma kararının ardından Alucra Türk Ocağı' da kapanmıştır. Alucra Türk Ocağından CHF'ye devredilen eşyalar şunlardır:

Sıra	Adet	Eşya Adı
1-	12	Hezaran Sandalye
2-	2 +2	Divar Halısı Büyük- Divar Halısı Küçük
3-	1	Radyom Lambası
4-	1	Radyom Asüa Lambası
5-	4	Çuha Masa Örtüsü
6-	3	Müdevver Masa
7-	4	Kanepe
8-	2	Cemakanlı Dolap
9-	1	Soba Borusu (5 boru 1 dirsek)
10-	6	Perde
11-	1	Yazı Takımı
12-	1	Ufak Masa Saati
13-	3	Fotoğraf
14-	1	İlan Dolabı
15-	3	Unvan Levhası

Alucra Türk Ocağı'na ait bu demirbaş eşya defterinde mevcut olan miktardaki eşyanın 19.04.1931 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkasına teslim edildiği belirtilmiştir. Ayrıca Alucra Ocağı'nın gayrimenkulü ve nakdi olmadığı bilgisi de yer almaktadır.⁴²⁵

Alucra Türk Ocağı kapandıktan sonra Ocağa ait bazı borçların ödenmesi için çeşitli işlemler yapıldığı ve bunlardan CHF İdare Heyeti'nin haberdar edildiği görülmektedir. Ocakla ilgili borçlara dair; Alucra'da daha önce Türk Ocağı reisliği yapan Hacı Ahmet

⁴²⁴“Teftişler...” ,Türk Yurdu, s. 100

⁴²⁵BCA, 490-01-67-256-3-10

Zade Mehmet Bey'in Ocaktan 56 lira bir alacağı olduğunu belirtmiştir. CHF İdare Heyeti'ne bu durum bildirilmiş ve cevap olarak ise bu borcun resmi bir şekilde kayıt altına alınmadığı için ödenemeyeceği belirtilmiştir.⁴²⁶Ocakla ilgili bir diğer borç meselesinin ise Alucra Türk Ocağında zamanında hademelik yaparken vefat eden Selim Bey'e olan borç olduğu görülmektedir. Ocaktan 90 lira alacağı olan Selim Bey'in validesine bu borcun ödenebilmesi için mahkemeden veraset belgesi alması gerektiği kendisine bildirilmiştir.⁴²⁷Gerekli işlemleri yaparak Pembe Hanım'ın yeniden başvuru yaptığı ve dört çocukla birlikte mağdur durumda olduğu CHP İdare Heyetine yazılı olarak ulaştırılmıştır.⁴²⁸Ancak 1926 yılında CHP İdare Heyeti'nin hala daha veraset kâğıdının ulaştırılmasına dair yazı yazdığı ve bu durumun belirsizliğini koruduğu görülmektedir.⁴²⁹ Ulaşılan arşiv belgeleri içerisinde Alucra Türk Ocağı hademesi Selim'in validesi olan Pembe Hanım'ın hakkı olan 90 lirayı alıp alamadığına dair net bir ibareye rastlanamamıştır.

CHF İdare Heyeti 13.04.1932 tarihinde yazmış olduğu yazıda Şebinkarahisar ve Alucra Ocakları ile ilgili soruların yanıtsız kaldığını ve yazılan resmi yazılara bir an evvel cevap verilerek işlemlerin tamamlanması gerektiğini belirtmiştir.⁴³⁰

4.4. Şebinkarahisar Türk Ocağı

XX. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı topraklarında ön planda olan Türkçü hareketlerinin sonucu olarak ortaya çıkan Türk Ocakları'nın önemli şubelerinden biri de 1924 yılında Şark-i Karahisar 'da açılmıştır.⁴³¹Şark-i Karahisar 1933 yılına kadar vilayet konumunda bulunmaktaydı. Dolayısıyla Şark-i Karahisar faaliyetlerini ayrı bir vilayet ocağı olarak gerçekleştirmiş olsa da günümüzde bulunduğu sınırlar itibariyle bu çalışmada Giresun sınırları içinde açılan Türk Ocakları arasında kendine yer bulmuştur.

Mustafa Kemal Paşa'nın 1924 yılında gerçekleştirmiş olduğu Sonbahar Seyahatinin önemli ayaklarından birini de Şark-i Karahisar ayağı oluşturmaktadır. Gazi Paşa Hazretleri'nin Şark-i Karahisar'ı ziyareti Erzurum ilinin dönüşünde

⁴²⁶BCA, 490-01-67-256-3-23

⁴²⁷BCA, 490-01-67-256-3-20

⁴²⁸BCA, 490-01-67-256-3-19

⁴²⁹BCA, 490-01-67-256-3-15

⁴³⁰BCA, 490-01-67-256-3-59

⁴³¹Hasan Özhan, Ali Özdemir, **İlçe Oluşunun 50. Yılında Şebinkarahisar**, Yeni Şebinkarahisar Yayınları, Şebinkarahisar, 1983, s.166

gerçekleşmiştir. 11 Ekim 1924 günü Gazi Paşa Şark-i Karahisar'a büyük bir coşku eşliğinde giriş yapmıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa Şark-i Karahisar'a girdiği an top atışları gerçekleştirilmiş, Karahisar Kalesi'nde ve sokaklarında meşaleler yakan halk Mustafa Kemal Paşa'nın ziyaretini coşkulu bir şölene dönüştürmüştür.⁴³²

Mustafa Kemal Paşa 11 Ekim günü geç saatlerde Şark-i Karahisar'a geldiği için ziyaretlerini 12 Ekim gününe bırakmıştır. 12 Ekim günü vilayetin resmi kurumlarından Belediye binasını, Halk Fırkası binasını, Alay Komutanlığını ve vilayetteki Ortaokulu ziyaret etmiştir.⁴³³ Mustafa Kemal Paşa bu kurumları ziyaretinin ardından Türk Ocağı'nı da ziyaret etmiştir. Türk Ocağı mensupları Ocağın koşullarının yetersizliği dolayısıyla Paşa'dan özür dilemiştir. Mustafa Kemal Paşa ise burada Ocaklı gençlere şu şekilde hitap etmiştir:

“Ben bu şehri çok beğendim. Bu sevgimin devamına işaret olmak üzere Şarkikarahisar adının Şebinkarahisar olarak düzeltilmesini teklif ediyorum. Şabı başta olmak üzere Fatih'lerin otağ kurduğu bu toprakların içinde daha neler varsa ele alınmak ve tarihen olduğu kadar iktisaden de bu şehri ileri götürmek vazifemiz olmalıdır. Sürekli yangınlar görmüşsünüz, memleketiniz bir harabeye dönmüş; fakat esef etmeyiniz. Şu tek gözlü mütevazı Ocağınızda derin bir samimiyet, geniş ve anlayışlı bir kültür buldum. Kalkınacaksınız, mesut olacaksınız. Türk Ocakları modern dekorlarla ölçülmez. Türkün bu şen Ocakları sönmez alevlerle ilelebet tütecektir ve bu harabeler bir gün birer mamureler haline gelecektir.”⁴³⁴

Bu tarihten itibaren Şark-i Karahisar ismi Şebinkarahisar olarak değiştirilmiş ve Mustafa Kemal Paşa'nın Türk Ocağı ve Şebinkarahisar ile ilgili söylediği övgü dolu sözler bu cumhuriyet kentinin gelişiminde tetikleyici güç olmuştur.

Mustafa Kemal Paşa Şebinkarahisar'da kaldığı geceyi Tüfekçizade Mustafa Efendi'ye misafir olarak geçirmiştir. Reis-i Cumhur Mustafa Kemal Paşa o gece aynı masada birlikte yemek yediği Şebinkarahisar Belediye Reis'i Rıza Bey ile arasında şu konuşma geçmiştir: “Reis Bey, Türk Ocağı şöyledir, Türk Ocağı böyledir der dururuz, Türk Ocağı nedir?” şeklinde sorusunu yöneltir. Belediye Reisi Rıza Bey ise; “Gazi

⁴³²Mustafa Balcıoğlu, “Mustafa Kemal Paşa'nın Şebinkarahisar'ı Ziyaretleri”, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları No:1, İstanbul, 2000, s.78

⁴³³M. Önder, **Atatürk'ün Yurt ...**, s.171

⁴³⁴Eren Akçiçek, Mehmet Karayaman, **Atatürk'ün Türk Ocakları'nı Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar**, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, İzmir, 2007, s.111

Paşa oğlumuz Türk Ocağı denilen Ocak, muazzam bir mabettir. O'nun Ocağında yanan ateşin alevi yükselir yükselir ondan hâsıl olan kıvılcım dünyayı yakar.” şeklinde cevap vermiştir. Mustafa Kemal Paşa bu cevaptan fazlasıyla memnun kalmış ve Rıza Bey'i kutlamıştır.⁴³⁵

Mustafa Kemal Paşa Şebinkarahisar Türk Ocağı ziyareti esnasında 12 Ekim günü Ocak defterine şunları yazarak Ocağı onurlandırmıştır:

“ Türk Ocağı, Türk'ün has ocağı, varlık ve birlik ocağı, yüksek alevlerle tütsün, muhitine nurlar saçsın, yaşasın ve yaşatsın.”⁴³⁶

Gazi Mustafa Kemal Paşa 11-12 Ekim tarihlerinde Şebinkarahisar Türk Ocağı'nı ziyaretinde Ocak üyeleri ile hasbihallerde bulunarak yapmış oldukları çalışmalarından duyduğu memnuniyeti belirtmiştir.⁴³⁷ Mustafa Kemal Paşa Hazretleri 12 Ekim günü saat 15.30 sularında Şebinkarahisar'dan ayrılmak için aracının yanına gelmiş ve Şebinkarahisar halkı ile vedalaşarak konukseverlikleri için teşekkür etmiştir. Mustafa Kemal Paşa ilk fırsatta yeniden bu şehri ziyaret edeceğini belirtse de bu mümkün olmamıştır.⁴³⁸

⁴³⁵N. Kılıç, **Türk Ocakları ve ...**, s.131

⁴³⁶<http://www.sebinkarahisar.bel.tr/default.aspx?pid=31479&nid=17711> (Eri: 04.05.2019), N. Kılıç, **Türk Ocakları ve ...**, s.131

⁴³⁷İ. Karaer, **Türk Ocakları ...**, s.21

⁴³⁸Sadık Sarısamam, “Mustafa Kemal Paşa'nın Şebinkarahisar'ı Ziyareti”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S.19, Ankara, 1997, s.298

Fotoğraf-4: Mustafa Kemal Paşa'nın 11-12 Ekim 1924 tarihlerinde Şebinkarahisar ziyareti esnasında çekilmiş fotoğraf⁴³⁹

Şebinkarahisar Türk Ocağı farklı alanlarda gerçekleştirdiği çok sayıda faaliyetle birlikte Şebinkarahisar vilayetinin sosyo-kültürel gelişimine 1924-1930 yılları arasında önemli katkılar sunmuştur. Ocak müzik alanında; Ud, cümbüş, def, kaşık, kanun, darbuka gibi farklı alanlarda kurslar açmış ve bu kurslarda yetişen kişiler Şebinkarahisar'a ve ülkemize müzik anlamında önemli hizmetler sunmuşlardır. Şebinkarahisar Türk Ocağı'nın sanatsal faaliyetlerinden bir diğerinin de tiyatro faaliyetleri olduğu görülmektedir. Yurt genelinde henüz kadınlar sosyal hayatın içine çok fazla girememişken Şebinkarahisar Türk Ocağı'nda kadınlar çeşitli oyunlarda sahnede görev almışlardır. Şebinkarahisar Ocağı spor faaliyetlerinde de geri kalmamış güreş, cirit, at yarışı gibi alanlarda faaliyetler gerçekleştirmiştir.⁴⁴⁰

⁴³⁹<http://www.sebinkarahisar.gov.tr/ataturk-ve-sebinkarahisar> (Eri: 04.05.2019)

⁴⁴⁰H. Özhan, A. Özdemir, **İlçe Oluşunun 50. Yılında...**, s.166

Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu adlı eserde Nazım Elmas “İzlerdeki Şebinkarahisar”⁴⁴¹ adını verdiği bölümde Şebinkarahisar Türk Ocağı’nın İzler Mecmuasına yansımalarına yer vermiştir. Nazım Elmas, 1926 yılında Şebinkarahisar’da yer alan sivil toplum örgütlerinden birinin de Türk Ocağı olduğunu ifade etmektedir. Şebinkarahisar Türk Ocağı’na ağırlıklı olarak muallimlerin ve genç kitlenin gittiğini ve burada kültür-edebiyat alanında çalışmalar yürütüldüğü ifade edilmektedir. Ocağın bir kısmında müzikle ilgili çalışmaların yürütüldüğü ve kanun, ud, keman gibi çalgı aleti çalanların ve bunlarla ilgili eğitim alanların varlığından söz edilmektedir. Ayrıca Şebinkarahisar Türk Ocağı’nın önemli kültürel faaliyetlerinden biri olarakta konferans faaliyetlerinin düzenlendiği ifadesi bulunmaktadır. Bu konferansları gerçekleştiren şahıslardan biri de ünlü Türkçü şairlerden Şebinkarahisar mebusu Mehmet Emin (Yurdakul) Bey’dir. Mehmet Emin Bey’in halk ile gerçekleştirdiği bir sohbeti Nazım Elmas, İzler Mecmuasından şu şekilde derlemiştir:

“Bir gün şair Mehmet Emin Bey Türk Ocağındaki konferansını bitirmiş idi. Bu beldenin aziz genci Tüfekçizade Emin bey şairi ve bizi Karahisar’ da hakikaten eşi bulunmayan bahçelerine davet etti. Önünde nur yüzlü ve ak saçlı şair ve yanında biz perestişkârları, Karahisar’ın yanmış mahalle aralarından geçerek Tüfekçizadelerin hanesine vasıl olduk. Aşılı zerdali, dut, vişne, erik ağaçlarının gölgelediği bin bir çeşit çiçeklerin süslediği bu geniş bahçenin en gölgeli mahallini intihab ederek şairin etrafında daire olduk. Muhasebemiz gittikçe umumileşiyordu. Şair muhitin insanlar üzerindeki tesirini anlatıyor; mesela, Erzurumluyu tepelerine yetişilemeyen karlı dağların şahikaları kadar vakarlı gördüğünü, Karadenizlileri birden coşan ve fakat derhal eriyen deniz dalgası gibi asabi bulduğunu söylüyor. Bütün ömründe gezmiş olduğu memleketlerin halkında birer suretle muhitlerinin tesirini gördüğünü anlatıyordu.

Akşam olmuş, güneş yavaş yavaş, Öksürük kayasının arkasına iniyordu. Şairin otomobili kapıya gelmişti. Fakat bizler bu saatlerin bitmesine bir türlü razı olamıyorduk. Kibar ev sahibi yemeğe kalmamızı istirham ettiler ve kabul buyurdular. Yemeğe oturduk. Sofrada müteaddit fotoğraflarımız alındı. –Bu fotoğrafların klişeleri İstanbul’dan gelmedi. Diğer nüshalarımızda koyacağız– Yüce şair hatıralarını tatlı tatlı anlatıyordu. Kahvelerimizi de bahçede içtik. Artık

⁴⁴¹N. Elmas, “İzlerdeki Şebinkarahisar....” s. 203

iyiden iyiye serinlik başlamıştı. Salona çıkıldı. Salonda otururken aziz şair bizim Can Bey'in tevsî ve tadil edilerek vücuda getirdiği milli havaları dinlemek istedi.

Emin, Halit, Abdülkadir beyler sazlarını akord ettiler, artık saz başlamıştı. Can Bey'in bestelediği nefis güftelerini Türk Şairi bütün dikkatiyle ve neş'e ile dinliyordu. Her fasılda asıl sanatkâr olan halkın, kendi dertlerini ve firâklı terennüm ettiğini anlatıyordu.

Can Bey'den rica edildi. Son yazdığı Felek isimli iki perdelik eserinden bazı parçalarını inşad etti. Ve Şair dedi ki; "İşte Anadolu'muzun istediği, özlediği edebiyat. Yeni ve güzel çığı sîz açıyorsunuz evladım. Halkın ruhunu sezmişsiniz."

Sonra Can "Karakol" adlı lirik şiiri okuyunca "Aydın Kızları" şairi çok mütehassız oldular. Biz bunu fırsat bilerek kendilerinden bazı eserlerini okumalarını rica ettik. Şair yorgun olmasına rağmen bizi kırmadı. Kendisine mahsus o zarif, müstesna inşadıyla ve hepimizi heyecandan çekip götürdü. İşte mahalle aralarından geçerek Tüfekçizadeler'in hanesine vasıl olduk işte bu güzel gün ve gece bizde böyle unutulmaz bir hatıra bırakarak her şey gibi maziye karıştı."⁴⁴²

Şebinkarahisar Mebusu olan Mehmet Emin Bey'in Türk Ocağı'na olan yakınlığı ve Türk Ocaklarında verdiği konferansların ilgiyle takip edildiği görülmektedir. Mehmet Emin Bey Şebinkarahisar Türk Ocağı'nın yanında Giresun Türk Ocağı'na da gelerek konferanslar verdiğine çalışmamızın önceki bölümlerinde değinilmiştir.

1928 yılı Şebinkarahisar Türk Ocağı için oldukça etkin geçmiştir. Tüm hızıyla faaliyetlerini sürdüren Şebinkarahisar Türk Ocağı üçer aylık zaman dilimleri halinde bütçesini Türk Ocakları genel merkezine bildirmiştir. Bu doğrultuda Şebinkarahisar Türk Ocağı'nın 1927 yılı bütçesinin 2000 lira, 1928 yılı bütçesinin ise 2677 lira olduğu görülmektedir.⁴⁴³ Aynı yıl Türk Ocakları'nın Beşinci Kurultayı olan 1928 Kurultayına Şebinkarahisar'dan İsmail Hakkı Bey'in temsilci olarak katıldığı görülmektedir.⁴⁴⁴ Yine 1928 yılında Şimal Mıntıkası içerisinde yer alan Şebinkarahisar Türk Ocağı da diğer ocaklar gibi teftiş geçirmiştir.⁴⁴⁵

⁴⁴² N. Elmas, "İzlerdeki Şebinkarahisar...", s. 203-204

⁴⁴³ "Ocakların Bütçeleri..." **Türk Yurdu**, s. 181

⁴⁴⁴ H. Tuncer-Y. Hacıoğlu-R. Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi ...**, s.244

⁴⁴⁵ H. Tuncer-Y. Hacıoğlu-R. Memişoğlu, **Türk Ocakları Tarihi ...**, s.246

Şebinkarahisar Türk Ocağı'nın 1928 yılında Genel Merkez'e bildirmiş olduğu idare heyeti şu kişilerden oluşuyordu: Reis: Ziya, Katib: Tüccardan Abdülkadir, Murahhas: Baytar Müdürü Dursun Fahreddin, Muhasib: Tüccardan Mahmud, Veznedar: Tüccardan Hulusi, A'za: Mekteb Müdürü, Safa, Tüccardan Haydar Beyler'den" ibaretti.⁴⁴⁶

1931 yılına gelindiğinde yurt genelindeki diğer Ocaklar gibi Şebinkarahisar Türk Ocağı' da kapatılarak varlığını CHF'ye devretmiştir. Şebinkarahisar o dönemde vilayet olduğu için arşiv belgelerinde Şebinkarahisar'a bağlı Suşehri ve Alucra Türk Ocağı belgeleri de aynı bölümde derlenmiştir. Şebinkarahisar Türk Ocağı kapandıktan sonra CHF'ye devredilen menkul eşya ve kıymetli malzemelerin değerinin 198 lira 25 kuruş olduğu belirtilmiştir. Bu ücretten 128 lira 50 kuruşluk bir payın Fırka için okuma evi kurma amacıyla kullanılacağı belirtilmiştir. Geriye teslim edilmek üzere 69 lira 75 kuruşluk eşya kaldığı bildirilmiştir. Önemli bir husus olarak Şebinkarahisar Türk Ocağı'na dair bir bina olmadığı bilgisi arşiv belgelerinde yer almaktadır.⁴⁴⁷ Kendine ait binası bulunmayan Ocakların genel olarak kiralık binalarda varlığını devam ettirdiği görülmektedir.

⁴⁴⁶H. Tuncer-Y. Hacıoğlu-R. Memişoğlu, *Türk Ocakları Tarihi ...* , s.282

⁴⁴⁷BCA, 490-01-67-256-3-32

SONUÇ

Fransız Devrimi sonrasında ortaya çıkan milliyetçilik düşüncesi imparatorluk özelliği taşıyan devletlerin parçalanmasına neden olmuştur. Osmanlı Devleti' de içerisinde farklı milletlerden insanları barındırdığı için Fransız Devriminden olumsuz etkilenmiş ve içerisinde barındırdığı ulusları tek tek kaybetmiştir. Devletin daha da kötüye gitmesini engellemek için çeşitli fikir akımları ortaya atılmış ve bu fikir akımlarından yalnızca Türkçülük fikir akımı kendine uzun yıllar uygulama alanı bulabilmiştir.

Türkçülük fikrine bağlı olarak II. Meşrutiyet Döneminde çeşitli Türkçü dernekler kurulmuştur. Bu derneklerden en uzun ömürlü olanı ve en geniş alanda faaliyet göstereni ise Türk Ocakları olmuştur. Türk Ocakları 1912 yılından günümüze kadar ara ara faaliyetleri durdurulsa da varlığını sürdürmeyi başarmıştır. Bu yönüyle Türk Ocakları ülkemizin en önemli ve en uzun ömürlü sivil toplum örgütlerinden biri haline gelmiştir. Türk Ocakları merkezi bölgelerle sınırlı kalmamış yurdumuzun en ücra köşelerinde dahi şubelerinin açılmasını sağlayarak vatandaşlarımızın; milli, ahlaki, fikri açıdan sosyo-kültürel gelişimlerine katkıda bulunmuştur.

Giresun vilayetinde ilk Türk Ocakları şubesi 1917 yılının Ağustos ayında açıldığı görülmektedir. Türk Yurdu Mecmuasının Eylül-1917 sayısında Giresun Türk Ocağı'nın açıldığı belirtilmiş ve Türkçülük konusunda Karadeniz'in diğer iskele ve kasabalarını geçtiği için Giresun Türk Ocağı tebrik edilmiştir. Bu durum Giresun şehrinin açmış olduğu Türk Ocağı şubesi ile Karadeniz'de öncü vilayetlerden olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. 1917 yılında açılan Giresun Türk Ocağı'nın 1918 yılının sonlarından itibaren faaliyetlerine rastlanamamış ve Ocağın kuruluşunda önemli yeri bulunan Mustafa Cavid, Osman Fikret gibi şahsiyetlerin farklı yerlerde farklı görevlerde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum Giresun Türk Ocağı'nın 1918 yılı sonları itibariyle çalışmalarına son verdiği yönünde bir sonuç çıkarmamıza neden olmaktadır.

1917 yılında açılan Giresun Türk Ocağı, yedi sayı olmak üzere çıkarmış olduğu "Ana Türk Yurdu" mecmuası ile de dikkat çekmektedir. Günümüze kadar tüm sayılarının bir araya getirilememesi Giresun Türk Ocağı ile ilgili eksik yanlardan biri olarak görülüyordu. Özellikle mecmuanın birinci sayısına ulaşamıyor olması

mecmua ile ilgili önemli bir eksikliğin oluşmasına neden oluyordu. Yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde Giresun Türk Ocağı'na ait Ana Türk Yurdu mecmuasının yedi sayısına da kapakları ile birlikte ulaşılarak önemli bir eksikliğin giderildiği sonucuna varmış bulunduk. Buna göre Ana Türk Yurdu mecmuası ilk sayısının 5 Teşrin-i Sani 1333 (5 Kasım1917)' de çıktığı görülmektedir. Mecmua ilk sayıdan sonra bir süre yayın hayatına ara vermek zorunda kalmıştır. Ana Türk Yurdu mecmuasının bilinen son sayısının ise 1 Temmuz 1334 (1918) tarihinde çıktığı mecmuanın dış kapağından anlaşılmaktadır. Naşiri olarak Giresun Türk Ocağı görülen mecmua; ilmi, edebi ve ahlaki bir risale olarak Giresun kültür hayatına katkıda bulunmuştur.

Giresun Türk Ocağı'nın 1918 yılında faaliyetlerinin durmasının ardından Mili Mücadele yılları boyunca Giresun'da etkin bir dernek veya kuruluşun faaliyet göstermediği tespit edilmiştir. Nihayet 1923 yılında Bilgi Yurdu Derneği kurularak, Türk Ocağı'nın çalışmalarına benzer şekilde faaliyetler göstermiştir. Bilgi Yurdu Derneği 1923 yılından Türk Ocağı'na dönüşeceği tarihe kadar Giresun vilayetinde bilimsel ve kültürel çalışmaların temsilcisi olmuş ve milli konulara gösterdiği hassasiyetle dikkat çekmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Eylül 1924 tarihinde Giresun'u ziyareti Giresun'da ikinci defa Türk Ocakları şubesinin açılmasına imkân vermiştir. Gazi Mustafa Kemal Paşa Giresun ziyaretinde Bilgi Yurdu Derneğini ziyaret etmiş ve bu heyecanlı gençlere yeni ve daha geniş bir bina tahsis edilmesini istemiştir. Bununla birlikte gençlere; Aynı amaca hizmet eden kuruluşların bir çatı altında toplanmasının güçlerine güç katacağını ifade etmiş ve Bilgi Yurdu Derneğini, Türk Ocağına çevirmeleri önerisinde bulunmuştur. Mustafa Kemal Paşa'nın bu ziyareti Giresun'da Türk Ocakları'nın yeniden alevlenmesi açısından önemli bir sonuç doğurmuştur.

Mustafa Kemal Paşa'nın Giresun'a gerçekleştirdiği ziyaretten sonra gerekli hazırlıklar tamamlanmış ve 1925 yılının Şubat ayından itibaren Giresun Türk Ocağı'nın ikinci dönemi olarak adlandırdığımız dönem başlamıştır. Giresun Türk Ocağı 1925 yılından 1931 yılına kadar Giresun'da faaliyetlerini sürdürmüş ve Giresun'da Türkçü bir anlayışla birlikte Giresun ahalisinin kültürel gelişimine katkıda bulunmuştur.

Giresun Türk Ocağı faaliyetlerini gerçekleştirirken Yeni Türk Devleti'nin ilkelerine bağlı kalarak bölgesinde inkılapların yerleşmesine katkıda bulunmuştur. Türk Ocağı, Giresun'da; kültür, sanat, spor, yardım ve daha birçok alanda faaliyet göstererek Giresun'da sosyal hayata canlılık kazandırmıştır.

Giresun Türk Ocağı gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerle birlikte Giresun'da yerel basın ilgi odağı durumunda olmuştur. Giresun Işık Gazetesi, Yeşil Giresun Gazetesi ve İzler Mecmuası bu yerel basın örneklerindedir. Basımına Bilgi Yurdu Derneği tarafından başlanan İzler Mecmuası, Türk Ocağı'na dair çok sayıda yazıya yer vermesi bakımından önemlidir. Toplam 27 sayılı bulunan İzler Mecmuasının tüm sayıları incelenmiş ve Türk Ocağı'nın Giresun kültür hayatındaki yerinin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

Giresun sınırlarında diğer Türk Ocağı şubeleri ile ilgili günümüze kadar önemli eksikler bulunuyordu. Çalışmamızın son bölümünde günümüz Giresun sınırları içerisinde faaliyet gösteren diğer Türk Ocakları'nın varlığı ortaya konulmuştur. Buna göre Giresun'da faaliyet gösteren diğer Türk Ocakları'nın; Görele Türk Ocağı, Tirebolu Türk Ocağı, Alucra Türk Ocağı ve Şebinkarahisar Türk Ocağı olduğu görülmüştür. Bu Ocakların varlığı Giresun'da Türkçü anlayışın ileri düzeyde benimsendiğini göstermektedir. Bu Ocaklar gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerle birlikte kendi bölgelerinde; kültür, sanat, spor başta olmak üzere daha pek çok alanda halkının gelişimine katkıda bulunmuşlardır.

Giresun Türk Ocağı açıldığı dönemden itibaren önemli devlet makamlarının takdirini toplamış, önemli şahıs ve kurumların dikkatini çekmiştir. Giresun Türk Ocağı'nın ilk dönemde ki kurucularından birinin Giresun Kaymakamı olması, Türk Ocakları kurultaylarına Ocağı temsilen Giresun mebusunun katılması, Vali Bey aracılığıyla Giresun Belediyesi'nin Türk Ocağı'na maddi destekte bulunması, Cumhuriyet Reis Mustafa Kemal Paşa ve Başvekil İsmet Paşa'nın Giresun Türk Ocağı'na tebrik telgrafları çekmesi, cumhuriyetin ilk yıllarında yeni kurulan Türk Devleti'nin Türk Ocakları'na dair olumlu tavır takındığını ve Türk Ocakları'nı desteklediğini göstermektedir.

Sonuç olarak; Giresun Türk Ocağı'nın ilk kuruluşu olan 1917 yılında Giresun ahalisinde büyük bir heyecan yarattığı görülmektedir. Halk, Giresun Türk Ocağı'na bu heyecana bağlı olarak önemli görevler yüklemiş ve Ocak'tan beklenti içine girmiştir.

Giresun'da faaliyet gösteren Türk Ocakları özellikle 1925-1928 yılları arasında oldukça etkin bir şekilde faaliyet göstermiş ve beklentileri karşılamıştır. Ancak 1928 yılından itibaren Ocakların etkinliğini kaybetmeye başladığı görülmektedir. Ocakların faaliyette olduğu dönemde, Ocak mensuplarının kütüphane kurmaları, mecmua çıkarmaları, konferanslar düzenlemeleri, yeni harflerin öğretilmesinde görev almaları, spor ve sanat etkinliklerinde bulunmaları gibi faaliyetlerine bakarak Türk Ocaklıların son derece entelektüel kişiler oldukları söylenebilir. Giresun Türk Ocağı faaliyette olduğu süreç boyunca çeşitli konularda kamuoyu oluşturulmasına ön ayak olmuştur. Mustafa Kemal Paşa'ya suikast girişimi sonrası yapılan protesto mitingleri bunun en net göstergesidir. Ayrıca Ocak şehirdeki dini ve milli bayramlarda da gerçekleştirdiği etkinliklerle Giresun'a sosyal ve kültürel anlamda canlılık katmıştır. Özellikle milli bayramlarda Ocak, Giresun'da öncü kuruluşlardan biri olmuştur. Bunun dışında müze kurarak kültürel mirasın korunmasında hassasiyet göstermiştir. Bu hassasiyetini de fiile dökerek Türk halkına önemli bir hizmette bulunmuştur.

1931 yılında tüm Ocaklarla birlikte kapatılan Giresun Türk Ocağı ve diğer şubeler, Giresun halkının bilimsel ve kültürel gelişimine katkıda bulunan; milliyetçi, inkılapçı, modern bir gönüllü kuruluş olarak Giresun tarihinde önemli bir yer edinmiştir.

KAYNAKÇA**ARŞİV BELGELERİ:**

BCA, 490/01/167/253/1

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3

BCA, 490/01/67/256/3/10

BCA, 30/10/0/0/117/816/11

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/12

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/13

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/14

BCA, 490/01/67/256/3/15

BCA, 490/01/67/256/3/19

BCA, 490/01/67/256/3/20

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/21

BCA, 490/01/67/256/3/23

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/29

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/30

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/31

BCA, 490/01/67/256/3/32

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/34

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/35

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/39

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/41

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/42

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/43

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/48

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/50

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/54

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/55

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/56

BCA, 490/01/67/256/3/57

BCA, 490/01/67/256/3/59

BCA, 490/ 01/ 67/ 256/ 3/60

TTK/KO/18/23/23/1

ŞAHIS ARŞİVLERİ

Mehmet Uzun BABOĞLU Arşivi

Menteşeoğlu Arşivi (Hüseyin Gazi Menteseoğlu)

Topallı Arşivi (Ruşen Topallı)

ARAŞTIRMA ESERLERİ(KİTAPLAR)

ACAR, İsmail, **Türk Ocakları**, Türk Ocakları Balıkesir Şubesi Kültür Yayınları, Balıkesir, 2005.

AKÇİÇEK, Eren, KARAYAMAN, Mehmet, **Atatürk'ün Türk Ocakları'nı Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar**, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, İzmir, 2007.

AKÇURA, Yusuf, **Türkçülük- Türkçülüğün Tarihi Gelişimi**, Türk Kültür Yayını, Yeni Yazı Birinci Baskı, İstanbul, 1978.

AKŞİN, Sina, **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 16. Basım, İstanbul, 2013.

AKYÜZ, Kenan, “**Türk Ocakları**”, **Belleten-TTK**, C. L /196, Nisan-1986.

ARSAL, Sadri Maksudi, **Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları**, Ötüken Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1972.

BALCIOĞLU, Mustafa, “20. Yüzyıl Başlarında Dünya”, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi – 1**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara,2014.

BAYRAKTUTAN, Yusuf, **Türk Fikir Tarihinde Modernleşme Milliyetçilik ve Türk Ocakları**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1996.

BİLİR, Ali, **Geçmişten Günümüze Görele**, © Kitabevi, İstanbul,2007.

BOZDOĞAN, Ahmet, **Türk Ocağının Taşra Dergileri**, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara, 2006.

BOZKURT, Celil, **Türk Ocakları Umumi Kâtibi Dr. Fethi Erden’in Ocak Hatıraları**, Altınordu Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2019.

CANSEVER, Hasan, Ferid, **Türk Ocakları ve Hizmet Anlayışımız**, Haz. Yücel Hacaloğlu, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1995.

Cumhuriyetin 50. Yılında “1973 Giresun İl Yıllığı” , Güven Matbaası, Ankara, 1974.

Cumhuriyetimizin 75. Yılında Giresun, Giresun Valiliği İl Özel İdaresi Yayını, Giresun, 1998.

ERİKSEN, Thomas Hylland, **Etnisite ve Milliyetçilik**, (Çeviren: Ekin Uşaklı), Avesta Basın Yayın, İstanbul, 2002.

FEYZİOĞLU, Turhan, **Atatürk ve Milliyetçilik** , Türk Tarih Kurumu Yayını, 3. Baskı, Ankara, 1996.

GEORGEON, François, **Osmanlı-Türk Modernleşmesi (1900-1930)**, Çev. Ali Berktaş, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2006.

GEORGEON, François, **Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri – Yusuf Akçura(1876-1935)**, Yurt Yayınları, Ankara,1986.

Giresun Bilgi Yurdu Nizamname-i Esasisi, Giresun Matbaası, Giresun, 1340 (1924).

GÖKALP, Ziya, **Türkçülüğün Esasları**, Olympia Yayınları, İstanbul, 2017.

GÖKALP, Ziya, **Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak**, Alter Yayıncılık, Ankara, 2012.

GÜNAY, Enver, ÇELİK, Celaleddin, **Türk Kimliğinin Yeniden İnşası Bağlamında Ziya Gökalp**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2010.

HACALOLU, Yücel, **Türk Ocakları Yeniden Kuruluyor (1949-1993)**, Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1993.

HACALOĞLU, Yücel, **Türk Ocaklarına Dair Bazı Vesikalar (1912,1995)**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1995.

HİSAR, Abdülhak Şinasi, **Türk Ocağı Hatıraları**, Türk Yurdu Neşriyatı Nu:8, Ankara,1993.

İNALCIK, Halil, **Akademik Ders Notları (1938-1986) Timur, İnkılap Tarihi, Osmanlı Tarihi**, Timaş Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2016.

KAFESOĞLU, İbrahim, **Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri**, Ötüken Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 1999.

KARAER, İbrahim, **Türk Ocakları (1912-1931)** , Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1992.

KARAER, İbrahim, **Türk Ocakları ve İnkılaplar (1912-1931)**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, Şubat-1989.

KILIÇ, Nermin, **Türk Ocakları ve Atatürk**, Türk Ocakları Ankara Şubesi, 2. Baskı, Ankara, 2013.

KOCAHANOĞLU, Osman Selim, **CEBESOY, Ali Fuat - Siyasi Hatıralar Lozan'dan Cumhuriyete**, C.2, Temel Yayınları, İstanbul, 2002.

KUTAY, Cemal, **Türk Ocakları ve Türk Milliyetçiliği**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1995.

LEWIS, Bernard, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Çev. Metin Kıratlı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 1993.

MEREY, Zihni, **Türk Tarihi ve Kültürü**, Yargı Yayınları, Ankara, 2008.

MENTEŞEOĞLU, Erden, **Yakın Tarihimize Osman Ağa ve Giresunlular**, Yeşilgiresun Matbaası, Giresun, 1997.

MUHAMMETDİN, Rafael, **Türkçülüğün Doğuşu ve Gelişimi**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998.

NAMAL, Yücel, **Zonguldak Türk Ocakları (1923-1931)**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 2014.

ÖNDER, Mehmet, **Atatürk'ün Yurt Gezileri**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Baskı-1, Ankara, 1975.

ÖZHAN, Hasan, ÖZDEMİR, Ali, **İlçe Oluşunun 50. Yılında Şebinkarahisar**, Yeni Şebinkarahisar Yayınları, Şebinkarahisar, 1983.

Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin Sonbahar Seyahatleri, İstanbul, 1341 (1925).

SARINAY, Yusuf, **Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999.

SARINAY, Yusuf, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008.

SARINAY, Yusuf, "20. Yüzyıl Başlarında Türk Milliyetçiliği, Milliyetçi Teşkilatlanmalar ve Etkileri", **Türk Ocakları Yüzyıllığı**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 2000.

SARISAMAN, Sadık, **Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)**, Mega Basın Yayıncılık, İstanbul, 1999.

TUNCER Hüseyin - HACALOĞLU Yücel - MEMİŞOĞLU Ragıp, **Türk Ocakları Tarihi Açıklamalı Kronoloji (1912-1997)**, C.I, Türk Yurdu Yayınları Nu:44, Ankara, 1998.

TUNCER Hüseyin - HACALOĞLU Yücel - MEMİŞOĞLU Ragıp, **Türk Ocakları Tarihi Açıklamalı Kronoloji (1912-1997)**, C.II, Türk Yurdu Yayınları Nu:44, Ankara, 1998.

TURAN, Osman, **Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi**, Ötüken Yayınları, 18. Baskı, İstanbul, 2009.

Türk Ocağı, **Türk Ocağı'nın Esas Nizamnamesi**, Tanin Matbaası, İstanbul, 1328(1912).

Türk Ocakları, Türk Yurdu Yayınları Nu:39, Ankara, 1997.

Türk Ocakları Kurultayı, Türk Ocağı Kurultay Zabıtları, 1927.

USTA, Veysel, **Müdafa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihinde Giresun- Osman Fikret Topallı**, Serander Yayınları, 1. Baskı, Trabzon, 2011.

USTA, Veysel, ÇULFAZ, Mustafa, **Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihlerinde Giresun, Milli Mücadele Günlerinden İzler, Notlar, İntibalar**, Serander Yayınları, Trabzon, Nisan-2017.

ÜSTEL, Füsun, **İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği Türk Ocakları (1912-1931)**, İletişim Yayınları(3. Baskı), İstanbul, 2010.

UZUN, Mehmet (Baboğlu), HACALOĞLU, Yücel, **Türk Ocakları Belgeseli Belgeler- Resimler (1912-1994)**, Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1994.

YÜKSEL, Ayhan, YEŞİLOT, Okan, **Giresun'da İz Bırakanlar**, Giresun İl Özel İdaresi Kültür Yayınları-20, Pelikan Basım Matbaa, İstanbul.

MAKALE, BİLDİRİ VE KİTAP BÖLÜMLERİ

ALBAYRAK, Hüseyin, "Milli Mücadelede Giresun Basımı", **Giresun Tarihi Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, İstanbul, 1997, s. 287-323

ARIKAN, Mustafa, DENİZ, Ahmet, "Türk Ocaklarının Kapatılışı, Borçları ve Emlakının Tasfiyesi", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.15, Konya, 2004, s. 401-432.

BAL, Hüseyin, "Anthony H. Birch'in Siyasal Teorisinde Milliyetçilik Kavramı ve İdeolojisi" , **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.7, S.31, s. 305-311.

BALCI, Sezai, "Mustafa Kemal Atatürk'ün Giresun'u Ziyaretleri", **Giresun Tarihi Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, İstanbul 1997, s. 350-354.

BALCIOĞLU, Mustafa , "Mustafa Kemal Paşa'nın Şebinkarahisar'ı Ziyaretleri", **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları No:1, İstanbul, 2000, s.77-79

CANDAN, Nurullah, BAĞIRGAN, Tanju, **Türk Ocaklarından Halkevlerine: Türkiye’de Sporun Erken Dönem Öyküsü**, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, Temmuz-2010, s. 17-32.

CANSEVER, Hasan Ferit, “Türk Ocakları”, **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Dün/Bugün/Yarın**, İstanbul Araştırma Merkezi Yayını, S.7, İstanbul, 1985, s.23-25

ÇAPA, Mesut, “Yeşilgiresun Gazetesine Göre Giresun’da Milli Gün Kutlamaları ve Atatürk”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.1-11

ÇELİK, Senem Sönmez, “Dünden Bugüne Milliyetçilik: Küresel Dünyada Yükselen Sesler” , **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.12, No:3, s. 117-118

ELMAS Nazım, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Kültür ve Sanat”, **Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Ümit Ofset Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 251-270.

ELMAS, Nazım, “İzler Mecmuası ’nın Giresun Kültür Hayatındaki Yeri”, **Giresun Kültür Sempozyumu (30-31 Mayıs 1998)**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları No:2, İstanbul, 1998, s. 133-144.

ELMAS, Nazım, “İzlerdeki Şebinkarahisar”, **Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu**, Şebinkarahisar Belediyesi Yayınları No:1, İstanbul, 2000, s.197-213

GENÇASLAN, Yeliz “İzler Dergisine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Dini Hayat”, **Geçmişten Günümüze Giresun’da Dini ve Kültürel Hayat Sempozyumu -1**, Uğur Ofset, Giresun, 2013, s.272-280

GÜNEŞ Günver, GÜNEŞ Müslime, “Türk Ocakları ve Harf İnkılabı”, **80. Yılında Türk Harf İnkılabı Uluslararası Sempozyumu 10-11 Kasım 2008**, Editör; Tülay Alim Baran, Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 2009, s.197.

GÜRSOY, Ahmet, “Başlangıçtan Günümüze Giresun’da Basın”, **Geçmişten Günümüze Giresun**, Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi, Mavi Ofset, İstanbul, 2015, s.555-568.

GÜZ, Nurettin, “Türk Ocakları ve Türk Yurdu’ndan Halkevlerine”, **Türk Yurdu**, S.283, Ankara, 2011, s. 171-184

İSLAM, İbrahim, “Türkiye’de Milliyetçilik Düşüncesinin Toplumsal Gelişme Bakımından Değeri”, **Mersin Üniversitesi I. Ulusal Tarih Kongresi Bildirileri Tarih ve Milliyetçilik 30 Nisan-2 Mayıs 1997**, s. 380-387.

KARADUMAN, Hüseyin, “Türk Ocakları ve Hars Müzeleri”, **Vakıflar Dergisi**, S.30, Ankara, 2007, s.503-518

KARAER, İbrahim, **Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu Armağanı**, “**Türk Ocaklarının Basın Yayın Faaliyetleri**”, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara, 2001, s. 223-244.

KARAER, İbrahim, “Türk Ocaklarının 1931 Yılında Feshi, Emlak, Alacak ve Borçlarının Tasfiyesi ‘Isparta İli Örneği’”, **Türk Yurdu**, Mayıs-2011, S.285, s.69-74

KARAMAN, Oktay, “Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı Giresun Şubesi”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2003, s.21-38

KARAMAN, Oktay “Giresun Basın Tarihinden Levhalar: Işık Gazetesi”, **Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri(30-31 Mayıs 1998)**, Mega Basın Yayın, İstanbul, 1998, s.115-132.

KARAMAN, Oktay, “Türk Ocakları Giresun Şubesinin Kuruluşu ve Faaliyetleri”, **Türk Yurdu**, (Eylül- 2002), C.22, S.181, Ankara 2002, s.49

KODAL, Tahir, “Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Ocakları”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.52, Erzurum, s.295-314

KORKMAZ, Sevda, BİÇER, Turgay, Erken Cumhuriyet Döneminde “Türk Ocakları” ve Spor, **İÜ Spor Bilimleri Dergisi**, 2018, C.8, S.2, s.4.

SARISAMAN, Sadık, “Giresun Basınına Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat”, **Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri (30-31 Mayıs 1998)**, Mega Basın Yayın, İstanbul, 1998.

SARISAMAN, Sadık “Mustafa Kemal Paşa’nın Şebinkarahisar’ı Ziyareti”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S.19, Ankara, 1997, s. 297-302.

ŞAHİN, Köksal, “Bir İdeoloji Olarak Milliyetçilik” , **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, S.12, Mayıs-2007, s.1-9

ŞENGÜN, Abdullah, “Giresun’un Sosyal Hayatında Tiyatro Faaliyetleri”, **Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri (30-31 Mayıs 1998)**, Mega Basın Yayın, İstanbul, 1998, s. 317-334.

UZUN, Mehmet (Baboğlu),“Giresun Türk Ocağı’na Yayınlanan Ana Türk Yurdu Dergisi”, **Mütefferika Altı Aylık Kitabiyat Dergisi**”, Mütefferika Yayınevi, Sayı:14, İstanbul, 1999, s.157-162

MECMUALAR

A. A. (Giresun Türk Ocağı), “Hissiyat-ı Necibane”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S:2, s.7

Abdülaziz , “Atiye Bakalım”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S:2, s.3-4

A. H. (Giresun Türk Ocağı), “Türkleri Tanıyalım, Sevelim”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S:2, s.5

A. Kemal, “Giresun Türk Ocağı” , **Ana Türk Yurdu**, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333(1917), Giresun, S:1, s. 4

Ana Türk Yurdu Heyeti, “İlan”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S:2, s.8

“Bir Aylık Ocak Haberleri-Ocak Dernekleri”, **Türk Yurdu**, (Şubat-1928), Tütibay Yayınları, C.13, S. 196-35, Ankara 2001, s.124

“Bir Aylık Ocak Haberleri-Ocaklar Bütçesi”, **Türk Yurdu**, (Mart-1928), Tütibay Yayınları, C. 13, S.197-36, Ankara 2001, s.180

“Bir Aylık Ocak Haberleri- Ocakların Muhtelif Mesailerı-Yozgat Ocağı’nda”, **Türk Yurdu**, (Ekim-1928), Tütibay Yayınları, C.14, S. 204/43, Ankara, 2001, s.184

“Bir Aylık Ocak Haberleri- 1928 Kurultayı Müzakereleri-Murahhasları”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.13, Ankara, 2001, s. 228

“Dâhili Şuun”-‘Reis-i Cumhur Hazretlerinin Seyahatleri’, **Türk Yurdu**, Tutibay Yayınları, C.8, Ankara, 2001, s.44

Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.1.

Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.2.

Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.3.

Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.4.

Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.5.

Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.6.

Giresun Ana Türk Yurdu, Giresun İttihad ve Terakki Matbaası, 1333 (1917), Giresun, S.7.

Giresun Türk Ocağı, “Anadil”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S:2, s.8

Giresun Türk Ocağı, “Hikema-yı Sözlere”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334, S:2, s.4

Giresun Türk Ocağı, “İtizar”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1333(1917), S:2, s.1

Giresun Türk Ocağı, “ Türk Yurdu’nun Giresun Türk Ocağı’nı Tebriki”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1333(1917), S:1, s.8

Hüseyin Avni Alp Arslan, “Türkçenin Başına Gelenler, Gelmekte Olanlar”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. I, Ankara, 1998, s. 130,131,132

Hüseyin Avni Alp Arslan, “Türk Adı Araştırmalarından”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.II, Ankara, 1999, s. 313

Hüseyin Avni Alp Arslan, “ Kayı Han mı, Kaya Han mı?”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. IV, Ankara, 1999, s. 103-104

Hüseyin Avni Alp Arslan, “Türk Bayramlarından Otçu Göçü”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. IV, Ankara, 1999, s. 151-152

İmzasız, “Giresun’da On Beş Gün/ Yurdumuz İki Yaşında”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 21 Şubat 1924, Giresun, S.1, s.14

İmzasız, “Türk Ocağı”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 10 Teşrin-i Sani 1925, Giresun, S.2, s.15

İmzasız, “İzler’in On Beş Günü/ 29 Teşrin-i Evvel Cumhuriyet Bayramı”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 10 Teşrin-i Sani 1925, Giresun, S.2, s.14-15

İmzasız, “İzler’in On Beş Günü / Ocaklara Düşen Vazifeler”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 25 Teşrin-i Sani 1925, S.3, s.16

İmzasız, “On Beş Gün Konferans”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 15 Kanun-, Evvel 1925, S. 4, s.14-15

İmzasız, “Tirebolu’da Türk Ocağı”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 18 Mart 1926, S.9, s.15

İmzasız, “Trabzon Musiki Heyeti”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 6 Mayıs 1926, S. 12, s. 16

İmzasız, “On Beş Günü’nün İzleri / Türk Ocağına Gelen Telgraflar”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 18 Mayıs 1926, S.13, s.14

İmzasız, “Türk Ocağı Menfaatine”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 1 Haziran 1926, S.14, s.16

İmzasız, “On Beş Günün İzleri- Tayyare-i İçtimai”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 16 Haziran 1926, S. 15, s.15

İmzasız, “Heyecanlı Bir Miting”, **İzler** Işık Matbaası, Giresun, 1 Temmuz 1926, S.16, s. 15-16

İmzasız, **İzler**, “Trabzonlu Misafirlerimiz”, Işık Matbaası, Giresun, 1 Temmuz 1926, S.16, s.16

İmzasız, “Madam Anina Kromovel- M. Kromovel”, **İzler**, Işık Matbaası, Giresun, 15 Teşrin-i Sani 1926, S. 20, s.15

“İzmir Felaketi ve Ocaklarımız”, **Türk Yurdu**, (Mayıs-1928), Tütibay Yayınları, C. 13, S. 199-38, Ankara 2001, s.289

“Maksat ve Meslek”, **Türk Yurdu**, 17 Teşrinisani 1327 (30 Kasım 1911), Yıl:1, Tutibay Yayınları, , C.1,Ankara, 1998, s. 1

“Mecmua ve Gazeteler”, **Türk Yurdu**, (Nisan-1925), Tütibay Yayınları, C.9, S. 168-7, Ankara,2001, s.49

“Merkez Heyetinin 1928 Kurultayına Arz Ettiği Umumi Rapor”, **Türk Yurdu**, (Nisan-1928), Tütibay Yayınları, C. 13, S. 198-37, Ankara 2001, s.230

M. Cavid, “Gece Baskısı”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1333(1917), S:1

M. Cavid, “Neden Geri Kaldık”, **Ana Türk Yurdu**, Giresun, 1334(1918), S:2, s.1

Nuri Ahmet, **İzler**, “On Beş Günün İzleri, Bir Tesid”, Işık Matbaası, Giresun,1 Mart 1926, S.8, s.15

“Ocakların Harf Seferberliği Hararetle Devam Ediyor”, **Türk Yurdu**, (Eylül-1928), Tütibay Yayınları, C.14, S. 203/42, Ankara 2001, s.142

“Ocak İdare Heyetleri”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.13, Ankara, 2001, s. 292

“Ocak Müfettişleri ve Mıntıkları”, **Türk Yurdu**, (Mayıs-1928), Tütibay Yayınları, C.13, S. 199-38, Ankara 2001, s.291-292

Ömer Avni, **İzler** ,”Maksad”, Giresun, 21 Şubat 1924, S.1, s.1

R.T. “Mektuplar: Giresun’da Bulunan Muhterem Karilerimizden” , **Türk Yurdu**, 15 Mart 1333(1917), S.130,Tütibay Yayınları, C. 6, Ankara, 2000, s.35-36.

“Seyahat Aliaylara Doğru- Halim Sabit”, **Türk Yurdu**, (Mayıs-1914), Tutibay Yayınları, C.3, Ankara-1999, s.308-311

“Teftişler”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.16, S. 221-222, Ankara, 2001, s. 100

TERCAN, Selim Sırrı, “Türk Ocakları ve Bedeni Terbiye”, **Türk Yurdu**, (Nisan-1928),Tütibay Yayınları, C.13, S.198-37, Ankara,2001, s. 215-217

Türk Gücü Heyeti, Türk Gücü, **Türk Yurdu**, Tutibay Yayınları, C.II, Ankara, 1999, s. 188

“Türklük Şuunu”- ‘Giresun’da Türk Ocağı’, **Türk Yurdu**, 13 Eylül 1917, S.143, Tütibay Yayınları, C. 6, Ankara 2000, s.215

“Türk Ocakları Şuunu-Türk Ocakları Merkez Heyeti- Açılan ve Faaliyette Bulunan Ocaklar”, **Türk Yurdu**, (Kanunisani 1341-Ocak 1925), Tütibay Yayınları, C. 8, S. 165-4, Ankara 2000, s.165

“Türk Ocakları Şuunu- Giresun Türk Ocağı”, **Türk Yurdu** (Ağustos-1925), Tütibay Yayınları, C. 9, S. 172-11, Ankara, 2001, s.260

“Türk Ocakları Şuunu- Giresun Türk Ocağı”, **Türk Yurdu**, Temmuz-1925, Tütibay Yayınları, C. 9, S. 171-10, Ankara, 2001, s.199

“Türk Ocakları Şuunu” - ‘Giresun Türk Ocağı İdare Heyeti’, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C. 9, S. 168-7, Ankara 2000, s.49

“Yeni Neşriyat: “Ocak” ve Ana Türk Yurdu”, **Türk Yurdu**, 6 Kanuni evvel 1333 (6 Aralık 1917), S.149, Tütibay Yayınları, C.6, , Ankara, 2000, s. 292-293

Zeynelabidin, **İzler**, “On Beş Günün İzleri, Türk Ocağında İntihab”, Işık Matbaası, Giresun, 6 Mayıs 1926, S.12, s. 15

“1930 Kurultayına Arzedilen Merkez, İlim, Sanat ve Murakebe Heyetleri Raporları”, **Türk Yurdu**, Tütibay Yayınları, C.16, S. 221-222, Ankara,2001, s. 268

ANSİKLOPEDİ VE SÖZLÜKLER

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi Yayınları, (Baskı 26), Ankara, 2010.

ÖZCAN, Azmi, “Milliyetçilik”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayın ve Matbaacılık, C.30, İstanbul, 2005.

ŞENTÜRK, Recep, “Millet”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayın ve Matbaacılık, C.30, İstanbul, 2005.

UYANIK, Necmi, Halim Sabit ve Türk Milliyetçiliğindeki Yeri, “II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Türkçülüğüne Kısa Bir Bakış”, **Türkler**, Yeni Türkiye Yayınları, C.XIV, Ankara, 2002.

TEZLER (YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİ)

AKKAN, Emre, **Osmanlı'nın Son Döneminde ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Ocakları ve Türk Milliyetçiliğinin Kurumsallaşmasına Etkileri**, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

ARSLAN, Zehra, **Trabzon Türk Ocağı (1925-1931)**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2008.

GENÇASLAN, Yeliz, **İzler Mecmuası Üzerine Bir İnceleme, Açıklamalı Dizin ve Seçilmiş Metinler**, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun, 2013.

ÖZÇELİK, Şeyda, **Türk Ocakları ve Eğitim**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana-2010.

ÖZDEN, Mehmet, **“Türk Yurdu” Dergisi ve II. Meşrutiyet Devri Türkçülük Akımı (1911-1918)**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara-1994.

ŞAHİN, Murat, **Türk Ocaklarının Eğitim ve Kültür Faaliyetleri (1912-1931)**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2009.

GAZETELER

Cumhuriyet, Nu:2468, 21 Mart 1931

Cumhuriyet, Nu: 2472, 25 Mart 1931

Cumhuriyet, Nu: 2489, 11 Nisan 1931

Giresun Haftalık Resmi Gazetesi, “Türk Ocağına Yardım”, 13 Şubat 1926, Sene:2 Numara: 55.

Giresun'da Hakikat, (Sahip ve Baş Muharriri: Yusuf Ziya), “Tirebolu'da Türk Ocağı”, 11 Mart 1926, Sene:1, Numro:30

Yeşil Giresun Gazetesi, Işık Matbaası, 29 Mart (1)928, Sene:3, Numara: 104

Yeni Yol Gazetesi, Trabzon, “Giresun'da Futbol Maçı”

İNTERNET SİTELERİ

<https://www.turkocaklari.org.tr/sube>

<https://www.turkocaklari.org.tr/#>

<https://www.turkocaklari.org.tr/yazar/mehmet-oz>

<https://www.turkyurdu.com.tr/sayfa.php?id=3>

<https://www.turkyurdu.com.tr/sayfa.php?id=2>

<http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/>

<https://savguaydin.wordpress.com/2016/04/08/giresunun-yitik-sairi-can-akengin/>

<https://www.pinterest.at/pin/708894797566567124/?lp=true>

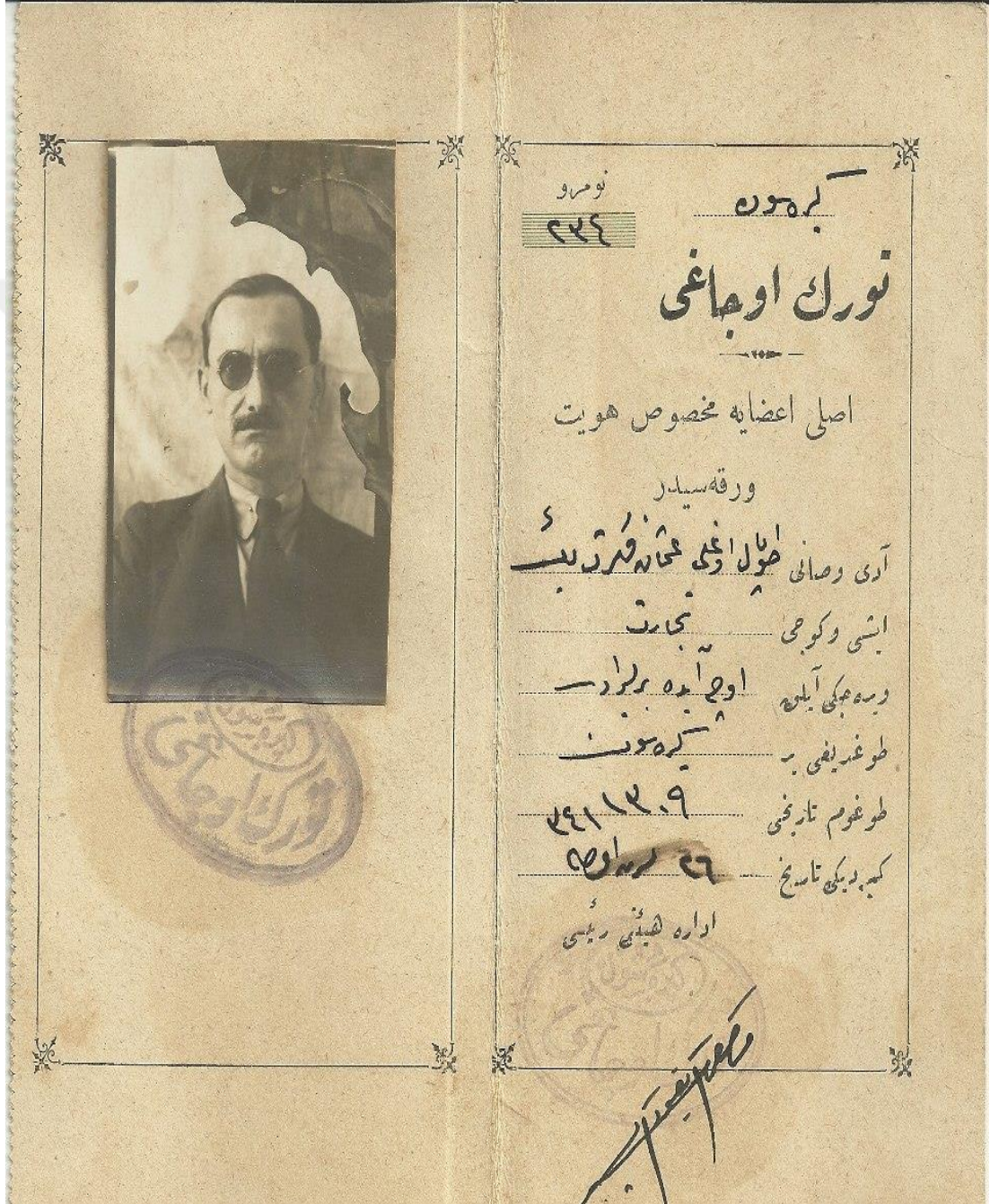
<http://www.sebinkarahisar.bel.tr/default.aspx?pid=31479&nid=17711>

<http://www.sebinkarahisar.gov.tr/ataturk-ve-sebinkarahisar>

EKLER

EK-1:

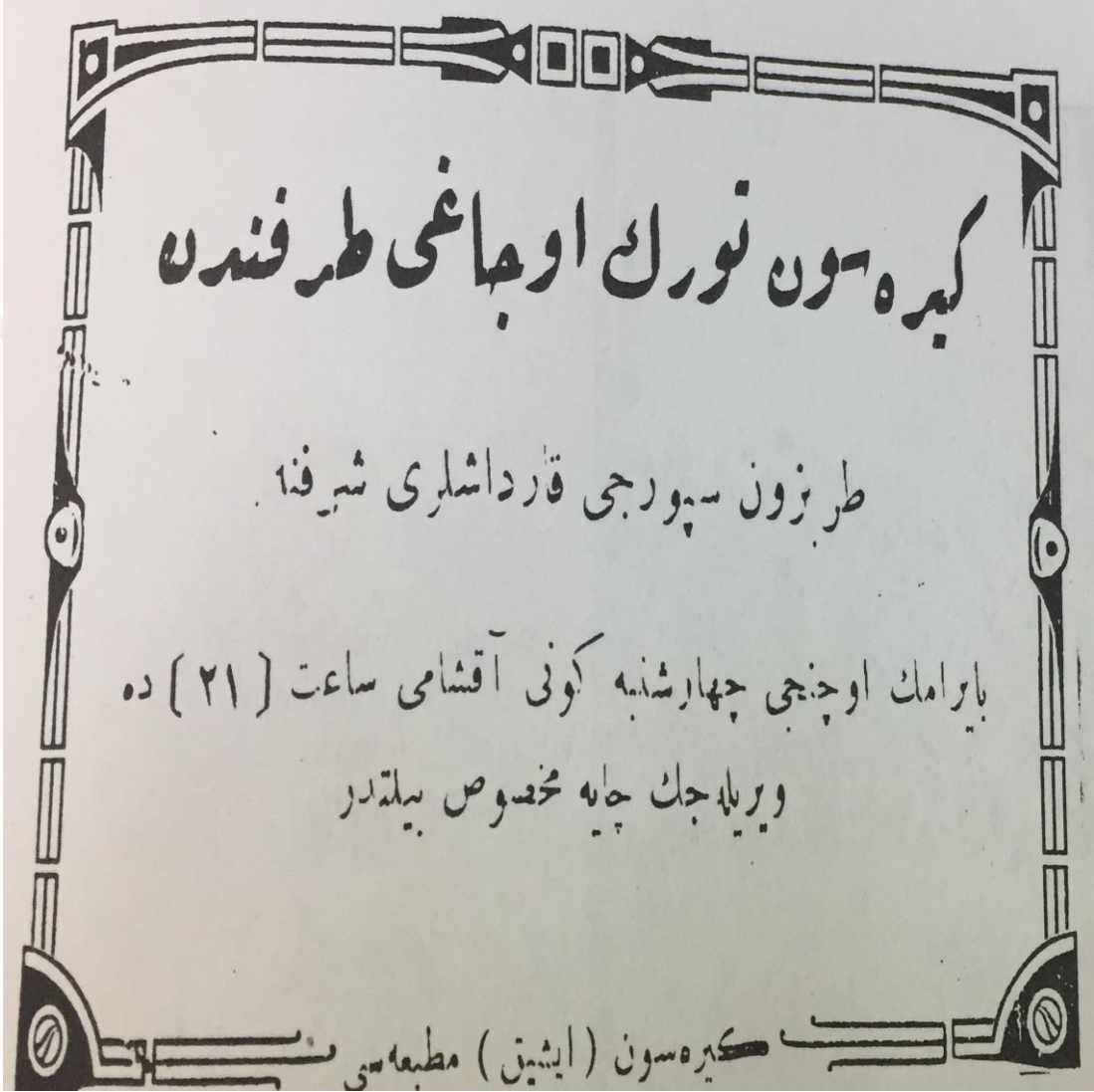
Giresun Türk Ocağı'nın kurucularından Osman Fikret Topallı'ya ait Türk Ocağı Hüviyet Varakası⁴⁴⁸

⁴⁴⁸ Topallı Arşivi

EK-2:

Giresun Türk Ocağı'nın Trabzon Sporcu kardeşleri için tertip edilen çaya mahsus bilet.⁴⁴⁹

⁴⁴⁹ M. Uzun, Y. Hacıoğlu, *Türk Ocakları Belge...*, s.115

EK-3:

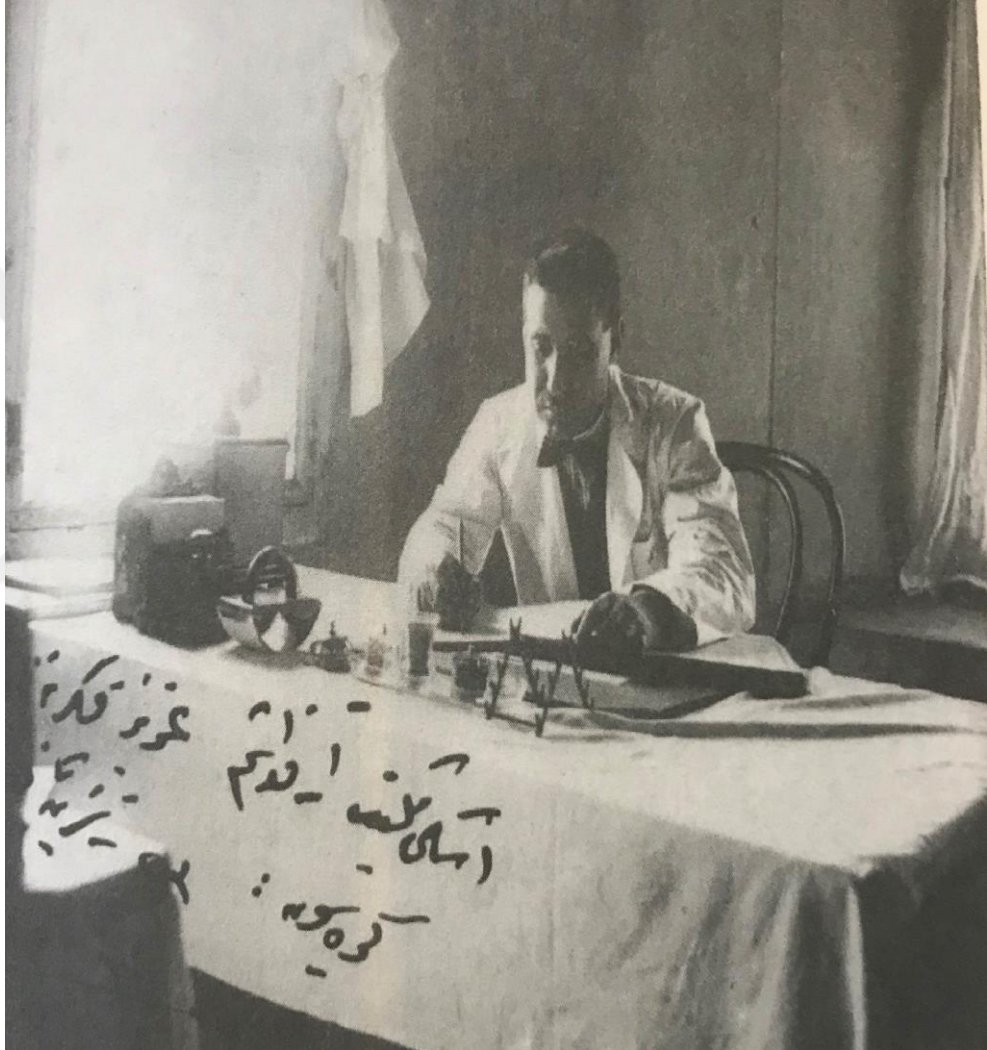
Giresun Türk Ocağı kurucularından Mustafa Cavid Bey. Mustafa Cavid, Giresun Türk Ocağı'nın I. Döneminde çıkarmış olduğu Ana Türk Yurdu mecmuasının da müdürlüğünü yapmıştır. Daha sonra Trabzon'da ıkarılan Kaygu Dergisi'nde de müdürlük yaptığı bilinmektedir.⁴⁵⁰

⁴⁵⁰ V. Usta, M. ulfaz, *Müdafai Hukuk ve İstiklal ...* , s. 657

EK-4:

Giresun'un ünlü halk hatiplerinden Dr. Memduh Necdet Bey. Mustafa Kemal Paşa'nın Giresun ziyaretinde gençlik adına konuşma yapan kişi. Memduh Necdet, Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya karşı düzenlenen suikast girişimi sonrasında Giresun'da coşkulu bir miting düzenlemiştir.⁴⁵¹

⁴⁵¹ V. Usta, M. Çulfaz, *Müdafa-i Hukuk ve İstiklal ...*, s. 656

EK-5:

Veysel Usta ve Mustafa Çulfaz'ın, "*Müdafaa-i Hukuk ve İstiklal Harbi Tarihlerinde Giresun, Milli Mücadele Günlerinden İzler, Notlar, İntibalar*" adlı eserinin 655. Sayfasında Türk Ocağı Reisi olarak tanıtılmıştır.

EK-6:

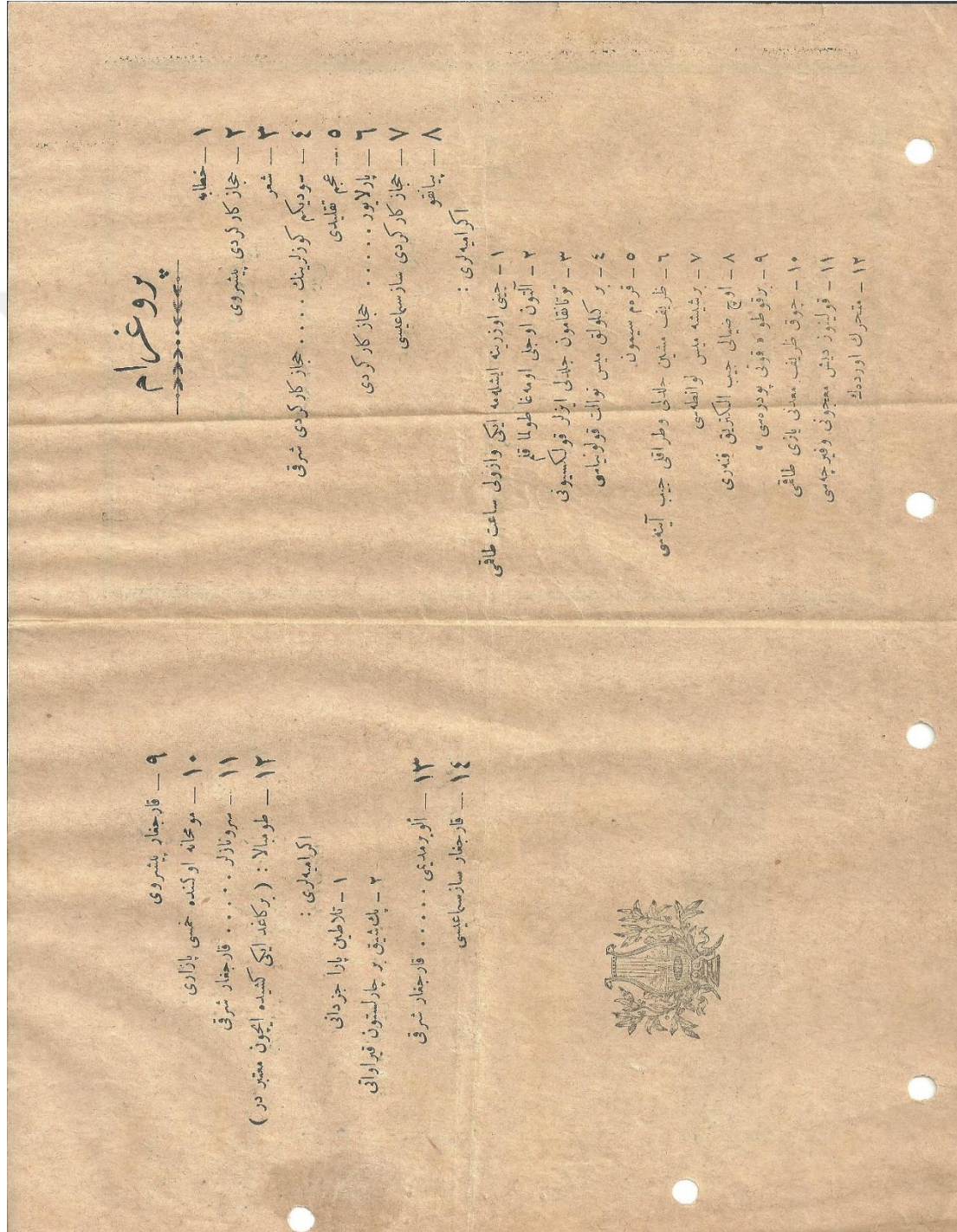
Giresun Türk Ocağı Heyeti. Fotoğrafın sol alt köşesinde Giresun Türk Ocağı mührü bulunmaktadır. Sol köşede oturan kişi Giresun Türk Ocağı'nın II. Dönemi'nde ön plana çıkan şahsiyetlerden Aykut Alp Zade Muzaffer Bey'dir. Şahsa ait Hüviyet Varakasına çalışmamızın "Giresun Türk Ocağı'nın II. Dönemi 1925-1931" adlı başlığında yer verilmiştir. ⁴⁵²

⁴⁵² Mentешеoğlu Arşivi

EK-8:

“Türk Ocağı Müsameresi” davetiyesi iç kısmı.

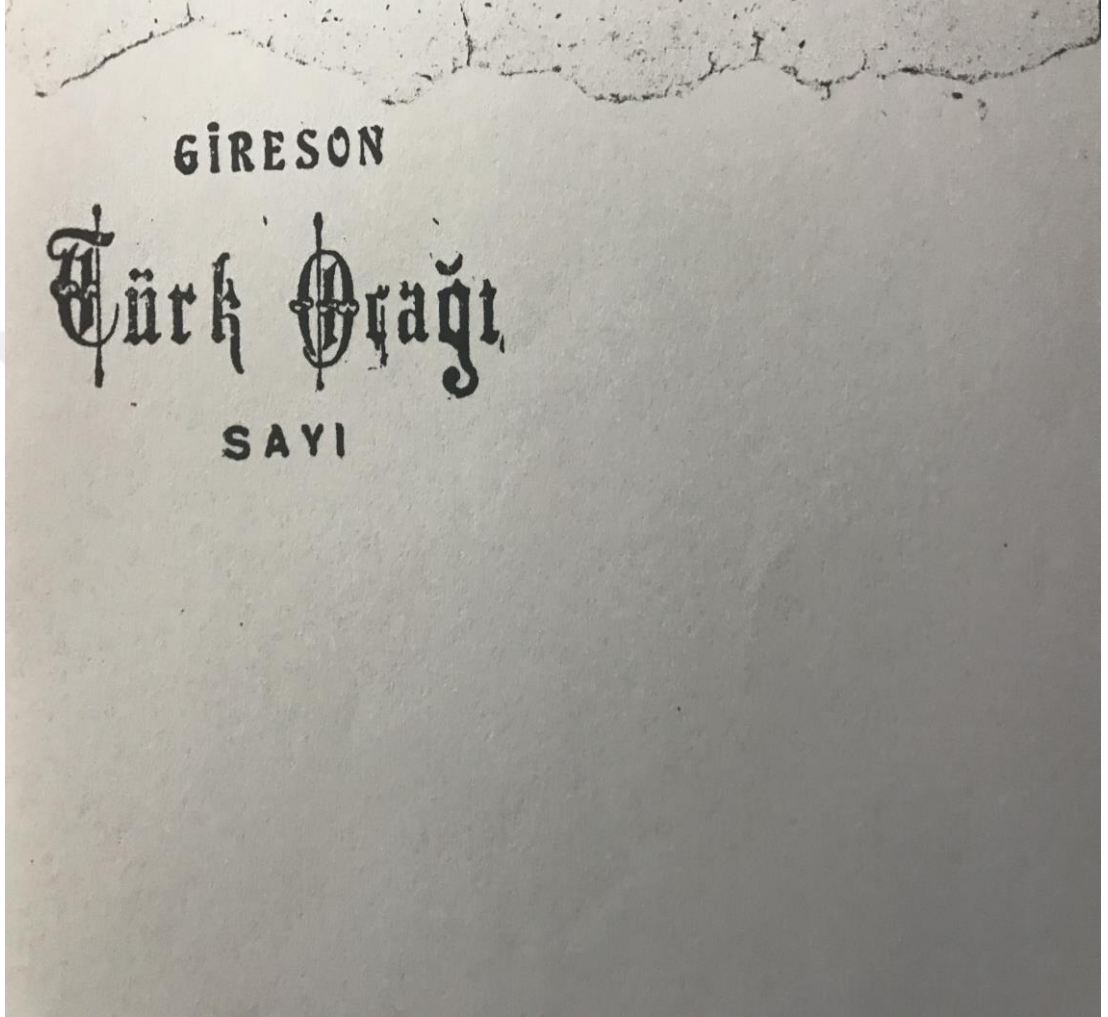
EK-9:

Giresun Türk Ocağı'nın kapandığı dönemde CHF ile birlikte kullandığı bina. Günümüzde Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılmaktadır.

EK-10:

Giresun Türk Ocağı başlıklı bir zarf kapağı.⁴⁵³

⁴⁵³ Mehmet Uzun Arşivi

EK-11:

Giresun Türk Ocağı üyelerinden Osman Fikret Bey'e gönderilen "Ocaklılar Bayramı" adlı programa ait davetiye.⁴⁵⁴

⁴⁵⁴ Topal Arşivi

EK-12:

Giresun Türk Ocağı'nın kapatıldığı tarihte borçlarını ve alacaklarını gösterir belge.

Giresun (TÜRK OCAĞI)nin Borcu		Giresun (TÜRK OCAĞI)nin Alacağı	
Lira K.	İzahat	Lira K.	İzahat
125 --	1/Mart/1929 den 28/Şubat/1930 tarihine kadar bir senelik Lale sinemasının icarı olarak hazinesi Maliyeye Ocak hissesi Borç ...	275 --	Lale sineması müsteciri Yusuf ağa Şade Adil Beyde 1/Mart/1929 dan 28/Şubat/1930 tarihine kadar bir senelik icarından Ocak hissesi olarak matlubatı (Hımayel Et'el Reisli Doktor Hacı Beyde)
22 35	Elektrik mağazası sahibi Yusuf ağa zade Adil Beye , (Elektrik malsane inden)		
1 95	Işık Kütüphanesi sahibi Çinsit Zade biraderlere , (Kartasiye bedeli)		
10 --	Türk Topyare Cemiyeti Giresun Merkezine, (Gazi hazretlerinin yağlı boya bir kat'a blyük fotoğrafları bedeli)		
492 70	Odacı Ahışahı oğlu Hamit Efendiye (Teraküm eden ücreti gehriyeden)		
	<u>BİRYANLI</u>		
	<u>Lira K.</u>		
19 70	Nisan/1929 Nahi ücretinden bakiye alacağı		
430 --	1/Mayıs/1929 dan Mart/1931 gagesine kadar 23 aylık ücreti (beherk ayığa Yirmi Liradan)		
14 --	Nisan/1931 ayından yalnız 21 günlük olup işbu tarihte Türk Ocağı Cumhuriyet Halk Fırkasına devredilmiştir ...		
	<u>492 70</u>		
<u>632 --</u>	<u>Yekûn</u>	<u>275 --</u>	<u>Yekûn</u>

Türk Ocaklarının Ankarada 10/4/1931 Tarihinde ekdedilen fevkalâde kurultayında karar verilerek kumultay divanı riyasetinin 11/4/1931 tarihli nazbatına binaen idare heyetimizin 21/4/1931 tarih ve 30 ucuu içtira kararıyla ocağımızın da Mahalli Cumhuriyet Halk Fırkasına devri münasebetiyle hesabata kapatılarak Ocağın şahsiyeti menevyesinin alacağı ve borçları yukarıda sa' ve sol sahifelerinde gösterildiği ve hile ikiyüz yetmiş beş lira alacağı tahsil ve altıyüz elli iki lira borcu tesviye edilerek üzere Giresun Cumhuriyet Halk Fırkasına devredildiğini mübeyyin işbu nazbata iki nüsha olarak tanzim kılınmış .. 22/4/1931

Giresun (TÜRK OCAĞI) İdare Heyeti

Reis	Katip	Muhasip	Veznedar	Asa	za	za
Cemil Hüseyin	Asaf	İsmail	İ. Urfi	İsmail	Ali Arif	Osmen Nuri

Bittetiklik muvafaktır . 22/4/1931

Kurultaya Heyeti

za za za

Ş. Turгут Görlede İemuriyettedir

Aslı Gibidir .

490	01			6825613
-----	----	--	--	---------

58

EK-13:

Tirebolu Kaza İdare Heyeti Reisi İhsan Bey'in Türk Ocakları'nın kapatıldığı dönemde ki Tirebolu Türk Ocağı'nın mal varlığı beyanı.

CÜMHURİYET HALK FIRKASI
GİRESUN VİLİYETİ
İDARE HEYETİ RİYASETİ

(SURET)

Tirebolu Kazası

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

C . H . F .

Vilâyet İdare Heyeti Riyasetine
G İ R E S U N

6 , 8 , 9 , 10 Numaralı ve 25.12.1932 Tarihli tamimlere cevaptır :

Türk Ocaklarının lâğvi tarihinden evvelki bir kaç sene zarfında Tirebolu Türk Ocakları'nın ocağı feal bir vaziyette bulunmamış olduğu gibi Fırkaya müdevver ne mevcut nakti ne de borcu alacağı, ancak sabık idare heyeti tarafından teslim olunmuş olan altı adet müstamel basır sandalyeden başka menkul eşya ve ya gayri menkul envale de malik bulunmadığı anlaşıldığını arz ve hürmetlerimi takdim Eylemişim Efendim .

Tirebolu Kaza İdare Heyeti
 Reisi
 İhsan

Aslı gibidir .

490 01 67 256 3

57

EK-14:

Mefcuh Görele Türk Ocağı Reisi Bilal Şevket Bey'in Türk Ocakları kapatıldıktan sonra Görele Türk Ocağı'nın vaziyetini bildirir belge.

CÜMHURİYET HALK FIRKASI
GİRESUN VİLİYETİ
İDARE HEYETİ RİYASETİ (SÜRET)

Cümhuriyet Halk Fırkası İdare Heyeti Riyasetine

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ **G Ö R E L E**

Kazanımızda teessüs edene Türk ocağının küşat tarihi 1341 R. yılının 15 inci günü olup ilk teessüsünde hakikatan Türk Ocakları yasası ahkâmına tevfikan istihdaf eyledikleri gaye neden ibaretce • cihete yürünlülmüştür . Bu Vaziyet üç sene devam edip ondan sonra riyaset ve İdare Heyetlerini teşkil eden zevatın vazifelerini yapmamasından mütevellit Ocak resmen değil de gayri resmî mesdud denilecek bir şekilde nekahet devri geçirmiş ve bu ~~devri~~ nekahette Türk Ocakları feshedilmemesden iki ay evveline kadar devam etmiştir . İşte o nekahet devrinin son günü olan yani Ocaklar feshedilmemesden iki ay evvel hiç bir şahıs ve kimseden de devir verilmeksizin ve hemen Heyeti umumiyesi On lira kaymetinde olmayan bir takım kırtasiyeye ait ehya ile sabık kaymakam Rauf Beyin riyaseti altında yeniden canlandırmak fikrine müsteniden ocak açılmış ve bu iki ay için de iktisadî buhran geçiren kazanımız halkından ancak kırk küsür lira kadar azza taahhüdâtı olarak varidat alınabilmiş ve buna mukabil de doksan küsür lira kadar da masraf olup Meis Bulunmaklığın hasabıyla ve esasen acık bulunan elli lirayı şahsî kredimle tağradan temin edip bâlâhara Ocak feshedilince hiç bir malzemeye malik bulunmayan Ocağın borcu olan bu elli lirayı tarafımdan tediye eylemişimdir .

Esasen kıymeti olmayan böyle küçük mikyasta azami doksan küsür lira kadar bir bütçesinde devir muamelesi yapılmamış ve bunun sebebi de o vakit bendenizin berayı seyahat İstanbulda bulunmaklığım tevhit etmektedir . Ocaklar feshedilince diğer arka dağlarda ocağın maddî hiç bir cihetini kendilerine mal etmemeleri yüzünden bâlâda arzay lediğın elli lirayı tarafımdan tazmin etmişimdir . Ve azza taahhüdâtı olarak varidat defterine kırk küsür lira ile ocağın tenvir ve teşhiniye ve kırtasiyesine sarfedilmiş olmakla devir verilecek hiç bir ehyası olmadığı gibi bâlâda arzolan fikirler karşısında gayri menkul emvali dahi bittabi bulunmadığını ifade etmekte bulunduğumdan yazıla ocak başka bir cihet kalmamış olmakla Cümhuriyet Halk Fırkası İdare Heyeti riyasetine takdim kılınmıştır Efendim . 7/3/1933

Mefcuh Görele Türk Ocağı Reisi
 Bilal Şevket

aslına uygundur . 13/3/1932
 Sabri

Aslına uygundur .
Sabri

490	01			672563
-----	----	--	--	--------

56

EK-15:

Türk Ocakları Merkez Heyeti tarafından Giresun Türk Ocağı Riyaseti'ne gönderilen zarf.⁴⁵⁵

⁴⁵⁵ Mehmet Uzun Arşivi

ÖZ GEÇMİŞ

20.09.1991'de Gümüşhane'de doğdu. İlköğretim ve lise eğitimini Gümüşhane'de tamamladı. 2009 yılında girdiği Giresun Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden 2013 yılında mezun oldu. 2015 yılında Giresun Doğan kent Süttaşlı Ortaokulu'na Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak atandı. 2016 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

